

วารสารวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

MUBAN CHOMBUENG RAJABHAT UNIVERSITY
RESEARCH JOURNAL
HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2568
Vol.13 No.2 July – December 2025

ISSN 2651-1924
E-ISSN 2651-1916

วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

MUBAN CHOMBUENG RAJABHAT UNIVERSITY RESEARCH JOURNAL (HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES)

ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2568 Vol.13 No. 2 July – December 2025

ความเป็นมา: วารสารวิจัยเป็นช่องทางสำคัญช่องทางหนึ่งในการเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา ได้จัดทำวารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงขึ้น โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่ พ.ศ. 2556 เริ่มออกวารสารฉบับแรก ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 เมษายน 2556 – กันยายน 2556 และออกวารสารอย่างต่อเนื่อง มาจนถึงปัจจุบัน

วัตถุประสงค์: 1. เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยที่อยู่ในรูปของบทความวิจัยในสาขาที่ระบุไว้ในขอบเขตของวารสาร
2. เพื่อส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานการวิจัยของอาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษา บุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏและบุคลากรทั่วไป

ขอบเขตของวารสาร: เปิดรับบทความวิจัยครอบคลุมสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แก่ การศึกษา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ พัฒนาชุมชน ภาษา วัฒนธรรม นิเทศศาสตร์ บริหารธุรกิจ การบัญชี การจัดการ การท่องเที่ยว และสาขาวิชาอื่น ๆ ตามการพิจารณาของกองบรรณาธิการ

บรรณาธิการ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช

กองบรรณาธิการ : ศาสตราจารย์ชวน เพชรแก้ว

ศาสตราจารย์ ดร.ชรินทร์ มั่งคั่ง

ศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ชัยเจริญ

รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติรัตน์ แสงเลิศอูทัย

รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติชัย สุธาสีโนบล

รองศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร อินทรสมพันธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤตกาฬ ชาร์ลีย์ ขปภูผา

ข้าราชการบำนาญ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

กองการจัดการ : อาจารย์ ดร.ปัญญาพัฒน์ จันทร์เพชร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นิชากร ปทุมรังสรรค์

อาจารย์ยศอนันต์ จันทรมาศ

นางสาวสมัชญา พูลศักดิ์

อาจารย์ว่าที่ร้อยโทศุภกฤษ สุขเจริญ

อาจารย์อินธิรา เกื้อเสนาะ

อาจารย์กิตติภา หิมพานต์ แสนยากร

เจ้าของ : มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

กำหนดเผยแพร่ : ปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน

ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม

สำนักงาน : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
46 หมู่ 3 ตำบลจอมบึง อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี 70150
โทรศัพท์ 0-3272-0536 ต่อ 1084
Website : <http://rdi.mcru.ac.th>
Online : <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/hssj>

พิมพ์ที่ : บริษัท เพชรเกษมพรินติ้ง กรุป จำกัด
18/49 ถนนทรงพล ตำบลลำพญา อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
โทร. (034) 259111, 253333 (สายด่วน) (081) 8527555

วารสารวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2568

Vol.13 No. 2 July – December 2025

บทบรรณาธิการ

วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม 2568

วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ฉบับนี้เป็นฉบับที่ 2 ของปีพุทธศักราช 2568 ซึ่งยังคงมีความเข้มข้นทางวิชาการ และมีบทความที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจำนวนถึง 14 บทความ ซึ่งประกอบด้วยบทความด้านการศึกษามากที่สุดจำนวนทั้งสิ้น 10 บทความ แต่มีความหลากหลาย คือ มีการศึกษาในทุกระดับการศึกษา ได้แก่ ระดับอุดมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับปฐมวัย นอกจากนี้ประเด็นในการศึกษาที่ครอบคลุมทั้งด้านการบริหารการศึกษา และการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ซึ่งหลายบทความเป็นการนำเสนอนวัตกรรมด้านการบริหารและด้านการจัดการเรียนรู้ ซึ่งนักวิจัยหรือผู้อ่านสามารถติดตามรายละเอียดได้ในเล่มเอกสาร สำหรับบทความด้านอื่นในฉบับนี้ประกอบไปด้วย บทความด้านการส่งเสริมสุขภาพสามบทความ ซึ่งน่าสนใจเนื่องจากได้มองสุขภาพในบทบาทของสตรีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสื่อสารสุขภาพ ซึ่งผู้ที่สนใจเรื่องนี้ควรอ่านรายละเอียดในวารสาร ส่วนบทความสุดท้ายเป็นกรณีศึกษาที่น่าสนใจเกี่ยวกับพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งเนื่องด้วยการท่องเที่ยวมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ

บทความทุกบทความได้ผ่านการตรวจสอบคัดกรองอย่างดียิ่งจากผู้ทรงคุณวุฒิ จึงขอขอบคุณอย่างยิ่งที่ได้กรุณาตรวจแก้และชี้แนะให้บทความมีคุณภาพ ได้มาตรฐานทางวิชาการ ขอขอบคุณนักวิจัยทุกท่านที่ให้ความสนใจส่งบทความมาร่วมตีพิมพ์ และขอขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ที่ได้จัดทำวารสารฉบับนี้ ทำให้ผลงานวิจัยได้รับการเผยแพร่อย่างกว้างขวาง และหวังว่า ผู้อ่านทุกท่านจะได้ประโยชน์ในการนำไปใช้ หรือต่อยอดความคิดไปสู่งานวิจัยในประเด็นอื่น อย่างหลากหลายและลุ่มลึกต่อไป

ด้วยความขอบคุณอย่างยิ่ง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช)

บรรณาธิการวารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สารบัญ

หน้า

การพัฒนาการเรียนรู้ด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ระดับปริญญาตรีคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง Development Learning by Jigsaw Technique to Enhance Learning Outcome for Undergraduate Students in Muban Chombueng Rajabhat University สุธาสินี พิชัยกาล <i>Sutasinee Phichaikan</i>	1
การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อ ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ และทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง The Development of An Active Learning Model in Literature for Enhance Analytical Skills and Social-Emotional Learning Skills of High School Students at The Demonstration School of Muban Chombueng Rajabhat University นันทญ์ณภัค พรหมมา <i>Nandnabhaga Promma</i>	13
แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม Guidelines for Development Participatory Leadership for School Administrators Samut Songkhram Primary Educational Service Area Office สถาพร โคตรพรม และ อุไร สุทธิแย้ม <i>Satapron Khotprom and Urai Suthiyam</i>	28
สภาพการเรียนรู้ในการเสริมพลังอำนาจของสตรีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการสร้างเสริมสุขภาพในจังหวัดภาคใต้ Learning Conditions for The Empowerment of Womenhealth Volunteers in Health Promotion in the Southern Provinces ณัฐชนันท์ สุกแสง เพ็ญอรุณ ปรีดีดีลิก และ เพ็ญประภา ภัทรานุกรม <i>Natchanan Suksaeng Fueangarun Preedeedilok and Ponprapa Phatranugrom</i>	43

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครู อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี The Role of School Administrators in Promoting Teachers' Teaching and Learning Management in Mueang District Suphanburi Province เพ็ญพิชชา เพ็ชรกิจ และ สุมิตร สุวรรณ <i>Penpitcha Pechkit and Sumit Suwan</i>	66
การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามการเรียนรู้แบบร่วมมือ ร่วมกับการสอนแบบมุ่งเน้นประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่าน เพื่อความเข้าใจและทักษะสังคมของนักศึกษาวิชาชีพครู The Development of an English Language Instructional Model Based on Cooperative Learning and Experiential Learning for Promoting Reading Comprehension and Social Skill of Pre-Service Teachers อินทิรา เกื้อเสนาะ และ อุบลวรรณ ส่งเสริม <i>Intira Kueasanoh and Ubonwan Songsem</i>	82
การสื่อสารการตลาดดิจิทัลกับการส่งเสริมชาจีนสำหรับการกินเพื่อสุขภาพ Using Digital Marketing Communication to Enhancing Chinese Tea for Healthy Eating หวาง ซินเยว่ พนม วรรณศิริ และ ทักษิณา ชัยอิทธิพรวงศ์ <i>Wang Xinyue Phanom Wanasiri and Taksina Chai-ittipornwong</i>	98
การสื่อสารสุขภาพดิจิทัลเพื่อส่งเสริมความรอบรู้เรื่องสุขภาพของผู้สูงวัยชาวจีน Enhancing Digital Health Communication for Improving Health Literacy of Chinese Elderly ดิง ชิว ทักษิณา ชัยอิทธิพรวงศ์ และ พนม วรรณศิริ <i>Ding Xiu Taksina Chai-ittipornwong and Phanom Wanasiri</i>	112

สารบัญ

หน้า

การทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม Teamwork of The School Administrators and Teachers in Bang Len District Nakhon Pathom Province <i>ศศิธร พึ่งพร และ สุमित สุวรรณ</i> <i>Sasithon Phuegporn and Sumit Suwan</i>	129
การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพ ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน Development of Academic Administration Strategies for Quality Primary Schools under the Office of the Basic Education Commission <i>พิมพ์ประภา พันธุ์พิพัฒน์ นภาเดช บุญเชิดชู จิตติรัตน์ แสงเลิศอูทัย และ นภาพรณ โยดลสิน</i> <i>Pimprapa Panpipat Napadech Booncherdchoo Jittirat Saengloetuthai and Napaporn Yodsinn</i>	146
ผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะ สร้างสรรค์ที่มีต่อความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและทักษะการริเริ่มและ ลงมือทำของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 Effects of Organizing Learning Experiences Based on Contemplative Education and Creative Art Activities on Fine Motor Ability and Initiating Skills in Year 2 of Early Childhood <i>อภิรักษ์มี ถิ่นกำเหนิด ปัญญา ทองนิล และ พีชาณิกา เพชรสังข์</i> <i>Apilak Thinkumnoet Panya Thongnil and Peechanika Pechsung</i>	167

สารบัญ

หน้า

การพัฒนาแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	181
The Development of Academic Administration Model to Promote Student as Innovator Under the Office of Secondary Educational Service Area <i>อุดม สมพร้อม นภาเดช บุญเชิดชู จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย และ นภาพรณ ยอดสิน</i> <i>Udom Somprom Napadech Booncherdchoo Jittirat Saengloetuthai</i> <i>and Napaporn Yodsin</i>	
พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ	197
Behavior and needs of tourists travelling to Bang Hua Suea Riverside Market, Samut Prakan <i>ชนมธิดา ยศปิ่น ไชยลักษณ์ กมลศักดิ์วิกุล พสุ ชัยเวฬุ และ ปุณิกา แจ่มจำรัส</i> <i>Chontida Yodpun Sojiluk Kamonsakdavikul Phasu Chaivelu</i> <i>and Punika Chaemchumrus</i>	
ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผล ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น	214
The Correlation between Communication Skills of School Administrators and the Effectiveness of School Administration in Private Schools under the KhonKaen Provincial Educational Office <i>ทักษพร พิมพบุญ และ อุไร สุทธิรัมย์</i> <i>Thaksaphorn Phimboon and Urai Suthiyam</i>	

การพัฒนาการเรียนรู้ด้วยเทคนิคจิกซอร์เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา
ระดับปริญญาตรี คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
Development Learning by Jigsaw Technique to Enhance Learning Outcome
for Undergraduate Students in Muban Chombueng Rajabhat University

สุธาสินี พิชัยกาล

SutasineePhichaikan

สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

Occupational Health and Safety in Faculty of Industrial Technology,

Muban Chom Bueng Rajabhat University

Author email : Sutasineephi@mcru.ac.th

วันที่รับ : 6 ธันวาคม 2566

วันที่แก้ไข : 18 ตุลาคม 2567

วันที่ตอบรับ : 22 พฤษภาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนในรายวิชาการบริหารสาธารณสุข โดยใช้การสอนด้วยเทคนิคจิกซอร์และศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการสอนด้วยการใช้เทคนิคจิกซอร์ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาสาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ชั้นปีที่ 1 คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จากจำนวนนักศึกษาที่มี 13 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือวิจัยที่ใช้ ได้แก่ 1) แบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน 2) แบบสอบถามเพื่อวัดความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนโดยใช้การสอนด้วยเทคนิคจิกซอร์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ T-test dependent

ผลการวิจัยพบว่า คะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ย 6.69 คิดเป็นร้อยละ 22.30 และคะแนนทดสอบหลังเรียน มีค่าเฉลี่ย 23.53 คิดเป็นร้อยละ 78.43 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน เมื่อนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติ t-test ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน เท่ากับ $t=17.33$ ซึ่งมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านความพึงพอใจต่อการจัด

การเรียนรู้โดยใช้การสอนด้วยการใช้เทคนิคจิกซอว์ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการเรียนการสอน
วิชาการบริหารสาธารณสุข โดยใช้การด้วยการใช้เทคนิคจิกซอว์โดยรวมอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ย 4.48

คำสำคัญ : เทคนิคจิกซอว์ / ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

Abstract

The purpose of this research was to compare students' academic achievement before and after studying Public Health Administration through the use of the jigsaw teaching technique, and to examine students' satisfaction with this teaching approach. The sample consisted of 13 first-year Occupational Health and Safety students from the Faculty of Industrial Technology, Muban Chombueng Rajabhat University, selected through purposive sampling. The research instruments included: (1) an academic achievement test administered both before and after instruction, and (2) a satisfaction questionnaire regarding the learning experience with the jigsaw technique. Data were analyzed using mean, percentage, standard deviation, and T-test dependent.

The results revealed that the average pre-test score was 6.69 (22.30%), while the average post-test score was 23.53 (78.43%) out of a total of 30 points. Statistical analysis using the dependent t-test showed a significant difference between pre-test and post-test scores at the 0.05 level ($t = 17.33$). Regarding student satisfaction, the overall satisfaction with the jigsaw teaching method in Public Health Administration was at a very high level, with an average score of 4.48

Keywords : Jigsaw method / Educational Achievements

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนในกลุ่มรายวิชาการบริหารสาธารณสุข เป็นรายวิชาที่ศึกษาความหมาย แนวคิด และทฤษฎีทางด้านการบริหาร และการสาธารณสุข ซึ่งจะประกอบไปด้วย การวางแผนและการประเมินผลของงานด้านสาธารณสุข ความหมายและความสำคัญของการบริหารงานด้านสาธารณสุข ประเภท รูปแบบ ปัจจัย และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินงานและโครงการด้านสาธารณสุข ซึ่งเป็นรายวิชาที่นักศึกษาวิทยาศาสตร์สุขภาพระดับปริญญาตรีต้องลงทะเบียนเรียน (หลักสูตรอาชีวอนามัยและความปลอดภัย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, 2561) จากการสอนของผู้วิจัยในรายวิชาดังกล่าวพบว่านักศึกษายังขาดความเข้าใจในทฤษฎีทางด้านการบริหารงานด้านสาธารณสุข ขาดทักษะในการแก้ปัญหา ไม่สามารถนำทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษากว่าครึ่งหนึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 50 อีกในหนึ่งอาจเป็นเพราะการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษานั้น มีปัญหาทั้งในด้านผู้สอนและผู้เรียนทั้งสองด้านในด้านผู้สอน ผู้สอนอาจไม่ได้มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนคิด และนำเอาความรู้ที่เรียนไปใช้ประโยชน์ได้จริง (พันธุ์ศักดิ์ พลสารมัย, 2546) อีกทั้งวิธีการสอนแบบบรรยายผู้เรียนอาจตั้งใจฟังเพียงชั่วคราวซึ่งความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนยังไม่เท่ากัน จึงทำให้ผู้เรียนขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการคิดและแก้ปัญหา ส่งผลให้คะแนนสอบและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาการบริหารงานสาธารณสุขของผู้เรียนไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่ดี เนื่องจากผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย และมีเจตคติที่ไม่ดีต่อรายวิชา (ภควดี สุขสงวน และ วราภรณ์ สุขสงวน, 2563) ซึ่งการสอนในระดับอุดมศึกษาควรที่จะต้องจัดการเรียนการสอนที่ลดบรรยายทฤษฎีตึงเครียดและเน้นส่งเสริมกิจกรรมที่ดีต่อการพัฒนาผู้เรียน พร้อมทั้งมีวิธีการสอนที่หลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติของเนื้อหาและระดับของผู้เรียน (อัญชลี ทองเอน และ มธุรส จงชัยกิจ, 2555)

การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนทุกคนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ต่อกัน ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้ Active Learning (องค์อร ประจันเขตต์ และคณะ, 2561) โดยหลักการในการจัดการเรียนรู้คือแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อยที่สมาชิกมีความสามารถที่แตกต่างกัน ทำให้ผู้เรียนมีโอกาพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้และเพื่อช่วยกันแก้ปัญหาเพื่อไปสู่เป้าหมายเดียวกันผู้เรียนที่มีการรับรู้เข้าได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนทำให้ประสบความสำเร็จในการเรียนมากขึ้น เกิดเป็นความภาคภูมิใจที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งในความสำเร็จของกลุ่ม (Johnson & Johnson, 1997; ระศักดิ์ ศรีสมุทร และคณะ, 2557) โดยการเรียนรู้แบบความร่วมมือนั้นมีเทคนิคที่นิยมอย่างแพร่หลายคือเทคนิคจิ๊กซอว์ (Jigsaw Technique)

การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ ด้วยเทคนิคจิจอร์ว เป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนตามนโยบายของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง เทคนิคจิจอร์วมีกระบวนการเรียนรู้โดยมีขั้นตอนคือแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ความสะดวกสบายทั้งแก่ ปานกลาง อ่อน และมอบหมายให้สมาชิกแต่ละกลุ่มรับผิดชอบศึกษาและเรียนรู้ในแต่ละหัวข้อ แล้วนำความรู้ที่ได้มาแลกเปลี่ยนและอภิปรายกับกลุ่มอื่น (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2561) สารสำคัญของรายวิชาการบริหารสาธารณสุข เปรียบเสมือนการต่อจิกจอร์วให้ครบ ทำให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการค้นคว้า หาความรู้ ได้แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ทำให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ และความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออก และส่งเสริมการทำงานร่วมกัน ส่งผลให้ผู้เรียนมีการพึ่งพาอาศัยกันในทางบวก ทำให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน และอาจส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมทักษะทางสังคม ซึ่งเป็นการพัฒนาปฏิสัมพันธ์ที่แสดงออกของพฤติกรรมด้านการสื่อสารที่เหมาะสม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (Wiemann, 1977; พิมพ์ พยุหะ, 2557)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำเทคนิคจิจอร์วมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ Active Learning ซึ่งเป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับนโยบายการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาการบริหารงานสาธารณสุขของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีและมีประสิทธิภาพกับนักศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีโดยใช้เทคนิคจิจอร์ว
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อรูปแบบการสอนด้วยเทคนิคจิจอร์ว

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ปีการศึกษา 2565 จำนวน 13 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้ศึกษาตัวแปรผล ดังนี้

ตัวแปรต้น : รูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคจิกซอร์

ตัวแปรตาม : ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจรายวิชาการบริหารสาธารณสุข
ของนักศึกษาชั้นปี 1 สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้แบบแผน
การวิจัยแบบกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยประกอบไปด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้วิชาการบริหารสาธารณสุข จำนวน 10 แผนการเรียนรู้
ประกอบด้วย 1. แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการบริหารงานสาธารณสุข 2. แนวคิดระบบสุขภาพ
และระบบบริการสุขภาพของประเทศไทย 3. การปฏิบัติงานด้านสาธารณสุข 4. การวางแผนการ
การจัดองค์กรและการพัฒนาองค์กร 5. ทฤษฎีการบริหาร และการประยุกต์ใช้ในงานสาธารณสุข
6. ระบบข้อมูลข่าวสารในงานสาธารณสุข และการจัดการข้อมูลด้านสาธารณสุข 7. การพัฒนางาน
สาธารณสุข 8. นโยบายสุขภาพ การกำหนดนโยบาย การยอมรับ และการนำนโยบายไปปฏิบัติ
9. การควบคุม กำกับ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามนโยบายสาธารณสุข 10. การประกัน
คุณภาพในงานสาธารณสุข

2. แบบทดสอบการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน
(Post-test) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 30 ข้อ ตามประเด็นหัวข้อแผนการเรียนรู้ในรายวิชา

3. แบบสอบถามความพึงพอใจโดยพัฒนาแบบประเมินความพึงพอใจเป็นแบบมาตราส่วน
ประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Scale)

เมื่อผู้วิจัยสร้างแบบทดสอบการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจ
ของผู้เรียนเรียบร้อยแล้ว ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยผ่านผู้เชี่ยวชาญในการประเมิน
คุณภาพตรวจสอบความถูกต้องจำนวน 3 ท่าน โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item
Objective Congruence : IOC) ซึ่งมีค่าตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไปโดยหากข้อใดได้ค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า
0.60 ผู้วิจัยทำการปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ หลังจากปรับปรุง
แก้ไขแล้ว แบบสอบถามในการศึกษานี้ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องทั้งฉบับ อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00
รายการ ปรางสุข และ สิทธิศักดิ์ จุลศิริพงษ์ (2561)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่าง นักศึกษาสาขาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 13 คน สถานที่เก็บข้อมูล คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง การเก็บรวบรวมข้อมูลเริ่มตั้งแต่ดำเนินกิจกรรมจนเสร็จสิ้น กิจกรรมใช้ระยะเวลา 4 เดือน หรือ 16 สัปดาห์

1. เตรียมความพร้อมก่อนการจัดกิจกรรมการสอนด้วยเทคนิคจิกซอร์ โดยการชี้แจงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ รูปแบบการจัดการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล รวมทั้งคุณประโยชน์ที่นักศึกษาจะได้รับจากการเรียนในรายวิชาการบริหารสาธารณสุข

2. ดำเนินการจัดกิจกรรม การทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน โดยสอนตามแผนที่กำหนดไว้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมา ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นทดสอบก่อนเรียน ผู้วิจัยอธิบายรูปแบบการเรียนรู้ Active Learning ด้วยเทคนิคจิกซอร์แล้วเริ่มดำเนินการทดสอบก่อนเรียนรายบุคคล โดยใช้แบบทดสอบความรู้เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการบริหารสาธารณสุข ก่อนเรียน (Pre-test) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก (Multiple Choice) จำนวน 30 ข้อ ในประเด็นตามหัวข้อแผนการเรียนรู้ในรายวิชา

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นจัดกลุ่มโดยความสามารถของผู้เรียน ผู้สอนจัดแบ่งกลุ่มให้แก่ผู้เรียนโดยสมาชิกในกลุ่มจะมีความสามารถที่แตกต่างกัน โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักศึกษาที่มีผลการเรียนดี ปานกลาง และอ่อน โดยใช้เกรดเฉลี่ยของนักศึกษาและคะแนนจากการทดสอบก่อนเรียนเป็นเกณฑ์ประกอบการพิจารณาจัดกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการมอบหมายงาน ผู้สอนแบ่งเนื้อหาเป็นหัวข้อย่อยให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มรับผิดชอบ และแยกย้ายจากกลุ่มไปจับกลุ่มใหม่กับสมาชิกกลุ่มอื่นที่ได้รับมอบหมายให้ศึกษาหัวข้อย่อยเดียวกันโดยใช้วิธีการศึกษาด้วยตนเองจากหนังสือ เอกสารประกอบการสอน ตำรา และจากการสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตด้วยตนเอง จากนั้นจึงรวมกลุ่มกันเพื่อสรุปเนื้อหาสำคัญในแต่ละหัวข้อย่อยแล้วนำความรู้ที่ได้ไปให้ความรู้แก่สมาชิกในกลุ่มของตนเอง

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นการถ่ายทอดความรู้สมาชิกในกลุ่ม กลับกลุ่มเดิมของตนเองแล้วลัดเปลี่ยนกันแลกเปลี่ยนความรู้ให้แก่สมาชิกในกลุ่มโดยใช้วิธีการบรรยาย การสาธิตการซักถามและการตอบคำถาม การฝึกปฏิบัติ การอภิปรายกลุ่ม และทบทวนความรู้ร่วมกันในกลุ่ม โดยเรียงตามลำดับของหัวข้อที่ได้รับในแต่ละสัปดาห์

ขั้นตอนที่ 5 ขั้นทดสอบความรู้ ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนรายบุคคล (Post-test) และแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้ด้วยเทคนิค

จิกซอร์แล้วนำมาเปรียบเทียบกับคะแนนก่อนเรียน และนำคะแนนมารวมกันเป็นคะแนนของกลุ่ม กลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุดจะได้รับรางวัลและคำชมเชยจากผู้สอน ส่วนกลุ่มอื่น ๆ จะได้รับคำการชมเชยจากผู้สอนเช่นกัน

3. ดำเนินการการบันทึกข้อมูลของแบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียนรายบุคคล และแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนวิชาการบริหารสาธารณสุขที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยเทคนิคจิกซอร์ มาวิเคราะห์ค่าทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา เพื่อบรรยายลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าต่ำสุด (Min) ค่ามากที่สุด (Max) เช่น ค่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน และค่าคะแนนความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการสอนด้วยเทคนิคจิกซอร์
2. สถิติเชิงอนุมาน ใช้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้นของผู้เรียน ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิคจิกซอร์ โดยใช้ Pairedt-test แบบ Dependent และกำหนดนัยสำคัญของสถิติที่ระดับ .05 (สุรชาติ สุภาพ, 2562)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจรายวิชาการบริหารสาธารณสุข ของนักศึกษาปี 1 สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง โดยใช้การสอนด้วยเทคนิคจิกซอร์ได้ผลการวิจัยดังนี้

1. ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าเป็นเพศชาย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.7 เป็นเพศหญิง จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 92.3 อายุระหว่าง 18-20 จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 100
2. ผลการเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการบริหารสาธารณสุขของนักศึกษาปี 1 สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง โดยใช้การสอนด้วยเทคนิคจิกซอร์

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษา
ชั้นปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนแบบด้วยเทคนิคจิกซอร์ (N=13)

รายการ	คะแนน เต็ม	คะแนน เฉลี่ย	ค่า ต่ำสุด	ค่า สูงสุด	S.D.	t-test	Sig.
คะแนนทดสอบ ก่อนเรียน	30	6.69	4	17	1.97	17.33	0.000*
คะแนนทดสอบ หลังเรียน	30	23.53	17	28	3.71		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังจากที่ได้รับการสอนด้วยเทคนิคจิกซอร์มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 23.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 3.71 และมีค่าคะแนนสูงสุดหลังเรียนเท่ากับ 28 ซึ่งสูงกว่าคะแนนสูงสุดก่อนเรียนเท่ากับ 17 และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.69 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจรายวิชาการบริหารสาธารณสุขของนักศึกษาปี 1 สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง โดยใช้การสอนด้วยเทคนิคจิกซอร์

ตารางที่ 2 แสดงผลความพึงพอใจรายวิชาการบริหารสาธารณสุขของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 โดยใช้การสอนด้วยเทคนิคจิกซอร์ (N=13)

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ความพึงพอใจ
ด้านอาจารย์ผู้สอน	4.55	0.10	มากที่สุด
ด้านการจัดกิจกรรมการสอน ด้วยเทคนิคจิกซอร์	4.42	0.06	มาก
ด้านการวัดผลและประเมินผล	4.63	0.01	มากที่สุด
รวมทั้งสิ้น	4.48	0.57	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่าความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการสอนด้วยเทคนิคจิกซอร์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.48) และ (S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการวัดผล

และประเมินผลอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$) และ (S.D. = 0.01) รองลงมาด้านอาจารย์ผู้สอนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$) และ (S.D. = 0.10) และอันดับสุดท้าย ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิคจิกซอร์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$) และ (S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า ผู้สอนมีการเตรียมการสอน และเข้าสอนอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$) และ (S.D. = 0.37) รองลงมา การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) และ (S.D. = 0.47) รองลงมา การวัดผลและประเมินผล การเรียนมีความชัดเจนและยุติธรรม (แจ้งผลการคะแนนอย่างสม่ำเสมอ) อยู่ในระดับมากที่สุด และ กิจกรรมการเรียนการสอนมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และคำอธิบายรายวิชาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$) และ (S.D. = 0.01) และ ข้อที่ค่าเฉลี่ยที่ต่ำสุด คือ การจัดการเรียนการสอนมีสื่อประกอบการสอนและส่งเสริมศัพท์เทคนิคทางวิชาชีพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$) และ (S.D. = 0.68)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจรายวิชาการบริหารสาธารณสุข ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง โดยใช้การวิจัยด้วยเทคนิคจิกซอร์ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาการบริหารสาธารณสุขสูงขึ้นภายหลังการเรียนด้วยเทคนิคจิกซอร์สูงกว่าก่อนเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาการบริหารสาธารณสุข โดยใช้การสอนด้วยเทคนิคจิกซอร์พบว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนในแต่ละด้านอยู่ระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจรายวิชาการบริหารสาธารณสุข ของนักศึกษาปี 1 สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง โดยใช้การสอนด้วยเทคนิคจิกซอร์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้ค้นพบประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาการบริหารสาธารณสุข ของนักศึกษาที่ได้รับการสอนด้วยเทคนิคจิกซอร์พบว่าคะแนนการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคจิกซอร์แบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน อันได้แก่ ขั้นที่ 1 ทดสอบก่อนเรียนขั้นที่ 2 แบ่งกลุ่มผู้เรียน โดยคณะให้ความสามารถทั้งเก่ง ปานกลาง และอ่อนขั้นที่ 3 แบ่งเนื้อหาที่ทำการศึกษา ขั้นที่ 4 สมาชิกในกลุ่มร่วมกันอภิปรายสาระสำคัญใน

แต่ละหัวข้อ ขั้นที่ 5 ทดสอบหลังเรียนเพื่อประเมินผล และขั้นที่ 6 มอบรางวัลให้แก่กลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุด การสอนด้วยเทคนิคจิกซอว์ช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ทั้งการทดสอบทักษะการคิดจากแบบทดสอบเพื่อประเมินความสามารถของผู้เรียนในเรื่องทักษะการคิดอันเป็นไปตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคจิกซอว์ ทำให้เกิดทักษะการคิดและทักษะการแก้ปัญหา (ทิตนา แหมมณี, 2550 ; วัชร เล่าเรียนดี, 2548) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสวิตรี เถาว์โท (2561) ที่พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังเรียนที่เรียนด้วยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์และเทคนิค LT (Learning Together) ในรายวิชาวิชาออกแบบและการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนครพนม มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ เขมวันต์ กระดังงา (2555) ที่กล่าวไว้ว่า การแบ่งกลุ่มนักเรียนแบบละความรู้ความสามารถเป็นนักเรียนเก่ง กลางอ่อน สามารถทำให้ได้คะแนนที่สูงขึ้น เนื่องจากนักเรียนเก่ง จะมีเป้าหมายในการเรียนคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ดังนั้น ในการเรียนด้วยกระบวนการกลุ่มนักเรียนที่มีผลการเรียนดีมักจะเป็นผู้นำ อีกทั้งช่วยแนะนำ และแก้ปัญหาให้กับสมาชิกคนอื่น ๆ เสมอเพราะนักเรียนเก่งสามารถเรียนรู้และรับรู้ได้เร็วกว่าจึงเป็นข้อดีสำหรับนักเรียนที่อ่อนกว่า ที่จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นและมีทักษะการทำงานดีขึ้นด้วย

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาการบริหารสาธารณสุข โดยใช้การสอนเทคนิคจิกซอว์ พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการสอนด้วยเทคนิคจิกซอว์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$) และ (S.D. = 0.57) ตามลำดับ โดยผู้วิจัยได้ออกแบบวิธีการสอนที่มีกิจกรรมส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้เรียน ซึ่งเน้นให้นักศึกษามมีส่วนร่วมในกิจกรรมในห้องเรียนอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาอภิปรายร่วมกัน ทำให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจและมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน ส่งผลให้ผู้เรียนมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัญญุปารย์ ศิลปนิลมาลย์ (2558) พบว่าผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคจิกซอว์ในรายวิชาหลักการพื้นฐานสำหรับการพัฒนาซอฟต์แวร์ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษามหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.23) และสอดคล้องกับการศึกษาของ Sembiring (2015) ในประเทศอินโดนีเซียที่ พบว่า ความพึงพอใจในการเรียนจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสำเร็จในวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบว่าการจัดการเรียนการสอนด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสามารถประยุกต์กิจกรรมดังกล่าวเข้ากับการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาอื่น ๆ ได้ เพื่อให้นักศึกษาเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ดียิ่งขึ้น
2. งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียน โดยใช้การสอนด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ ของนักศึกษาสาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ชั้นปีที่ 1 คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ในภาพรวมในระดับมาก ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรนำผลงานวิจัยไปออกแบบกิจกรรมการสอน ในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับนักศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Johnson & Johnson. (1994). *Learning together and along: Cooperative competitive and individualistic learning*. 4th edition. Boston: Allyn & Bacon.
- Sembiring, M. G. (2015). Validating Student Satisfaction Related to Persistence, Academic Performance, Retention and Career Advancement within ODL Perspectives. *Open Praxis*, 7(4), 325–337.
- Wiemann, J. M. (1977). Explication and test of a model of communicative competence. *Human Communication Research*, 3, 195-213
- เขมวันต์ กระดังงา. (2555). ผลการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มร่วมกับเว็บสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการทำงานกลุ่มวิชาการพัฒนาเว็บไซต์เบื้องต้น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท] มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2561). 80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. นนทบุรี: พิบาลานซ์ดีไซด์.
- ทศนา แคมมณี. (2564). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์ พยุหะ. (2557). การใช้การอ่านแบบจิ๊กซอว์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่าน การเขียนสรุปความภาษาอังกฤษและทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *พินเนศวร์สาร*, 10(1), 137-148
- ภควดี สุขสงวน และวรากรณ์ สุขสงวน. (2563). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์และสถิติในชีวิตประจำวันเรื่องความน่าจะเป็นเบื้องต้น โดยใช้การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์. *วารสารครุพิบูลย์*, 7(1), 145-156.

- รดาการ ปรางสุข และสิทธิศักดิ์จุลศิริพงษ์. (2561). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจและพฤติกรรมการทำงานกลุ่มโดยจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิกซอร์ร่วมกับแผนผังความคิดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสาร ราชพฤกษ์*, 16(3), 72-80.
- วิรัช ทรัพย์สำราญ และพรรณราย เทียมทัน. (2565). ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอร์ร่วมกับอินโฟกราฟิกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาออกแบบและเทคโนโลยีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, 5(3), 112-122.
- วารินทร์ พินเฟื่องฟู. (2562). การจัดการเรียนรู้ Active Learning ให้สำเร็จ. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 9(1), 135-145.
- วัชร เล่าเรียนดี. (2548). *เทคนิคการจัดการเรียนการสอนและการนิเทศ*. นครปฐม:มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย. (2561). *หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2561). มคอ.2 หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต*. ราชบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
- สาวิตรี เถาว์โท. (2561). ผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอร์ และเทคนิค LT ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการทำงานกลุ่มในรายวิชาการออกแบบ และการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนครพนม. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 10(1), 72-86.
- สุรัชดี สุภาพ. (2562). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น (7E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิกซอร์ 2 (Jigsaw II). *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*, 13(3), 80-89.
- อัญชลี ทองแถม และมธุรส จงชัยกิจ. (2555). การพัฒนาฐานความรู้ภาษาไทยระดับอุดมศึกษา. *วารสารสุทธิปริทัศน์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 26(80), 73-79
- อัญญาปารย์ศิลปนิลมาลย์. (2558). การเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคจิกซอร์ในรายวิชาหลักการพื้นฐานสำหรับการพัฒนาซอฟต์แวร์ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์. *วารสารวิชาการแพรวกาฬสินธุ์มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์ ฉบับพิเศษ มหกรรมวิชาการภูมิปัญญา กลุ่มชาติพันธุ์นานาชาติลุ่มน้ำโขง*, 2(2), 60-70.

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ และทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ของ
นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
The Development of An Active Learning Model in Literature for Enhance
Analytical Skills and Social-Emotional Learning Skills of High School Students
at The Demonstration School of Muban Chombueng Rajabhat University.

นันทบูรณ์ พรหมมา

Nandabhaga Promma

โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

The Demonstration School of Muban Chombueng Rajabhat University

Author email : noojane005@gmail.com

วันที่รับ : 4 ธันวาคม 2566

วันที่แก้ไข : 28 มกราคม 2567

วันที่ตอบรับ : 22 พฤษภาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดำเนินการวิจัยในลักษณะของการวิจัยและพัฒนาโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธีที่มีลักษณะเป็นแบบแผน เชิงผสมผสานแบบรองรับภายใน (The Embedded Design) โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ภาคเรียน 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 57 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก คู่มือการใช้รูปแบบฯ แผนการจัดการเรียนรู้แบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ในวรรณคดี และแบบประเมินทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) แบบ Dependent และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ๓ มีชื่อว่า “ACTIVE Model” มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ 4) การวัดและประเมินผล สำหรับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ใช้คือขั้นตอนตามรูปแบบ

ACTIVE Model ประกอบไปด้วย ขั้นที่ 1 ปลุกความอยากรู้ (A: Awaken curiosity) ขั้นที่ 2 ค้นหาสถานการณ์ (C: Check out) ขั้นที่ 3 ประสานความคิด (T: Team up) ขั้นที่ 4 ถูกลดรวมแบ่งปัน (I: Interpretation) ขั้นที่ 5 สร้างสรรค์ประยุกต์ใช้ (V: Verifying) ขั้นที่ 6 กลับไปประเมินผล (E: Examination) มีคุณภาพสามารถนำไปใช้ได้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย 2) ประสิทธิภาพของรูปแบบพบว่า 2.1) นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.2) ทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 14.28, SD = 3.53$)

คำสำคัญ : วรรณคดี / การเรียนรู้เชิงรุก / ทักษะการคิดวิเคราะห์ / ทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ / การสอนวรรณคดี

Abstract

This research aimed to: (1) develop a literature curriculum management model grounded in the principles of active learning for high school students, and (2) examine the effectiveness of the developed model in enhancing analytical thinking as well as social and emotional learning (SEL) skills. A mixed-methods research and development design with an embedded approach was employed. The target group consisted of 57 grade 11 students at the Demonstration School of Muban Chombueng Rajabhat University during the first semester of the 2023 academic year. Research instruments included the literature curriculum management model, lesson plans, an analytical thinking skills test, and an assessment form for SEL skills. Data analysis was carried out using mean, standard deviation, dependent t-test, and content analysis.

The findings revealed that: (1) the pedagogical approach based on active learning principles was named the “ACTIVE Model,” consisting of five main components: (a) principles, (b) objectives, (c) learning management activities, and (d) assessment and evaluation. The ACTIVE Model integrates six instructional steps: Step 1 – Awaken curiosity, Step 2 – Check out, Step 3 – Team up, Step 4 – Interpretation, Step 5 – Verifying, and Step 6 – Examination. The model

was evaluated as being of high quality and suitable for practical application. (2) The effectiveness of the model showed that: (2.1) students' analytical thinking skills significantly improved after the intervention at the .05 level, and (2.2) students' SEL skills were reported at a high level ($M = 14.28$, $SD = 3.53$).

Keywords: Literature / Active Learning / Analytical thinking skills / Social and emotional Learning Skills / Teaching literature

บทนำ

วรรณคดีเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชาติ เป็นแหล่งความรู้ ความคิด อารมณ์ ความรู้สึก และจินตนาการของผู้คน การศึกษาวรรณคดีไทยจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน ทั้งด้านความรู้ ความคิด อารมณ์ ความรู้สึก และจินตนาการสอดคล้องกับตนยา วงศ์ณะชัย (2542) รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2549) และ ชัดสุณี สินธุสิงห์ (2550) ได้กล่าวถึงความสำคัญและคุณค่าของวรรณคดีไปในทิศทางเดียวกันว่า วรรณคดีมีคุณค่าต่อผู้อ่าน และผู้ศึกษา 3 ประการ คือ 1) คุณค่าทางอารมณ์ 2) คุณค่าทางปัญญา และ 3) คุณค่าทางด้านภาษา จากความสำคัญของวรรณคดีที่กล่าวมาข้างต้น ส่งผลให้การเรียนการสอนวรรณคดีมีบทบาทสำคัญที่จะต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) จึงกำหนดให้วรรณคดีและวรรณกรรมบรรจุอยู่ในสาระที่ 5 วรรณคดี และวรรณกรรมมาตรฐาน ท 5.1 เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจและแสดงความคิดเห็นวิจารณ์วรรณคดี และวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ดังนั้นจะเห็นได้ว่าวรรณคดีเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนามนุษย์ทั้งด้านสติปัญญา การใช้ภาษา การคิด สังคม อารมณ์ และคุณธรรมจริยธรรม

แม้ว่าวรรณคดีจะมีคุณค่าในด้านต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์แต่เนื่องจากวรรณคดีเป็นเรื่องที่เข้าใจยาก มีคำศัพท์และเนื้อหาที่ยากเกินไปจึงทำอาจทำให้การจัดการเรียนรู้อาวรรณคดีไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร จากการสอบถามนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 พบว่าการเรียนวรรณคดีที่ผ่านมา ครูมักจะเน้นการบรรยาย และให้ถอดคำประพันธ์เป็นส่วนใหญ่ จึงเป็นเหตุให้การเรียนวรรณคดีเป็นเรื่องที่ยาก และน่าเบื่อ ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของกัญญรัตน์ เวชชาศาสตร์ (2557, อ้างถึงใน ชลธิชา หอมฟุ้ง, 2557) สรุปได้ว่าเด็กในปัจจุบันมีลักษณะที่กล้าแสดงออก ดังนั้นการสอนที่ให้นักเรียนเรียนเฉย ๆ และ

เพียงฟังเท่านั้นอาจทำให้เด็กเบื่อและขาดความสนใจในการเรียนครูจึงควรเปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นความสนใจและช่วยให้เด็กเข้าใจเนื้อหาของวรรณคดีมากขึ้นและจากบทสัมภาษณ์ของเกวลิน หุทิพย์, อ้างถึงในนันทัญญภัค พรหมมา, 2563) ยังได้กล่าวถึงวิธีการสร้างแรงจูงใจในการเรียนวรรณคดีไทยสรุปได้ว่าการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีให้สนุกและน่าสนใจผ่านกิจกรรมหรือสื่อที่ทันสมัย เหมาะสมกับช่วงวัยจะช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนวรรณคดีให้กับนักเรียนได้

ปัจจุบันโลกแห่งการศึกษาได้ก้าวหน้าและพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง รูปแบบการเรียนรู้จึงต้องปรับปรุงเพื่อให้เข้ากับยุคสมัย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการในศตวรรษที่ 21 โดยครูควรออกแบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น สร้างสรรค์ และท้าทาย เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้แนวทางในการคิด หรือแก้ปัญหาจากโจทย์ที่พบ ซึ่งการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างเต็มรูปแบบ ส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ และทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ที่ดีขึ้นสอดคล้องกับแนวคิดของพิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2560) กล่าวว่า การเรียนรู้เชิงรุกมีแนวคิดสำคัญมาจาก John Dewey ซึ่งมีความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการได้ลงมือปฏิบัติ (Learning by Doing) มีอิสระในการคิดริเริ่ม ได้ลงมือทำ และได้เป็นองค์ความรู้เกิดขึ้น ซึ่งกระบวนการเรียนการสอน เป็นการสอนที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง (Child centered) การเรียนเป็นเรื่องการกระทำ (Doing) มากกว่าการเรียนรู้ (Knowing) จึงให้ผู้เรียนลงมือกระทำ เพื่อให้เกิดประสบการณ์และการเรียนรู้ สามารถแก้ปัญหาได้ นอกจากนี้ทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์เป็นทักษะที่สำคัญสำหรับการดำเนินชีวิตในสังคม ปัจจุบัน ทักษะเหล่านี้จะช่วยให้เด็กสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ และสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ ประกอบด้วยคุณสมบัติ 5 ประการ ได้แก่ การตระหนักรู้ในตัวเอง การรู้จักบริหารจัดการอารมณ์ ความเข้าใจหรือตระหนักรู้ด้านสังคม การมีทักษะด้านความสัมพันธ์ และการรับผิดชอบในสิ่งที่ตัดสินใจได้ ซึ่งการที่นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมอย่างต่อเนื่อง จะช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกรับผิดชอบในตัวเอง เข้าใจในเหตุผลและความแตกต่างของผู้อื่น ส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และเมื่อนักเรียนมีคุณสมบัติดังกล่าวจะส่งผลให้ประสบความสำเร็จในการเรียนได้สอดคล้องผลการวิจัยของ Durlak et al. (2011) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์จากโรงเรียนที่เข้าร่วมทั้งหมด 213 โรงเรียน ตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 270,034 คน พบว่า การพัฒนาการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์เป็นรายบุคคล ช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้ถึง

ร้อยละ 11 เมื่อเทียบกับนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วม นักเรียนที่เข้าร่วมในหลักสูตรการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ มีพฤติกรรมในห้องเรียนดีขึ้น ความสามารถในการจัดการความเครียด ภาวะซึมเศร้า และทัศนคติดีขึ้น รวมทั้งการพัฒนาความสัมพันธ์กับผู้อื่นดีขึ้น

ดังนั้นการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ และทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ และทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ และทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง สังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 9 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งสิ้น 133 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง สังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 3 ห้องเรียน จำนวน 57 คนซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยใช้ชั้นเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น (Independent Variable) คือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกฯ

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ทักษะการคิดวิเคราะห์ และทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้วิธีดำเนินการวิจัยในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ที่มีลักษณะเป็นแบบแผนเชิงผสมผสานแบบรองรับภายใน (The Embedded Design) ด้วยการศึกษาวิธีการเชิงปริมาณ (Quantitative Methods) เสริมด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ (Qualitative Methods) (Cresswell and Plano Clark, 2011) มีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research : R1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis : A) วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ในวรรณคดีสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก ทักษะการคิดวิเคราะห์และทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์

2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนวรรณคดี

3. เพื่อสัมภาษณ์ครูผู้สอนภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงเกี่ยวกับการเรียนการสอนวรรณคดี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบวิเคราะห์เอกสาร 2) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการเรียนวรรณคดีและ 3) ประเด็นการสัมภาษณ์ครูผู้สอนภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงเกี่ยวกับการเรียนการสอนวรรณคดี

วิธีดำเนินการวิจัย

- 1) สังเคราะห์แนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก ได้แก่ 1.1) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย 1.2) หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง 1.3) รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก 1.4) ทักษะการคิดวิเคราะห์และ 1.5) ทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ โดยใช้แบบวิเคราะห์เอกสาร

- 2) สอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนวรรณคดีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 133 คน โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการเรียนวรรณคดี

3) สัมภาษณ์ครูผู้สอนภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงเกี่ยวกับการเรียนการสอนวรรณคดี จำนวน 3 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) และใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Formal Interview) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development : D1) ออกแบบและพัฒนา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ
2. เพื่อพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. เพื่อตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) (ร่าง) รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ 2) คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ 3) แผนการจัดการเรียนรู้และ 4) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิผล ได้แก่ แบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ และแบบประเมินทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

1) พัฒนาร่างรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ มีขั้นตอนในการสร้างและพัฒนาดังนี้
1.1) นำข้อมูลจาก ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research: R₁) มาจัดทำร่างรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ
1.2) พัฒนาร่างรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ (ACTIVE MODEL) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบได้แก่
1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ 4) การวัดและประเมินผล สำหรับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ใช้คือขั้นตอนตามรูปแบบ ACTIVE Model ประกอบไปด้วย ขั้นที่ 1 ปลุกความอยากรู้ (A: Awaken curiosity) ขั้นที่ 2 ค้นดูสถานการณ์ (C: Check out) ขั้นที่ 3 ประสานความคิด (T: Team up) ขั้นที่ 4 ถูกละดับแบ่งปัน (I: Interpretation) ขั้นที่ 5 สร้างสรรค์ประยุกต์ใช้ (V: Verifying) ขั้นที่ 6 กลับไปประเมินผล (E: Examination)

2) การพัฒนาเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ และแผนการจัดการเรียนรู้

3) การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ ได้แก่ แบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ และแบบประเมินทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและ

อารมณ์และมีการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research : R2) การทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก

วัตถุประสงค์

เพื่อนำรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ ไปทดลองใช้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ 2) เครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ ประกอบด้วย 2.1) คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ 2.2) แผนการจัดการเรียนรู้ 2.3) เครื่องมือประเมินประสิทธิภาพการใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ ได้แก่ แบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ และแบบประเมินทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ ได้ดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมการก่อนการทดลองใช้รูปแบบ 2) การดำเนินการทดลองใช้รูปแบบ และ 3) การประเมินประสิทธิภาพการใช้รูปแบบ ซึ่งประกอบด้วย 1) การประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ในวรรณคดีก่อนและหลังการใช้รูปแบบฯ และ 2) ประเมินทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์หลังการใช้รูปแบบฯ

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development : D2) เพื่อประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ และ 2) แบบประเมินทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

1) รวบรวมข้อมูลจากการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ มีการประเมินประสิทธิภาพ ได้แก่ 1.1) เปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ในวรรณคดีของนักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ โดยใช้ t-test แบบ dependent 1.2) ศึกษาทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ของนักเรียน หลังใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ โดยวิเคราะห์จากระดับคะแนนเฉลี่ยเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด

2) ตรวจสอบ ปรับปรุง/แก้ไข รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯโดยนำผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ มาพิจารณาความเหมาะสมตามองค์ประกอบต่าง ๆ โดยเฉพาะองค์ประกอบด้านกระบวนการของรูปแบบจากการนำไปจัดการเรียนรู้ในขั้นตอนที่ 3 ของการวิจัย จัดทำเป็นรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ ฉบับสมบูรณ์

ผลการวิจัย

การวิจัยนำเสนอผลการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนารูปแบบฯ พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีชื่อว่า “ACTIVE Model” มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ 4) การวัดและประเมินผล สำหรับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ใช้คือ ขั้นตอนตามรูปแบบ ACTIVE Model ประกอบไปด้วย ขั้นที่ 1 ปลุกความอยากรู้ (A: Awaken curiosity) ขั้นที่ 2 ค้นดูสถานการณ์ (C: Check out) ขั้นที่ 3 ประสานความคิด (T: Team up) ขั้นที่ 4 ถูกลิขิตร่วมแบ่งปัน (I: Interpretation) ขั้นที่ 5 สร้างสรรค์ประยุกต์ใช้ (V: Verifying) ขั้นที่ 6 กลับไปประเมินผล (E: Examination) มีคุณภาพสามารถนำไปใช้ได้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย

ตอนที่ 2 ผลการหาประสิทธิผลของการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

2.1 ผลการหาประสิทธิผลของการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ก่อนและหลังใช้รูปแบบฯ

ผลการเปรียบเทียบ ทักษะการคิด วิเคราะห์	จำนวน นักเรียน	คะแนนเต็ม	คะแนน เฉลี่ย (M)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	ค่า t	ค่า p
ก่อนใช้รูปแบบฯ	47	20	5.67	1.33		
หลังใช้รูปแบบฯ	47	20	14.28	3.53	-15.28	.000

จากตารางที่ 1 พบว่าคะแนนเฉลี่ยทักษะการคิดวิเคราะห์ในวรรณคดีของกลุ่มเป้าหมายก่อนการทดลองอยู่ในระดับควรปรับปรุงมี ($M = 5.67$, $SD = 1.33$) และคะแนนเฉลี่ยความคิดวิเคราะห์ในวรรณคดีของกลุ่มตัวอย่างหลังการทดลองอยู่ในระดับ ($M = 14.28$, $SD = 3.53$) แสดงว่า ทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนกลุ่มของเป้าหมายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยในข้อที่ 1

2.2 ผลการหาประสิทธิผลของการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกฯ เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์

รายการประเมิน	M	SD	แปลความ	ลำดับที่
1.การตระหนักรู้ตัวเอง (Self-awareness)				
1.1 การเข้าใจอารมณ์ ความคิดของตนเอง	4.82	0.30	มากที่สุด	2
1.2 บอกได้ว่าความคิดและอารมณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวเองเป็นอย่างไรและส่งผลอย่างไร	4.77	0.37	มากที่สุด	3
1.3 ควบคุมอารมณ์ตัวเองได้	4.57	0.59	มากที่สุด	5
1.4 มีความมั่นใจ	4.71	0.43	มากที่สุด	4
1.5 มองโลกในแง่ดี	4.83	0.29	มากที่สุด	1
รวมด้านที่ 1	4.74	0.40	มากที่สุด	(1)
2. การจัดการตัวเอง (Self-management)				
2.1 การจัดการความรู้สึกรู้สึกความคิดและพฤติกรรมของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน	4.58	0.53	มากที่สุด	2
2.2 การชะลอความพึงพอใจ	4.38	0.78	มาก	5
2.3 การจัดการความเครียด	4.67	0.81	มากที่สุด	1
2.4 การมีวินัย	4.25	0.79	มาก	6
2.5 การมีความรับผิดชอบ	4.46	0.58	มาก	4
2.6 การตั้งเป้าหมาย เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จทั้งในระดับบุคคลและระดับกลุ่ม	4.50	0.55	มากที่สุด	3
รวมด้านที่ 2	4.47	0.67	มาก	(5)
3. การตระหนักรู้สังคม (Social awareness)				
3.1 เข้าใจมุมมองและเอาใจใส่ผู้อื่นจากภูมิหลังวัฒนธรรมและบริบทที่หลากหลาย	4.75	0.63	มากที่สุด	1
3.2 การรับรู้และเห็นถึงความต้องการและโอกาสของผู้อื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ	4.66	0.54	มากที่สุด	2
3.3 แสดงให้เห็นถึงความเคารพและความเข้าใจต่อความแตกต่างรวมถึงบรรทัดฐานที่ไม่ยุติธรรม	4.56	0.78	มากที่สุด	3
3.4 ตอบสนองต่อผู้อื่นอย่างเหมาะสม	4.43	0.82	มาก	4
รวมด้านที่ 3	4.60	0.69	มาก	(4)
4. ทักษะด้านความสัมพันธ์ (Relationship skills)				
4.1 การสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลและกลุ่มคน	4.82	0.65	มากที่สุด	2
4.2 การสื่อสารอย่างชัดเจน	4.73	0.42	มากที่สุด	3
4.3 การรับฟังอย่างกระตือรือร้น	4.32	0.67	มาก	6
4.4 การทำงานร่วมกันกับผู้อื่น	4.87	0.91	มากที่สุด	1
4.5 การเจรจาต่อรองเพื่อจัดการความขัดแย้งร้องขอและให้ความช่วยเหลือเมื่อจำเป็น	4.33	0.62	มาก	5
4.6 เชื่อมต่อและประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพและประนีประนอม	4.70	0.66	มาก	4
รวมด้านที่ 4	4.63	0.66	มากที่สุด	(3)
5. การรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (Responsible decision-making)				
5.1 การตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างตั้งใจ	4.89	0.68	มากที่สุด	1
5.2 พิจารณาตามมาตรฐานทางจริยธรรมโดยคำนึงถึงความปลอดภัยและความเหมาะสมทางสังคม	4.32	0.82	มาก	4
5.3 เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล	4.79	0.32	มากที่สุด	3
5.4 ยอมรับและรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นได้	4.88	0.56	มากที่สุด	2
รวมด้านที่ 5	4.72	0.60	มากที่สุด	(2)
รวมทั้งหมด 5 ด้าน	4.63	0.60	มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 พบว่าผลการประเมินทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ๆ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.63$, $SD = 0.66$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่ 1 ด้านที่ 4 และด้านที่ 5 อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านที่ 2 และด้านที่ 3 อยู่ในระดับมาก ดังนี้

1. ด้านการตระหนักรู้ตัวเอง (Self-awareness) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.74$, $SD = 0.40$) โดยเรียงลำดับสูงสุด 3 ลำดับ ดังนี้ 1) มองโลกในแง่ดี อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.83$, $SD = 0.29$) 2) การเข้าใจอารมณ์ ความคิดของตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.82$, $SD = 0.30$) และ 3) บอกได้ว่าความคิดและอารมณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวเองเป็นอย่างไรและส่งผลต่อพฤติกรรมของตนเองอย่างไร อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.77$, $SD = 0.37$)

2. ด้านการรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (Responsible decision-making) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.72$, $SD = 0.60$) โดยเรียงลำดับสูงสุด 3 ลำดับดังนี้ 1) การตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างตั้งใจ อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.89$, $SD = 0.68$) 2) ยอมรับและรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.88$, $SD = 0.56$) และ 3) เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.79$, $SD = 0.32$)

3. ด้านทักษะด้านความสัมพันธ์ (Relationship skills) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.63$, $SD = 0.66$) โดยเรียงลำดับสูงสุด 3 ลำดับดังนี้ 1) การทำงานร่วมกันกับผู้อื่น อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.87$, $SD = 0.91$) 2) การสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล และกลุ่มคน อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.82$, $SD = 0.65$) และ 3) การสื่อสารอย่างชัดเจนอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.73$, $SD = 0.42$)

4. การตระหนักรู้สังคม (Social awareness) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.60$, $SD = 0.69$) โดยเรียงลำดับสูงสุด 3 ลำดับดังนี้ 1) เข้าใจมุมมองและเอาใจใส่ผู้อื่นจากภูมิหลังวัฒนธรรมและบริบทที่หลากหลาย อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.75$, $SD = 0.63$) 2) การรับรู้และเห็นถึงความต้องการและโอกาสของผู้อื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.66$, $SD = 0.54$) และ 3) แสดงให้เห็นถึงความเคารพและความเข้าใจต่อความแตกต่างรวมถึงบรรทัดฐานที่ไม่ยุติธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.56$, $SD = 0.78$)

5. การจัดการตัวเอง (Self-management) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 4.47$, $SD = 0.67$) โดยเรียงลำดับสูงสุด 3 ลำดับดังนี้ 1) การจัดการความเครียด อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.67$, $SD = 0.81$) 2) การจัดการความรู้สึกรู้สึกความคิด และพฤติกรรมของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพในสถานการณ์ที่แตกต่างกันอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.58$, $SD = 0.53$) และ 3) การตั้งเป้าหมาย เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จทั้งในระดับบุคคลและระดับกลุ่ม อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.50$, $SD = 0.55$)

ผลการสะท้อนคิด

ผลการเขียนสะท้อนคิดสรุปภาพรวมได้ 3 ประเด็น ดังนี้

1. นักเรียนชอบที่ได้เรียนรู้ร่วมกับเพื่อน และมีความสุขที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน
2. นักเรียนเข้าใจในเนื้อหาของวรรณคดีมากขึ้น รู้สึกว่าวรรณคดีเป็นเรื่องที่สามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ ไม่ใช่เรื่องที่ล้าสมัย หรือเป็นเรื่องที่จำต้องไม่ได้ทำให้เข้าใจแนวความคิดที่แตกต่างของผู้คนในอดีต ที่ส่งผลมาถึงปัจจุบัน
3. นักเรียนได้ศึกษาเหตุผล การกระทำ และที่มาของพฤติกรรมของตัวละคร ทำให้เข้าใจสาเหตุของพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ และสามารถเชื่อมโยงกับพฤติกรรมที่พบในชีวิตปัจจุบันได้อย่างเข้าใจ

สรุปผลการวิจัย

- 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกฯ มีคุณภาพสามารถนำไปใช้ได้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย
- 2) ประสิทธิภาพของรูปแบบฯ พบว่า 2.1) นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.2) ทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 14.28, SD = 3.53$)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกฯ สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ 2 ประเด็นดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบฯ ชื่อว่า “ACTIVE Model” มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ 4) การวัดและประเมินผล สำหรับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ใช้คือขั้นตอนตามรูปแบบ ACTIVE Model ประกอบไปด้วย ขั้นที่ 1 ปลุกความอยากรู้ (A: Awaken curiosity) ขั้นที่ 2 ค้นหาสถานการณ์ (C: Check out) ขั้นที่ 3 ประสานความคิด (T: Team up) ขั้นที่ 4 ถูกละเอียดแบ่งปัน (I: Interpretation) ขั้นที่ 5 สร้างสรรค์ประยุกต์ใช้ (V: Verifying) ขั้นที่ 6 กลับไปประเมินผล (E: Examination) นั้นได้พัฒนาและดำเนินการตามขั้นตอนของวิธีการเชิงระบบ การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกฯ ช่วยส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ และทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ได้ฝึกการเข้าใจสังคม และอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น สามารถบริหารจัดการ

อารมณ์ สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถรับมือกับสิ่งที่ไม่คาดคิดได้ การนำทฤษฎีบทรัตนคติไทยมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน จะช่วยให้นักเรียนได้ฝึกคิด วิเคราะห์ ฝึกแก้ปัญหา โดยใช้ประเด็นปัญหาจากทฤษฎีบทรัตนคติไทยที่สอดคล้องกับปัญหาที่ปรากฏจริงในสังคมไทย ซึ่งเป็นสถานการณ์ในชีวิตประจำวันที่นักเรียนสามารถสัมผัสได้ การจัดการเรียนรู้แบบนี้จึงตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ของนักเรียนและช่วยให้นักเรียนเกิดทักษะการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับทฤษฎีของแฮมมอนด์ (2560) ที่กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ควรดำเนินการอย่างเป็นระบบ บนพื้นฐานของทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้รูปแบบการจัดการเรียนรู้นั้นมีประสิทธิภาพและสามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นทั้ง 6 ขั้นตอนนั้นยังมุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิด การทำงานร่วมกัน เพื่อฝึกคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหานั้น ซึ่งทักษะดังกล่าวมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนานักเรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคมที่พึงปรารถนา ครูผู้สอนจึงควรปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสาเหตุที่นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงกว่าก่อนเรียนอาจเนื่องมาจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกฯ มีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์อย่างหลากหลาย เช่น กิจกรรมการอภิปรายกลุ่ม กิจกรรมการฝึกแก้ปัญหา กิจกรรมการสืบค้นข้อมูล เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะการคิดวิเคราะห์ เช่น การคิดวิเคราะห์ข้อมูล การคิดวิเคราะห์เหตุผล การคิดวิเคราะห์ปัญหา เป็นต้น สอดคล้องกับสง่า วงศ์ไชย (2560) ได้เสนอแนะว่า ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละขั้นตอน ครูผู้สอนควรให้ความสำคัญกับการกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียน รวมถึงการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้นเรียน ซึ่งการอภิปรายกลุ่มย่อยและการแสดงความคิดเห็นก็จะส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนได้

3. นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์อยู่ในระดับมากที่สุด อาจเนื่องด้วยรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนั้นเกิดจากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังดำเนินการสัมภาษณ์ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และจากแบบประเมินความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตลอดจนมีการหาคุณภาพของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นและปรับปรุงแก้ไขจนได้คุณภาพจึงนำไปทดลองกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ เช่น การตระหนักรู้ตัวเอง การจัดการตัวเอง การตระหนักรู้สังคม ทักษะด้านความสัมพันธ์ และการรับมือต่อการตัดสินใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Durlak et al. (2011) พบว่านักเรียนที่เข้าร่วมในหลักสูตรการเรียนรู้

ทางสังคมและอารมณ์ มีพฤติกรรมในห้องเรียนดีขึ้น ความสามารถในการจัดการความเครียด ภาวะซึมเศร้า และทัศนคติดีขึ้น รวมทั้งการพัฒนาความสัมพันธ์กับผู้อื่นดีขึ้นดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ของนักเรียน

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ๑ ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ครูต้องมีพื้นฐานความรู้วรรณคดีเรื่องนั้น ๆ อย่างลึกซึ้ง และจะต้องสอนความรู้พื้นฐานของวรรณคดีไทยแต่ละเรื่อง เกี่ยวกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมให้นักเรียนได้ทราบก่อนจึงจะสามารถสอนอย่างละเอียดในเรื่องที่คัดมาให้นักเรียนได้เรียน การมีพื้นฐานความรู้วรรณคดีจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อเรื่องในภาพรวมและจะส่งผลให้สามารถเชื่อมโยงมายังในตอนที่เลือกมาให้เรียนจนเกิดความรู้ความเข้าใจต่อเนื่องกัน
2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนานี้ครูผู้สอนสามารถปรับเปลี่ยนเนื้อหาหรือเรื่องวรรณคดีให้เหมาะสมกับระดับชั้น และความสนใจของผู้เรียนได้
3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนานี้ครูผู้สอนสามารถนำไปจัดการเรียนการสอนได้ทั้งการสอนในห้องเรียนและการสอนออนไลน์ โดยต้องปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับบริบท เช่น การสอนออนไลน์โดยนำเครื่องมือต่าง ๆ มาใช้ปรับในกิจกรรมการเรียนรู้
4. ครูผู้สอนที่นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ควรปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้มอบความรู้เป็นผู้อำนวยความสะดวก โดยครูควรเตรียมประเด็นในการกระตุ้นความสนใจนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจและอยากเรียนรู้ในเรื่องนั้น ๆ โดยประเด็นเหล่านี้อาจเป็นคำถาม สถานการณ์ หรือปัญหาที่น่าสนใจ และครูคอยช่วยให้คำแนะนำวิธีการค้นคว้าหาความรู้ หรือสื่อในการศึกษาค้นคว้า เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยที่ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบ (ACTIVE Model) ที่มีต่อตัวแปรอื่น ๆ ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน เป็นต้น
2. ควรมีการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาไทยของนักเรียนที่มีผลการเรียนต่างกันว่า ส่งผลต่อทักษะการคิดวิเคราะห์ในวรรณคดีหรือไม่ อย่างไร
3. ควรมีการวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรตามที่เกิดจากการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ในนักเรียนในระดับต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

- Creswell, J. W. & Plano Clark, V. L. (2011). *Design and conducting mixed methods research*. (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Durlak, J. A., Weissberg, R. P., Dymnicki, A. B., Taylor, R. D., & Schellinger, K. (2011). The impact of enhancing students' social and emotional learning: A meta-analysis of school-based universal interventions. *Child Development*, 82, 405-432.
- ชัตสุณี สีนุสสิงห์. (2550). *วรรณคดีศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชลธิชา หอมฟุ้ง. (2557). *การพัฒนารูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้ร้อยสัจ 4 เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- दनया วงศ์ธนะชัย. (2542). *วรรณกรรมปัจจุบัน*. พิษณุโลก: โปรแกรมวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ทิศนา แหมมณี. (2560). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทญ์ณภัค พรหมมา. (2563). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด*. [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญเหลือ เทพสุวรรณ, หม่อมหลวง. (2556). *วิเคราะห์วรรณคดีไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2560). *ทักษะ 7C ของครู 4.0*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.
- รีนฤทัย สัจจพันธุ์. (2549). *ความรู้ทั่วไปทางภาษาและวรรณกรรมไทย*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สง่า วงศ์ไชย. (2560). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยบูรณาการแนวการสอนที่เน้นภาษาวรรณกรรม และประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและเขียนสรุปความของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

**แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม**
**Guidelines for Development Participatory Leadership for School
Administrators Samut Songkhram Primary Educational Service Area Office**

สถาพร โคตรพรม^{1*} อุไร สุทธิรัมย์²
Satapron Khotprom^{1*} Urai Suthiyam²

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

¹Students of Master of Education Program in Educational Administration Ramkhamhaeng University

²รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

²Associate Professor Program in Educational Administration Ramkhamhaeng University

*Corresponding author email : satapronkhotprom@gmail.com

วันที่รับ : 6 มกราคม 2568

วันที่แก้ไข : 13 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่ตอบรับ : 5 มีนาคม 2568

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม 2) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม กลุ่มตัวอย่างจำนวน 234 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางสำเร็จรูปของโคเฮน Cohen (1979) ใช้การกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของขนาดโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$), ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD), ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น PNI Modified ระยะที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) สภาพที่พึงประสงค์ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ระยะที่ 2 การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง ผู้อำนวยการสถานศึกษา 3 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา 2 คน ครูที่มีคุณวุฒิทางการบริหารการศึกษา 2 คน พบว่า 1) สาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็น คือ ผู้บริหารขาดการชื่นชมยกย่องเชิดชูเกียรติให้กำลังใจในการสร้างแรงจูงใจของบุคลากรในสถานศึกษา เมื่อผู้ได้บังคับบัญชาปฏิบัติงานได้ดี พิจารณาความดีความชอบโดยยึดผู้บริหารเป็นหลัก 2) แนวทางในการพัฒนา คือ ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมสนับสนุน ให้บุคลากรจัดทำผลงาน ประกวดหรือประเมินตามความเหมาะสม

ชื่นชม ยกย่องเชิดชู ให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา หาแนวทางการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้
บรรลุเป้าหมาย

คำสำคัญ : การพัฒนา / ภาวะผู้นำ / แบบมีส่วนร่วม

Abstract

The objectives of this research were: (1) to study the current and desired conditions of participatory leadership among school administrators under the Samut Songkhram Primary Educational Service Area Office, and (2) to propose guidelines for the development of participatory leadership for school administrators. The sample consisted of 234 participants, determined using Cohen's (1979) table and stratified according to school size. Research instruments included questionnaires and interviews. Data were analyzed using mean, standard deviation (SD), and the Priority Needs Index Modified (PNIMod).

The results of Phase 1 revealed that: (1) the current condition of participatory leadership was rated at a high level overall, (2) the desired condition was rated at the highest level, and (3) the greatest need was in the area of participation in receiving benefits. In Phase 2, interviews were conducted with seven experts selected through purposive sampling, consisting of seven school administrators, two deputy directors, and two teachers specializing in educational administration. Findings indicated that: (1) the main causes of the identified needs were administrators' limited recognition, lack of appreciation, and insufficient encouragement in motivating school personnel. Administrators also did not adequately reward or acknowledge staff achievements. (2) The proposed guidelines for development include promoting and supporting personnel in preparing their work, organizing contests or evaluations, offering appreciation and praise, providing encouragement and advice, and facilitating problem-solving to enhance institutional effectiveness and achieve educational goals.

Keywords : Development / Leadership / Participatory

บทนำ

การศึกษาที่ดีจะส่งผลให้ประชากรภายในประเทศมีความรู้และสามารถนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการพัฒนาคนมนุษย์ได้เติบโตทั้งทางด้านสมองสติปัญญาควบคู่ไปกับคุณธรรมจริยธรรม พร้อมทั้งสามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขและช่วยขัดเกลาคนให้มีจิตสำนึกทางด้านคุณธรรมเป็นผู้เจริญทางปัญญาและจิตใจซึ่งบุคคลคนเหล่านี้นอกจากจะสามารถพัฒนาตนเองได้แล้วยังส่งผลต่อสังคมและประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองและก้าวหน้าทัดเทียมกับประเทศอื่น ๆ ทั่วโลกได้ด้วย (กิตติพงศ์ ทาปง, 2563)

ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2568) ได้ระบุถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของทุกภาคส่วนไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ประเด็นยุทธศาสตร์การส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคีรัฐภาคเอกชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างบรรทัดฐานที่ดีในสังคมการสร้างกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของประชากรให้สอดคล้องกับความต้องการของโลกในอนาคตสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมเพื่อเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชนประชาสังคมชุมชนท้องถิ่นมาร่วมขับเคลื่อนโดยการสนับสนุนความร่วมมือระหว่างภาครัฐภาคเอกชนภาควิชาการภาคประชาสังคมและประชาชนเพื่อสนับสนุนการทำงานของภาคส่วนต่างๆ สนับสนุนการจัดตั้งองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรชุมชนในรูปแบบนิติบุคคลเพื่อดำเนินกิจกรรมสร้างสรรค์ประโยชน์สาธารณะต่าง ๆ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563) การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ระบุว่าการทำงานแบบมีส่วนร่วมด้วยระบบบริหารและการสนับสนุนทางการศึกษาเป็นการส่งเสริมให้บุคคลครอบครัว ชุมชนองค์กรชุมชนองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นองค์กรเอกชนองค์กรวิชาชีพสถาบันศาสนาสถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นมีส่วนร่วมจัดการศึกษาตามมาตรา 9(6) ให้มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาด้านวิชาการด้านงบประมาณด้านบุคคลและด้านงานบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ดังนั้นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่สอดคล้องแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2580) มุ่งเน้นพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างรอบด้านและเน้นการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้เป็นแนวทางในการบริหารเนื่องจากการทำงานในชีวิตจริงงานบางงานไม่สามารถที่จะทำเพียงคนเดียวสำเร็จจะต้อง

ได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่ายหลายหน่วยงานซึ่งการมีส่วนร่วมในการทำงานไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ที่ลงมือกระทำงานโดยตรงยังสามารถเป็นผู้ที่ให้ข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นในการดำเนินงานเป็นต้น

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงครามจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล1ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ขยายโอกาส) มีการกิจในการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐจึงมีความพยายามที่จะจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้สถานศึกษามีคุณภาพสอดคล้องกับแนวปฏิบัติการปฏิรูปการศึกษาและให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนและผู้ปกครองให้มากที่สุดโดยมุ่งบริหารโรงเรียนให้มีคุณภาพและเกิดผลประโยชน์สูงสุดโดยใช้หลักการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมและการบริหารศึกษาแบบมีส่วนร่วมที่แท้จริงจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคคลในองค์กรได้เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อนำเสนอการจัดการศึกษาที่ดีโดยมุ่งผลิตนักเรียนให้มีคุณภาพที่ดีและมีความพึงพอใจของผู้รับบริการซึ่งเป็นนักเรียนหรือประชาชนผู้ปกครองดังนั้นการบริหารสถานศึกษาหากผู้บริหารสถานศึกษาไม่มีแนวทางการบริหารให้บุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วมจะทำให้การศึกษาไม่บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้จึงทำให้บุคลากรเกิดความขัดแย้งเกิดความพยายามเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานดังที่ (เมตต์ เมตต์การุณจิต, 2553) กล่าวว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมภายในองค์กรจะช่วยสร้างความสามัคคีทำให้ทราบถึงความต้องการของบุคลากรทั้งหมดและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้สูงขึ้นลดความเสียหายในการทำงานการย้ายงานและการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการช่วยลดความขัดแย้งและการต่อต้านจากพนักงานระดับล่างและช่วยสร้างบรรยากาศในการทำงานและทำให้สุขภาพจิตของบุคลากรในองค์กรทั้งนี้ยังเป็นการช่วยเพิ่มผลผลิตในองค์กรเป็นการสร้างหลักประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นและยังช่วยลดค่าใช้จ่ายในการบริหารมีการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและมีความคุ้มค่ารวมทั้งทำให้พนักงานรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งเกิดความกระตือรือร้นในสถานศึกษาที่ผู้บริหารมีส่วนร่วมในการทำงานในครั้งนี้ดังนั้นการที่องค์กรจะประสบความสำเร็จได้นั้นผู้บริหารจะต้องจัดองค์กรให้มีความรับผิดชอบในหน้าที่และในสถานศึกษาจากการศึกษาจะต้องมีการจัดโดยการกระจายอำนาจให้ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบได้ทำงานในหน้าที่ของตนเอง

จากการศึกษาแนวทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ Cohen & Uphoff (เมตต์ เมตต์การุณจิต, 2533) ได้จำแนกขั้นตอนและประเภทการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจการมีส่วนร่วมในการดำเนินการการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลประสิทธิผลของสถานศึกษาเป็นผลผลิตที่เกิดจากปัจจัยในด้านบริหารซึ่งปัจจัยของผู้บริหารเป็นปัจจัยสำคัญ (Steers, 1977) ดังนั้นประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโรงเรียนที่มีสภาพทางสังคมบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆตัวผู้เรียนที่มีการเอื้อต่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมและความพร้อมในด้านทรัพยากรเอกสารสื่ออุปกรณ์เทคโนโลยีทางการศึกษาที่เหมาะสมมีคุณภาพมีงบประมาณที่เพียงพอมีทรัพยากรมนุษย์เพื่อจะสามารถจัดการศึกษาได้อย่างดีผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและทักษะในด้านต่าง ๆ เป็นไปตามกระบวนการศึกษาอย่างเป็นระบบและ

สามารถพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเห็นคุณค่าแห่งการดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในสังคมสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุขก่อให้เกิดการพัฒนาประเทศชาติได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนโดยตัวบ่งชี้ประสิทธิผลของสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ในยุคปัจจุบันนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญต่อการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับชุมชนในการบริหารสถานศึกษาร่วมกันสร้างบรรยากาศการเรียนรู้หรือแหล่งเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชนและในขณะเดียวกันการเปิดโอกาสให้ชุมชนใกล้เคียงเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาในสถานศึกษาก็คจะทำให้สถานศึกษาเกิดการพัฒนามีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนที่ตรงตามความต้องการของผู้รับบริการชุมชนมากยิ่งขึ้น (วรชัยวิ ภูอุปโคตร, 2562) การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมยังเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารสถานศึกษาที่เกิดประสิทธิผลและสถานศึกษายังพบปัญหาเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในด้านต่างๆรวมถึงไม่สามารถสร้างทัศนคติในเชิงบวกให้กับนักเรียนได้อย่างครอบคลุมครุมีการพัฒนาตนเองช้าเมื่อเปรียบเทียบกับสภาพปัจจุบันที่เกิดขึ้นทางด้านเศรษฐกิจสังคมและการเปลี่ยนแปลงที่ไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบันผู้บริหารยังไม่ให้ความสำคัญในการเปิดโอกาสให้ครูร่วมแก้ไขปัญหาในโรงเรียน

จากความเป็นมาและและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อผู้บริหารศึกษาในระดับใดบ้างกับสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงครามเพื่อสะท้อนปัญหาให้กับผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทางการศึกษาและเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมที่เกิดประสิทธิผลกับผู้เรียนและเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาชุมชนและพัฒนาประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ในปีการศึกษา 2567 จำนวน 570 คน และกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม จำนวน 234 คน

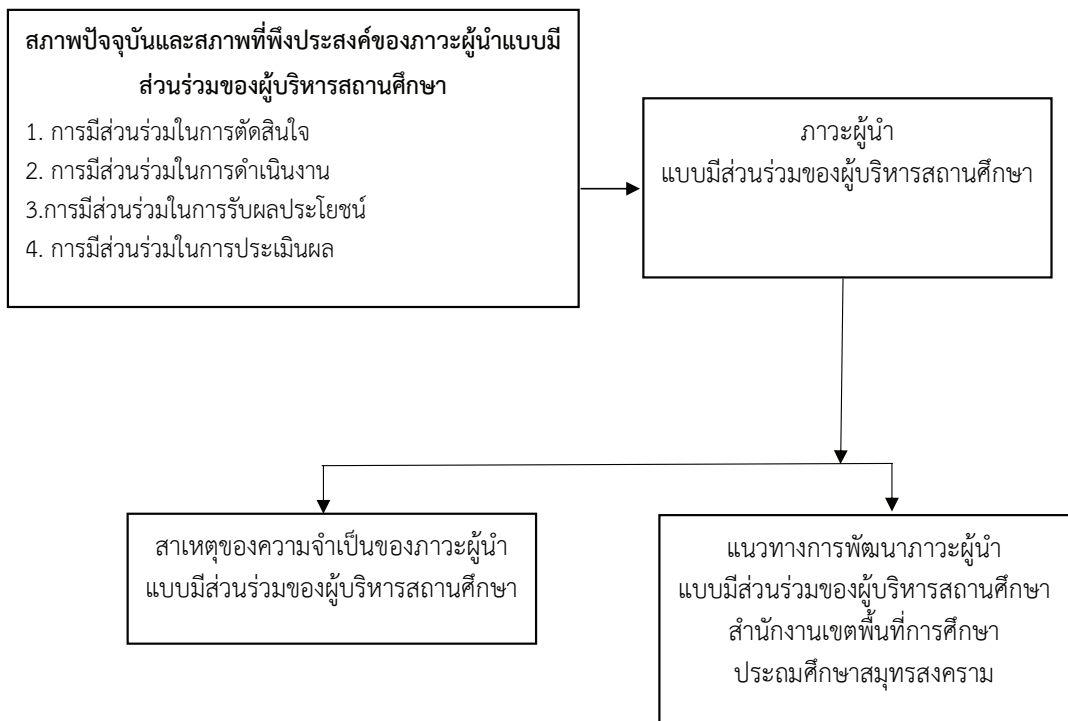
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงครามในปีการศึกษา 2567 จำนวน 570 คน (ที่มา : แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2567 สพป.สมุทรสงคราม)

การสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาสังกัด สพป.สมุทรสงครามจำนวน 234 คนได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของโคเฮน Cohen (2018) และใช้การกำหนดตัวอย่างโดยทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรโดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ที่	ขนาดโรงเรียน ใน สพป.สมุทรสงคราม	จำนวน สถานศึกษา	ประชากร (ครู)	กลุ่มตัวอย่าง (ครู)	ร้อยละ
1	โรงเรียนขนาดเล็ก	40	157	64	27
2	โรงเรียนขนาดกลาง	24	250	100	43
3	โรงเรียนขนาดใหญ่ขึ้นไป	2	163	70	30
	รวม	66	570	234	100

2. กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน (MixedMethods Research) โดยผู้วิจัยดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ประกอบด้วย ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงครามและ ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์ เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงครามผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงครามแบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ ภูมิการศึกษาประสบการณ์และขนาดโรงเรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำแบบภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงครามแบ่งออกเป็น 4 ด้านได้ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

โดยลักษณะข้อคำถามเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามรูปแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

แบบสอบถามผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เพื่อหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามมีค่าระหว่าง 0.60 – 1.00 ซึ่งมีข้อคำถามที่นำไปใช้ได้ จำนวน 40 ข้อ ค่าเฉลี่ย ค่า IOC = 0.915

ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่น โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.984

แบบสัมภาษณ์เป็นแบบโครงสร้างโดยนำระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของแต่ละด้านเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1) ผู้วิจัยได้ดำเนินการขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากบัณฑิตศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ไปยังผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม 1 ฉบับ เพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม

2) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปมอบให้กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม โดยส่งแบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์ โดยใช้ Google Forms ในการสร้าง และรวบรวมแบบสอบถามระหว่างวันที่ 19-30 สิงหาคม 2567

3) จากการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 234 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของกลุ่มตัวอย่าง 234 คน รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้อง จากนั้นนำข้อมูลไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปต่อไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (Modified Priority Needs Index; PNI_{Modified}) โดยภาพรวม รายด้านเพื่อนำไปอธิบายข้อมูลในรูปแบบตารางต่อไป

แบบสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์สาเหตุของความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยการสัมภาษณ์บันทึกเสียงและเป็นลายลักษณ์อักษร มาสรุปประเด็นในแต่ละด้านเพื่อนำไปเป็นผลการเสนอแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์และรวมข้อมูลแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งมีขอบข่ายภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม 4 ด้านดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลผลปรากฏดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สพป.สมุทรสงคราม โดยภาพรวมรายด้าน

เนื้อหา	ระดับภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม						ความต้องการจำเป็น	
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI Modified	อันดับ
	$\bar{X}$	SD	แปลผล	$\bar{X}$	SD	แปลผล		
1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.76	0.78	มาก	4.70	0.49	มากที่สุด	0.252	2
2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.79	0.78	มาก	4.73	0.46	มากที่สุด	0.246	3
3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.76	0.84	มาก	4.72	0.48	มากที่สุด	0.257	1
4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.80	0.81	มาก	4.73	0.47	มากที่สุด	0.245	4
รวม	3.77	0.80	มาก	4.72	0.47	มากที่สุด	0.250	-

สภาพปัจจุบันของระดับภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในภาพรวมระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$, $SD = 0.80$) จากการพิจารณารายด้านแล้วพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 3.80$, $SD = 0.81$) รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.79$, $SD = 0.78$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.76$, $SD = 0.78$) สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในภาพรวมระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$, $SD = 0.47$) จากการพิจารณารายด้านแล้วพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.73$, $SD = 0.46$) รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 4.73$, $SD = 0.47$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.70$, $SD = 0.49$)

ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในภาพรวม มีค่า $PNI_{Modified} = 2.50$ จากการพิจารณารายด้าน แล้วพบว่าความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ค่า $PNI_{Modified} = 2.57$ รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจค่า $PNI_{Modified} = 0.252$ และความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลค่า $PNI_{Modified} = 0.245$ ซึ่งค่า $PNI_{Modified}$ ที่ควรพัฒนา คือ ค่าที่ใกล้เคียง 0.3 มากที่สุด

เสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 7 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบสัมภาษณ์เป็นแบบมีโครงสร้างโดยนำระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของแต่ละด้านเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์สาเหตุของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของ

ผู้บริหารสถานศึกษา มาสรุปประเด็นในแต่ละด้าน และนำไปเป็นผลการเสนอแนวทางการพัฒนา ซึ่งสรุปได้ดังนี้ 1) ผู้บริหารควรกำหนดตั้งเป้าหมายตามบริบทของสถานศึกษาซึ่งมีความแตกต่างกัน ออกไปโดยการประชุมกำหนดนโยบายวิสัยทัศน์เป้าหมายพันธกิจของสถานศึกษาร่วมกันวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกสถานศึกษา 2) ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วม ในการวางแผนในการปฏิบัติงานให้ความไว้วางใจยอมรับและเชื่อมั่นในการทำงานของบุคลากรโดย คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลรับฟังความคิดเห็นพร้อมให้ข้อเสนอแนะและสนับสนุนวิธีการ ทำงานเป็นทีม 3) ผู้บริหารควรมีการชื่นชมยกย่องเชิดชูเกียรติตามโอกาสเช่นการประชุมประจำเดือน กิจกรรมหน้าเสาธงสื่อออนไลน์และมอบรางวัลตามความเหมาะสมเมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงาน ได้ดี 4) ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับความสามัคคีโอกาสและให้ความเคารพความไว้วางใจในการ ทำงานเอื้ออาทรต่อกันปรับปรุงสถานศึกษามีการติดต่อสื่อสารร่วมกันคิดร่วมกันตัดสินใจจัดสภาพ แวดล้อมทางกายภาพและด้านจิตใจจัดหางบประมาณในการดำเนินงานจัดกิจกรรมสานสัมพันธ์ใน สถานศึกษาและส่งเสริมการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ 5) ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมสนับสนุน ให้บุคลากรจัดทำผลงานประกวดหรือประเมินตามความเหมาะสมชื่นชมยกย่องเชิดชูให้กำลังใจให้ คำปรึกษาหาแนวทางการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย 6) ผู้บริหารควรสร้าง ความรู้ความเข้าใจกำหนดบทบาทหน้าที่สำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานใช้หลักธรรมาภิ บาลในการบริหารงานพิจารณาความดีความชอบให้คำแนะนำข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหา ช่วยเหลือกันแบบกัลยาณมิตรพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมาย 7) ผู้บริหารควรมีการตั้ง เป้าหมายและพัฒนาเป้าหมายร่วมกันกับบุคลากรในสถานศึกษาวัดผลและประเมินผลการดำเนิน งานตามสภาพจริงมีการวิเคราะห์การทำงานปัญหาอุปสรรคข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขพัฒนา สถานศึกษาการมอบรางวัลตามความเหมาะสม 8) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้คำแนะนำคำปรึกษาให้ ความร่วมมือกับบุคลากรในสถานศึกษาและสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการพัฒนาความรู้แลกเปลี่ยน ประสบการณ์ตลอดจนการสร้างสรรคผลงานมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อตัวผู้เรียนโดยตรง

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยตามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้แบบ มีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สพป.สมุทรสงคราม สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วน เกี่ยวข้อง พัฒนาเป้าหมายร่วมกัน และวัดผลการปฏิบัติงานตามจริงและมอบผลตอบแทนที่เหมาะสมเพื่อแก้ไขและพัฒนาสาเหตุการวัดผลไม่ปฏิบัติตามจริงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ร่วมกัน ขาดการ ประสานงาน ติดต่อสื่อสาร การกำกับ ติดตามและนิเทศ สรุปการดำเนินงานแล้วไม่นำผลที่ได้ ไปหาแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษา

2. สภาพที่พึงประสงค์ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานคือ เกิดความภาคภูมิใจในการทำงานร่วมกัน มีสาเหตุผู้บริหารยังขาดการชื่นชม ยกย่องเชิดชูเกียรติ ตามโอกาสต่าง ๆ และมอบรางวัลตามความเหมาะสม เมื่องานตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ อย่างสม่ำเสมอ

3. ความต้องการจำเป็น ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ คือ ผู้บริหารสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา มีสาเหตุผู้บริหารขาดการชื่นชม ยกย่องเชิดชูเกียรติให้กำลังใจในการสร้างแรงจูงใจของบุคลากรในสถานศึกษา เมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานได้ดี พิจารณาความดีความชอบโดยยึดผู้บริหารเป็นหลัก

4. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา คือ

1. ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมสนับสนุน ให้บุคลากรจัดทำผลงาน ประกวดหรือประเมินตามความเหมาะสม ชื่นชม ยกย่องเชิดชูให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา หาแนวทางการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย

2. ผู้บริหารควรสร้างความรู้ความเข้าใจ กำหนดบทบาทหน้าที่ สำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน พิจารณาความดีความชอบ ให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ แนวทางการแก้ปัญหา ช่วยเหลือกันแบบกัลยาณมิตร พัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมาย

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงครามอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลคือการพัฒนาเป้าหมายร่วมกันและวัดผลการปฏิบัติงานตามจริงและมอบผลตอบแทนที่เหมาะสมเพื่อแก้ไขและพัฒนาและร่วมแก้ไข ปัญหาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ส่งผลต่อตัวนักเรียนโดยตรงทั้งนี้เพราะผู้บริหารมีส่วนร่วมประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการประเมินผลการความคุมติดตามตรวจสอบในการดำเนินโครงการและร่วมสรุปผลเพื่อนำผลไปพัฒนาปรับปรุงโครงการเสนอแนวคิดการแก้ปัญหาพัฒนาโครงการที่ส่งผลต่อตัวนักเรียนโดยตรงอภิปรายปัญหาอย่างเปิดเผยและตรงไปตรงมาชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินโครงการเสนอแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาพัฒนาเป้าหมายของสถานศึกษาร่วมกันชื่นชมยกย่องบุคลากรปฏิบัติงานได้ดีจนเป็นผลสำเร็จ มีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของโคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff, 1980) กล่าวคือภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมในด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลประกอบด้วย 1) ควบคุมตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด 2) ปรับตัวในการมีส่วนร่วมซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ

กิตติยาสุขเกษม (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนจตุรมิตรอำเภอลาดยาวจังหวัดนครสวรรค์สพ.นศ.สว.เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าภาพรวมมีความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$, $SD = .60$) ผู้บริหารสถานศึกษานับสนุนความคิดริเริ่มใหม่เปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ/กิจกรรมพร้อมทั้งตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อหาแนวทางในการวางแผนและแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

2. สภาพที่พึงประสงค์ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานคือทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกิดความภาคภูมิใจในการทำงานร่วมกันและการสร้างบรรยากาศในการทำงานที่ทำให้บรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารมีส่วนร่วมในการสนับสนุนหรือจัดหาทรัพยากรด้านงบประมาณด้านแรงงานด้านวัสดุอุปกรณ์ด้านประชาสัมพันธ์และประสานงานการติดต่อประสานงานของบุคลากรในสถานศึกษาคณะกรรมการสถานศึกษาสามารถแสดงความคิดเห็นได้ทุกขั้นตอนแสดงความสามารถได้อย่างเต็มที่ตามความเหมาะสมและมีการสร้างบรรยากาศในการทำงานจนทำให้งานสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้และเกิดความภาคภูมิใจในการทำงานมีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของโคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff, 1980) กล่าวคือภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประกอบด้วย 1) ด้านทรัพยากร 2) ด้านการบริหาร 3) ด้านการประสานขอความร่วมมือและสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติยา สุขเกษม (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนจตุรมิตรอำเภอลาดยาวจังหวัดนครสวรรค์สพ.นศ.สว.เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าภาพรวมมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, $SD = .60$) ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นความสำคัญของการทำงานเป็นทีมให้ความสำคัญกับทุกฝ่ายทุกคนเพื่อที่จะให้ทุกคนได้แสดงความรู้ความสามารถออกมาเพื่อพัฒนาองค์กรให้ก้าวหน้าสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆรวมทั้งผู้บริหารสามารถเป็นได้ทั้งผู้นำและผู้ตามในสถานการณ์ที่เหมาะสม

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ซึ่งผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พบว่าแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งจำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ คือ

3.1 ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมสนับสนุน ให้บุคลากรจัดทำผลงาน ประกวดหรือประเมินตามความเหมาะสม ชื่นชม ยกย่องเชิดชู ให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา หาแนวทางการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย

3.2 ผู้บริหารควรสร้างความรู้ความเข้าใจ กำหนดบทบาทหน้าที่ สำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน พิจารณาความดีความชอบ

ให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ แนวทางการแก้ปัญหา ช่วยเหลือกันแบบกัลยาณมิตร พัฒนาสถานศึกษา ให้บรรลุตามเป้าหมาย

มีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีโคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff, 1980) กล่าวคือ ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม ในด้านการมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ ประกอบด้วย 1) ทางด้านวัตถุ 2) ผลประโยชน์ทางสังคม 3) ผลประโยชน์ส่วนบุคคล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติยา สุขเกษม (2564) ได้ทำการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ สพ.น.นครสวรรค์ เขต 2 ผลการวิจัย พบว่าภาพรวมมีความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, $SD = .61$) ผู้บริหารมุ่งมั่นในการพัฒนางานให้มีคุณภาพ มีการเปลี่ยนแปลงตามลักษณะที่พึงประสงค์ ทำงานเจริญก้าวหน้า มีอุดมการณ์แน่วแน่ มีเหตุผล คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม มากกว่าประโยชน์ส่วนตนและให้ทุกคนได้ร่วมแสดงความคิดเห็น แก้ไขปัญหาและร่วมตัดสินใจในการพัฒนางาน เพื่อประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับทุกฝ่าย

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงครามพบว่ามีความต้องการจำเป็นในด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ดังนั้นระดับเขตพื้นที่การศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรพัฒนาและให้ความสำคัญกับการบริหารเป็นอันดับแรก

2. จากการวิเคราะห์สาเหตุความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงครามพบว่าสาเหตุความต้องการจำเป็นอันดับแรกคือผู้บริหารสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชานั้นเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาควรเน้นการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรจัดทำผลงานประกวดหรือประเมินตามความเหมาะสมขึ้นชมยกย่องเชิดชูให้กำลังใจให้คำปรึกษาหาแนวทางการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากการศึกษาความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาพบว่า ความต้องการจำเป็นมากที่สุด ดังนั้น จึงควรศึกษาถึงสาเหตุและแนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นการเฉพาะ เพื่อแก้ไขความต้องการจำเป็นและเสนอแนวทางในการสร้างภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยตรง

2. งานวิจัยเล่มนี้ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารการศึกษาโดยการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ แต่ยังไม่ได้มีการนำผลวิจัยไปทดลองใช้ในสถานศึกษาดังนั้น ควรมีการนำผลการเสนอแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาไปทดลองใช้

เอกสารอ้างอิง

- กิตติยา สุขเกษม. (2564). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์เขต 2 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- กิตติพงศ์ ทาปง. (2563). ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553). การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม : ประชาชน องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น และราชการ. นนทบุรี: บุ๊คพอยท์.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542. (2542, 14 สิงหาคม). แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 9 วรรค 6
- วรชัย วิภูอุปโคตร. (2562). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนเชิงสร้างสรรค์. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 15(2). 83
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา. (หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ สกศ. ลำดับที่ 10/2563), หน้า 1
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม. (2567). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2567 สพป. สมุทรสงคราม.
- อุไร สุทธิแย้ม. (2556). การพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษา. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Cohen, E. (1980) "A Phenomenology of Tourist Experience" *Sociology*, 13 (2): 179-201
- Hoy & Miskel. (2001). *Educational administration : Theory, research and practice* (6th ed.). New York : Mc Graw – Hill.
- Kadiri Solomon Akpoviroro. (2018). *Research Method in Education* (7th ed.). New York: Morrison.

- Steers, R.M. (1977). *Antecedents and Outcomes of Organizational Commitment*. Administrative Science Quarterly, p. 46.
- Tekeste Teclu. (1995). *Participativeticipativeleadership:A study of faculty and administrators in a Lutheran liberal arts college*. University of Northern Iowa.

สภาพการเรียนรู้ในการเสริมพลังอำนาจของสตรีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำ
หมู่บ้านในการสร้างเสริมสุขภาพในจังหวัดภาคใต้
Learning Conditions for The Empowerment of Womenhealth
Volunteers in Health Promotion in The Southern Provinces

ณัฐชนันท์ สุกแสง^{1*} เฟื่องอรุณ ปรีดีติล² เพ็ญประภา ภัทรานุกรม³
Natchanan Suksaeng^{1*} Fueangarun Preedeedilok² Ponprapa Phatranugrom³

¹นิสิตดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษา

¹Doctoral student Development Studies Branch

²ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²Department of Management Policy and Educational Leadership Faculty of Education,
Chulalongkorn University

³คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

³Faculty of Social Administration, Thammasat University

*Corresponding author email : alanal@windowslive.com

วันที่รับ : 26 ธันวาคม 2567

วันที่แก้ไข : 25 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่ตอบรับ : 5 มีนาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการเรียนรู้ในการเสริมพลังอำนาจสตรีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการสร้างเสริมสุขภาพในจังหวัดภาคใต้โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth interview) ร่วมกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจากสตรีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านดีเด่นระดับชาติในจังหวัดภาคใต้ 12 สาขา จำนวน 12 คน และผู้ที่เกี่ยวข้องโดยใช้ Snow ball เทคนิค จำนวน 20 คน ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการเรียนรู้มี 7 ด้าน ดังนี้ 1) สถานการณ์โรค 2) ประสบการณ์การทำงาน 3) วิธีการเรียนรู้ 4) บรรยายภาคการเรียนรู้ 5) เนื้อหา 6) สื่อและแหล่งเรียนรู้ 7) ผู้จัดการเรียนรู้ สตรีอาสาสมัครสาธารณสุขใช้สถานการณ์โรคช่วงที่เกิดโรคโควิด 19 แก้ปัญหาเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงทำให้เกิดพลังอำนาจในการปฏิบัติงานวิธีการเรียนรู้ที่ได้ผลดีที่สุดคือการฝึกปฏิบัติกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่มีการจัดบรรยายภาคการเรียนรู้แบบการศึกษาดูงานกับฝึกการใช้สื่อกับเพื่อนร่วมงานศึกษาจากรายงานแหล่งเรียนรู้เนื้อหาและวิธีการพัฒนาของผู้จัดการเรียนรู้ได้สนับสนุนส่งผลต่อการเสริมพลังอำนาจอย่างมากโดยส่งผลต่อการตัดสินใจการจัดการโรคในชุมชนการเลือก

เนื้อหาการใช้สื่อจากสถานการณ์เด่นที่พบในชุมชนนอกจากนี้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องมียุทธศาสตร์ในการเสนอข้อให้รางวัลให้การเสริมแรง จัดสวัสดิการให้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นรูปแบบหลักสูตรช่วงเวลา และลักษณะกิจกรรมที่ใช้และใช้วิธีการฝึกอบรมกลุ่มตำบลจะส่งผลดีต่อการเสริมพลังอำนาจ

คำสำคัญ : สภาพการเรียนรู้ / การเสริมพลังอำนาจ / อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน / การสร้างเสริมสุขภาพ / จังหวัดภาคใต้

Abstract

The purpose of this research was to examine the learning conditions that influence the empowerment of female community health volunteers in promoting health in the southern provinces of Thailand. A qualitative research design was employed, with data collected through in-depth interviews and non-participant observation. The target group was purposively selected from key informants, including 12 nationally recognized female community health volunteers from 12 branches in the southern provinces, along with 20 related individuals identified using the snowball technique. Data triangulation was applied to ensure validity, and data were analyzed using content analysis.

The findings revealed that the learning environment encompassed seven key aspects: (1) disease situation, (2) work experience, (3) learning methods, (4) learning atmosphere, (5) content, (6) media and learning resources, and (7) learning facilitators. The COVID-19 pandemic highlighted the significance of experiential learning, which increased motivation and work performance. Hands-on training and collaboration with hospital staff were found to be the most effective learning methods, while study visits and peer interaction fostered a positive learning atmosphere. Reports, relevant content, appropriate media, and supportive learning facilitators contributed significantly to empowerment by enhancing decision-making and community disease management. The study suggests that selecting content and media relevant to current situations, alongside recognition, rewards, welfare provision, and opportunities for female volunteers to participate in curriculum design, scheduling, and group activities, are essential strategies for strengthening empowerment.

Keywords: Learning conditions / Empowerment / Village Health volunteer / health promotion / Southern Province

บทนำ

การพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงไปของโลกในกระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลให้ภาพรวมของโครงสร้างครอบครัวไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในรอบไม่กี่ทศวรรษที่ผ่านมา โดยผลการสำรวจประชากร ปี พ.ศ. 2557 - 2561 พบว่าครัวเรือนกว่าครึ่งหนึ่งเป็นครอบครัวเดี่ยวมีสมาชิกอยู่ในช่วง 2-3 คน ที่เหลือพบว่าเป็นครอบครัวขยายครอบครัวเดี่ยวที่มีเพศหญิงเป็นผู้ดูแลตัดสินใจในครอบครัว และส่วนใหญ่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มครอบครัวกลุ่มเปราะบางมีรายได้น้อยมีผู้ป่วยพึ่งพิงในครอบครัว และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ซึ่งกองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (United nation Population Fund – UNFPR) ได้มีการเผยแพร่ข้อมูลที่ระบุผลการสำรวจรูปแบบครอบครัวในประเทศไทยซึ่งชี้ให้เห็นว่าสภาพครอบครัวไทยและประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยที่มีสตรีเป็นผู้นำครอบครัว ซึ่งเป็นสถาบันสำคัญพื้นฐานในสังคมชุมชนกำลังเปลี่ยนไปอย่างเห็นได้ชัด (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส), 2562) นอกจากนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ยังได้รายงานถึงครอบครัวและชุมชนไทยมีความเปราะบางที่สมาชิกในครอบครัวมีความต้องการพึ่งพิงรัฐที่มาจากภาวะความเจ็บป่วย เป็นโรคที่ต้องอาศัยการรับยาต่อเนื่อง เช่น ยาลดความดันเบาหวาน ไวรัสตับอักเสบมะเร็งตับปวดตื้อตึงหรือมีภาวะความพิการอย่างใดอย่างหนึ่ง (โครงการสุขภาพคนไทย, 2563) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ยังได้รายงานที่ระบุจำนวนประชากรคนไทย ที่มีปัญหาสุขภาพแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2559 เป็นต้นมาได้สูงถึง 3.8 ล้านครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 17.6 ของครอบครัวไทยทั้งหมด และยังพบครอบครัวที่มีบุตรอายุต่ำกว่า 18 ปี มีภาวะเจ็บป่วยจากโรคความดันโลหิตสูงและมีภาวะอ้วนโดยส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับพ่อหรือแม่โดยลำพัง ซึ่งมีประมาณ 1.4 ล้านครอบครัวส่วนใหญ่มีผู้ดูแลเป็นเพศหญิง โดยการทำหน้าที่ดังกล่าวถูกคาดหวังจากสังคมภายใต้ความคิดความเชื่อมาแต่โบราณที่ผู้หญิงหรือสตรีได้รับการบ่มเพาะและการขัดเกลาผ่านสถาบันทางสังคม (พรสวรรค์ วงษ์กาญจนกุล และ กรรณิการ์ สัจกุล, 2021) ครอบครัวไทยมอบหมายเพศหญิงมีบทบาทในการดูแลสุขภาพคนในครอบครัวดูแลเรื่องอาหารการกินตลอดจนการดูแลสุขภาพสมาชิกที่เจ็บป่วยมาจนถึงปัจจุบัน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2559) ไม่เพียงแต่การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้าง ของครอบครัวเท่านั้นแต่รูปแบบวิถีชีวิตต่าง ๆ ที่กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (2562) ระบุถึงผลกระทบให้เกิดปัญหาครอบครัวว่าความสัมพันธ์เปลี่ยนไป มีความรุนแรงในครอบครัวพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเด็กวัยรุ่นวัยเรียน พฤติกรรมส่วนตัวที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพจากภาวะทางเศรษฐกิจถดถอยและความไม่ปลอดภัยในชุมชน (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), 2565)

ประเทศไทยมีกลุ่มสตรีที่ปฏิบัติหน้าที่ดูแลสุขภาพในชุมชนที่ทำหน้าที่ดูแลสร้างเสริมสุขภาพภายใต้แนวคิดการเสริมสร้างสุขภาพที่มีพลังอำนาจและเน้นการป้องกันมากกว่าการมาเยียวยารักษากำลังเป็นแนวทางที่องค์กรพัฒนาสุขภาพนำมาใช้เผชิญความท้าทายใหม่ เพื่อการจัดการปัญหา

สุขภาพเปลี่ยนแปลงไปในประเทศไทยที่สนับสนุนให้ดำเนินการโดยกลุ่มประชาชน ที่พัฒนาโดยกระทรวงสาธารณสุขให้มาทำหน้าที่ส่งเสริมสุขภาพให้เข้าถึงประชาชน ได้ทุกคนเข้าถึงการบริการทางสุขภาพที่เท่าเทียม แต่อย่างไรก็ตามปัญหาสุขภาพและประเด็นสาเหตุการเสียชีวิตของคนไทยยังอยู่ในอัตราที่น่าเป็นห่วงและสูงถึงชั่วโมงละ 37 คน ปัจจุบันปัจจัยกำหนดสุขภาพกำลังเปลี่ยนไปในประชาชนทุกกลุ่มโดยมีความซับซ้อนมากขึ้นในขณะเดียวกันภาระการดูแลสุขภาพเสริมสุขภาพในครอบครัวยังคงอยู่ในหน้าที่ของสตรีที่ทำหน้าที่นอกเหนือจากงานบ้านงานครัวแล้วยังถูกคาดหวังผ่านเพศสภาวะที่สังคมกำหนด จึงมีสตรีส่วนหนึ่งได้เสียสละอาสา สมัครใจมาทำหน้าที่นอกเหนือปริมาณผลงานส่วนตัวในบทบาทงานบ้าน งานครัว มาขับเคลื่อนสุขภาพ ดูแลจัดการปัญหาสุขภาพหน้าที่ผู้ดูแล ผู้ปกป้องในระดับชุมชนในบทบาทหน้าที่ที่เรียกว่า “อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หรือ อสม.” มีสตรีเข้ามามีบทบาทโดยเฉพาะกลุ่มสตรีภาคใต้ร้อยละ 97 โดยเฉพาะหลังช่วงการระบาด ของโรค โควิด 19 ที่ผ่านมา ได้มีอสม. ที่ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงได้มาทำหน้าที่เป็นเสาหลักในการจัดการสุขภาพในชุมชนจนได้รับการยอมรับทั่วโลก (SDGs. Move, 2565) และสตรีอสม. ได้ขยายปริมาณของระบบการเสริมสร้างสุขภาพได้บทบาทในการจัดการสุขภาพผู้สูงวัยจัดยาผู้ป่วยเบาหวานดูแลระบบควบคุมมาตรฐานอาหารในชุมชน โดยอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเหล่านี้ มาจากประชาชนที่ได้รับการคัดเลือกจากผู้มีความมุ่งมั่น ตั้งใจเป็นแบบอย่าง และมีจิตอาสา ดูแลช่วยเหลือสังคม ส่งผ่านแนวคิดกระบวนการเสริมสร้างสุขภาพที่มีการพัฒนาฝึกอบรมเพื่อทำหน้าที่ไปพัฒนาสุขภาพเพิ่มความสามารถประชาชนควบคุมปัจจัยกำหนดสุขภาพ และจัดการสุขภาพส่วนรวม

จังหวัดภาคใต้มีสตรีอสม.ดีเด่นที่กระทำตนเป็นแบบอย่าง ในการดูแลสุขภาพอย่างเข้มแข็งเป็นผู้นำครอบครัวทั้งที่อยู่ภายใต้การสูญเสียผู้นำครอบครัวจากปัญหาความไม่สงบชายแดนใต้และบางส่วนยังได้รับผลกระทบจากเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจภายหลังการพัฒนาการท่องเที่ยวได้ส่งผลให้สตรีในภาคใต้เสียพื้นที่ทำกินและสตรีส่วนใหญ่สมัครเข้าเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่มีจำนวนมากกว่าทุกภาคซึ่งสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเข้มแข็ง อดทน เป็นผู้นำขับเคลื่อนสุขภาพจนเป็นเสาหลักในสังคมภาคใต้และยังมีส่วนร่วมพัฒนาสุขภาพในสมัชชาขับเคลื่อนสุขภาพในบริบทภาคใต้เป็นพลังบวกที่จัดการบริบทกำหนดสุขภาพและยังสามารถสนับสนุนบริการ ในพื้นที่เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและบูรณาการการเชื่อมโยงกับภาคส่วนต่าง ๆ ไขหลังอำนาจสตรีจัดการรับมือกับปัญหาสุขภาพที่ต้องอาศัยการสร้างความร่วมมือตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในชุมชนที่ขยายบริบทไปกว่าพรมแดนของระบบสาธารณสุขแบบเดิมอีกด้วย

อย่างไรก็ดีเมื่อพิจารณาความสำเร็จและการพัฒนาที่เกิดขึ้นกับสตรีอาสาสมัครและบทบาทการขับเคลื่อนเพื่อสุขภาพในระดับกลุ่มจังหวัดภาคใต้ยังมีกลุ่มสตรี อาสาสมัครอีกมากที่ยังขาด

การหยิบยกมาพัฒนาเสริมพลังอำนาจซึ่งเป็นนโยบายที่ทุกหน่วยงานเรียกร้องให้ความสำคัญในประเด็นการพัฒนาสตรีภาคใต้ซึ่งยังมีน้อยและเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบที่ต้องอาศัยแนวทางการเสริมพลังอำนาจสำหรับผู้ขับเคลื่อนซึ่งเป็นประเด็นข้อเรียกร้องในประเทศไทยที่ต้องอาศัยในการพัฒนาสตรี (กฤตยา อาชวนิจกุล, 2554) ให้สามารถก้าวข้ามอุปสรรคการทำงานจึงอาศัยบทบาทปฏิบัติการจากตัวอย่างสตรีอสม.ดีเด่นแบบอย่างที่ดีในการดูแลจัดการสุขภาพตนเองและขยายผลสร้างเสริมสู่คนรอบข้างผู้วิจัยจึงสนใจในประเด็นสภาพการเรียนรู้ในการเสริมพลังอำนาจสตรีอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับชาติในภาคใต้ ที่สามารถจัดการปัญหาสุขภาพ โดยใช้มุมมองสตรีนิยมนิเวศและกระบวนการการเรียนรู้เพื่อศึกษาหาแนวทางในการเสริมพลังอำนาจ ที่ได้จากข้อค้นพบเพื่อชูประเด็นความสำเร็จที่น่าชื่นชมของสตรี (ฉลาดชาวย รมิตานนท์, 2554) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการนำมาพัฒนาสตรีคนอื่น ๆ ในการสร้างเสริมสุขภาพในจังหวัดภาคใต้โดยการขับเคลื่อนสุขภาพในสังคมผ่านบทบาทอาสาสมัครสาธารณสุขให้สำเร็จต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพการเรียนรู้ในการเสริมพลังอำนาจของสตรีอาสาสมัครสาธารณสุขในการสร้างเสริมสุขภาพในจังหวัดภาคใต้

ขอบเขตการวิจัยการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

คัดเลือกประชากรกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับชาติเพศหญิงใน 14 จังหวัดภาคใต้ที่รับรางวัล ในระหว่างปีพ.ศ. 2561-2565 โดยใช้ข้อมูลจากกรมสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน ใช้เกณฑ์คัดเลือกอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นเพศหญิงที่ได้รางวัลอสม.ดีเด่นระดับชาติ 12 สาขา ๆ ละ 1 คน ดำเนินการคัดเลือกตามเกณฑ์จากผู้ผ่านการคัดเลือกที่มีผลงานรางวัลดีเด่น 3 ระดับเป็นผู้มีประสบการณ์ในการทำงานสร้างเสริมสุขภาพในชุมชนตามมาตรฐานการพัฒนาอสม.ไม่น้อยกว่า 10 ปี 12 คน และมีส่วนร่วมพัฒนาอสม.ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล เช่นเจ้าหน้าที่สาธารณสุขชุมชน ทีมอาสาชุมชนตัวแทนประธานอสม.ภาคใต้ ผู้มารับบริการ อาศัยคำแนะนำและวิธีการคัดเลือกโดยใช้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ Qualitative Research ทำการศึกษาวิเคราะห์สภาพการเรียนรู้ในการเสริมพลังอำนาจสตรีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการสร้างเสริมสุขภาพ

ภาพในจังหวัดภาคใต้โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ร่วมกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมการศึกษาเอกสารงานที่เกี่ยวข้อง กับสตรีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านดีเด่นที่ได้รับรางวัลระดับชาติระหว่างปี พ.ศ. 2561 - พ.ศ. 2465 12 สาขา และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant) ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเสริมพลังอำนาจสังเกต สอบถามกระบวนการพัฒนาและสร้างนวัตกรรมเพื่อหาวิธีจัดการ ตัดสินใจ ควบคุมโรคและการคงพฤติกรรมที่สตรีโดยปฏิบัติในแต่ละพื้นที่จังหวัด เก็บข้อมูลภาคสนาม โดยใช้วิธีโกลบอล (Snowball technique) เพื่อให้ได้คำตอบที่ครอบคลุมเช่น เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ผู้นำชุมชน ผู้มารับบริการ ผู้ร่วมปฏิบัติงาน เพื่อหาข้อสรุปและนำมา เสนอผลการศึกษาต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อร่วมให้ข้อเสนอแนะหาแนวทางโดยวิธีการสนทนากลุ่ม

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เป็นเครื่องมือแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง ปรับรูปแบบประโยคคำถามโดยคำแนะนำผู้ทรงคุณวุฒิ โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน 12 คำถาม เพื่อใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในภาคสนาม ให้ได้สภาพการเรียนรู้การเสริมพลังอำนาจสตรีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการสร้างเสริมสุขภาพในจังหวัดภาคใต้ตรวจสอบเครื่องมือการตรวจสอบความเที่ยงตรง และความชัดเจนของข้อคำถามของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา นำไปทดลองใช้เครื่องมือการวิจัย Try Out ในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง และนำข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ มาดำเนินการปรับปรุงประเด็นคำถามเพื่อสัมภาษณ์ให้ประโยคคำถามให้มีความกระชับตรงประเด็น เพื่อให้ผู้ตอบคำถามสามารถเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการประสานงานเพื่อการเข้าถึงผู้ให้ข้อมูลหลัก 12 สาขา โดยการทำหนังสือขอความอนุเคราะห์นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดในภาคใต้ 14 จังหวัดและประสานงานเจ้าหน้าที่สาธารณสุขโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลทำการนัดหมาย โดยการทำหนังสือจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นัดหมายและเดินทางไปพบ เช่น นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดสตูลระดับชาติ อาทิ สตรีอสม.ดีเด่นจังหวัดระนองสาขาส่งเสริมสุขภาพจังหวัดพังงา สาขาการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพจังหวัดชุมพรสาขาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพจังหวัดสุราษฎร์ธานี สาขาสาขาการเฝ้าระวัง และป้องกันโรคไม่ติดต่อ จังหวัดกระบี่สาขาการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์ในชุมชน ผู้นำชุมชนและประธานอสม.เขตภาคใต้และผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวน 20 คน ศึกษาวิจัยเป็นเวลา 7 เดือน (เมษายน – ตุลาคม พ.ศ. 2567) บันทึกข้อมูลโดยใช้แถบบันทึกเสียง และการจดบันทึกภาคสนาม

3. การตรวจสอบข้อมูล

ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) ภายหลังการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบสอบถามถึงโครงสร้างแล้วจะถามซ้ำกับผู้รับบริการคนอื่น ๆ ที่รับบริการจากอสม.ดีเด่นคนเดียวจนถึงสภาพการเรียนรู้การปรับตัวการแก้ปัญหาการทํากิจกรรมร่วมกันในการตรวจสอบคำถามที่ได้อีกครั้งเพื่อยืนยันความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อป้องกันความผิดพลาดในการนำเสนอบางประเด็น เช่นวิธีการใช้นวัตกรรมควบคุมน้ำหนักของผู้สูงวัยที่มีโรคอ้วนและมีโรคเบาหวาน ผลที่ได้รับจากการใช้นวัตกรรมสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมผู้ที่เกี่ยวข้องกับสตรี อสม.อีก 20 คน เช่น ผู้นำชุมชน ผู้อำนวยการโรงพยาบาล เพื่อนอาสาสมัคร ชุมรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน บุคคลในครอบครัว นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา Content Analysis ทำการจัดกลุ่มข้อมูล วิเคราะห์จัดหมวดหมู่ทำการเชื่อมโยงกับทฤษฎีสตรีนิเวศนิยม (Ecofeminism) วิเคราะห์และสร้างข้อสรุปและนำเสนอโดยใช้วิธีการพรรณนา ตามประเด็นการศึกษาในกรอบแนวคิดการวิจัยที่กำหนดศึกษาสภาพการเรียนรู้ 7 องค์ประกอบ 1) สถานการณ์ 2) ประสบการณ์การทำงาน 3) วิธีการเรียนรู้ของอสม. 4) บรรยายาการศึกษาเรียนรู้ 5) เนื้อหา 6) สื่อและแหล่งเรียนรู้ 7) ผู้จัดการเรียนรู้ ดังนี้

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพการเรียนรู้ในการเสริมพลังอำนาจของสตรีอาสาสมัครสาธารณสุขในการสร้างเสริมสุขภาพในจังหวัดภาคใต้ ซึ่งผู้วิจัยได้จากการสัมภาษณ์และสังเกตผู้ให้ข้อมูลหลักพบสิ่งที่ส่งผลต่อการเสริมพลังอำนาจในการสร้างเสริมสุขภาพมี 7 องค์ประกอบดังนี้

1. ประสบการณ์จากการทำงาน

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านทุกคนจะต้องฝึกในปฏิบัติหน้าที่มีกิจกรรมในทุกด้านตั้งแต่การคัดกรองโรค การชั่งน้ำหนัก วัดรอบเอว การวัดรอบศีรษะเด็กแรกเกิด การทำผลการวางแผนส่งเสริมสุขภาพ การจัดการใช้จ่ายงบประมาณซึ่งสตรีอสม.แต่ละคนจะต้องได้ผ่านการฝึกประสบการณ์เรียนรู้ภาคปฏิบัติร่วมกับพยาบาลวิชาชีพเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำวันที่ต้องเข้ามาทำหน้าที่อาสาสมัครที่สถานีอนามัยหรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล และโรงพยาบาลประจำอำเภอ สตรีอสม.เหล่านี้จะเลือกนำเอายุทธวิธีมาปฏิบัติจัดการวางแผนการจากการเกิดขึ้นของปัญหาการวิเคราะห์ปัญหาพัฒนาระดับความสามารถของชุมชนฟื้นฟูความสามารถตนเองตามเกณฑ์มาตรฐานอสม.นอกจากนั้นมีการฝึกประสบการณ์ก่อนการปฏิบัติจริงโดยที่สถานการณ์

โรคจากการแพร่ระบาดของโรค โควิด 19 ที่ผ่านมามีสม.สตรีได้ให้ความสำคัญกับสภาพการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นและใช้สถานการณ์นี้พัฒนาตนเอง และที่สำคัญสถานการณ์โรค มีความสัมพันธ์การสร้างประสบการณ์ จากการปฏิบัติงานของสตรีในบทบาทอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) นักจัดการสุขภาพเป็นกลุ่มหลักทั้งใน ครอบครัวและชุมชนใช้สถานการณ์ที่อยู่ภายใต้การกีดกันทางการเมือง ร่วมกับการแก้ปัญหาตามสถานการณ์โรค ที่มีความท้าทายซึ่งสตรีได้ใช้สถานการณ์ บ่มเพาะประสบการณ์ที่ เรียนรู้ วิเคราะห์เลือกรับปรับใช้ ในบทบาทงานบ้านงานดูแลใช้อัตลักษณ์ Body อัตตะ ความเป็นหญิงในมิติชายหญิงบทบาทสตรี ในบริบทพื้นที่ส่วนตัวที่เกิดจากการคาดหวัง เชื้อชาวลึงลึก จากบริบทงานบ้านงานครัวออกสู่ปริณทผลงานบริการสุขภาพนอกบ้านออกมาเคลื่อนไหวขับเคลื่อนสุขภาพระดับชุมชนแปลงคุณค่างานบ้านงานครัวให้เป็นงานที่มีคุณค่า เป็นผู้นำผ่านสิ่งที่เป็นความคาดหวังในมิติชายหญิง (Gender) ที่สังคมคาดหวังมอบหน้าที่สตรีที่ยึดโยงกับมิติชายหญิง (Gender) เชื่อมอำนาจโครงสร้างรัฐตามนโยบายการดูแลสุขภาพในบทบาท ปฏิบัติการวางแผน ตัดสินใจ กำหนดทางเลือกในการรับมือกับโรคระบาดภายใต้สถานการณ์โรคสตรีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านดีเด่นอสม. ท่านหนึ่งได้อธิบายถึงการตัดสินใจ ควบคุม สถานการณ์โรค

“สถานการณ์วิกฤตโรคโควิด ที่ผ่านมามีเราเรียนทั้งความเป็น ความตาย ความเสี่ยง กว่าเราจะผ่านมามีที่นี้พอพูดถึงความกลัว ความรู้ ทักษะ ทุกสิ่งที่ได้ฝึกทำในสถานการณ์โรคมันจะ ทำให้เรามีความกล้า มีพลังเพราะเราเรียนรู้มาหมดทุกอย่างให้ผ่าน เราต้องออกไปปรับ ส่งยาให้ทุกบ้านที่ติดเตียงเราก็ก้าวเขาเขาเองก็กลัวเราความมั่นใจการทำงานของเราอสม.เขาก็คิดว่าเราคนบ้าน ๆ แต่เราทำงานผ่านความเชื่อใจ ยิ่งบ้านพม่ายังไม่มีการไปเลย กลัวพม่าตายเยอะ แต่เราก็ใช้พลังการพูดกับอสม.กลุ่มแรงงานให้ช่วยกันคัดกรองปิดแมสล้างมือกินยาป่วยแล้วก็กักตัวเราทำจริง ๆ จัง ๆ จนเขาเห็นการตั้งใจ การทำงานที่เสียสละ ผลดีมันตามมาเมื่อคนเป็นแล้วปฏิบัติตามเรา แล้วหายดีนี้แหละมันสร้างพลังการทำงานให้ทั้งเราอันนี้สำคัญ” (อสม.แดงอสม.ดีเด่นระดับชาติ, สัมภาษณ์ มิถุนายน 2567)

2. วิธีการเรียนรู้

2.1 การศึกษาดูงานเป็นวิธีการเรียนรู้ที่ ได้รับความสนใจมากที่สุด ซึ่งสามารถเข้าถึงรูปแบบวิธีการที่นำมาประยุกต์ใช้ได้มากผู้ปฏิบัติงานได้พูดคุยสื่อสารกับผู้สำเร็จโดยตรงและสามารถตอบสนองผู้เรียนมีความต้องการเรียนรู้จากต้นแบบที่สำเร็จเป็นจำนวนมากดังคำกล่าวที่ได้จากเจ้าหน้าที่ผู้จัดการเรียนรู้ศึกษาดูงาน

“วิธีการงานดูเหมือนไปเที่ยวแต่จริง ๆ เราได้อะไรจากการไปดูงานมากมายทั้งได้เพื่อนที่ดีพวกเรามาสมัครไปเยาะชอบไปเห็นได้ผ่อนคลายแก้ปัญหาที่คิดไม่ออกมีเครือข่ายได้วิธีการ

แก้ปัญหาใหม่ ๆ ซึ่งอาจจะมีการใช้บะเยอะ สิ่งที่เราเอาใจมันเห็นเป็นรูปธรรม เห็นกับตา” (อสม.วรรณ อสม.ดีเด่นระดับชาติ, สัมภาษณ์ มิถุนายน 2567)

“พอเห็นวิธีของเขาเราก็นึกถึงบ้านเราทันทีว่า อ้า..บ้านเราก็อ้าง (ก็มี) เรามีส่วนที่คล้ายกัน เราทำแบบเขาน่าจะช่วยให้บางทีหนึ่งไปนาน ๆ ได้เล่าเรื่องทุกใจที่เราแก้ไม่ออก ก็แก้ได้พอไปดูแล้ว ทำให้นึกออก เอามาเป็นต้นทุนทางสุขภาพได้ เช่น ไบยานาง ใบตะไคร้ ต้นรางจืด ใบจำมั่ง นอกจากทำแบบเราแล้ว ยัง สามารถปรับวิธีใช้ให้สูงไปอีก อย่างการเลี้ยงหมูไปดูงาน สตรีอสม.ได้วิธีการทำปุ๋ยมาด้วย บางทีก็เอามาปรับในงานที่เกี่ยวข้องกันพอไปใช้จนเข้าใจ มันจะส่งผลโดยรวมต่อสุขภาพเราได้จริง” (อสม.วรรณ อสม.ดีเด่นระดับชาติ, สัมภาษณ์ มิถุนายน 2567)

จากวิธีการจากการศึกษาดูงานจะเห็นได้ว่าจะจะเป็นวิธีที่มีผู้สนใจสมัครลำดับต้น ๆ ของสำนักงานที่จัดการพัฒนาอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในระดับจังหวัด โดยบางจังหวัด องค์การบริหารราชการส่วนจังหวัดจะมีการจัดทัศนศึกษาถึงครั้งละ 10 คันรถบัสโดยสาร ข้อดีของการศึกษาดูงานส่วนที่ได้จากการศึกษาดูงานคือการมีเพื่อนอสม.ต่างพื้นที่ต่างอำเภอทั้งจังหวัด มีโอกาส ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้มีกิจกรรมที่ทำให้มีการทำความรู้จักและมีความผูกพันองค์กรสร้างพลังการทำงานจากกิจกรรมที่จัดขึ้นแต่มีข้อจำกัดด้านงบประมาณมีการกำหนดจำนวนผู้ที่เข้าร่วมพัฒนาจึงไม่มีโอกาสที่เท่าเทียมในการรับความรู้และพัฒนาทักษะสำหรับการใช้งานการปฏิบัติงานสำหรับผู้เข้าร่วมพัฒนางานจะได้พูดคุยกับผู้นำเสนอในประเด็นที่ตรงกับ ความสนใจ สามารถนำเทคนิคที่สำเร็จมาจัดการความรู้แบ่งปันผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมใช้ต่อไปได้โดยหน่วยงานทำการถอดบทเรียนจากสิ่งที่ได้รับ

2.2 การประชุมวิธีการเรียนรู้ของสตรีอสม.ในวิธีการประชุมจะไม่มีการแบ่งแยก เพศ วัย หรือระดับการศึกษาจะเป็นการประชุม บรรยายเพื่อให้ความรู้เรื่องเดียวกันทั้งหมด ในเวลาเดียวกัน คือการประชุมประจำเดือน เป็นการเรียนรู้จากผู้บรรยาย แนะนำ องค์ความรู้ใหม่ ๆ สาธิตการใช้เครื่องมือทางการแพทย์ และเน้นย้ำสิ่งที่เป็นปัญหาจากการปฏิบัติงาน อาทิ การจัดการลูกน้ำยุงลาย ให้ได้ผล การตรวจระดับน้ำตาลในเลือด วิธีการให้นมแม่ที่ถูกวิธีการแยกขยะก่อนทิ้งลงถังเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมร่วมกัน เป็นต้น

2.3 การฝึกอบรมวิธีการการฝึกอบรมจะมีการระบุเนื้อหาที่ชัดเจน ส่วนใหญ่เป็นทักษะที่สำคัญจำเป็นสำหรับการพัฒนางานและเทคนิควิธีการ องค์ความรู้ใหม่ในการจัดการสุขภาพร่วมกันในชุมชน รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่จำเป็นสำหรับการใช้งานในอนาคต อาทิ การใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาหลักสูตรการอบรมอสม. 4.0 วิธีการใช้ Facebook lite การลงข้อมูลรายงานผ่านระบบออนไลน์ การกู้ชีพภาวะจมน้ำการช่วยเหลือผู้ป่วยฉุกเฉินซึ่งการฝึกอบรมสามารถช่วยเสริมพลังอำนาจสตรีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านได้อย่างดี

2.4 การเล่าเรื่องวิธีการบอกเล่าเรื่องจะมีการทำกิจกรรมโดยมีผู้ที่ประสบความสำเร็จมาบอกเล่าวิธีการที่ตนเองทำแล้วได้ผลดี ในการดูแลสุขภาพควรนำมาเป็นแบบอย่างต้นแบบการทำงาน หรือค้นพบวิธีการที่สำเร็จ นำมาบอกเล่าเพื่อนสมาชิก อสม. เพื่อนำวิธีการทำงานที่สำเร็จไปใช้ เช่นการจัดการสำหรับผู้ต้องการเลิกบุหรี่ที่ได้ผล อาทิ การควบคุมเบาหวาน วิธีการเจาะเลือด การตรวจวัดค่าน้ำตาลในเลือดการทำลูกประคบซึ่งวิธีการออกมาเล่าจะมีการเล่าถึงข้อควรระวัง สิ่งที่ต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ ขั้นตอนที่ต้องให้ความสำคัญ ในการดูแลผู้ป่วยเบาหวานที่ติดเตียงที่บ้านซึ่งมีผลกดทับ การดูแลผู้ป่วยติดเตียงเองที่บ้านการเล่าเรื่องนำไปสู่การฟัง ถามและถก ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเล่าเรื่อง สมาชิกฟังและอภิปรายร่วมกัน

2.5 การสังเกตและการเรียนรู้และการเลียนแบบใช้การสังเกต เรียนรู้ จดจำปรับใช้คงพฤติกรรม เกิดการเรียนรู้ได้ทั้ง จากการจัดประสบการณ์ของหน่วยงาน ที่ผ่าน การใช้สื่อสิ่งกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้โดยตรง และการเชื่อมโยงประสบการณ์ของผู้ที่เรียนรู้เองและการสังเกตสิ่งที่เป็นประโยชน์นำมาปรับใช้ในการพัฒนางานของตนเองในสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกัน การถ่ายทอดประสบการณ์ของสิ่งที่เกิดขึ้น พบเห็นสังเกตจะนำไปปรับใช้ ทดลอง และเกิดการเรียนรู้และนำไปเผยแผ่เป็นการ เลือกรับ ปรับใช้ ที่เหมาะสมกับการทำหน้าที่ผู้จัดการสุขภาพ

2.6 การศึกษาค้นคว้าพัฒนาด้วยตนเองการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการ พัฒนาแนวทางด้วยการใช้วิธีการสังเกต การลองผิดลองถูกตั้งคำถามแล้วนำมาทำการทดลองกรณีการใช้การทดลองปลูกพืชผักที่งดสารเคมีศึกษาทดลองสารเคมีในดินการจัดการส่งตัวอย่างดินไปตรวจสอบ หลังจากการใช้สารเคมีตรวจตัวอย่างเลือดการใช้วิธีการจัดการแบบมีลำดับขั้นตอนและมีการบันทึกผลวิเคราะห์ผลการทดลองและนำเอาวิธีการที่ดี ที่ได้ผลมาปรับใช้กับการดูแลสุขภาพผู้ปลูกทุเรียนแบบชีวภาพในหมู่บ้าน ของสตรีอสม.รางวัลดีเด่นระดับชาติสาขาการส่งเสริมสุขภาพ

“เราเริ่มตั้งแต่การทดลอง เปรียบเทียบ ขนาด น้ำหนัก ราคาผลผลิตทางการเกษตรที่มีผลมาจากดินดี ระดับความเป็นพิษในดินลดลง เราส่งตรวจที่แม่โจ้ชุมพร จนได้การทดลองว่า การใช้พืชเศษอาหาร ปลอดภัยนั้น มีผลต่อการลดสารเคมีในดิน ดีต่อเกษตรกร ลดความเสี่ยง ที่สำคัญพอเลี้ยงน้อยลง ราคาผลไม้มั่งคุด ทุเรียนสูงขึ้น เกษตรกรพอใจ ผู้ซื้อพอใจ ความดีอยู่ตรงที่ว่า ความมั่นใจว่าปลอดภัย สุขภาพดี ดินดี น้ำดี ธรรมชาติโดยรวมดี มันก็ส่งผลต่อร่างกาย จิตใจเศรษฐกิจมันตามมาเองคราวนี้เราก็ได้รับความร่วมมือเขาจะชวนกันมาเข้าร่วมเกษตรอินทรีย์สุขภาพดีกินเอง ดูแลเอง และมีรายได้ด้วยการดูแล ตัวเอง เรามีปัญญารักเราเอง ” (อสม.อัมภา, สัมภาษณ์ กรกฎาคม 2567)

2.7 สถานการณ์โรคเป็นวิธีการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถของสตรีอาสาสมัครสาธารณสุขในการสร้างเสริมสุขภาพสูงมาก สตรีอสม.มีการบูรณาการมาใช้แก้ปัญหาสุขภาพโดยไม่ใช้เพียงวิธีใดวิธีหนึ่งแต่จะมีการผสมผสานหลาย ๆ วิธีไปแบบธรรมชาติบางครั้งการเรียนรู้

เกิดขึ้นฉับพลันจากสถานการณ์ อาทิ สถานการณ์โรคโควิด 19 ประชาชนเกิดการติดเชื้อ เสียชีวิต สถานการณ์โรคที่รุนแรงส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ เช่น เรียนรู้ว่าการปิดเมือง ช่วยตัดช่องทางการแพร่เชื้อ การสวมหน้ากาก นิดวัคซีน ล้างมือที่ถูกต้อง การกินอยู่แบบระมัดระวัง ติดตามโรค จัดบันทึก การสังเกตโรค การกักตัว สถานการณ์โรคเหล่านี้ คือวิธีการที่สร้างเสริมวิธีการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง

2.8 การถ่ายทอดทางครอบครัวการถ่ายทอดการเรียนรู้จากบรรพบุรุษในครอบครัวเป็นการเรียนรู้มีการเล่า การบอกเรื่องราวการใช้สมุนไพร การสรรหา วิธีการใช้ การเก็บรักษา การสืบทอดความรู้ จากพ่อแม่ ปู่ย่า การวางแผนโบราณการเรียนรู้จึงมีการกล่อมเกล่าในครอบครัวที่สตรือสม. บางสาขามีภูมิรู้จากบรรพบุรุษ เช่น การวางแผนไทยการต้มยาสมุนไพร

2.9 ประสบการณ์ที่ได้จากการปฏิบัติงาน ประสบการณ์ด้านการทำงานสตรือสม.เกิดจากการทำหน้าที่ นักส่งเสริมสุขภาพชุมชนผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่สตรือสม.ทุกคนต้องมีความรู้และสั่งสมประสบการณ์จากการอบรม ฝึกปฏิบัติการ ศึกษาดูงานเข้าร่วมทำกิจกรรมการพัฒนาอบรมและการอภิปรายซักถามโต้แย้งการเข้าร่วมการฝึกอบรมซึ่งก่อนออกปฏิบัติงานในพื้นที่และการเข้ารับตำแหน่งอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจะต้องมีการทดลองฝึกงานประสบการณ์เช่นสาขาส่งเสริมสุขภาพ

นางสมจิตรสุขทอง อสม.ดีเด่นระดับชาติจะพบว่าประสบการณ์จะเกิดขึ้นระหว่างการทำงานมีผลต่อการแก้ปัญหา ในพื้นที่เฉพาะราย กรณีผู้ป่วยเป็นพม่า การสอบสวนที่มาของโรคจะมีการสอบถามถึง ลักษณะการติดเชื้อ การเดินทางไปสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งเป็นการสร้างเสริมสุขภาพก็เป็นผลดีต่อการเสริมพลังอำนาจในการทำหน้าที่ของสตรือสม.

“ประสบการณ์การทำงานนี้มีความสำคัญมากเพราะผู้ป่วยบางคนเขาคิดว่าอสม.ก็แค่ชาวบ้านเหมือนกันไม่ได้จบแพทย์ไม่จบการพยาบาลอะไรเลยชาวบ้านด้วยกันนี้เขาจะไม่ค่อยยอมเชื่อฟังหรือปฏิบัติตามเรายังผู้สูงอายุเขาบอกว่าเขาแก่กว่ามีประสบการณ์ชีวิตมากกว่า แต่เราก็ต้องไม่เอาทฤษฎีมามากต้องปรับให้เข้าใจง่าย นำเอาไปปฏิบัติได้ง่าย ไม่งั้นพูดกันยาก” (อสม.ปรานีอสม.ดีเด่นระดับชาติ, สัมภาษณ์ พฤษภาคม 2567)

3. ผู้จัดการเรียนรู้

ผู้ที่ทำหน้าที่หลักด้านการจัดการเรียนรู้เป็นเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ดำเนินการจัดการพัฒนาโดยโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล หรือเรียกโดยย่อว่า รพสต.เพิ่มขีดศักยภาพการปฏิบัติงาน สมรรถนะ ส่งเสริมทักษะสร้างคุณค่า ความสามารถ ส่งเสริมสุขภาพโดยเน้นย้ำประชาชน สุขภาพมีค่ามากกว่าเงินทองที่เก็บไว้ กรณีการปฏิบัติงานสาขาบริการสุขภาพในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน อสม.ดีเด่นระดับภาคปีพ.ศ. 2565 ในจังหวัดชุมพร ได้แสดงแนวคิดและวิธีการปฏิบัติงานที่ดีจากการนำเสนอแผนการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมสุขภาพชุมชนในการประชุมแสดงแนวทางการส่งเสริมสุขภาพชุมชนเพื่อเสนอของบประมาณศูนย์บริการ

สุขภาพซึ่งได้กล่าวถึงหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องให้ความช่วยเหลือด้านการจัดการข้อมูลพื้นฐานที่เป็นรากฐานสุขภาพชุมชนการวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน เพื่อสร้างแผนงานโครงการซึ่งผู้จัดการเรียนรู้ในหน่วยงาน รพ.สต. ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ประจำอำเภอ ได้พัฒนาการใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างเสริมความเข้มแข็งสุขภาพในชุมชน ทำให้ผู้สูงวัยมีความสุขกายสุขใจมีความก้าวหน้าในการดูแลสุขภาพตนเองสร้างประสบการณ์การเรียนรู้โดยนำปัญญามากระตุ้นให้สตรีคิดวิเคราะห์การจัดการเมนูอาหารมาบริการสุขภาพ ดังเช่น

“ทางเจ้าหน้าที่สาสุข ร่วมกับอบจ.พาคณะอสม.ไปศึกษาดูงานทั้งการดูแลสุขภาพ บางเรื่องที่ไปดูเป็นเรื่องเทคโนโลยีชาวบ้าน การนวดรักษาโรค ในรมมีผู้หญิงเป็นส่วนมาก บางครั้งก็ไปดูกันถึงภาคกลาง ไปดูที่จังหวัดเพชรบุรี ไปดูวิถีพอเพียงเอามาปรับใช้ เหมือนเป็นการสร้างกำลังใจ บางอย่างมาปรับเอา ไปกันหลายคันรถ ครั้งแล้วนี้ไปดูงานที่เพชรบุรีแวะดูโครงการช่างหัวมันด้วย เราเอาความรู้ที่เราจัดให้มาประยุกต์ใช้กับชีวิตเช่นการปลูกผักหลายอย่าง มะกรูด มะนาว กล้วย การถนอมอาหาร ก็ได้ราคาดี เอามาทั้งใช้เป็นยาเป็นทั้งอาหาร สร้างแนวทางอาชีพ แบบผสม ๆ เรามีวิธีการประหยัดเงินอันนี้ไม่เกี่ยวกับสุขภาพโดยตรงแต่ช่วยเรื่องลดค่าใช้จ่ายช่วยให้มีความเครียดทางการเงินน้อยลง เงินน้อย ก็ยังอยู่ได้ จากซื้อทุกอย่าง มาปลูกผักที่บ้าน ซึ่งได้จากการไปศึกษาดูงาน ไปเห็นเขา ทำสบู่ ทำยาสระผม ทำครีมนวด แต่ละที่ทำกระเป๋ ทำอาหารจากของที่เราไม่รู้ว่าวิธีกินหลังกลับมา แล้วเลือกสรรกิจกรรมมาขยายผลมาให้คนในหมู่บ้าน เราปรึกษาอสม. คนอื่น ๆ ที่ไปด้วยกัน” (อสม.กัน อสม.ดีเด่นระดับชาติพังงา, สัมภาษณ์ มิถุนายน 2567)

4. เนื้อหาสาระ

เนื้อหาสาระ ในการเรียนรู้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยต้นทางที่หน่วยงานมีกำหนดพัฒนาศักยภาพสตรีหรือสม.หรือการกำหนดเนื้อหาการศึกษาดูงานดังนั้นเนื้อหาสาระจะสามารถกำหนดเป็นเป้าหมายในการนำไปสู่การการเลือกเนื้อหาสาระ กิจกรรม วิธีการเรียนรู้ตามเนื้อหาสาระที่มีในแหล่งเรียนรู้ นั้น สตรีหรือสม.จะได้รับจากการศึกษาดูงาน ในกลุ่ม ส่วนใหญ่ศึกษาในกลุ่มอสม.ภาคใต้ โดยแยกเป็นลักษณะ และหน่วยงานที่จัดซึ่งรูปแบบกิจกรรมพัฒนาสตรีหรือสม.ที่จัดสำนักงานองค์การบริหารจังหวัดจะมีรูปแบบการศึกษาดูงานโดยบูรณาการเนื้อหาและประสบการณ์ไม่มีการเตรียมความรู้พื้นฐานและการสรุปผลภายหลังการศึกษาดูงาน ส่วนใหญ่เป็นไปตามความคิดความเห็นของหน่วยงานที่จัดให้ กิจกรรมที่จัดเป็นการทัศนศึกษาการพัฒนาทักษะอาชีพทางการเกษตรอาทิจการทำปุ๋ยหมัก การปลูกผักปลอดสารพิษการจัดการป่าต้นน้ำการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติการจัดการสุขภาพแบบองค์รวม สตรีหรือสม.จะได้รับโอกาสพัฒนาศึกษาตนเอง มักจะจัดช่วงก่อนมีกิจกรรมทางการเมืองเช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดจะจัดสรรจำนวนสัดส่วนผู้เข้าร่วมและขอความร่วมมือไปยังโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลซึ่งมีเนื้อหาสาระ ตามนโยบายจังหวัด

5. บรรยากาศการเรียนรู้ของสตรีอาสาสมัครธารณสุขประจำหมู่บ้าน

บรรยากาศการเรียนรู้เป็นสิ่งหนึ่งที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับบรรยากาศการเรียนรู้ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน สามารถแยกออกเป็นประเภทของบรรยากาศและวิธีการจัดดังนี้

5.1 บรรยากาศทางวัตถุ ได้แก่ สถานที่จัดอบรม ให้กับผู้เรียนรู้ เช่น บรรยากาศในห้องประชุมสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดย่อมแตกต่างจากบรรยากาศการประชุมในลานวัดซึ่งไม่มีสภาพแวดล้อมเชิงสุขภาพทั้งองค์ประกอบและป้ายนิเทศความชัดเจนสามารถให้ความรู้ได้ถูกต้องสร้างบรรยากาศการอบรม สัมมนาให้ความรู้เป็นกันเอง มีลูกเล่นลูกขี้ในการบรรยาย สาดิตมีสื่อประกอบการเรียนรู้ สามารถใช้ สื่อ เสียง ป้ายนิเทศ มีไว้เพื่อติตข่าวสารและ อุปกรณ์กู้ยาและเวชภัณฑ์ซึ่งบรรยากาศที่แตกต่างกันจะให้ผลต่างกันด้วย

5.2 บรรยากาศทางสังคมการเรียนรู้ผู้บรรยาย ให้ความรู้สามารถสร้างบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตยให้ผู้เรียนสามารถสอบถามแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้โดยไม่เคอะเขิน เนื่องจากผู้รับการพัฒนาเป็นกลุ่มที่มีการศึกษาปานกลาง โดยทั่วไปที่พบจะมีการพูดคุยซักถามในขณะที่ทำการฝึกประสบการณ์มากกว่าช่วงบรรยายบรรยากาศการเรียนรู้ในกลุ่มอสม. ผู้จัดการเรียนรู้ควรสร้างบรรยากาศแบบกันเองบางสถานที่มีการเข้มงวดการฝึกกวดทำตามในภาคปฏิบัติและบรรยากาศในห้องประชุมจะมีการพูดคุยกันบ้าง ผู้บรรยายมีการสร้างความสัมพันธ์ ให้บรรยากาศในห้องประชุมมีความยืดหยุ่นไม่เคร่งเครียดจนเกินไปจับผิดยกยออีกคนเปรียบเทียบกับอีกคนสร้างบรรยากาศที่ผู้สอน ผู้บรรยายจะมีการให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเล่าประสบการณ์ที่สำเร็จ ซึ่งสร้างบรรยากาศได้อย่างดี

5.3 บรรยากาศทางวิชาการ เพื่อการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ ผู้สร้างประสบการณ์เรียนรู้มาการนำสื่อมาใช้ในห้องประชุมเช่นสารก่าจัดลูกน้ำยุงลายสื่อวีดิทัศน์โปสเตอร์แผนภูมิและแผนผังการจัดการในชุมชนมีภาพยนตร์ ภาพถ่ายภาพพิมพ์และภาพเกี่ยวกับทางวิชาการ และการจัดป้ายนิเทศให้ความรู้สำหรับการปฏิบัติงานในชุมชนบางพื้นที่ได้นำนิทรรศการผลงานดีเด่นของอสม. ดีเด่นมาแสดงนิทรรศการเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติงาน

6. สื่อและแหล่งเรียนรู้สำหรับของสตรีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

6.1 สื่อที่ใช้ในการเรียนรู้

6.1.1 สื่อสำเร็จ สื่อสำเร็จ เช่น แผ่นพับ มักจะพบมากที่สุดที่มีการนำมาใช้ส่งเสริม

การเรียนรู้ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลนำมาส่งเสริมความรู้ในภาคปฏิบัติ การบรรยายการสาธิตจะประกอบด้วยสื่อสำเร็จ เช่นสื่อการป้องกันโรคเอดส์ โรคไข้เลือดออก โรคพิษสุนัขบ้า การกำจัดยุงลาย

6.1.2 สื่อวีดิทัศน์ เกี่ยวกับการแนะนำเทคนิควิธีการส่งเสริมสุขภาพการส่งเสริมการออกกำลังกาย สื่อจะมีเนื้อหาบรรยายและอธิบายขั้นตอนการปฏิบัติงานการใช้เทคโนโลยีทางการแพทย์และการพยาบาล

6.1.3 สื่อธรรมชาติธรรมชาติที่แวดล้อมทางบุคคลสถานที่ที่บริบทมีส่วนช่วยส่งเสริมความรู้ทักษะการปฏิบัติงานของสตรีอสม.ได้อาทิ การดูแลสุขภาพโดยการเดิน การออกกำลังกายกลางแจ้ง การปฏิบัติตนดูแลตนเองแบบธรรมชาติบำบัดการปล่อยวางเพื่อบำบัดจิตใจ การช่วยชีวิตกรณีอุบัติเหตุทางน้ำ

6.1.4 สื่อบุคคลสื่อบุคคลเป็นสื่อที่สามารถสื่อสารสองทางสามารถโต้ตอบและอธิบายถึงขอบเขต ปริณพทสุขภาพ ที่มา การระบุปัญหา การหาทางแก้ไขปัญหาโรคต่าง ๆ ในชุมชน สื่อบุคคลสามารถเชื่อมโยงเหตุการณ์และเล่าสิ่งที่เป็นความรู้ ประสบการณ์ และพาฝึกปฏิบัติลงสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพได้

6.2 แหล่งเรียนรู้

ลักษณะแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของสตรีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีความสัมพันธ์กับเรื่องที่สนใจของตัวอาสาสมัครแต่ละบุคคล แต่จะมีส่วนที่มีจุดร่วมกับสิ่งที่เป็นปัญหาของชุมชนแหล่งเรียนรู้ที่มีจะเป็นการจัดการสรรหาเพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีความรู้มีทักษะและประโยชน์ที่ได้ ซึ่งผู้จัดการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยงานที่จัดเป็นผู้ที่จัดแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิธีการพัฒนาที่หน่วยงานเลือกใช้ แหล่งเรียนรู้ตามสภาพการเรียนรู้ อาทิ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชน จะใช้วิธีการบรรยาย การอบรม ศูนย์การแพทย์ โรงพยาบาลใกล้บ้าน สร้างความรู้ ทักษะการปฏิบัติงาน การครองตนการครองงาน องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) การพัฒนาทักษะอาชีพ สุขภาพ การทำการเกษตรอินทรีย์เพื่อลดสารตกค้างในพืชผักศูนย์เกษตรพอเพียงที่มีชื่อเสียง ในและนอกพื้นที่ ศูนย์เรียนรู้ตามอัยยาศัยประจำอำเภอ (สกร.) การอบรม การศึกษาดูงาน การทำโครงการทักษะชีวิต ทักษะอาชีพการพัฒนาตนเองด้านการศึกษาส่งผลต่อการมีความรู้ ทักษะในการกำหนดปัญหา การวิเคราะห์ และนำมาแก้ปัญหาเฉพาะหน้า นอกจากนี้ยังสามารถนำมายกระดับศักยภาพความสามารถของชุมชนทั้งทางด้านการบูรณาการจัดการการระดมพลังความสามารถที่แตกต่าง และการฟื้นฟูยกระดับความสามารถของบุคคลเช่นผู้นำผู้ติดเชื้อ ผู้ติดสารเสพติด และการสร้างความสามัคคีในชุมชน ให้เกิดขึ้นได้เช่นกัน

7. ผู้จัดการเรียนรู้

ผู้ทำหน้าที่จัดการเรียนรู้เป็นเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลดำเนินการจัดการพัฒนาโดยโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลพัฒนาส่งเสริมเพิ่มขีดศักยภาพการปฏิบัติงานสมรรถนะ ส่งเสริมทักษะสร้างคุณค่าความสามารถ ส่งเสริมสุขภาพโดยเน้นย้ำประชาชน สุขภาพมี

ค่ามากกว่าเงินทองที่เก็บไว้ กรณีการปฏิบัติงานสาขาบริการสุขภาพในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน อสม. ตีเด่นระดับภาค ปี พ.ศ. 2565 ในจังหวัดชุมพรได้แสดงแนวคิด และวิธีการปฏิบัติงานที่ดี จากการนำเสนอแผนการเรียนรู้ เพื่อสร้างเสริมสุขภาพชุมชนในการประชุมแสดงแนวทางการส่งเสริมสุขภาพชุมชนเพื่อเสนอของบประมาณศูนย์บริการสุขภาพเธอได้กล่าวถึงหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องให้การช่วยเหลือด้านการจัดการข้อมูลพื้นฐานที่เป็นรากฐานสุขภาพชุมชน การวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน เพื่อสร้างแผนงานโครงการซึ่งผู้จัดการเรียนรู้ในหน่วยงาน รพสต. ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ประจำอำเภอได้พัฒนาการใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างเสริมความเข้มแข็งสุขภาพในชุมชน ทำให้ผู้สูงวัยมีความสุขกาย สุขใจ มีความก้าวหน้าในการดูแลสุขภาพตนเองสร้างประสบการณ์การเรียนรู้โดยนำปัญหามากกระตุ้นให้สตรี คิดวิเคราะห์การจัดการเมนูอาหารมาบริการสุขภาพ ดังเช่น

“ทางเจ้าหน้าที่สาธารณสุขคัดคน ที่ช่วยงาน เสียสละ ใช้งบอบจ. พาคณะอสม.ไปศึกษา ดูงานทั้งในการดูแลสุขภาพสมัยใหม่ ร่วมกันทั้งผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ผสมผสานวิธีการ บางทีก่อนไปอบรมก่อน 1 วันแล้วไปดูของจริง กลับมาได้ทั้งการจัดการน้ำเสีย ขยะอันตราย แบบเทคโนโลยี ชาวบ้าน บางทีก็มีการสาธิตในพื้นที่ที่ไปดูงาน เช่นการนวดรักษาโรค การต้มยาพื้นบ้าน การจัดการ ค่าใช้จ่ายไม่ให้เกินหนี้ เราฝึกการตัดสินใจเรื่องการเล่นหอยซึ่งดูเปอร์เซ็นต์การถูก อันนี้เรียกว่า ฝึกความคิด ให้เป็นคนระมัดระวัง ไม่ฟุ้งเพื่อ ฝึกจิตใจ ควบคุมจากการซื้อหอยนี้แหละ ทุกวันนี้ เลิกซื้อแล้ว นี่แหละเราฝึกกันถึงขั้นนี้” (เจ้าหน้าที่ สาว, สัมภาษณ์ พฤษภาคม 2567)

จากดังนั้นจึงเห็นได้ว่าการจัดการกับปัญหาสุขภาพครอบครัวโดยใช้แนวทางการจัดการออม งดใช้สารเคมี ผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการสร้างทางเลือก และสนับสนุนชุมชน เพื่อคงพฤติกรรมทางเลือกใช้ สารอินทรีย์ ปลูกผัก ลดค่าใช้จ่าย ทำบัญชีครัวเรือน โดยการทำงานของสตรีอสม.เป็นการเสริมสร้างสุขภาพปัญญามาเป็นเครื่องมือการจัดการปัญหาเพื่อการควบคุม ปัญหาสุขภาพกาย ด้านลดสารพิษ ลดรายจ่ายเสริมรายได้ มีความมั่นคงทางจิตใจไม่เครียดมีผลต่อสุขภาพจิต และเชื่อมโยงสู่ความแข็งแรงของสติ ซึ่งเป็นผลทางปัญญา ให้มีสติยั้งคิด จากกระบวนการตั้งคำถามที่มาจากการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายไม่จำเป็น ในกลุ่มอภิปรายที่นำพาโดยสตรีอสม.ตีเด่นงดการซื้อหอยใต้ดิน ซึ่งเป็นการฝึกฝน ทบทวนสิ่งที่คุ้มค่า กับไม่คุ้มค่า ความสมดุลของสิ่งที่ลงทุน และมีการยั้งคิด

“กรณีของเรานั้นถูกหลอกให้สมัครงานออนไลน์ มีเงินไม่มากในบัญชี 1,700 บาท ที่แรกเก็บ 300 บาท ต่อมาเก็บค่าจัดการบัญชี ต่อมาเก็บอีกเราไปดูอีกที เงินในบัญชีหมดเลย 20,000 บาท อันนี้เราอายไม่กล้าพูดกับใคร จะไปแจ้งความมันก็ปิดบัญชีติดต่อกันไม่ได้ มารู้อีกทีเห็นเขาออกรายการในโทรศัพท์เราก็รีบเอาเงินไปคืนเพื่อนสนิท กลุ่มเล็ก ๆ อาจจะมีความอื่น ๆ ถูกหลอกอีก อันนี้เราไม่ทันเขาจริง ๆ ลูกก็ว่าซ้ำอีก เลยเก็บเงียบ” (อสม.ไร, สัมภาษณ์ พฤษภาคม 2567)

ภายหลังจากที่อสม.สาว และอสม.โร เปิดใจพูดคุยเล่าเรื่องในกลุ่มเพื่อน ๆ ที่มาออกกำลังกายตอนเย็นเลยเอามา เล่าสู่กันฟังกันว่าต่อไปใครเล่น เจอใครชวนทำอะไรก็ตามจะไม่ทำอีก อะไรที่มาแปลก ๆ ก็จะบล็อก ไม่ติดต่о เพื่อเป็นการป้องกันตนเอง สมาชิก สตรีอสม. อื่น ๆ มีการถูกล็อกสิ่งซื้อของออนไลน์ ของที่ได้คนละแบบแต่ต้องรับเอาไว้ จากกรณีดังกล่าวนี้ เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ นำเอาข่าวมายกตัวอย่างและขออนุญาตนำเรื่องราวมาพูดคุยในวันประชุม ถึงวิธีการป้องกัน การถูกล็อกควรเริ่มจากการสังเกตสิ่งใดบ้าง เพื่อป้องกันการถูกล็อก สมาชิกอสม.วิเคราะห์ว่า การถูกล็อกมาจาก ความหยาบคาย อยากรวย อยากสบายได้เงินง่ายซึ่งขาดสติ ไม่มีความยั้งคิด ซึ่งการหาเงินง่ายนี้อาจไม่มีอยู่จริง และควรมีสติ ความยั้งคิดให้มากอยากได้เงินง่าย มีร่างกายสวยโดยใช้เครื่องสำอางมันไม่มีอยู่จริง เพื่อเสริมให้เราสติปัญญา รู้เท่าทัน ให้สมาชิกได้รับรู้ใครมีวิธีการป้องกันตนเองก็มาอภิปราย เล่าสู่กันฟังซึ่งบางคนได้นำเอาไปใช้ ซึ่งเป็นการเสริมสร้างสุขภาพทางปัญญาจากกรณีนี้เพื่อน ๆ ได้พบใช้ประสบการณ์นี้ป้องกัน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการเรียนรู้ในการเสริมพลังอำนาจสตรีอาสาสมัครสาธารณสุขในการสร้างเสริมสุขภาพในจังหวัดภาคใต้ โดยคัดเลือกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจากกลุ่มอสม.ดีเด่นระดับชาติ เพศหญิง ที่อาศัยใน 14 จังหวัดภาคใต้ การศึกษาใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) โดยศึกษาจากสภาพการเรียนรู้ 7 ประเด็นที่สตรี อสม. มีบทบาทหน้าที่ ผู้ดูแลสุขภาพตนเอง ครอบครัว และชุมชน โดยใช้หลักการดูแลสุขภาพ Pender (Pretty, 1995) ในการอธิบายถึงการส่งเสริมให้บุคคลได้รับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติ (Perceived benefits of action) ซึ่งเมื่อบุคคลคาดหวังและเกิดประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงภายในจากการปฏิบัติ พฤติกรรมสุขภาพโดยเฉพาะการส่งเสริมสุขภาพ ที่สามารถลดโรค ทำให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติ กิจกรรมสุขภาพดี ซึ่งเป็นหลักการนักดูแลสุขภาพโดยสตรีอสม.อาศัยจากการเรียนรู้จากสภาพปัญหาที่พบ เช่นการดูแลติดตามผู้ป่วยเบาหวาน การกักตัวผู้ป่วย การควบคุมสารปรุงแต่งอาหาร ที่ส่งผลต่อการดูแลสุขภาพของตนเองและครอบครัวโดยตรงส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสุขภาพบุคคลมาก ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับปัจจัยภายในซึ่งเป็นสิ่งที่สนับสนุนการเรียนรู้จากประสบการณ์ การพบเจอประจำวันที่สตรี อสม.เลือกรับ ปรับ ใช้ ในสภาพการเรียนรู้ที่ปรากฏในสถานการณ์โรค และการแก้ปัญหากับผู้มีปัญหาสุขภาพ ทั้งการออกกำลังกาย การเห็นคุณค่าของการดูแลสุขภาพ และการใช้พฤติกรรมสุขภาพของตน ในตำแหน่งอสม.ดีเด่นระดับชาติ เป็นบุคคลต้นแบบสร้างแรงจูงใจสิ่งนี้ส่งผลต่อการเสริมพลังอำนาจตนเองของสตรีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอย่างมากในการนำมาเสริมสร้างสุขภาพที่พบว่าการใช้บุคคลต้นแบบมีผลต่อความตระหนักรู้การส่งเสริม

การเรียนรู้ การสร้างความเข้าใจ การพัฒนาทักษะ การฝึกประสบการณ์การแนะนำการปฏิบัติงาน การสร้างคุณค่า จากผลการปฏิบัติงาน ได้รับการยอมรับ และการศึกษาพื้นที่ที่ได้รับจากวิถีการศึกษา ดูงาน การฝึกอบรม การอภิปรายกลุ่ม การใช้สื่อของจริง และการนำเข้าสู่สถานการณ์จริง และสรุปผลการเรียนร่วมกับการตัดสินใจควบคุมสถานการณ์โรค และการคงพฤติกรรมให้ได้ผลต่อเนื่องกับเจ้าหน้าที่โรงพยาบาล การมีส่วนร่วมแก้ปัญหาของสตรีร่วมกับผู้นำชุมชนซึ่งมีฐานจากการทำงาน บ้านงานครัว อาสาดูแลคนในครอบครัว สามียของสตรีไทยนอกจากนี้ยังมีความสัมพันธ์อันดี ที่ช่วยเสริมบรรยากาศระหว่างการสร้างการรับรู้ด้านสุขภาพกับการสร้างพฤติกรรมสุขภาพของสตรีเอง และมียุทธศาสตร์ประกอบบริบทสังคมที่เอื้อต่อสุขภาพนี้ คือการเสริมพลังอำนาจผ่านการศึกษาเรียนรู้ ปรับตัว และสร้างโอกาสการเข้าถึงข้อมูล มีภาคีเชื่อมโยงอำนาจรัฐ ผ่านองค์ความรู้ด้านสุขภาพ จึงส่งผลต่อพลังอำนาจสตรีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการเสริมสร้างพฤติกรรมของประชาชนในจังหวัดภาคใต้มากขึ้น

อภิปรายผล

การวิจัยศึกษาสภาพการเรียนรู้ในการเสริมพลังอำนาจของสตรีอาสาสมัครสาธารณสุขในการสร้างเสริมสุขภาพในจังหวัดภาคใต้ อาศัยกรอบการศึกษาปัจจัยย่อยจากการทบทวนวรรณกรรม จึงศึกษา 7 องค์ประกอบ อธิบายด้วยบทบาทการหน้าที่ผู้ดูแลสุขภาพงานบ้านงานครัวที่สร้างคุณค่า จากงานของผู้หญิงในบทบาทสตรีตามแนวคิดสตรีนิยม มาพัฒนาสุขภาพครอบครัว ชุมชน ร่วมกับใช้รูปแบบการส่งเสริมสุขภาพของหลักการดูแลสุขภาพซึ่ง Pender ซึ่ง Pretty (1995) ได้อธิบายถึงการส่งเสริมให้บุคคลได้รับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติ (Perceived benefits of action) เมื่อบุคคลคาดหวังและเกิดประโยชน์ภายในจากการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพโดยเฉพาะการส่งเสริมสุขภาพทำให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติกิจกรรมสุขภาพ นั่นคือการเริ่มต้นออกกำลังกายและทำให้มีแรงเสริมที่ได้รับรู้ถึงการมีสุขภาพดี รูปร่างสวยงาม มีผลทางบวก ที่มาเป็นแรงเสริมในการเรียนรู้จากการปฏิบัติ เป็นไปในทางเดียวกันกับปัจจัยภายใน จากการเรียนรู้ประสบการณ์แม้แต่ผลที่มาจาก การออกกำลังกาย การเห็นคุณค่าของการดูแลสุขภาพ บุคคลจะมีแรงจูงใจ สิ่งนี้ส่งผลต่อการเสริมพลังอำนาจตนเองซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการมีแรงผลักดันในการสร้างเสริมพลังตนเองจากการปฏิบัติตนของสตรีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอย่างมาก ในขั้นต้นในการเสริมสร้างสุขภาพที่พบว่าการรับรู้ถึงการปฏิบัติตนให้มีสุขภาพดี มีผลต่อความตระหนักรู้ ที่เกิดจากการมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะประสบการณ์ จากการเรียนรู้ในขณะการปฏิบัติงาน การแก้ปัญหาในสถานการณ์โรคคุณค่างานสร้างเสริมสุขภาพนี้สตรี หรือสม.มีฐานจากการทำงาน ที่สัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ เพื่อนผู้นำ และความร่วมมือการยอมรับของผู้รับบริการ และผู้มีส่วนร่วมเสริมพลังในการสร้างความรอบรู้สุขภาพ สัมพันธ์กับการ

ดูแลพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ ส่วนบุคคลและจัดบริบทองค์ประกอบด้านสุขภาพ จนมีพลังอำนาจจัดการสุขภาพในจังหวัด มาจากการสนับสนุนของการพัฒนา อบรม ฝึกประสบการณ์ ของเจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้อง และภูมิปัญญา องค์ความรู้จากการปรับตัว ในสภาพการเรียนรู้ เป็นตัวเสริมพลังให้มีโอกาสพัฒนาตนเองเข้าถึงข้อมูลการเชื่อมโยงกับโครงสร้างและการใช้ทรัพยากรที่เป็นทุนทางสัญลักษณ์อสม.ดีเด่นระดับชาติมาเป็นพลังอำนาจด้านความรู้ด้านสุขภาพทั้งโดยการเรียนรู้ปรับตัวจากประสบการณ์ สร้างคุณค่างานจิตอาสาเป็นแรงเสริมพลังภายในและการส่งเสริมความมั่นคงทางสุขภาพภายนอก จากสภาพการเรียนรู้ทั้ง 7 องค์ประกอบช่วยเสริมสร้างให้เกิดพลังอำนาจของสตรีอสม.

การศึกษานี้พบว่า การเสริมพลังอำนาจการเรียนรู้ใช้สถานการณ์โรค สัมผัสต่อเนื่อง ประสบการณ์ซึ่งสามารถนำมาเสริมอำนาจการตัดสินใจต่อการควบคุมโรค การจัดการปัญหาของผู้หญิงซึ่งได้จากการเรียนรู้ปรับตัวในบทบาทสตรี ที่ต้องทำหน้าที่ผู้ดูแลผู้ปกป้องในสถานการณ์โรคที่ผ่านมา และการเติมเต็มประสบการณ์จากการอภิปรายการร่วมตัดสินใจ ร่วมสะท้อนคิด ในขณะปฏิบัติงานร่วมกับเพื่อนอสม.และเจ้าหน้าที่ซึ่งส่งผลต่อความเด็ดขาด สตรีอสม.มีความมั่นใจในการตัดสินใจเมื่อเผชิญกับสถานการณ์เฉพาะหน้า ประกอบกับการหนุนเสริมแรง การสร้างกำลังใจเสริมพลังอำนาจของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้นำชุมชน รุ่นพี่เพื่อนร่วมงานและการทำงานเป็นทีมของผู้นำท้องถิ่นที่เป็นบุรุษเพศที่เป็นพันธมิตรมาเป็นแรงเสริมเช่นสามี บุตรชาย ผู้ใหญ่บ้าน พนักงานปกครองซึ่งมีส่วนหนุนเสริมพลังอำนาจอย่างยิ่ง

“การเข้าควบคุมการแพร่ระบาดโควิด 19 ในพวกรุ่นคนต่างชาติ ผู้ใช้แรงงานชาวพม่า กัมพูชา ที่ต้องอาศัยการควบคุมที่มีเจ้าหน้าที่สาสุขปลัดอาวุโสด้วยร่วมกับปกครองลำพังผู้หญิงสองสามคนเข้าไปในแคมป์คนงาน พม่า ไม่ปลอดภัยและกลัวเอาไม่อยู่ สิ่งนี้ที่เราไม่กังวล แต่เราใช้ทีมร่วมประสานงานเข้าควบคุมทันทีรายงานและเจ้าหน้าที่มีหน่วยมาเร็วก็แข็งแกร่ง ในระนองเรามีพื้นที่แนวตะเข็บที่อาจมีพม่า เล็ดลอดเข้ามาารถส่งอาหารทะเล พวกที่เข้าถึงยากนี้มีเชื้อโควิด การปนเปื้อนบางทีคนตายแล้วทิ้งลงเลที่ติดติดมากับอาหารทะเลก็มีเศษ ๆ ศพ เราไม่สามารถเข้าถึงการป้องกันการแพร่เชื้อที่เข้ามาแบบนี้ทั้งผ่านคนผ่านของอะไรต้องใช้ทีมคุมเข้มบางที่อาจใช้ตำรวจทางหลวงด้วยก็จำเป็น” (อสม.เปิด อสม.ดีเด่นระดับชาติ, สัมภาษณ์ มิถุนายน 2567)

จะเห็นได้ว่าการใช้สถานการณ์โรคสามารถให้เป็นสื่อในการเสริมพลังอำนาจสตรีอสม. มาใช้เป็นแนวทางการจัดการกระบวนการเรียนรู้สามารถนำไปจัดการปัญหาที่คล้ายกันในพื้นที่ภาคใต้โดยเฉพาะกลุ่มผู้หญิงอสม. ซึ่งภายใต้แนวคิดสตรีนิยมสายนิเวศ ให้ความสำคัญกับ บทที่สตรีแสดงออกต่อสิ่งที่มากระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ หรือมีอันตรายสตรีจะเรียนรู้และ สัมผัสได้ก่อนเพศชาย จึงมุ่งที่จะป้องกันก่อน โดยสตรีมีความไวต่อผลกระทบที่ส่งผลต่อสุขภาพของคนในครอบครัวซึ่ง

คุณสมบัติของสตรีนี้มีผลดีต่อการป้องกันสุขภาพโดยรวม สอดคล้องแนวคิดทฤษฎีสตรีนิยมราณี หัสสรังสี (2561) ระบุถึงปัญหาในเวชนิเวศน์สิ่งแวดล้อมว่าสิ่งใดอันตรายที่ส่งผลต่อสุขภาพของเธอหรือบุคคลในครอบครัว สตรีใช้ความนุ่มนวลอ่อนไหวเป็นพลังที่ได้จากความเป็นผู้หญิงมาใช้ในการสนับสนุน จัดการและให้กำลังใจ ปลอดภัยปลอดภัยปลอดภัย ชุมชนและการเสริมสร้างทางบวกในผู้ที่กำหนดบทบาทผ่านโครงสร้างอำนาจหน้าที่ภาครัฐช่วยจัดการ ผสานกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขผู้มีอำนาจ เพื่อการรับรองให้มีสุขภาพและความปลอดภัยในพื้นที่ของเธอ ซึ่งสอดคล้องกับการบริหารองค์กรสุขภาพในต่างประเทศ Public Health England (2015) ซึ่งประเทศไทยได้รับการพัฒนาจากหน่วยงานสาธารณสุขเสนอชื่อรับรางวัลในสาขาต่าง ๆ สตรีใช้คุณลักษณะบทบาทปฏิบัติการสุขภาพ เชื่อมโยงบทบาทให้มีโอกาสในการพัฒนาทักษะตนเอง โดยใช้การเอาใจใส่ดูแลมาใช้ปฏิบัติงาน จนเกิดเป็นสมรรถนะในด้านการปฏิบัติต่อผู้อื่นให้สังคมแข็งแรง ใช้แรงงานมีพลังอำนาจเป็นเครื่องหมายแบบอย่างที่ดีในการดูแลสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะการครองตนครองคน และครองงาน ในคู่มือการปฏิบัติงานอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) 2562 กองสุศึกษากรมสนับสนุนบริการสุขภาพกระทรวงสาธารณสุข (2561) ได้กล่าวไว้ ในมุมมองสตรี คุณค่า และบทบาทสตรีการดูแลผู้ป่วยเป็นบทของแม่บ้าน งานของผู้หญิง งานวัฒนธรรมงานของสตรีอสม. ที่ได้รับจากการบ่มเพาะผ่านเพศภาวะ Gender ตามมุมมองสตรีนิยมภายใต้บทบาทสตรีสามารถนำมาวิเคราะห์การขับเคลื่อนสุขภาพในสังคมภาคใต้ ซึ่งสตรีเป็นตัวเสริมงานที่บุรุษเข้าถึงได้ยาก สตรีสามารถเข้าถึงก่อนและเอื้อในการดูแลเข้าถึงการบริการสุขภาพมากกว่าเพศชาย ตรงที่สตรีมีความอ่อนโยน ห่วงใยโดยใช้บทการดูแล การเยียวยาในเพศแม่สามารถสร้างพันธมิตรโดยใช้สายใยสายสัมพันธ์ ที่มีความอ่อนโยนของความเป็นผู้ให้ ดังธรรมชาติของสตรีในบทแม่ ภรรยา ผู้รักษาความมั่นคงทางจิตใจของคนในบ้าน การให้การบริการปฏิบัติหน้าที่ผู้ถ่ายทอดความรู้ ทักษะ สุขภาพการพัฒนาจนเกิดพลังความสามารถในการจัดการปัญหาขยายบริบทครอบครัวสู่ชุมชน ที่อาสาสมัครสตรีรับผิดชอบ การรับรองการเข้าถึงปัญหาแบบผ่อนสั้นผ่อนยาว ความนุ่มนวลอ่อนหวาน การช่างเจรจาพาทีของสตรีเพศแม่ซึ่ง ฉลาดชาย รมิตานนท์ (2554) และ สีนีรัตน์ โชติญาณนนท์ (2550) กล่าวถึงลักษณะความเป็นหญิงของสตรีที่แสดงออกจะสอดคล้องกับการแสดงออกบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงสูงลักษณะเดียว (Feminine) เช่นเป็นผู้มีความอ่อนหวาน นุ่มนวล ความเอาใจใส่ ซึ่งลักษณะเช่นนี้จะมีบุคลิกที่สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้หญิงอสม.สามารถเข้าถึงกลุ่มเปราะบางได้ง่ายยิ่งขึ้น และร่วมกับการอาศัยจุดเด่นสร้างพันธมิตรกับบุรุษเพศเป็นผู้ที่มีลักษณะความแข็งแรงมาสนับสนุนการทำงานเชิงรุกด้านสุขภาพให้ได้ผลดีบูรณาการการทำงานตามบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงสูงลักษณะเดียว (Feminine) เป็นผู้มีความอ่อนโยน นุ่มนวล ซึ่งเป็นไปในทางเดียวกันกับเพ็ญประภา ภัทรานุกรม (2554) ได้อธิบายถึง มิติหญิงชาย (Gender) และบทบาทหญิงชาย

(Gender roles) ว่าจะขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆที่ถูกสังคมกำหนด คาดหวังสิ่งที่เรียนรู้ ถ่ายทอด ขัดเกลาทางสังคม จากปัจจัยด้านการกระทำบทบาทผ่านมิติชายหญิงในที่นี่ ผ่านบทบาทความคาดหวังของสังคมในการดูแลสุขภาพ ในบทบาทอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านช่วยเหลือสังคมร่วมกับกลุ่มสังคมบุรุษเช่น ค่านิยมทางภาคใต้มีเจตคติ ความเชื่อ การบริหารการเมือง การศึกษาเชื้อชาติ ครอบครัวย ศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม ปัจจัยเหล่านี้ไม่ได้เป็นสิ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้น แต่เป็นสิ่งที่กำหนดโดยสังคมที่เปลี่ยนแปลงตามกาลเวลาสถานการณ์ และเงื่อนไข ในกรณีของงานอาสาสมัครงานที่ใช้ชื่อออกแรงงาน ผู้ชายจะคอยช่วยเหลืองานสตรีเช่นการรับส่งผู้ป่วย แบกหาม ไปช่วยผู้ป่วยงานกรณีกลางคืน พื้นที่เสี่ยงภัย บุรุษเพศ ผู้เป็นสามีที่ทำงานในหน่วยงานปกครอง หน่วยงานสตรีอาสาสมัครสาธารณสุขจะสามารถประสานงานสร้างพันธมิตรแนวราบร่วมพลังกับผู้นำ ชุมชน ความปลอดภัยในหมู่บ้าน (ชรบ.) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กำนัน มีส่วนเสริมพลังอำนาจให้สตรีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อาศัยการออกแรงผู้ชายขับรถแบกหามผู้ป่วย ขับรถขนส่งผู้ป่วย การนำพาผู้ป่วยออกจากพื้นที่เสี่ยงฝนเวลากลางคืน สอดคล้องกับแนวทางการมีส่วนร่วม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) (2561) สตรีมีความรู้ในหลักการช่วยเหลือผู้ป่วยมีความรู้หลักการการให้ความรู้และการพยาบาลและใช้องค์ความรู้ในการแยกโรควิเคราะห์อาการ สามารถควบคุมโรคซึ่งได้จากการเรียนรู้ในสถานการณ์โรคสามารถปรับตัวจัดการสุขภาพได้ทันกับเหตุการณ์ใช้เทคโนโลยีสื่อสาร ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของ สตรีอาสาสมัคร ซึ่งส่งผลต่อความมั่นใจ การมีพลังอำนาจในการต่อรองการทำงานเป็นทีม การสนับสนุนจากครอบครัวและแรงจูงใจด้านค่าใช้จ่าย สวัสดิการและขวัญกำลังใจของผู้ปฏิบัติงานคือคุณค่าที่ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติที่อาสาสมัครสามารถทำได้โดยใช้พลังใจตนเองเป็นแรงขับเคลื่อนร่วมกันระหว่างคุณค่าของการสร้างคุณงามความดี กับการมีคุณค่างานจิตอาสา ที่สตรีทำได้ดี สนับสนุน ครอบครัวสามี ได้รับการยอมรับในสังคม ซึ่งสตรีมองว่าเป็นผลบวกบุคลิกภาพทางดีที่เสริมสร้างประโยชน์ในการยึดโยงสังคมสร้างความปึกแผ่นมั่นคงส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีและสร้างความอบอุ่นในชุมชน

สภาพการเรียนรู้ในการเสริมพลังอำนาจในจังหวัดภาคใต้ยังได้พบว่าเกิดจากการความรู้จากปัญหาอุปสรรคที่พบในสถานการณ์ปัญหาชายแดนใต้ การจัดการแบบพหุวัฒนธรรมสามารถบูรณาการด้านสุขภาพส่วนหนึ่งเกิดจากการได้รับการเรียนรู้ในครอบครัวการสืบทอดภูมิปัญญาโดยเฉพาะพฤติกรรมสุขภาพด้านการบริโภคอาหารการจัดการความเครียด การลดสูบบุหรี่ การดื่มสุรา ซึ่งสอดคล้องกับทรรชนี บุญมัน (2564) ศึกษาและได้พบว่าพฤติกรรมสุขภาพ (Health Behavior) การบริโภคอาหาร ตามใจชอบส่วนใหญ่สตรีสามารถจัดการอาหารและจัดการความเครียดได้ดี จากงานจิตอาสา และส่วนหนึ่งเกิดจากการควบคุมตนเอง มีทักษะเลือกอาหารจากได้ความรู้ที่เกิดจากการดูแลสุขภาพตั้งแต่ฝึกปฏิบัติด้านการงดสูบบุหรี่การงดดื่มสุราและเลือกเครื่องดื่มการเลือกบริโภค

อาหารการรับประทานผักและผลไม้สดที่ไม่หวานจัด สอดคล้องกับ กองสุศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ (2562) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) สามารถนำความรู้ด้านสุขภาพและทักษะมาจัดการเมนูอาหารในครอบครัวได้ดีส่งผลต่อพลังในการจัดการเรื่องอื่น ๆ ที่มาจากการได้รับการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยเชิงทดลองเพื่อศึกษาวิธีการนำสภาพการเรียนรู้ที่ค้นพบไปทดลองจัดสภาพการเรียนรู้เพื่อเสริมพลังอำนาจสตรีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในภาคใต้กับพื้นที่ที่มีบริบทด้านสุขภาพที่ใกล้เคียงกันเพื่อพัฒนาสตรีอสม.ในพื้นที่อื่น ๆ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริการสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการเสริมพลังอำนาจสตรีกลุ่มพัฒนาหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่สร้างเสริมสุขภาพชุมชน ควรนำปัจจัยเงื่อนไขในข้อค้นพบเหล่านี้ไปใช้ในการจัดทำแนวทางการเสริมพลังอำนาจให้กับสตรีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่ยังมีจุดอ่อนในการสร้างเสริมสุขภาพไปใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาศักยภาพให้กับอาสาสมัครสาธารณสุขในพื้นที่ภาคใต้ หรือพื้นที่อื่น ๆ ที่มีบริบทใกล้เคียง

เอกสารอ้างอิง

- กฤตยา อาชวนิจกุล. (2554). “เพศวิถีที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปในสังคมไทย”. ในจุดเปลี่ยนประชากรจุดเปลี่ยนสังคมไทย. นครปฐม : สำนักพิมพ์ประชากรและสังคม.
- กองสุศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. (2562). โปรแกรมสุศึกษาเพื่อเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพตามสุขบัญญัติแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร.
- กระทรวงการต่างประเทศ. (2562, 16 กันยายน). การพัฒนาประชากรเพื่ออนาคตที่ยั่งยืนของประเทศไทย : 25 ปีหลังการประชุมนานาชาติ ว่าด้วย เรื่องประชากรและการพัฒนา. [http:// Thai-ICPD25 Rrport-Online-compressed.pdf](http://Thai-ICPD25Rrport-Online-compressed.pdf)
- โครงการสุขภาพคนไทย. (2563). รายงานสุขภาพคนไทยฉบับปี 2563. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. <https://www.hiso.or.th/hiso/picture/reportHealth>.
- ฉลาดชาย รมิตานนท์. (2554). เล่าเรื่องเบื้องต้นสตรีศึกษาสตรีนิยม. วนิดาการพิมพ์ เชียงใหม่.
- ทรรศนีย์ บุญมั่น. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อความรอบรู้ด้านสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดสุโขทัย [วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

- เพ็ญประภา ภัทรานุกรม. (2554). *การพัฒนาทุนทางสังคมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในชุมชนประสภภัยพิบัติลิ้นาไม : กรณีศึกษาชุมชนในพื้นที่จังหวัดพังงา*. <http://www.library.swu.ac.th>.
- พรสวรรค์ วงษ์กาญจน และกุลกรรณิการ์ สัจกุล. “บางขุนพรหมพหุนิเวอร์ซิตี”: แนวคิดและการจัดการศึกษาเพื่อการเพื่อการพัฒนาสตรีไทย. *Journal of Education Studies Chulalongkorn University*, 51(2023)
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส). รายงานผลการศึกษาสภาพผู้สูงอายุไทยศูนย์ข้อมูลการวิจัย : สืบค้น 26 มีนาคม 2563 จาก Digital Research Information Center, dric.nrct.go.th
- ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน. (2565, กุมภาพันธ์ 6). รายงานผลการพัฒนาสุขภาพ *good health and well being*. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. <https://www.sdgmovement.com/author/sdgmovement/sites/2022>
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล (วปส.). สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.). (2561). *พุทธศาสนากับการเสริมสร้างสุขภาพ* พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). (2565) *สุขภาพคนไทย 2565 : ครอบครัวไทยในวิกฤต โควิด19*, พิมพ์ครั้งที่ 1. นครปฐม (เอกสารทางวิชาการ หมายเลข 569) ISBN 978-616-443-680-0
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพแห่งชาติ “สมัชชาแห่งชาติเครื่องมือพัฒนานโยบายสาธารณะที่เป็นการมีส่วนร่วม” กรมอนามัย. (2566) *สมัชชาสุขภาพ* สืบค้น 2 เมษายน 2565 จาก <https://hp.anamai.moph.go.th/th>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2559). *การสำรวจประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2559*. สืบค้น 17 กันยายน 2562, จาก <https://www.m-society.go.th/article-attach/14494/18145.pdf>.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (United Nations Population Fund : UNFPA) (2562), กระทรวงสาธารณสุข, กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กระทรวงการต่างประเทศ,. *การพัฒนาประชากรเพื่ออนาคตที่ยั่งยืนของประเทศไทย : 25 ปีหลังการประชุมนานาชาติว่าด้วยเรื่องประชากรและการพัฒนา* สืบค้น 17 กันยายน 2562 จาก [http:// Thai-ICPD25-Report-Online-compressed.pdf](http://Thai-ICPD25-Report-Online-compressed.pdf).

- Public Health England. (2015). *Local action on health inequalities Improving health literacy to reduce health inequalities*. Retrieved from https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/460710/4b_Health_Literacy-Briefing.pdf
- Pretty, J. N. (1995). *A trainer's guide for participatory learning and action: IIED*.
- Scott D. Cynthia and Jaffe T. Dennis.(1991). *Empowerment*. Menlo Park : Crisp Publications.

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครู
อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี

The Role of School Administrators in Promoting Teachers' Teaching and
Learning Management in Mueang District Suphanburi Province

เพ็ญพิชชา เพ็ชรกิจ^{1*} สุมิตร สุวรรณ²

Penpitcha Pechkit^{1*} Sumit Suwan²

¹นิสิตหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

¹Master Student of Educational Administration,

Faculty of Educational & Development Sciences, Kasetsart University

²ศ.น.ท.ดร., ภาควิชาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน

คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตกำแพงแสน

²Prof. Cdr. Dr. Of Human & Community Resource Development,

Faculty of Educational & Development Sciences, Kasetsart University

*Corresponding author email : penpitcha9407@gmail.com

วันที่รับ : 11 ธันวาคม 2567

วันที่แก้ไข : 19 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่ตอบรับ : 5 มีนาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครู อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี 2) เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครูอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 240 คน โดยใช้ตารางของเครซีและมอร์แกน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนของขนาดสถานศึกษาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม โดยมีค่าความตรงเชิงเนื้อหา อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการทดสอบที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบรายคู่โดยใช้สูตรของเชฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครู โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครู (1) จำแนกตาม

วุฒิการศึกษา พบว่า โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน (2) จำแนกตามประสบการณ์ทำงานพบว่า ภาพรวม ด้านหลักสูตรและด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า ด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอน และด้านการจัดหาสื่อ อุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกและแหล่งเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา / การส่งเสริมจัดการเรียนการสอนของครู / การเปรียบเทียบ

Abstract

The objectives of this research were: (1) to study the role of school administrators in promoting teachers' teaching and learning management, and (2) to compare the role of school administrators in promoting teaching and learning management according to teachers' opinions. The sample consisted of 240 civil servants and teachers in Mueang District, Suphan Buri Province, determined using Krejcie and Morgan's sampling table and stratified by school size. The research instrument was a questionnaire with content validity values ranging from 0.67–1.00 and a reliability coefficient of 0.98. Data were analyzed using one-way analysis of variance (ANOVA) and pairwise comparisons with Scheffé's test.

The results indicated that: (1) school administrators played an important role in promoting teaching and learning management based on teachers' opinions; and (2) comparisons revealed that: (a) when classified by educational background, there were no significant differences overall or in individual aspects; (b) when classified by work experience, significant differences were found in the areas of curriculum and professional development of teachers and educational personnel at the .05 level; and (c) when classified by school size, significant differences were found in teaching and learning management planning, as well as in the provision of materials, equipment, facilities, and learning resources, also at the .05 level.

Keywords : Role of School Administrators / Promotion of Teacher Teaching and Learning / Comparison

บทนำ

การศึกษานับว่ามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเยาวชนของชาติให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะการดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ ทุกประเทศจึงให้ความสำคัญกับการสนับสนุนการจัดการศึกษา ซึ่งประเทศไทยได้มีการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาผ่านพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน รวมถึงการพัฒนาประเทศแต่ปัญหาที่ยังพบในปัจจุบันเกี่ยวกับระบบการศึกษา คือ ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาไม่ว่าจะเรื่องของประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ และการใช้จ่ายงบประมาณทางการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ถือว่าเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการบริหารงานด้านวิชาการของสถานศึกษาที่ไม่ได้เป็นมาตรฐานเดียวกันทำให้เมื่อมีการประเมินผลออกมาแล้วผลอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่าที่ควรจะเป็น หากมีการพัฒนาระบบงานที่ส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ โดยการพัฒนาการบริหารงานวิชาการให้มีคุณภาพและมาตรฐาน ต้องเริ่มจากที่ผู้บริหารสถานศึกษาเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนด้านต่าง ๆ ได้แก่ หลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การนิเทศภายใน สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ รวมถึงการวัดประเมินผล จะเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นบุคคลสำคัญที่จะพัฒนาองค์กร และส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากผู้เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อความสำเร็จในการพัฒนาองค์กร (สมิตร สุวรรณ, 2565) หากผู้บริหารสถานศึกษาไม่เป็นผู้กำหนดทิศทางการดำเนินงานของโรงเรียน ครูจะปฏิบัติงานอย่างไร้ทิศทาง ไม่เป็นแบบแผนเดียวกัน ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน นอกจากนี้ ผู้อำนวยการสถานศึกษาต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ให้แก่ครู เช่น การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดหาสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนการสอน การนิเทศ ติดตาม สร้างขวัญกำลังใจ เป็นต้นจากเหตุผลที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญในการจะพัฒนาระบบการบริหารงานของโรงเรียนให้มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานไปอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม โดยผู้บริหารสถานศึกษาถือได้ว่าเป็นบุคคลที่จะส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครูในด้านต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน และส่งเสริมคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งผู้วิจัยได้ตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบที่จำเป็นและสำคัญในการแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้น จึงได้มีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครู อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครู อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครู อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยผ่านการศึกษาและสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เบญจพร สุคนธร (2565) วัชรภรณ์ คงเกิด (2561) และชวลิต เจนเจริญ (2553) โดยผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ด้านหลักสูตร
2. ด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอน
3. ด้านการนิเทศการสอน
4. ด้านการจัดหาสื่อ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก และแหล่งเรียนรู้
5. ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการครูในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 54 โรงเรียน จำนวนครู 635 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการครูในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีตารางของ Krejcie and Morgan (1970, อ้างใน ปิยาภรณ์ พลุชชัย, 2565) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 240 คน และทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน โดยใช้ขนาดสถานศึกษาเป็นชั้นในการสุ่ม และข้าราชการครูเป็นหน่วยในการสุ่ม แบ่งออกเป็น สถานศึกษาขนาดเล็ก 73 คน สถานศึกษาขนาดกลาง 104 คน และสถานศึกษาขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ 63 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น

1. วุฒิการศึกษา
 - 1.1 ปริญญาตรี
 - 1.2 ปริญญาโทและเอก
2. ประสบการณ์ในการทำงาน
 - 2.1 ต่ำกว่า 10 ปี
 - 2.2 10 – 20 ปี
 - 2.3 20 ปีขึ้นไป
3. ขนาดสถานศึกษา
 - 3.1 ขนาดเล็ก
 - 3.2 ขนาดกลาง
 - 3.3 ขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ

ตัวแปรตาม

- บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครู
1. ด้านหลักสูตร
 2. ด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอน
 3. ด้านการนิเทศการสอน
 4. ด้านการจัดหาสื่อ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก และแหล่งเรียนรู้
 5. ด้านการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครู อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยผู้วิจัยได้มีการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบการสร้างแบบสอบถาม จากนั้นนำแบบสอบถามไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องให้มีความถูกต้อง สมบูรณ์ และนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของคุณภาพเครื่องมือในด้านเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญไปคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence : IOC) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-Out) ในโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่เป็นข้าราชการครูในโรงเรียนประถมศึกษาของจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990) และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครู โดยแยกคำถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารที่ส่งเสริมการจัดการ

เรียนการสอนของครูออกเป็น 5 ด้าน คือ 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการนิเทศการสอน 4) ด้านการจัดหาสื่อ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก และแหล่งเรียนรู้ 5) ด้านการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert, 1967: 90-95 อ้างใน เบญจพร สุคนธร, 2565: 58)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะด้านอื่น ๆ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์การเก็บข้อมูลไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในอำเภอเมืองสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ผ่านระบบสำนักงานอิเล็กทรอนิกส์ SMART OFFICE เพื่อขอความร่วมมือเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้าราชการครูด้วยระบบ Google Forms

2. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากระบบ Google Forms จำนวน 240 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 จากนั้นตรวจสอบความสมบูรณ์ เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษาโดยหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

2. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียน การสอนตามความคิดเห็นของข้าราชการครู ทั้ง 5 ด้าน ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) หลังจากนั้นนำค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในการแปลความหมายเป็นช่วงคะแนน ดังนี้ (เบญจพร สุคนธร, 2565)

- 4.51 – 5.00 หมายถึง มีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครู อยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.51 – 4.50 หมายถึง มีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครู อยู่ในระดับมาก
- 2.51 – 3.50 หมายถึง มีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครู อยู่ในระดับปานกลาง
- 1.51 – 2.50 หมายถึง มีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครู อยู่ในระดับน้อย
- 1.00 – 1.50 หมายถึง มีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครู อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามวุฒิการศึกษาโดยใช้การวิเคราะห์ความแตกต่างด้วยการทดสอบที (t-test) และจำแนกตามประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) กรณีพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบเป็นรายคู่โดยใช้สูตรของเชฟเฟ (Scheff's Method)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n = 240)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
วุฒิการศึกษา		
ปริญญาตรี	185	77.10
ปริญญาโทและเอก	55	22.90
รวม	240	100
ประสบการณ์ทำงาน		
ต่ำกว่า 10 ปี	107	44.60
10 – 20 ปี	79	32.90
20 ปีขึ้นไป	54	22.50
รวม	240	100
ขนาดสถานศึกษา		
ขนาดเล็ก (1 – 119 คน)	73	30.42
ขนาดกลาง (120 – 600 คน)	104	43.33
ขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ (601 คนขึ้นไป)	63	26.25
รวม	240	100

จากตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ข้าราชการครูในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 77.10 ปริญญาโทและเอก จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 22.90 มีประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 44.60 ประสบการณ์ทำงาน 10 – 20 ปี จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 32.90 และประสบการณ์ทำงาน 20 ปีขึ้นไป จำนวน 54 คน

คิดเป็น ร้อยละ 22.50 ทำงานอยู่ในสถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 43.33 รองลงมา คือ สถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 30.42 และสถานศึกษาขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 26.25

2. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครู

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครู ภาพรวม

(n= 240)

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริม การจัดการเรียนการสอนของครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านหลักสูตร	4.46	0.78	มาก	3
2. ด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอน	4.42	0.81	มาก	5
3. ด้านการนิเทศการสอน	4.58	0.72	มากที่สุด	1
4. ด้านการจัดหาสื่อ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก และแหล่งเรียนรู้	4.45	0.77	มาก	4
5. ด้านการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา	4.53	0.70	มากที่สุด	2
รวม	4.49	0.71	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครูอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.49, S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการนิเทศการสอน ($\bar{X}$ = 4.58, S.D. = 0.72) ด้านการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา ($\bar{X}$ = 4.53, S.D. = 0.70) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านหลักสูตร ($\bar{X}$ = 4.46, S.D. = 0.78) ด้านการจัดหาสื่อ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก และแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.45, S.D. = 0.77) และด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.42, S.D. = 0.81) ตามลำดับ

3. การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครู

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามวุฒิการศึกษา (n= 240)

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริม การจัดการเรียนการสอน	ปริญญาตรี		ปริญญาโทและเอก		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านหลักสูตร	4.44	0.81	4.52	0.66	-0.64	.52
2. ด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอน	4.40	0.85	4.51	0.66	-0.84	.40
3. ด้านการนิเทศการสอน	4.55	0.76	4.69	0.56	-1.27	.21
4. ด้านการจัดหาสื่อ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก และแหล่งเรียนรู้	4.40	0.81	4.61	0.56	-1.80	.07
5. ด้านการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา	4.48	0.75	4.68	0.47	-1.87	.06
รวม	4.46	0.75	4.60	0.51	-1.36	.18

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่าการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครู อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาโดยรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน (n= 240)

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	p
1. ด้านหลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	2	4.68	2.35	3.94	.02*
	ภายในกลุ่ม	237	140.71	.59		
	รวม	239	145.39			
2. ด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	2	3.30	1.65	2.53	.08
	ภายในกลุ่ม	237	154.60	.65		
	รวม	239	157.90			
3. ด้านการนิเทศการสอน	ระหว่างกลุ่ม	2	1.59	.80	1.55	.22
	ภายในกลุ่ม	237	121.86	.51		
	รวม	239	123.45			
4. ด้านการจัดหาสื่อ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก และแหล่งเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	2	3.34	1.67	2.88	.06
	ภายในกลุ่ม	237	137.14	.58		
	รวม	239	140.48			
5. ด้านการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2	3.39	1.70	3.50	.03*
	ภายในกลุ่ม	237	115.05	.49		
	รวม	239	118.44			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	2	3.12	1.56	3.19	.04*
	ภายในกลุ่ม	237	116.13	.49		
	รวม	239	119.25			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่าการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักสูตร และด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงต้องทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ โดยใช้วิธีของ Scheff ผลปรากฏดังตารางที่ 5-6

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามประสบการณ์ทำงานด้านหลักสูตร (n= 240)

ประสบการณ์ทำงาน	$\bar{X}$	ต่ำกว่า 10 ปี	10 – 20 ปี	20 ปีขึ้นไป
		4.32	4.50	4.68
ต่ำกว่า 10 ปี	4.32	-	.30	.02*
10 – 20 ปี	4.50		-	.44
20 ปีขึ้นไป	4.68			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามประสบการณ์ทำงานด้านหลักสูตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีประสบการณ์ทำงาน 20 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนสูงกว่าครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 10 ปี

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามประสบการณ์ทำงานด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา (n= 240)

ประสบการณ์ทำงาน	$\bar{X}$	ต่ำกว่า 10 ปี	10 – 20 ปี	20 ปีขึ้นไป
		4.42	4.54	4.73
ต่ำกว่า 10 ปี	4.42	-	.56	.03*
10 – 20 ปี	4.54		-	.29
20 ปีขึ้นไป	4.73			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามประสบการณ์ทำงานด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีประสบการณ์ทำงาน 20 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนสูงกว่าครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 10 ปี

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนตามความคิดเห็น
 ของครู จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

(n= 240)

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	p
1. ด้านหลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	2	3.03	1.51	2.52	.08
	ภายในกลุ่ม	237	142.37	.60		
	รวม	239	145.40			
2. ด้านการวางแผนการจัด การเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	2	4.56	2.28	3.53	.03*
	ภายในกลุ่ม	237	153.34	.65		
	รวม	239	157.90			
3. ด้านการนิเทศการสอน	ระหว่างกลุ่ม	2	.91	.46	.88	.42
	ภายในกลุ่ม	237	122.54	.52		
	รวม	239	123.45			
4. ด้านการจัดหาสื่อ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก และแหล่งเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	2	3.76	1.88	3.26	.04*
	ภายในกลุ่ม	237	136.72	.58		
	รวม	239	140.48			
5. ด้านการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2	1.71	.85	1.73	.18
	ภายในกลุ่ม	237	116.74	.49		
	รวม	239	118.45			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	2	2.51	1.26	2.55	.08
	ภายในกลุ่ม	237	116.74	.49		
	รวม	239	119.25			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 7 พบว่าการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครู อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอน และด้านการจัดหาสื่อ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก และแหล่งเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงต้องทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย รายคู่ โดยใช้วิธีของ Scheff ผลปรากฏดังตารางที่ 8-9

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามขนาดสถานศึกษาด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอน

(n= 240)

ขนาดสถานศึกษา	$\bar{X}$	เล็ก	กลาง	ใหญ่และใหญ่พิเศษ
		4.21	4.52	4.50
เล็ก	4.21	-	.03*	.12
กลาง	4.52		-	.98
ใหญ่และใหญ่พิเศษ	4.50			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 8 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่ทำงานในสถานศึกษาขนาดกลางมีความคิดเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนสูงกว่าครูที่ทำงานในสถานศึกษาขนาดเล็ก

ตารางที่ 9 การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามขนาดสถานศึกษาด้านการจัดหาสื่อ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก และแหล่งเรียนรู้

(n= 240)

ขนาดสถานศึกษา	$\bar{X}$	เล็ก	กลาง	ใหญ่และใหญ่พิเศษ
		4.26	4.52	4.54
เล็ก	4.26	-	.04*	.91
กลาง	4.52		-	.98
ใหญ่และใหญ่พิเศษ	4.54			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 9 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ด้านการจัดหาสื่อ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก และแหล่งเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่ทำงานในสถานศึกษาขนาดกลางมีความคิดเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน สูงกว่าครูที่ทำงานในสถานศึกษาขนาดเล็ก

สรุปผลการวิจัย

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครู อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการนิเทศการสอนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา ด้านหลักสูตร ด้านการจัดหาสื่อ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก และแหล่งเรียนรู้ และด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครู อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี

2.1 การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.2 การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามประสบการณ์ทำงานพบว่า โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักสูตร และด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ทำงาน 20 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นที่ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนสูงกว่าครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 10 ปี ทั้งสองด้าน

2.3 การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า โดยรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอน และด้านการจัดหาสื่อ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก และแหล่งเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ พบว่า ครูที่ทำงานในสถานศึกษาขนาดกลางมีความคิดเห็นที่ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนสูงกว่าครูที่ทำงานในสถานศึกษาขนาดเล็กทั้งสองด้าน

อภิปรายผลการวิจัย

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครู อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรีโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าค่าเฉลี่ยมากที่สุดอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการนิเทศการสอน ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.72) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.81) ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญในการนำพาสถานศึกษาให้ไปสู่เป้าหมายสูงสุดได้

เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำภายในองค์กร ต้องมีการวางนโยบาย แผนงาน หรือกรอบแนวทางการดำเนินงานสำหรับการพัฒนาสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา จึงทำให้เห็นว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการส่งเสริมและพัฒนาองค์กรอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครู ในขณะที่ยังงานวิจัยของสุริพร แก้วโพธิ์ (2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดนครนายก และวัชรภรณ์ คงเกิด (2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งตรงกับที่ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) ได้กล่าวไว้ว่าการบริหารสถานศึกษาเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผน นโยบาย วิธีการ และขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างเป็นระบบ ซึ่งนักบริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะให้งานบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้

2. การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา

2.1 ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครูโดยรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกันทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูที่มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรีได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษาทั้งทางด้านหลักสูตร ด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศการสอน ด้านการจัดหาสื่อ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก และแหล่งเรียนรู้ และด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม ไม่ได้มีการแบ่งแยกระดับการศึกษา จึงทำให้ความคิดเห็นของครูที่วุฒิการศึกษาต่างกันไม่ได้มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอังจิมา คงโอ (2560) ที่ทำวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน

2.2 ครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครูโดยรวม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าเนื่องมาจากประสบการณ์ทำงานที่มาก ทำให้ครูมีความเข้าใจในบทบาท หน้าที่ ภาระงานของผู้บริหารสถานศึกษา และบริบทของการทำงาน เมื่อมีการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน ซึ่งครูที่มีประสบการณ์ทำงาน 20 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริม

เสริมการจัดการเรียนการสอนสูงกว่าครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 10 ปี ทั้งในด้านหลักสูตร และด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ในขณะที่งานวิจัยของปิยาภรณ์ พูลชัย (2565) ได้ทำวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี และวชิราภรณ์ คงเกิด (2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ พบว่าประสบการณ์ในการทำงานมีผลต่อความคิดเห็นของครูต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน

2.3 ครูที่ทำงานในสถานศึกษาที่ขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครูโดยรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจพร สุคนธร (2565) ที่ทำวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า ครูที่ทำงานในขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอน และด้านการจัดหาสื่อ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก และแหล่งเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นเพราะครูที่อยู่ในสถานศึกษาที่แตกต่างกันมีมุมมองเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน เพราะสถานศึกษาแต่ละแห่งมีบริบท สภาพแวดล้อม กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และปัจจัยอื่น ๆ ที่แตกต่างกัน ส่งผลทำให้บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครูมีความแตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยาภรณ์ พูลชัย (2565) ได้ทำวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในขนาดสถานศึกษาที่แตกต่างกันให้การสนับสนุนและส่งเสริมครูผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่แตกต่างกันด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรศึกษาแนวทางการส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนของครู อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี
2. ควรศึกษารูปแบบการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ในด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอน
3. ควรศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ขวลิต เจนเจริญ. (2553). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนอำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์. [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- เบญจวรรณ ช่อชู. (2563). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนวิชูทิศ สำนักงานเขตดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ 7(2), 162-174.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพ.
- ปิยาภรณ์ พูลชัย. (2565). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- วัชรภรณ์ คงเกิด. (2561). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่. [การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สุมิตร สุวรรณ. (2565). กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์การ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครปฐม: เพชรเกษม พรินติ้ง กรุ๊ป.
- สุรีพร แก้วโพธิ์. (2561). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครนายก. [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- อังจิมา คงโอ. (2560). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร. [การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยพะเยา.

การพัฒนาแบบแผนการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามการเรียนรู้แบบร่วมมือ
ร่วมกับการสอนแบบมุ่งเน้นประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่าน
เพื่อความเข้าใจและทักษะสังคมของนักศึกษาวิชาชีพครู
The Development of an English Language Instructional Model Based on
Cooperative Learning and Experiential Learning for Promoting Reading
Comprehension and Social Skill of Pre-Service Teachers

อินทิรา เกื้อเสนา^{1*} อุบลวรรณ ส่งเสริม²
IntiraKueasanoh^{1*} Ubonwan Songsem²

¹นักศึกษาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (กลุ่มหลักสูตรและการนิเทศ)
มหาวิทยาลัยศิลปากร

¹Doctor of Philosophy Curriculum and Instruction
Department of Curriculum and Instruction, Silpakorn University

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร

²Assist. Dr. Faculty of Education, Silpakorn University

*Corresponding author email :intira.duan@gmail.com

วันที่รับ : 3 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่แก้ไข : 3 มีนาคม 2568

วันที่ตอบรับ : 4 มีนาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการสอนแบบมุ่งเน้นประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและทักษะสังคมของนักศึกษาวิชาชีพครู 2) ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบฯ และ 3) ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่เรียนด้วยรูปแบบฯ กลุ่มเป้าหมายคือ นักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 24 คน จากการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือวิจัยประกอบด้วยรูปแบบการสอน คู่มือการสอน แผนการจัดการเรียนรู้แบบประเมิน และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น ชื่อ “PTWDS Model” มีองค์ประกอบสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เงื่อนไขการนำไปใช้ และปัจจัยความสำเร็จ โดยกระบวนการเรียนรู้ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การเตรียมประสบการณ์ การสอน การทำกิจกรรมกลุ่ม การอภิปราย และการสรุปผล ซึ่งได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($M = 4.68$, $S.D. = 0.51$)

ในด้านประสิทธิผล พบว่า ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและพัฒนาการทักษะสังคมของนักศึกษามีพัฒนาการสูงขึ้นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 3.00$, $S.D. = 0.51$ และ $S.D. = 0.58$ ตามลำดับ) ขณะที่ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อรูปแบบการสอนในด้านกิจกรรมบรรยากาศ การวัดผล และประโยชน์ที่ได้รับ อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.68$, $S.D. = 0.56$)

คำสำคัญ : รูปแบบการสอน / การสอนแบบร่วมมือ / การสอนแบบมุ่งเน้นประสบการณ์ / การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ / ทักษะสังคม

Abstract

This research aimed to: 1) develop an English teaching model based on cooperative learning combined with experiential learning to promote reading comprehension and social skills among pre-service teachers; 2) evaluate the effectiveness of the model; and 3) study the opinions of students who studied with the model. The target group comprised 24 pre-service teachers from Muban Chombueng Rajabhat University, in the first semester of the academic year 2024, selected randomly through cluster sampling. Research instruments included teaching models, manuals, lesson plans, assessments, and questionnaires. Data were analyzed using statistical methods and content analysis.

The research results revealed that the developed teaching model, named the "PTWDS Model," consists of six essential components: principles, objectives, learning processes, measurement and evaluation, implementation conditions, and success factors. The learning process involved five steps: preparing experiences, teaching, group activities, discussion, and summarizing results, which were assessed by experts as highly suitable ($M = 4.68$, $SD = 0.51$).

Regarding effectiveness, it was found that students' reading comprehension abilities and social skill development reached high levels ($M = 3.00$, $SD = 0.51$ and $SD = 0.58$, respectively), while students' opinions on the teaching model concerning activities, atmosphere, assessment, and benefits received were highly positive ($M = 4.68$, $SD = 0.56$).

Keywords : Instructional Model / Collaborative Learning / Experiential Learning /
Reading English Comprehension / Social Skills

บทนำ

ปัจจัยของประชากรทั่วโลกที่สามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างทั่วถึงและรวดเร็วสามารถส่งผ่านข้อมูลข่าวสารจากซีกโลกหนึ่งไปยังอีกซีกโลกหนึ่งภายในเสี้ยววินาที (Perfect mobility information) ส่งผลให้เกิดการสร้างร่วมมือระหว่างกันหรือการแข่งขันกันพัฒนาประเทศหรือพัฒนาระบบเศรษฐกิจต่าง ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ต้องอาศัยเครื่องมือสำคัญคือภาษาที่เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาอังกฤษซึ่งเป็นที่ยอมรับในฐานะภาษานานาชาติ มิใช่เป็นเพียงภาษาที่เรียนกันเป็นวิชาหนึ่งในหลักสูตรเท่านั้นดังนั้นประเทศไทยจึงได้มีการตื่นตัวในด้านการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะ

การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศในประเทศไทยได้มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับวิธีการสอนที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Learner-base teaching) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ของตนมากที่สุด และเป็นการจัดการเรียนรู้ทางภาษาให้สามารถเชื่อมโยงปฏิสัมพันธ์กับประสบการณ์ชีวิตของตัวผู้เรียนซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ให้ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ผู้เรียนมีความสำคัญมากที่สุด กระบวนการจัดการเรียนการสอนต้องพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2562)

ในส่วนของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้กำหนดให้นักศึกษาทุกคนที่จะจบการศึกษาได้นั้นจะต้องเข้ารับการสอบวัดความรู้มาตรฐานภาษาอังกฤษในระดับมหาวิทยาลัย (Exit exam) และผ่านในเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด (ศูนย์ภาษามหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, 2556) ซึ่งนักศึกษาประสบปัญหาในด้านนี้เป็นอย่างมากเนื่องจากนักศึกษานั้นสอบไม่ผ่านตามเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด ในฐานะผู้สอนได้เล็งเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและทำการสำรวจถึงปัญหาของการทดสอบภาษาอังกฤษว่านักศึกษาวิชาชีพรูมีทักษะภาษาอังกฤษด้านใดที่ต้องพัฒนามากที่สุด ซึ่งผลปรากฏว่าในส่วนของการอ่านนักศึกษาได้คะแนนน้อยที่สุด ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาหารูปแบบหรือแนวทางการสอนเพื่อเป็นการพัฒนาทักษะการอ่านโดยได้ศึกษาเทคนิคการสอนการเรียนรู้แบบร่วมมือ ที่มีส่วนช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและมีความช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นและเอาใจใส่ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและกลุ่มรวมกันกับสมาชิกคนอื่น ๆ อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนที่มีความสามารถในระดับที่ต่างกันได้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำ

(สุภัทรา อักษรนุเคราะห์, 2562) และการสอนแบบมุ่งเน้นประสบการณ์ ที่เป็นวิธีการสอนที่สำคัญ อีกหนึ่งวิธีที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งการสอนแบบมุ่งเน้น ประสบการณ์ (Experiential learning) เป็นวิธีการที่สามารถแก้ไขปัญหาในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษได้ เนื่องจากการสอนวิธีนี้เป็นการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยผ่านประสบการณ์ตรงทุกด้านของทักษะภาษา การเรียนรู้แบบร่วมมือและการสอนแบบมุ่งเน้นประสบการณ์ช่วยให้นักศึกษาได้พัฒนาทักษะสังคมอีกด้วย (ภวัฐ ภูมิรินทร์, 2563)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาและเลือกใช้วิธีการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการสอนแบบมุ่งเน้นประสบการณ์ทางภาษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและทักษะสังคมของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้มีความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ และสามารถนำประสบการณ์ทางภาษาที่มีมาใช้ในการชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น มีทักษะสังคมที่ดี มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การทำงานของตนเองและส่วนร่วมได้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการสอนแบบมุ่งเน้นประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและทักษะสังคมของนักศึกษาวิชาชีพครู
2. เพื่อประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการสอนแบบมุ่งเน้นประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและทักษะสังคมของนักศึกษาวิชาชีพครู
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มนักศึกษาวิชาชีพครูที่เป็นกลุ่มทดลองที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบมุ่งเน้นประสบการณ์ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา ENG 58603 การพัฒนาทักษะการอ่าน 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 2 หมู่เรียน จำนวน 49 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ที่ลงทะเบียนเรียนภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 หมู่เรียน จำนวน 24 คน เป็นการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling)

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น (Independent variable) ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการสอนแบบมุ่งเน้นประสบการณ์

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent variable) ได้แก่

2.21 ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ

2.22 ทักษะสังคม

2.23 ความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบมุ่งเน้นประสบการณ์ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้วิธีดำเนินการวิจัยในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and development: R&D) ร่วมกับการออกแบบระบบการเรียนการสอน ADDIE MODEL ที่ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนอย่างเป็นระบบเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน (Kruse, 2009) และใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed methods research) และเป็นรูปแบบการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-experimental design) แบบศึกษากลุ่มเดียววัดแบบอนุกรมเวลา (One-group time series design)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการสอนแบบมุ่งเน้นประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและทักษะสังคมของนักศึกษาวิชาชีพครู ประกอบด้วย

1. รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการสอนแบบมุ่งเน้นประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและทักษะสังคมของนักศึกษาวิชาชีพครู ประกอบไปด้วย คู่มือการใช้ แผนการจัดการเรียนรู้

2. แบบประเมินพัฒนาการความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ

3. แบบประเมินพัฒนาการด้านทักษะสังคม

4. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการสอนด้วยรูปแบบฯ

5. แบบประเมินประสิทธิผลของรูปแบบฯ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการสอนแบบมุ่งเน้นประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและทักษะสังคมของนักศึกษาวิชาชีพครู ซึ่งได้รับการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนการสอนการสร้างเครื่องมือสนับสนุน ได้แก่ คู่มือการใช้รูปแบบและแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีขั้นตอนสำคัญ 4 ขั้นตอน ได้แก่

1.1 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดของรูปแบบการเรียนการสอน

1.2 ร่างรูปแบบการเรียนการสอนโดยอาศัยการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.3 พัฒนาคู่มือการนำรูปแบบไปใช้ ซึ่งต้องสังเคราะห์องค์ประกอบที่เหมาะสมและครอบคลุม เพื่อให้ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 ออกแบบแผนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับรูปแบบดังกล่าว โดยเลือกหน่วยเรียนรู้ที่ 5-9 ซึ่งเป็นการเรียนการสอนในสัปดาห์ที่ 6-10 และเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่ได้เริ่มการเรียนการสอนด้านเนื้อเรื่อง การตรวจสอบคุณภาพในแต่ละขั้นตอนดำเนินการโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน

2. ทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการสอนแบบมุ่งเน้นประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและทักษะสังคมของนักศึกษาวิชาชีพครู นักศึกษาวิชาชีพครู ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาพัฒนาทักษะการอ่าน 1 ภาคเรียน 1/2567 จำนวน 24 คน โดยแบ่งการประเมินการทดลองออกเป็น 2 แบบ คือ

2.1 การประเมินพัฒนาการความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ

2.2 การประเมินพัฒนาการด้านทักษะสังคม

3. การศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการสอนแบบมุ่งเน้นประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและทักษะสังคมของนักศึกษาวิชาชีพครู เก็บรวบรวมด้วยแบบสอบถามความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการสอนแบบมุ่งเน้นประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและทักษะสังคมของนักศึกษาวิชาชีพครู ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาพัฒนาทักษะการอ่าน 1 ภาคเรียน 1/2567 จำนวน 24 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการสอนแบบมุ่งเน้นประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและทักษะสังคมของนักศึกษาวิชาชีพครูใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS คำนวณหาค่าสถิติที่ใช้วิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (M) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) โดยใช้แบบประเมินที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ของ Likert (Likert five rating scales)

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาารูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการสอนแบบมุ่งเน้นประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและทักษะสังคมของนักศึกษาวิชาชีพครูมีชื่อว่า “PTWDS Model” มีองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ประการ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3.1) ขั้นเตรียมประสบการณ์ (Preparing : P) 3.2) ขั้นสอน (Teaching : T) 3.3) ขั้นทำกิจกรรมกลุ่มและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Group Working : W) 3.4) ขั้นตรวจสอบผลงานและอภิปราย (Discussing : D) 3.5) ขั้นสรุปและประเมินผล (Summarizing and Evaluating : S) 4) การวัดและประเมินผล และ 5) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ 6) ปัจจัยความสำเร็จโดยรูปแบบที่ได้จากการพัฒนาดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการสอนแบบมุ่งเน้นประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและทักษะสังคมของนักศึกษาวิชาชีพครู (PTWDS Model) จากที่ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ขึ้น

2. ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการสอนแบบมุ่งเน้นประสบการณ์เพื่อส่งเสริม ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและทักษะสังคมของนักศึกษาวิชาชีพครู แบ่งการประเมินออกเป็น 2 แบบ ดังนี้

2.1 การประเมินประสิทธิผลพัฒนาการความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักศึกษาวิชาชีพครู ของผู้เรียนที่เรียนตามการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการสอนแบบมุ่งเน้นประสบการณ์ หลังเรียนจบแต่ละแผนการเรียนรู้ (กลุ่มเป้าหมาย) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 พัฒนาการด้านความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักศึกษาวิชาชีพครู (กลุ่มเป้าหมาย)

หน่วยการเรียนรู้	คะแนนเต็มเฉลี่ย (คะแนน)	M	S.D.	การแปลผล	ลำดับ
หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 Short story	4	2.20	0.65	ปานกลาง	5
หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 Culture	4	2.29	0.69	ปานกลาง	4
หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 Novel	4	2.91	0.71	มาก	3
หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 Newspaper	4	3.63	0.49	มากที่สุด	2
หน่วยการเรียนรู้ที่ 9 Cause and effect	4	4.00	0.00	มากที่สุด	1
เฉลี่ยรวม	4	3.00	0.51	มาก	-

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการประเมินพัฒนาการด้านความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักศึกษาวิชาชีพครูระหว่างเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการสอนแบบมุ่งเน้นประสบการณ์ มีพัฒนาการสูงขึ้น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 3.00$, $S.D. = 0.51$) และเมื่อพิจารณาผลคะแนนของแต่ละหน่วย พบว่าอยู่ในระดับมาก 2 หน่วย และอยู่ในระดับปานกลาง 3 หน่วย โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากสูงที่สุดไปต่ำสุดดังนี้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 9 Cause and effect อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.00$, $S.D. = 0.00$) หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 Newspaper อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 3.63$, $S.D. = 0.49$) หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 Novel อยู่ในระดับมาก ($M = 2.91$, $S.D. = 0.71$) หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 Culture อยู่ในระดับปานกลาง ($M = 2.29$, $S.D. = 0.69$) และหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 Short story อยู่ในระดับปานกลาง ($M = 2.20$, $S.D. = 0.65$) แสดงว่าในระหว่างเรียนตามรูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการสอนแบบมุ่งเน้นประสบการณ์ผู้เรียนมีพัฒนา

การด้านความสามารถในอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจสูงขึ้น

2.2 การประเมินประสิทธิผลพัฒนาการทักษะทางสังคมของนักศึกษาวิชาชีพครู ผู้เรียนที่เรียนตามการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการสอนแบบมุ่งเน้นประสบการณ์ หลังเรียนจบแต่ละ แผนการเรียนรู้ (กลุ่มเป้าหมาย) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 พัฒนาการทักษะสังคมของนักศึกษาวิชาชีพครู

หน่วยการเรียนรู้	คะแนนเต็มเฉลี่ย (คะแนน)	M	S.D.	การแปลผล	ลำดับ
หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 Short story	4	1.96	0.68	ปานกลาง	5
หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 Culture	4	2.46	0.50	ปานกลาง	4
หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 Novel	4	3.10	0.86	มาก	3
หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 Newspaper	4	3.67	0.47	มากที่สุด	2
หน่วยการเรียนรู้ที่ 9 Cause and effect	4	3.84	0.36	มากที่สุด	1
เฉลี่ยรวม	4	3.00	0.58	มากที่สุด	-

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินทักษะสังคมของนักศึกษาวิชาชีพครูระหว่างเรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการสอนแบบมุ่งเน้นประสบการณ์มีพัฒนาการสูงขึ้น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (M = 3.00, S.D. = 0.58) และเมื่อพิจารณาผลคะแนนของแต่ละหน่วย พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 หน่วย อยู่ในระดับปานกลาง 1 หน่วย และอยู่ในระดับน้อย 1 หน่วย โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุดดังนี้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 9 Cause and effect อยู่ในระดับมากที่สุด (M = 3.84, S.D. = 0.36) หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 Newspaper อยู่ในระดับมากที่สุด (M = 3.67, S.D. = 0.47) หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 Novel อยู่ในระดับมาก (M = 3.10, S.D. = 0.86) หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 Culture อยู่ในระดับมาก (M = 2.46, S.D. = 0.50) และหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 Short story อยู่ในระดับปานกลาง (M = 1.96, S.D. = 0.68) แสดงว่าในระหว่างเรียนตามรูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการสอนแบบมุ่งเน้นประสบการณ์ ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านทักษะสังคมสูงขึ้น

3. ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการสอนแบบมุ่งเน้นประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและทักษะสังคมของนักศึกษาวิชาชีพครู (PTWDS Model) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบฯ

ข้อ	รายการ	M	S.D.	การแปลผล	ลำดับ
	ด้านเนื้อหา	4.52	0.68	มากที่สุด	1
1.	สื่อมีความเหมาะสมกับเนื้อหาและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.79	0.42	มากที่สุด	1
2.	สื่อมีความทันสมัย	4.25	0.79	มาก	2
	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.39	0.56	มาก	3
1.	นักศึกษามีความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนฯ	4.29	0.46	มาก	4
2.	นักศึกษามีความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนรู้	4.45	0.48	มาก	2
	2.1 ขั้นเตรียมประสบการณ์	4.29	0.46	มาก	4
	2.2 ขั้นสอน	4.46	0.51	มาก	3
	2.3 ขั้นทำกิจกรรมกลุ่มและแลกเปลี่ยนประสบการณ์	4.67	0.48	มากที่สุด	1
	2.4 ขั้นตรวจสอบผลงานและอภิปราย	4.25	0.44	มาก	5
	2.5 ขั้นสรุปและประเมินผล	4.58	0.50	มากที่สุด	2
3.	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักศึกษามีการดึงความรู้เดิมมาใช้และค้นพบความรู้ใหม่ ๆ ด้วยตนเอง	4.00	0.89	มาก	5
4.	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถอ่านภาษาอังกฤษได้ด้วยความเข้าใจ	4.42	0.50	มาก	3
5.	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถทำกิจกรรมและแบบฝึกหัดต่าง ๆ ได้	4.58	0.50	มากที่สุด	1
	ด้านสื่อ	4.46	0.50	มาก	2
1.	สื่อมีความเหมาะสมกับเนื้อหาและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.38	0.50	มาก	3
2.	สื่อมีความทันสมัย	4.46	0.51	มาก	2
3.	สื่อมีความชัดเจน เช่น อ่านง่าย ดูง่าย	4.54	0.51	มากที่สุด	1
	ด้านการวัดและประเมินผล	4.31	0.64	มากที่สุด	4
1.	มีการกำหนดเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจนถูกต้อง และเหมาะสม	3.96	0.75	มาก	3
2.	ใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายและบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้	4.50	0.51	มากที่สุด	2
3.	เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ประเมินตนเอง	4.46	0.51	มาก	1
	เฉลี่ยรวม	4.39	0.54	มาก	

จากตารางที่ 3 พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นต่อความสอดคล้องของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการสอนแบบมุ่งเน้นประสบการณ์ที่พัฒนาขึ้นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 4.39$, $S.D. = 0.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านเนื้อหา นักศึกษามีความคิดเห็นว่าสอดคล้องกับรูปแบบฯ เป็นอันดับ 1 อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.52$, $S.D. = 0.68$) ในด้านสื่อ นักศึกษามีความคิดเห็นว่าสอดคล้องกับรูปแบบฯ เป็นอันดับ 2 อยู่ในระดับมาก ($M = 4.46$, $S.D. = 0.50$) ในด้านของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักศึกษามีความคิดเห็นว่าสอดคล้องกับรูปแบบฯ เป็นอันดับ 3 อยู่ในระดับมาก ($M = 4.39$, $S.D. = 0.56$) และในด้านการวัดและประเมินผล นักศึกษามีความคิดเห็นว่าสอดคล้องกับรูปแบบฯ เป็นอันดับ 4 ซึ่งเป็นอันดับสุดท้ายอยู่ในระดับมาก ($M = 4.31$, $S.D. = 0.64$)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการสอนแบบมุ่งเน้นประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและทักษะสังคมของนักศึกษาวิชาชีพครู ผลการวิจัยสามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาและหาคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการสอนแบบมุ่งเน้นประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและทักษะสังคมของนักศึกษาวิชาชีพครู (PTWDS Model) พบว่า รูปแบบการสอนนี้ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ประการ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 5 ขั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมประสบการณ์ (Preparing : P) ขั้นที่ 2 ขั้นสอน (Teaching : T) ขั้นที่ 3 ขั้นทำกิจกรรมกลุ่มและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Group working : W) ขั้นที่ 4 ขั้นตรวจสอบผลงานและอภิปราย (Discussing : D) และขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและประเมินผล (Summarizing and evaluating : S) 4) การวัดและประเมินผล 5) เงื่อนไขการนำไปใช้ และ 6) ปัจจัยความสำเร็จ จากการหาคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการสอนแบบมุ่งเน้นประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและทักษะสังคมของนักศึกษาวิชาชีพครูพบว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการสอนแบบมุ่งเน้นประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและทักษะสังคมของนักศึกษาวิชาชีพครูในภาพรวมมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการสอนแบบมุ่งเน้นประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและทักษะสังคมของนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่า

2.1 พัฒนาการความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักศึกษาวิชาชีพครูที่เรียนตามรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการสอนแบบมุ่งเน้นประสบการณ์ มีพัฒนาการสูงขึ้น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากยอมรับสมมติฐานข้อที่ 2 โดยคะแนนสูงขึ้นโดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุดดังนี้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 ระดับปานกลาง หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ระดับปานกลาง หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 ระดับปานกลาง หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 ระดับมาก และหน่วยการเรียนรู้ที่ 9 ระดับมาก แสดงว่าในระหว่างเรียนตามรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษตามการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการสอนแบบมุ่งเน้นประสบการณ์ นักศึกษามีพัฒนาการความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจสูงขึ้น

2.2 พัฒนาการทักษะสังคมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่เรียนตามรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการสอนแบบมุ่งเน้นประสบการณ์ มีพัฒนาการสูงขึ้น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากยอมรับสมมติฐานข้อที่ 2 โดยคะแนนสูงขึ้นโดยคะแนนสูงขึ้นโดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุดดังนี้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 ระดับน้อย หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ระดับปานกลาง หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 ระดับมาก หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 ระดับมาก และ หน่วยการเรียนรู้ที่ 9 ระดับมาก แสดงว่าในระหว่างเรียนตามรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษตามการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการสอนแบบมุ่งเน้นประสบการณ์ นักศึกษามีพัฒนาการทักษะสังคมสูงขึ้น

3. ผลการประเมินประสิทธิผลความคิดเห็นนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบมุ่งเน้นประสบการณ์ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ พบว่าความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด ด้านการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านประโยชน์ที่ได้รับอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่ารูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ PTWDS Model ซึ่งผสมผสานการเรียนรู้แบบร่วมมือกับการสอนที่มุ่งเน้นประสบการณ์ มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและทักษะสังคมของนักศึกษาวิชาชีพครู กระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบนี้ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ การเตรียมประสบการณ์ (Preparing) การสอน (Teaching) การทำกิจกรรมกลุ่มและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Group Working) การตรวจสอบและอภิปราย (Discussing) และการสรุปและประเมินผล (Summarizing and Evaluating)

ผลการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสนับสนุนว่ากระบวนการเรียนรู้ตามรูปแบบดังกล่าวมีลักษณะเป็นวงจรของการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Jackson

(1994) ที่มองว่าการเรียนรู้จากประสบการณ์คือกระบวนการปรับเปลี่ยนความรู้เดิมเป็นความรู้ใหม่ผ่านการฝึกปฏิบัติ โดยความสำเร็จของการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับการทำงานร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม ดังที่เบญจมาภรณ์ จันทร และ กิตติ รัตนราช (2566) ที่ชี้ให้เห็นว่าสมาชิกกลุ่มต้องร่วมมือกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ครูมีบทบาทในการชี้แนะแหล่งข้อมูลและสนับสนุนการเรียนรู้ ขณะที่นักศึกษาเป็นศูนย์กลางในการสร้างความเข้าใจเนื้อหาให้ตนเองและเพื่อนร่วมกลุ่ม ซึ่งช่วยเสริมสร้างทักษะสังคมและการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่ารูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ PTWDS Model ส่งผลให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและทักษะทางสังคมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอยู่ในระดับมาก ($M = 3.00$, $S.D. = 0.51$) โดยหน่วยการเรียนรู้ 2 หน่วยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และอีก 3 หน่วยอยู่ในระดับปานกลาง ทักษะทางสังคมของผู้เรียนก็เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน โดยคะแนนเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 3.00$, $S.D. = 0.58$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนพเก้า ฉันทสิริกุล และ สุภาณี สนธิรัตน์ (2563) ที่พบว่าการพัฒนาทักษะทางสังคมที่ได้ทำการเปรียบเทียบของนักศึกษาหลังให้คำปรึกษาดีขึ้นจากก่อนให้คำปรึกษาดังนั้นเมื่อผู้วิจัยพิจารณาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ พบว่าหน่วยที่ 3-5 มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าหน่วยที่ 1-2 ซึ่งอาจเกิดจากการที่ผู้เรียนสามารถปรับตัวและเข้าใจสภาพแวดล้อมได้ดีขึ้น ขณะเดียวกันผู้สอนมีบทบาทเป็น Coach ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น รูปแบบการเรียนการสอนนี้ยังแสดงถึงความสำเร็จในการสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ช่วยพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมทั้งในด้านภาษาและการทำงานร่วมกับผู้อื่นทำให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนดังต่อไปนี้

2.1 พัฒนาการความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักศึกษาวิชาชีพครูเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นเมื่อใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือและการสอนที่มุ่งเน้นประสบการณ์ จุดเด่นของกระบวนการนี้คือการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การอภิปราย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการสรุปร่วมกัน ทำให้นักศึกษาสามารถพัฒนาความเข้าใจเนื้อหาและประยุกต์ใช้ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะในหน่วยการเรียนรู้ที่ 8 และ 9 พบว่าผู้เรียนมีความเข้าใจเชิงลึกและสามารถเชื่อมโยงข้อมูลได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของพัชร รื่นนาค (2564) ที่ระบุว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือ เช่น เทคนิค STAD ที่เน้นการทำงานกลุ่ม การช่วยเหลือกัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการสร้างแรงจูงใจผ่านการแข่งขันและรางวัล ช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนกระบวนการนี้ไม่เพียงช่วยให้นักศึกษาปรับตัวเข้ากับการเรียนรู้เชิงซับซ้อน แต่ยังเพิ่มแรงจูงใจในการทำงานร่วมกันและสนับสนุนให้เกิดความเข้าใจบทเรียนอย่างแท้จริง ซึ่งส่งผลให้กลุ่มผู้เรียนประสบความสำเร็จร่วมกันและพัฒนาศักยภาพด้านภาษาอังกฤษได้อย่างยั่งยืน

2.2 ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะสังคมของนักศึกษาวิชาชีพครู นอกจากความสามารถด้านภาษาแล้ว กระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการทำงานกลุ่ม เช่น การระดมความคิด การช่วยเหลือเพื่อนร่วมทีม และการนำเสนอแนวคิดต่อกลุ่มใหญ่ ช่วยให้นักศึกษาฝึกฝนการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงเรียนรู้การรับฟังและยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างโดยเฉพาะในหน่วยการเรียนรู้ที่ 7, 8 และ 9 พบว่าทักษะสังคมของผู้เรียนพัฒนาขึ้นในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระมหาชนินทร์ ลิขสิทธิ์พันธุ์ (2561) ที่ระบุว่าการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ควรเน้นการทำงานเป็นทีมและการปฏิสัมพันธ์ที่มีคุณภาพ การร่วมมือกันวิเคราะห์และแก้ปัญหาภายใต้การทำงานกลุ่มช่วยให้นักศึกษาเรียนรู้การเสนอความคิด รับผิดชอบหน้าที่ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีโดยที่การเรียนรู้แบบร่วมมือไม่เพียงพัฒนาทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น แต่ยังส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและความสำเร็จในการพัฒนาทักษะสังคมที่สามารถนำไปใช้ได้ทั้งในชีวิตการทำงานและชีวิตประจำวัน

3. ผลการประเมินประสิทธิผลความคิดเห็นนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบมุ่งเน้นประสบการณ์ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ พบว่าความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด ด้านการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านประโยชน์ที่ได้รับอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการประเมินพัฒนาการการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักศึกษาพบว่า ด้านสรุปเรื่องราว ให้ข้อคิดเห็น ตีความของเรื่องทีอ่านของนักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนควรเริ่มแนะแนวทางหรือให้แนวทางให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจและสนใจในการค้นหาและนำเสนอเรื่องราวที่อ่านจากการตีความ เพื่อให้นักศึกษาได้มีความกล้าที่จะแสดงข้อคิดเห็นได้ดียิ่งขึ้น

2. จากผลประเมินทักษะสังคมของนักศึกษา พบว่า การทำงานกลุ่มเป็นทักษะสังคมที่นักศึกษาใช้มากที่สุด ดังนั้นในชั้นการทำงานกลุ่มถือเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การจัดการเรียนรู้ประสบความสำเร็จ และยังเป็นการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันระหว่างนักศึกษาและยังเป็นการสนับสนุนให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจในการแสดงความคิดเห็น การทำงานในหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบ และทำงานของกลุ่มออกมาประสบความสำเร็จ

3. รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการสอนแบบมุ่งเน้นประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและทักษะสังคม

ของนักศึกษาวิชาชีพรู (PTWDS Model) อาศัยหลักการสำคัญเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ การสอนแบบมุ่งเน้นประสบการณ์ ซึ่งผู้ใช้รูปแบบควรทำความเข้าใจให้กระจ่างชัดเกี่ยวกับหลักการ และบทบาทของตนเองในการกระตุ้น ส่งเสริมให้นักศึกษามีส่วนร่วม รวมทั้งการกำกับติดตามเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและทักษะสังคม นอกจากนี้ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการนำความสนใจของนักศึกษาวิชาชีพรูมาเป็นส่วนหนึ่งในการออกแบบเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและทักษะสังคม

4. กิจกรรมในรูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการสอนแบบมุ่งเน้นประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและทักษะสังคมของนักศึกษาวิชาชีพรู (PTWDS Model) มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม และได้ฝึกจากสถานการณ์จริงทั้งเดี่ยวและกลุ่ม จึงเป็นไปได้ว่าความสามารถของกลุ่ม ไม่ได้สะท้อนความสามารถของนักศึกษาทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ดังนั้นในการตรวจสอบผลงานของนักศึกษา ควรมีการวิเคราะห์ และวินิจฉัยความสามารถของผู้เรียนเป็นรายบุคคลด้วย เพื่อให้สามารถออกแบบการพัฒนานักศึกษาแต่ละคนให้ทำแบบฝึกหัดเพิ่มเติม เพื่อทบทวนและประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้รับจากการทำกิจกรรม ซึ่งผู้สอนมีบทบาทสำคัญอย่างมากให้การเสนอแนะให้มีการแก้ไขข้อบกพร่องที่พบ นำไปสู่วิธีปรับปรุงผลงานให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

เอกสารอ้างอิง

- กุลพัฒน์ ยิ่งดำเนิน และคณะ. (2561). ทักษะทางสังคมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ได้รับ การให้คำปรึกษากลุ่มตามแนวคิดการพิจารณาเหตุผลอารมณ์และพฤติกรรม. *วารสาร สังคมศาสตร์บูรณาการ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล*, 5(2), กรกฎาคม-ธันวาคม 2561.
- นพเก้า ฉันทสิริกุลและสุภาณีสนธิรัตน์. (2563). ทักษะทางสังคมการสนับสนุนทางสังคมและ ความรู้สึกลึกซึ้งเดียวของนิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน. การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิต ศึกษาครั้งที่ 14. ปทุมธานี:มหาวิทยาลัยรังสิต
- เบญจมาภรณ์ จันทร และ กิตติ รัตนราช. (2566). การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อเสริมสร้างความคิด สร้างสรรค์ด้วยการเล่าเรื่องดิจิทัล Cooperative Learning to Foster Creativity through Digital Storytelling. *วารสารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรม นิด้า*, 10(1) (ม.ค.-มิ.ย. 2566).

- พระมหาชนินทร์ อธิโร. (2561). *วิธีการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์สาระพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตเทศบาลบ้านชะเอมวัน จังหวัดแพร่*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พัชรีย์ รื่นนาค. (2564). *การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ภวัช ภูมิรินทร์. (2564). ผลการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยเทคนิคการสะท้อนคิดต่อความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย(สบพท)* 6(2), (เมษายน-มิถุนายน 2567).
- สุภัทรา อักษรานุเคราะห์. (2562). *การสอนทักษะทางภาษาและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: ภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2562). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. สืบค้นเมื่อ กุมภาพันธ์ 20, 2566, จาก <https://www.bic.moe.go.th/images/stories/>.
- Artzt, Alice F. and Newman, Claire M. (1990). Cooperative Learning. *The Mathematics Teacher*, 83(6), 488-452.
- Kruse, K. (2008). *Instructional design*. Retrieved March 14, 2008, from <http://www.Cognitive.designsolutions.com/Instruction/LearningTheory.htm>.

การสื่อสารการตลาดดิจิทัลกับการส่งเสริมชาจีนสำหรับการกินเพื่อสุขภาพ Using Digital Marketing Communication to Enhancing Chinese Tea for Healthy Eating

หวาง ซินเยว^{1*}พนม วรณศิริ² ทักษิณา ชัยอิทธิพรวงศ์²

Wang Xinyue^{1*} Phanom Wanasiri² Taksina Chai-ittipornwong²

¹นักศึกษานิเทศศาสตร์บัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

¹Degree of Doctor of Philosophy, Communication Arts Program,
Faculty of Communication Arts, Bangkokthonburi University

²สาขาวิชานิเทศศาสตร์คณะนิเทศศาสตร์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

²Communication Arts Program, Faculty of Communication Arts, Bangkokthonburi University

*Corresponding author email : 17731007449@163.com

วันที่รับ : 12 มกราคม 2568

วันที่แก้ไข : 9 มีนาคม 2568

วันที่ตอบรับ : 11 มีนาคม 2568

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ ศึกษาเรื่องชาจีนกับคนรุ่นใหม่และกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดดิจิทัล (DMC) เพื่อส่งเสริมชาจีนกับการกินเพื่อสุขภาพโดยเน้นชาอู่หลง ชาเขียว ชาดำ และชาขาวใช้การวิจัยเอกสารร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญด้านชาจีนด้านการกินเพื่อสุขภาพ และด้าน DMC และใช้แบบสอบถามกับคนรุ่นใหม่ชาวจีนและที่มีสัญชาติอื่นผลการวิจัย พบว่า คนจีนรุ่นใหม่และที่มีสัญชาติอื่นรับรู้เรื่องประโยชน์ด้านสุขภาพของชาจีนในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน คนจีนรุ่นใหม่รับรู้ระดับมากที่สุดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประโยชน์ของชาจีนกับกรรมวิธีการบริโภค แต่คนที่มีสัญชาติอื่นรับรู้เรื่องนี้ในระดับต่ำ คนจีนรุ่นใหม่ให้ความสำคัญกับประโยชน์จากชาอู่หลง ขณะที่คนสัญชาติอื่นเลือกชาเขียว ชาจีนมีประโยชน์ช่วยควบคุมการกิน ช่วยให้ระบบเผาผลาญและย่อยอาหารดีขึ้น ให้สารต้านอนุมูลอิสระ เสริมภูมิคุ้มกัน ช่วยป้องกันและลดความเสี่ยงจากโรคหัวใจ และหลอดเลือด กลยุทธ์ DMC คือ สร้างคอนเทนต์หลากหลายรูปแบบและเผยแพร่บนช่องทางที่หลากหลาย ทำอีคอมเมิร์ซร่วมกับการใช้ AI เพื่อผู้บริโภคสามารถเลือกชนิดของชาสำหรับสุขภาพเฉพาะตน ทำให้การบริโภคชาจีนสอดคล้องกับกระแสนิยมสมัยใหม่เรื่องควบคุมน้ำหนักจากการกิน การหลอมรวมระหว่างความดั้งเดิมและความทันสมัยทำให้ชาจีนกลายเป็นสัญลักษณ์ด้านวัฒนธรรม และเป็นสะพานสู่ตลาดระดับโลก

คำสำคัญ : การกินเพื่อสุขภาพ / การสื่อสารการตลาดดิจิทัล / ชาจีน

Abstract

The objectives of this research were to explore the perceptions of the new generation toward Chinese tea and to study the potential of Digital Marketing Communication (DMC) strategies in enhancing the positioning of Chinese tea as part of healthy eating, with a focus on Wulong, Green, Black, and White teas. The study employed documentary research and in-depth interviews with experts in Chinese tea, healthy eating, and DMC theory, along with a questionnaire survey conducted among Chinese youth and individuals of other nationalities for comparative analysis.

The findings revealed that both Chinese youth and other nationalities demonstrated an average level of awareness regarding the health benefits of Chinese tea. However, while the Chinese respondents generally believed in the connection between tea's health benefits and the brewing process, individuals from other nationalities showed a lower level of understanding. Wulong tea emerged as the preferred choice for health benefits among the Chinese new generation, whereas Green tea was favored by participants from other nationalities.

Scientifically-proven health benefits associated with all four types of Chinese tea include appetite control, reduced sugar and fat intake, improved digestion, immune system support, inflammation reduction, and cardiovascular disease prevention. The study also highlighted the importance of energizing DMC through diverse content, omnichannel strategies, and the integration of AI-driven tools for personalized tea recommendations. These innovations can provide tailored solutions for individual health needs and reinforce the role of Chinese tea as a core element of a healthy lifestyle, aligned with modern dietary preferences. This fusion of tradition and innovation positions Chinese tea as a cultural symbol and strengthens its appeal in the global tea market.

Keywords : Healthy eating / Digital marketing communication / Chinese tea

บทนำ

ชา เป็นเครื่องดื่มในชีวิตประจำวันของคนจีนเป็นสัญลักษณ์เชิงวัฒนธรรมมานับพันปี คนจีนรู้จักการบริโภคชาเป็นครั้งแรก โดย ‘เฉิง หง’ ได้พบประโยชน์ของใบชาด้วยความบังเอิญที่ ใบชาร่วงหล่นจากต้นลงในหม้อต้มน้ำที่กำลังเดือดส่งกลิ่นหอม มีรสละมุนลิ้น (Zhang, 2023) ชาจีนมีหลากหลายชนิด เช่น ชาอู่หลง ชาเขียว ชาดำ ชาขาว ฯลฯ แต่ละชนิดให้รสชาติ กลิ่น และ คุณสมบัติแตกต่างกันเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ญี่ปุ่นเด่นเรื่องชาเขียว อินเดียและศรีลังกา ด้านชาดำ ชาอังกฤชนิยมชาดำใส่นมและน้ำตาลจากการศึกษาของไคซอง (Kaisong, 2016) พบว่า มีประชากรมากกว่า 3 ล้าน ๆ คน จาก 160 กว่าประเทศที่นิยมการบริโภคชา นอกจากนี้ ข้อมูลเกี่ยวกับ มูลค่าทางเศรษฐกิจของการผลิตใบชาจากทั่วโลกในแต่ละปีมีมากกว่าพันล้านดอลลาร์สหรัฐ และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (Bermudez, Voora, Larrea and Luna, 2024) สอดคล้องกับที่ การ์เซีย อีลีนา (Garcia, 2022) เปิดเผยว่า กระแสใส่ใจสุขภาพทำให้เกิดงานวิจัยเกี่ยวกับนวัตกรรม ด้านโภชนาการจากสารประกอบในใบชาจีน เช่น สารโพลีฟีนอล (Polyphenol) คาเทชิน (Catechin) คาเฟอีน (Caffeine) และกรดอะมิโน (Mushar, Kuban and Gorska, 2020; Zhang, Sun and Li, 2023) สารเหล่านี้ช่วยการทำงานของระบบประสาท ระบบหัวใจและหลอดเลือด ระบบต่อมไร้ท่อกระดูก และระบบภูมิคุ้มกัน (Su, 2019; Zhou, 2021)

ปัจจุบัน การกินเพื่อสุขภาพ (Healthy eating) เป็นกระแสความสนใจทั่วโลกสุขภาพที่ดี ของคนในสังคมสะท้อนถึงการพัฒนาย่างยั่งยืนจากการศึกษาของลี่ เสี่ยวหมิง (Li, 2022) การกิน เพื่อสุขภาพคือ ทางเลือกจากอาหารหลากชนิดเพื่อควบคุมความอ้วน เป็นอาหารที่ช่วยการดูดซึม สารอาหารและกระตุ้นการเผาผลาญรวมถึงช่วยปรับพฤติกรรมกรกินที่สำคัญต่อวิถีชีวิตสุขภาพดี อีกนัย คือเน้นเรื่องการลดน้ำหนักควบคู่กับการควบคุมอาหาร มีปริมาณการกินที่เหมาะสมจากเมนู อาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการครบ 5 หมู่และหวาน ฦง (Wang, 2022) เห็นว่า ชาจีน เป็นตัวเลือก ที่ทันสมัยในแง่โภชนาการเพื่อสุขภาพ สอดคล้องกับวิถีชีวิตทันสมัยเมื่อเปรียบเทียบกับความนิยมดื่มชา กับนิสัยการดื่มกาแฟของคนตะวันตกและในหมู่คนรุ่นใหม่ ตลาดชายังเป็นรองตลาดกาแฟบอกว่า การผลักดันชาจีนในตลาดโลกยังมีปัจจัยกีดกันอีกหลายประการไม่รวมการแข่งขันกับชาจาก ประเทศอื่นที่ต่างมีจุดเด่นด้านรสชาติและกลิ่นหอมตามภูมิประเทศและภูมิอากาศของแหล่งปลูกชา (Zhao, 2022)

ในยุคดิจิทัล คนรุ่นใหม่มีทักษะการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อกิจกรรมทุกด้านในชีวิตประจำวัน และพร้อมเปิดใจรับสิ่งใหม่เพราะมองเป็นโอกาสแต่จะปฏิเสธทันทีที่ไม่เป็นไปตามความคาดหวัง สอดคล้องกับที่ หวงลี่ (Huang, 2022) พบว่าพฤติกรรมการบริโภคสินค้าของคนรุ่นใหม่มักตาม กระแสสังคม โดยเฉพาะกระแสบนสื่อสังคมออนไลน์ขณะที่ข้อมูลจากเว็บบอร์ด เว่ยป้อ (Weibo)

เปิดเผยว่า ระหว่างปี 2021-2023 เฉพาะคนจีน มีการโพสต์เนื้อหาบนแพลตฟอร์มออนไลน์ร่วมกับการใช้ AI มากกว่า 500 ล้านข้อความ ดังนั้น สื่อสังคมออนไลน์จึงเป็นพื้นที่ขนาดใหญ่อย่างแท้จริงสำหรับการสื่อสารการตลาดสมัยใหม่ แอนดริว และ แชฟฟี เดฟ (Smith and Chaffey, 2021) พบว่า สื่อดิจิทัลได้เปิดช่องทางหลากหลายให้เข้าถึงผู้บริโภคจำนวนมากเป็นแหล่งรวมข้อมูลพฤติกรรมผู้บริโภคขนาดใหญ่ จนเป็นที่มาของการสื่อสารการตลาดดิจิทัล (Digital marketing communication) ซึ่งเป็นแนวคิดใหม่ด้านการตลาดที่เน้นประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลและสารสนเทศบนสื่อออนไลน์เพื่อทำการสื่อสารการตลาดกับลูกค้าทั่วโลกได้ทุกที่ ทุกเวลาสอดคล้องกับที่ ลี แจยอง และ คิม ฮียอน (Lee and Kim, 2021) มองว่า การบูรณาการหลักการตลาดโดยเฉพาะแนวคิดเรื่อง STP (Segmentation, Targeting, Positioning) หรือการให้ความสำคัญกับส่วนแบ่งตลาด ลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย และการวางตำแหน่งสินค้าผ่านกระบวนการสื่อสารจัดเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการสื่อสารการตลาดดิจิทัลเปิดโอกาสให้ผู้คนทั่วโลกได้รู้จักและเรียนรู้ประโยชน์ของชาวจีนต่อสุขภาพและเรื่องราวเชิงวัฒนธรรมการดื่มชาในแต่ละพื้นที่ได้อย่างมีสีสัน ดังนั้น ความคิดเห็นของคนรุ่นใหม่เกี่ยวกับการบริโภคชาจีนเพื่อสุขภาพ และการศึกษากลยุทธ์การสื่อสารการตลาดดิจิทัลกับการบริโภคชาจีนเพื่อประโยชน์ด้านสุขภาพโดยเฉพาะการกินอย่างไรให้สามารถช่วยควบคุมน้ำหนักได้ ซึ่งเป็นแนวคิดของคนในยุคสมัยใหม่จึงเป็นการประสานคุณค่าวัฒนธรรมประเพณีกับวิถีสมัยใหม่และสร้างความยั่งยืนแก่ชาจีนภายใต้ภูมิทัศน์ตลาดชาระดับโลก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจการรับรู้ของคนรุ่นใหม่เกี่ยวกับการบริโภคชาจีนเพื่อสุขภาพ
2. เพื่อศึกษากลยุทธ์การสื่อสารการตลาดดิจิทัลที่มีศักยภาพส่งเสริมการบริโภคชาจีนในยุคสมัยใหม่

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษามี 2 กลุ่ม กลุ่มแรก คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านชาจีน การกินเพื่อสุขภาพ และการสื่อสารการตลาดดิจิทัลอีกกลุ่ม คือ คนรุ่นใหม่ที่มีสัญชาติจีนและคนรุ่นใหม่ที่มีสัญชาติอื่นซึ่งเป็นผู้มีอายุระหว่าง 13-35 ปี ตามนิยามขององค์การอนามัยโลกซึ่งเผยแพร่เมื่อปี 2020 ทั้งนี้ Textor (2022) พบว่า จำนวนประชากรจีนเฉพาะที่เกิดระหว่างปี 1995 – 2009 ซึ่งเป็นช่วงอายุใกล้เคียงตามนิยามดังกล่าวมากที่สุด มีประมาณ 231 ล้านคนส่วนจำนวนประชากรโลกที่จัดอยู่ในช่วงอายุคนรุ่นใหม่ช่วงเดียวกัน ณ ปี 2022 มีประมาณ 16%

กลุ่มตัวอย่างด้านผู้เชี่ยวชาญเลือกแบบเจาะจงมีจำนวนทั้งสิ้น 11 ราย ดังนี้

- ผู้เชี่ยวชาญด้านชาจีนจำนวน 5 ราย 1 รายเป็นชาทั่วไป อีก 4 รายจำแนกตามชาจีน 4 ชนิดที่กำหนดเป็นขอบเขตด้านเนื้อหาในงานวิจัยนี้ คือ ชาอู่หลง ชาเขียว ชาดำ และชาขาว โดยกำหนด 1 รายต่อชนิดชา

- ผู้เชี่ยวชาญด้านการกินเพื่อสุขภาพ และการสื่อสารการตลาดดิจิทัล ด้านละ 3 ราย รวมเป็น 6 ราย

กลุ่มตัวอย่างคนรุ่นใหม่ เลือกโดยจำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ คนจีนรุ่นใหม่ และคนรุ่นใหม่ที่มีสัญชาติอื่นขนาดกลุ่มตัวอย่างได้จากสูตรการคำนวณของทาโร ยามาเน ที่ค่าความเชื่อมั่น 0.95 (Iddon, & Boyd, 2023) ได้ตัวอย่างจำนวน 400 รายต่อกลุ่มรวมทั้งสิ้น 800 รายจากวิธีเลือกแบบบังเอิญเพื่อตอบแบบสอบถามกรณีผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นคนจีนรุ่นใหม่คัดเลือกโดยระบุเงื่อนไขดังนี้ ช่วงอายุตามเกณฑ์การเป็นสมาชิกกลุ่มคนรักสุขภาพ และคนรักการบริโภคสุขภาพ ส่วนคนรุ่นใหม่สัญชาติอื่นระบุตัวคัดกรอง คือ ช่วงอายุตามเกณฑ์ ชุมชนสื่อสังคมออนไลน์คนรักสุขภาพ และชุมชนสื่อสังคมออนไลน์เรื่องชา

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระที่ศึกษา คือ กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดดิจิทัล ที่มีศักยภาพต่อตัวแปรเกณฑ์หรือตัวแปรตาม คือการส่งเสริมชาจีนสำหรับการกินเพื่อสุขภาพของคนรุ่นใหม่ โดยกำหนดขอบเขตศึกษาชาจีน 4 ชนิดคือ ชาอู่หลง ชาเขียว ชาดำ และชาขาวและใช้ทฤษฎีการสื่อสารการตลาดดิจิทัลและแนวคิดเรื่องการกินเพื่อสุขภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีระหว่างการศึกษาเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ในส่วนวิจัยเชิงคุณภาพใช้การวิจัยเอกสารร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก และใช้การสำรวจข้อมูลด้วยแบบสอบถามสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณโดยกำหนดขอบเขตของช่วงเวลาการศึกษาและเก็บข้อมูล คือ กันยายน 2566 - สิงหาคม 2567

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. ชุดคำถามสัมภาษณ์จำนวน 2 ชุดที่สร้างจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับประโยชน์ด้านสุขภาพของชาจีน และการสื่อสารการตลาดดิจิทัลสำหรับชาจีนเพื่อสุขภาพโดยคำถามด้านสุขภาพของชาจีนเน้นประโยชน์การกินชาจีนเพื่อสุขภาพจากชาจีน 4 ชนิดและเน้นเรื่องกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดดิจิทัลที่มีศักยภาพต่อการส่งเสริมชาจีนสำหรับการกินเพื่อสุขภาพในหมู่คนรุ่นใหม่

2. ชุดคำถามเพื่อการสำรวจข้อมูล จำนวน 2 ชุด เป็นคำถามปลายปิดแบบวัดระดับที่ 5 ระดับ (Likert scale) จากระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุดโดยค่าพิสัยของ

แต่ละระดับคือ 0.80 และคำถามเน้นสำรวจ 2 ด้านคือการรับรู้และความคิดเห็นของคนรุ่นใหม่ต่อการบริโภคชาจีนเพื่อสุขภาพ อีกด้านคือ กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดดิจิทัลสำหรับการโปรโมตชาจีนกับการกินเพื่อสุขภาพในหมู่คนรุ่นใหม่

2. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ความตรงเชิงเนื้อหา ใช้การตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of item objective congruence) สำหรับคำถามสัมภาษณ์และแบบสอบถามจากผู้ประเมิน 5 ราย โดยเก็บทุกข้อคำถามมีค่าคะแนน 1.00 แต่มี 1 คำถามในส่วนกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดดิจิทัลได้ค่าคะแนน 0.80 คะแนน IOC เมื่อคำนวณรวมทั้งหมด มีค่าสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่ 0.70 (Thompson, 2023) จึงใช้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์

2. ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) นำคำถามเฉพาะในส่วนแบบสอบถามทั้ง 2 ชุดที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับคนรุ่นใหม่และที่มีสัญชาติอื่น จำนวน 30 คนต่อกลุ่มแล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยผลการวิเคราะห์แบบสอบถามทุกปัจจัยมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาชของชุดคำถามเกี่ยวกับชาจีนอยู่ที่ 0.953 และ 0.938 สำหรับคนรุ่นใหม่และสัญชาติอื่นตามลำดับ และทุกปัจจัยมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาชของชุดคำถามเกี่ยวกับการสื่อสารการตลาดดิจิทัลสำหรับคนรุ่นใหม่ 2 กลุ่มที่ 0.966 และ 0.943 ตามลำดับ ทั้งหมดมีค่าอัลฟามากกว่า 0.80 (Thompson, 2023) ถือว่าแบบสอบถามนี้สามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้

3. ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในคน (IRB – Institutional Review Board) เนื่องจากกลุ่มประชากรเพื่อตอบแบบสอบถามเป็นคนรุ่นใหม่ อายุตั้งแต่ 13 – 35 ปี จึงมีผู้ยังไม่บรรลุนิติภาวะได้ (อายุ 20 ปีบริบูรณ์) จึงส่งแบบสอบถามเพื่อขอการรับรองจริยธรรมการวิจัยในคนโดยตรวจสอบเนื้อหาและข้อความในข้อคำถามทุกข้อ และยืนยันการไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล รวมถึงไม่ระบุตัวตนของผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยโดยเด็ดขาด

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยลำดับ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเอกสารทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อค้นหาข้อมูลทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับประโยชน์ทางการแพทย์ด้านสุขภาพจากชาจีน และกรรมวิธีการบริโภคชาจีนนั้น ทำการวิจัยเอกสารเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบด้านสุขภาพของชาจีน 4 ชนิด

ขั้นตอนที่ 2 การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านชาจีนและการกินเพื่อสุขภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญด้านชาจีนจำนวน 5 รายและด้านการกินเพื่อสุขภาพจำนวน 3 ราย โดยใช้ข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 ประกอบการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลละเอียดเพิ่มขึ้นตามความเชี่ยวชาญในการสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้า โดยมีชุดคำถาม อุปกรณ์แท็บเล็ต (Tablet) เพื่อแสดงวิดีโอและเนื้อหาตัวอย่างประกอบคำถาม และใช้บันทึกการสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 3 การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการสื่อสารการตลาดดิจิทัล ดำเนินการสัมภาษณ์นักการสื่อสารการตลาดดิจิทัล จำนวน 3 ราย ใช้วิดีโอเกี่ยวกับการสื่อสารการตลาดบนสื่อดิจิทัลสำหรับชาวจีนเพื่อสุขภาพ ประกอบการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 4 การสำรวจการรับรู้และความคิดเห็นจากคนรุ่นใหม่ ส่งแบบสอบถามเกี่ยวกับชาวจีนเพื่อสุขภาพ และการสื่อสารการตลาดดิจิทัลเพื่อชาวจีน ซึ่งเป็นคำถาม 2 ชุดทางระบบออนไลน์ไปยังกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคนจีนรุ่นใหม่และที่มีสัญชาติอื่นผ่านเครือข่ายชุมชนบนสื่อสังคมออนไลน์ มุ่งให้ได้จำนวนแบบสอบถามที่รับกลับมาซึ่งมีความครบถ้วนในการตอบทุกข้อคำถามครบ 400 ชุดต่อกลุ่ม

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงประเด็น เกี่ยวกับประโยชน์ทางการแพทย์ด้านสุขภาพจากชาวจีนกรณีวิธีการปรุงและบริโภคอาหารแสดงความแตกต่างระหว่างชาวจีน 4 ชนิดคือ ชาอู๋หลง ชาเขียวชาดำ และชาขาว และการสื่อสารการตลาดดิจิทัลบนลักษณะเฉพาะของสื่อดิจิทัล

2. ใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อบรรยายการรับรู้และความคิดเห็นของคนรุ่นใหม่เกี่ยวกับประโยชน์ด้านสุขภาพจากชาวจีนและกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดดิจิทัลที่มีศักยภาพส่งเสริมการบริโภคชาวจีนเพื่อสุขภาพแบ่งความแตกต่างของระดับทั้ง 5 ด้วยค่าพิสัยที่ 0.80 จากระดับน้อยสุดที่ 1-1.80 ถึงระดับมากที่สุด ที่ 4.20 - 5.00 เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคนรุ่นใหม่ชาวจีน และที่มีสัญชาติอื่น

ผลการวิจัย

การรับรู้ของคนรุ่นใหม่เกี่ยวกับการบริโภคชาจีนเพื่อสุขภาพ

1. ความคิดเห็นของคนรุ่นใหม่ต่อประโยชน์ด้านสุขภาพของชาจีน

ตารางที่ 1 การรับรู้ของคนรุ่นใหม่ต่อประโยชน์ด้านสุขภาพของชาจีน

คำถาม	คนจีนรุ่นใหม่			คนรุ่นใหม่สัญชาติอื่น		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
ประโยชน์ด้านสุขภาพของชาจีน สัมพันธ์กับกรรมวิธีการบริโภค (วิธีชง อุณหภูมิของน้ำ ปริมาณ ต่อครั้งและความถี่ เวลาบริโภค)	4.37	0.860	มากที่สุด	2.54	0.754	ต่ำ
ชาช่วยลดระบบเผาผลาญ ในร่างกายดีขึ้น	3.45	0.741	มาก	3.28	0.731	ปานกลาง
ชาเขียวช่วยการควบคุมน้ำหนัก	3.37	0.670	ปานกลาง	3.42	0.722	มาก
ชาจีนมีประโยชน์ต่อการกินอาหาร ที่มีปริมาณน้ำตาลสูง	3.28	0.731	ปานกลาง	3.51	0.760	มาก
ชาจีนช่วยระบบย่อยอาหารดีกว่า ชาชนิดอื่น	3.22	0.785	ปานกลาง	2.97	0.705	ปานกลาง
ชาดำมีประโยชน์ให้สารต้านอนุมูล อิสระ เสริมภูมิคุ้มกันร่างกาย	3.03	0.732	ปานกลาง	3.22	0.770	ปานกลาง
ชาจีนเป็นทางเลือกของการกิน เพื่อสุขภาพ	2.74	0.765	ปานกลาง	2.67	0.690	ปานกลาง
ชาขาวป้องกันความเสี่ยงจาก โรคหัวใจและหลอดเลือด	2.70	0.892	ปานกลาง	3.25	0.724	ปานกลาง
รวม	3.27	0.772	ปานกลาง	3.11	0.732	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 แสดงผลการวิจัย ดังนี้ คนรุ่นใหม่ทั้ง 2 กลุ่ม คือ คนจีนและคนสัญชาติอื่น ต่างมีระดับปานกลางในเรื่องการรับรู้เกี่ยวกับประโยชน์ด้านสุขภาพของชาจีน แต่แตกต่างกันในรายละเอียด คือ คนจีนรุ่นใหม่มีการรับรู้ตั้งแต่ระดับปานกลางถึงมากที่สุด ขณะที่คนสัญชาติอื่นอยู่ที่ระดับต่ำถึงมาก ทั้งนี้ พบด้วยว่า ประเด็นประโยชน์ด้านสุขภาพของชาจีนสัมพันธ์กับกรรมวิธีการบริโภค เป็นสิ่งที่คนจีนรุ่นใหม่รับรู้มากที่สุด ตรงกันข้ามกับคนสัญชาติอื่นที่รับรู้ในระดับต่ำ การรับรู้ความแตกต่างด้านประโยชน์ต่อสุขภาพของชาจีนแต่ละชนิดอยู่ที่ระดับปานกลางสำหรับคนจีนรุ่นใหม่ มีเพียงชาช่วยลดส่วนใหญ่อยู่มาก ว่า มีประโยชน์ช่วยให้ระบบเผาผลาญในร่างกายดีขึ้น ขณะที่คนสัญชาติอื่น รับรู้อย่างมาก ว่า ชาเขียวช่วยการควบคุมน้ำหนัก และ ชาจีนมีประโยชน์ต่อการกินอาหารที่มีปริมาณน้ำตาลสูง

2. ประโยชน์ของชาจีนเพื่อสุขภาพ และกรรมวิธีการบริโภค

จากการค้นพบการรับรู้ของคนจีนรุ่นใหม่และคนที่มีสัญชาติอื่นเกี่ยวกับการบริโภคชาจีนเพื่อสุขภาพดังแสดงในตารางที่ 1 นั้น ประเด็นประโยชน์ต่อสุขภาพ กรรมวิธีการบริโภค และความแตกต่างด้านประโยชน์ของชาแต่ละชนิด มีความสอดคล้องในบางประการกับผลจากการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านชาจีนและด้านการกินเพื่อสุขภาพ โดยผู้ให้ข้อมูลต่างแสดงความเชื่อมั่นและจัดชาจีนเป็นสมุนไพรที่มีประโยชน์ต่อการดูแลสุขภาพสอดคล้องกับผลการวิจัยเอกสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการปรุงและการใช้ที่เหมาะสมกับชาแต่ละชนิดผลการวิจัยมีดังนี้

ประโยชน์ของชาจีนเพื่อสุขภาพ: การวิจัยเอกสารเกี่ยวกับประโยชน์ด้านสุขภาพของชาจีน 4 ชนิด (ชาอู่หลง ชาเขียว ชาดำ และชาขาว) ที่โดดเด่นและมีข้อพิสูจน์จากงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ โดย ซู หนัว (Su Nuo, 2019) แล้ว คือ ชาจีนช่วยการควบคุมน้ำหนักช่วยให้ระบบเผาผลาญในร่างกายดีขึ้นช่วยการย่อยอาหารให้สารต้านอนุมูลอิสระ เสริมภูมิคุ้มกันร่างกาย และป้องกันความเสี่ยงจากโรคหัวใจและหลอดเลือด ชาอู่หลงโดดเด่นด้านช่วยให้ระบบเผาผลาญในร่างกายดีขึ้นและช่วยการย่อยอาหาร ส่วนชาเขียวโดดเด่นด้านช่วยควบคุมน้ำหนักและช่วยให้ระบบเผาผลาญในร่างกายดีขึ้นชาดำดีต่อสุขภาพในแง่ช่วยการย่อยอาหารและให้สารต้านอนุมูลอิสระ เสริมภูมิคุ้มกันร่างกาย สำหรับชาขาวสามารถป้องกันความเสี่ยงจากโรคหัวใจและหลอดเลือด (แสดงในตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประโยชน์ด้านสุขภาพของชาจีน 4 ชนิด

ประโยชน์ด้านสุขภาพ	ชาอู่หลง	ชาเขียว	ชาดำ	ชาขาว
ช่วยการควบคุมน้ำหนัก		✓		
ช่วยให้ระบบเผาผลาญในร่างกายดีขึ้น	✓	✓		
ช่วยการย่อยอาหาร	✓		✓	
ให้สารต้านอนุมูลอิสระ เสริมภูมิคุ้มกันร่างกาย			✓	✓
ป้องกันความเสี่ยงจากโรคหัวใจและหลอดเลือด				✓

กรรมวิธีการบริโภค ตารางที่ 2 แสดงผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านชาจีนและการกินเพื่อสุขภาพ ซึ่งได้พบว่า กรรมวิธีการบริโภคชาจีน 4 ชนิดเพื่อให้ได้ประโยชน์ด้านสุขภาพประกอบด้วยวิธีการปรุง อุณหภูมิน้ำที่เหมาะสม ระยะเวลาหลังชงทิ้งไว้ ปริมาณการใช้ ปริมาณบริโภคต่อวัน และช่วงเวลาบริโภค นอกจากชาดำที่ใช้น้ำเดือดที่อุณหภูมิสูงเกิน 90 องศาเซลเซียส ชาอีก 3 ชนิดต่างชงด้วยน้ำร้อนที่มีอุณหภูมิสูงสุดไม่เกิน 90 องศาเซลเซียส ชาเขียวใช้เวลาทิ้งไว้หลังชงน้อยที่สุด คือ 1-3 นาทีขณะที่ชาดำและชาขาวใช้เวลานานกว่าเท่ากัน คือ 3-5 นาที ส่วนปริมาณการใช้ต่อครั้ง ชาอู่หลงและชาดำใช้เท่ากันคือ 3-5 กรัม ขณะที่ชาเขียวและชาขาวใช้น้อยกว่าใกล้เคียงกันที่ 2-3 หรือ 4 กรัม ปริมาณบริโภคต่อวันของชาทั้ง 4 ชนิด ต่างไม่ควรเกิน 3 ครั้ง ส่วนช่วงเวลาบริโภค ยกเว้นชาดำแล้ว ชาอีก 3 ชนิดต่างเน้นสัมพันธ์กับมื้ออาหารซึ่งอาจแตกต่างที่ก่อนหรือหลังอาหาร

ตารางที่ 3 แสดงวิธีการเตรียมและบริโภคชาจีนเพื่อสุขภาพ

กรรมวิธี	ชาอู่หลง	ชาเขียว	ชาดำ	ชาขาว
วิธีการปรุง	ชงด้วยน้ำร้อน	ชงด้วยน้ำร้อน	ชงหรือต้มด้วยน้ำเดือด	ชงด้วยน้ำร้อน
อุณหภูมิน้ำที่เหมาะสม	85-90 องศาเซลเซียส	80-85 องศาเซลเซียส	90-95 องศาเซลเซียส	75-85 องศาเซลเซียส
ทิ้งไว้ก่อนดื่ม	2-4 นาที	1-3 นาที	3-5 นาที	3-5 นาที
ปริมาณการใช้	3-5 กรัม/ครั้ง	2-3 กรัม/ครั้ง	3-5 กรัม/ครั้ง	2-4 กรัม/ครั้ง
ปริมาณบริโภคต่อวัน	2-3 ครั้ง	1-3 ครั้ง	2-3 ครั้ง	2-3 ครั้ง
ช่วงเวลาบริโภค	หลังอาหาร และตอนบ่าย	ก่อนอาหาร และช่วงเช้า	ช่วงเช้าหรือบ่าย	หลังอาหาร และช่วงเช้า

2. กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดดิจิทัลที่มีศักยภาพส่งเสริมการบริโภคชาจีนในยุคสมัยใหม่

การศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารการตลาดดิจิทัลกับการส่งเสริมการบริโภคชาจีนในยุคสมัยใหม่ ใช้การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการสื่อสารการตลาดดิจิทัลเพื่อเสนอแนะกลยุทธ์ที่เหมาะสม ร่วมกับการสอบถามความคิดเห็นคนรุ่นใหม่โดยอ้างอิงกับข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญด้วย ผลวิจัย มีดังนี้

ผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญด้านการสื่อสารการตลาดดิจิทัล มีความเห็นตรงกันว่า การส่งเสริมชาจีนเพื่อสุขภาพแก่คนรุ่นใหม่ หรือการทำการตลาดในยุคสมัยใหม่ ต้องประยุกต์แนวคิด STP ซึ่งเกี่ยวกับการแบ่งส่วนตลาด (S-segmentation) กำหนดกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย (T-target) และวางตำแหน่งสินค้า (P-positioning) ให้ชัดเจน นอกจากนี้ ควรใช้ประโยชน์ของสื่อออนไลน์ ร่วมกับเทคโนโลยี AI ในการทำการสื่อสารการตลาดดิจิทัลผ่านหลากหลายช่องทางและรูปแบบ และใช้อีคอมเมิร์ซเพื่อตอบโต้ความต้องการแบบเฉพาะกลุ่ม เฉพาะคนเกี่ยวกับประโยชน์ของชาจีนต่อสุขภาพ

ขณะที่ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับอิทธิพลของการสื่อสารการตลาดดิจิทัลต่อการบริโภคชาจีนเพื่อสุขภาพ ดังแสดงในตารางที่ 4.4 พบว่า คนจีนรุ่นใหม่มีความเห็นแตกต่างจากคนรุ่นใหม่สัญชาติอื่น โดยคนจีนรุ่นใหม่ส่วนมากคิดว่า การสื่อสารการตลาดดิจิทัลมีอิทธิพลต่อการโปรโมตชาจีนเพื่อประโยชน์ด้านสุขภาพอย่างมาก ขณะที่คนสัญชาติอื่นส่วนมากคิดว่า มีอิทธิพลระดับปานกลาง ส่วนการใช้ AI ทำคอนเทนต์ และเรื่องอีคอมเมิร์ซซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้เชี่ยวชาญด้านการสื่อสารการตลาดดิจิทัลแนะนำนั้น คนจีนรุ่นใหม่ส่วนมากเห็นด้วยในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.12) และระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.12) ตามลำดับ ขณะที่คนรุ่นใหม่สัญชาติอื่นกลับเห็นด้วยในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.44) ในเรื่อง AI แต่เห็นตรงกันกับผู้เชี่ยวชาญด้านการสื่อสารการตลาดดิจิทัลในเรื่องอีคอมเมิร์ซ (ค่าเฉลี่ย 4.23 มากที่สุด)

ตารางที่ 4 ความคิดเห็นของคนจีนรุ่นใหม่ และที่มีสัญชาติอื่นเกี่ยวกับอิทธิพลของการสื่อสารการตลาดดิจิทัลต่อการบริโภคชาจีนเพื่อสุขภาพ

คำถาม	คนจีนรุ่นใหม่			คนรุ่นใหม่สัญชาติอื่น		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
DMC ช่วยลดต้นทุนการตลาดแบบเฉพาะกลุ่ม เฉพาะคน	4.50	0.712	มากที่สุด	3.33	0.709	ปานกลาง
DMC ช่วยส่งต่อสรรพคุณด้านสุขภาพของชาจีนสู่คนรุ่นใหม่	4.49	0.704	มากที่สุด	2.81	0.840	ปานกลาง
DMC สำคัญต่อความสำเร็จในการโปรโมตชาจีนต่อคนรุ่นใหม่	4.47	0.714	มากที่สุด	3.90	0.843	มาก
ควรเน้นสื่อสังคมออนไลน์ในการทำ DMC สำหรับชาจีนเพื่อสุขภาพ	4.20	0.836	มาก	3.31	0.680	ปานกลาง
ควรทำคอนเทนต์โปรโมตชาจีนในตลาดการกินเพื่อสุขภาพด้วยเทคโนโลยี AI	4.12	0.886	มาก	2.44	0.740	น้อย
DMC เป็นวิธีการสร้างความผูกพันกับลูกค้าอย่างต่อเนื่อง	3.92	0.842	มาก	2.60	0.930	น้อย
DMC ส่งเสริมการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม	3.21	0.702	ปานกลาง	3.24	0.730	ปานกลาง
การทำอีคอมเมิร์ซ ต้องการ DMC	3.12	0.732	ปานกลาง	4.23	0.851	มากที่สุด
รวม	4.00	0.766	มาก	3.23	0.761	ปานกลาง

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยโดยสรุปในเรื่องการรับรู้เกี่ยวกับชาจีนเพื่อสุขภาพของคนรุ่นใหม่ชาวจีนและที่มีสัญชาติอื่นต่างอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกันแต่แตกต่างกันอย่างยิ่งในประเด็นเกี่ยวกับประโยชน์ด้านสุขภาพของชาจีนสัมพันธ์กับกรรมวิธีการบริโภค โดยคนจีนรุ่นใหม่มีการรับรู้ในเรื่องนี้ในระดับมากที่สุด ขณะที่การรับรู้ของคนที่มีสัญชาติอื่นอยู่ในระดับต่ำ และคนจีนรุ่นใหม่เห็นประโยชน์ด้านสุขภาพของชาอยู่สูงมากที่สุดแต่คนรุ่นใหม่สัญชาติอื่นเลือกชาเขียว อีกทั้ง คนที่มีสัญชาติอื่นมีความคิดเห็นในระดับมากในเรื่องประโยชน์ของชาจีนกับการช่วยควบคุมน้ำหนัก และช่วยเรื่องการกินอาหารที่มีไขมันและน้ำตาลสูง ขณะที่คนจีนรุ่นใหม่มีความคิดเห็นต่อประโยชน์ดังกล่าวในระดับปานกลาง

ประโยชน์ต่อสุขภาพของชาจีน 4 ชนิดจากการวิจัยเอกสารโดยสรุป คือชาอยู่หลงชาเขียวและชาดำโดดเด่นเหมือนกันด้านช่วยให้ระบบเผาผลาญในร่างกายดีขึ้น และช่วยการย่อยอาหารส่วนชาดำและชาขาวต่างโดดเด่นในเรื่องป้องกันความเสี่ยงจากโรคหัวใจและหลอดเลือดเช่นเดียวกัน

ขณะที่มีเฉพาะชาเขียวที่โดดเด่นเรื่องการช่วยควบคุมน้ำหนักผลสรุปเรื่องกรรมวิธีการปรุงและการบริโภคชาจีนที่สำคัญ ได้แก่ วิธีการชงชา อุณหภูมิ น้ำ ระยะเวลาทิ้งไว้ก่อนดื่ม ปริมาณการใช้ต่อครั้ง และจำนวนบริโภคต่อวัน รวมถึงช่วงเวลาบริโภค

กลวิธีการสื่อสารการตลาดดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการบริโภคชาจีนเพื่อสุขภาพ คือ การบูรณาการแนวคิดเรื่อง ส่วนแบ่งตลาด กลุ่มลูกค้าเป้าหมาย และตำแหน่งสินค้ากับกลยุทธ์การสร้าง AI คอนเทนต์ และทำอีคอมเมิร์ซโดยผู้บริโภคสามารถเลือกชนิดของชาเพื่อสุขภาพเฉพาะตนสุดท้าย การสื่อสารการตลาดดิจิทัลสามารถช่วยส่งต่อประโยชน์ของชาจีนต่อสุขภาพให้แก่คนรุ่นใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตการกินเพื่อสุขภาพของคนในยุคสมัยใหม่

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยการรับรู้ของคนรุ่นใหม่ต่อการบริโภคชาจีนเพื่อสุขภาพสอดคล้องกับการศึกษาของเฉิน หยี่หมิง (Chen, 2023) ที่พบว่า ชาจีน ช่วยผสมผสานความสำคัญของประเพณี สุขภาพ และความทันสมัย ดังนั้น การโปรโมตชาจีนในสังคมสมัยใหม่นอกจากเป็นสะพานเชื่อมคนจีนระหว่างรุ่น ทำให้การบริโภคชาจีนยังคงต่อไปยังช่วยให้ชาจีนอยู่ในกระแสความนิยมบริโภคชาที่กำลังเพิ่มขึ้นทั่วโลกอีกทั้ง การส่งเสริมชาจีนบนสื่อสังคมออนไลน์เป็นการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมทำให้ชาวโลกได้รู้จักและเข้าใจวิถีการบริโภคชาจีน ได้เห็นประโยชน์ต่อสุขภาพของชาจีน โดยเฉพาะชาอู่หลง (Huang, 2022)

นอกจากนี้ ชาจีนกับการกินเพื่อสุขภาพสำหรับคนรุ่นใหม่ สอดคล้องกับการศึกษาประโยชน์ด้านสุขภาพของชาจีนที่มีการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์แล้ว (Su, 2019) ซึ่งพบว่าชาอู่หลงดีต่อระบบเผาผลาญและการย่อยอาหาร (Yang, 2021) ชาเขียวช่วยการควบคุมน้ำหนักและระบบเผาผลาญอาหาร (Chen, 2022) ชาดำเหมาะแก่ระบบย่อยอาหาร และให้สารต้านอนุมูลอิสระเช่นเดียวกับชาขาว ซึ่งสามารถช่วยป้องกันความเสี่ยงจากโรคหัวใจและหลอดเลือดด้วย (Jian, 2019) เนื่องจากโรคอ้วนกำลังเป็นปัญหาในหลายสังคม ประโยชน์ด้านสุขภาพของชาจีนจึงสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ที่ใส่ใจเรื่องการกินเพื่อสุขภาพเพราะการควบคุมน้ำหนัก การลดความอ้วน และการเสริมภูมิคุ้มกันให้แก่ร่างกายเป็นประเด็นสุขภาพที่คนรุ่นใหม่ให้ความสนใจอย่างยิ่ง (Wang, 2022)

ผลการวิจัยการสื่อสารการตลาดดิจิทัลเพื่อส่งเสริมชาจีนกับการกินเพื่อสุขภาพแก่คนรุ่นใหม่เป็นเช่นเดียวกับการศึกษาความสำคัญของการตลาดดิจิทัล ที่พบว่า ในยุคสมัยใหม่แพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางสำคัญสำหรับการขยายการรับรู้เกี่ยวกับชาจีนสู่ตลาดระดับโลก ช่วยให้ตอบสนองผู้บริโภคได้สะดวก รวดเร็วและต่อเนื่องและมีความเฉพาะเจาะจง (Liu, 2023) และสอดคล้องกับที่ ลี แจยองและ คิมฮียอน (Lee and Kim, 2021) ได้พบว่า การจัดวางตำแหน่งสินค้าในตลาดโลกสำหรับคนรุ่นใหม่ต้องอาศัยกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดดิจิทัลอย่างไรก็ตาม แม้ผลวิจัย

แสดงว่า คนจีนรุ่นใหม่ให้ความสำคัญอย่างมากในการใช้ AI ทำการสื่อสารการตลาดดิจิทัล ซึ่งตรงข้ามกับคนสัญชาติอื่นที่อยู่ในระดับต่ำนั้น แต่ AI คือเทคโนโลยีของคนรุ่นใหม่ และได้ขยายบทบาทสู่ทุกอุตสาหกรรมไปทั่วโลกแล้วจึงมีแต่เรื่องการประยุกต์ใช้ AI ได้เร็วช้า มากหรือน้อยเท่านั้นผลวิจัยครั้งนี้จึงช่วยสนับสนุนความสำคัญในการเลือกกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดดิจิทัลที่มีศักยภาพส่งเสริมชาจีนกับการกินเพื่อสุขภาพ ซึ่งเป็นวิถีชีวิตทันสมัยของสังคมยุคใหม่ (Huang, 2022)

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. บูรณาการคุณประโยชน์ด้านสุขภาพจากชาจีน กับนโยบายด้านสุขภาพที่ดีของประชาชน
2. ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการบริโภคชาจีน โดยเฉพาะเมนูอาหารที่มีชาจีนเป็นส่วนประกอบแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมชาจีน
3. ส่งเสริมการสร้างสรรค์ และเผยแพร่คอนเทนต์เกี่ยวกับชาจีนสำหรับการกินเพื่อสุขภาพในหลากหลายช่องทางและรูปแบบที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย

เอกสารอ้างอิง

- Bermudez, S., Voora, V., Larrea, C., & Luna, E. (2024). *Global Market Report: Tea Prices and Sustainability*. <https://www.iisd.org>
- Chen, Y. (2022). Cultural and economic impact of Jingwei Fuzhuan tea. *International Journal of Tea Culture Studies*, 29(3), 101-117.
- Chen, Y. (2023). The cultural significance of China's six major tea categories. *Tea Research Journal*, 25(2), 115-130.
- Garcia, E. (2022). *Enhancing healthy communication through digital marketing in beverage industries*[Unpublished doctoral dissertation]. University of Barcelona.
- Huang, L. (2022). Social media influence on consumer perceptions of Wulong tea healthy benefits. *International Journal of Social Media Marketing*, 9(3), 78-93.
- Iddon, C., & Boyd, N. (2023). *Sample Size Calculation*. <https://study.com/academy/lesson/how-to-determine-sample-size.html>
- Jian, F. (2019, June). Trends of tea in cardiovascular health and disease: A critical review. *Trends in Food & Technology*, (88), 385-396.
- Kaisong C. (2016). *World Tea Economy: Trends and Opportunities*.<https://www.o-cha.net>

- Lee, J., & Kim, H. (2021). Feedback loops in digital communication: Expanding the S-M-C-R model for e-commerce platforms. *Digital Media Research*, 7(4), 231-250.
- Li, H. (2022). *Characteristics, distribution, and health relevance of Chinese dietary patterns*[Doctoral dissertation].https://www.spgykj.com/cn/article/doi/10.13386/j.issn1002-0306.2022060202?utm_source=chatgpt.com
- Liu, Y. (2023). Optimizing customer experience in digital marketing for Chinese tea. *Journal of Customer Experience*, 21(1), 45-61.
- Mushar, C., Kuban, J.A., & Gorska, P.M. (2020). Beneficial properties of green tea catechins. *International Journal of Molecular Sciences*, 21(5).
- Smith, A., & Chaffey, D. (2021). *E-marketing Excellence: Planning and Optimizing Your Digital Marketing*. Routledge.
- Su, N. (2019). *The Terminology of Ancient Tea Health Beverage*. Chinese Academy of Medical History.
- Textor, C. (2022). *Resident Population Distribution in China 2020, by Generation*. <https://www.statista.com/statistics/1326334/china-breakdown-of-population-by-generation/>
- Thompson, N. (2023). *Coefficient Alpha Reliability Index*.<https://assess.com/coefficient-alpha-reliability/>
- Wang, L. (2022). *Research and application progress of big data in dietary nutrition and health in China* [Master's thesis]. Science and Technology of Food Industry
- Yang, Q. (2021). White tea's role in soup dishes: Flavor and healthy benefits. *Journal of Culinary Innovation*, 19(2), 62-74.
- Zhang, Q. (2023). The evolution and future trends of Yunnan black tea. *Journal of Agricultural Economics*, 39(4), 65-80.
- Zhang, X., Sun, Y., & Li, Y. (2023). Tea polyphenols improve endothelial function in patients with coronary artery disease: A randomized controlled trial. *European Journal of Clinical Nutrition*, 77(1), 45-52.
- Zhao, L. (2022). Unpruning improvement the quality of tea health benefits. *Journal of Food Culture*, 24(4), 95-107.
- Zhou, M. (2021). The diversity and characteristics of varieties under the six major tea categories. *Journal of Tea Varietals*, 20(2), 192-210.

การสื่อสารสุขภาพดิจิทัลเพื่อส่งเสริมความรอบรู้เรื่องสุขภาพของผู้สูงอายุชาวจีน Enhancing Digital Health Communication for Improving Health Literacy of Chinese Elderly

ดิง ชิว^{1*} ทักซิณา ชัยอิทธิพรวงศ์² พนม วรณศิริ²

Ding Xiu^{1*} Taksina Chai-ittipornwong² Phanom Wanasiri²

¹นักศึกษาลัทธิสุตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

¹Degree of Doctor of Philosophy, Communication Arts Program,
Faculty of Communication Arts, Bangkokthonburi University

²สาขาวิชานิติศาสตร์คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

²Communication Arts Program, Faculty of Communication Arts, Bangkokthonburi University

*Corresponding author email : xiuding288@gmail.com

วันที่รับ : 26 มกราคม 2568

วันที่แก้ไข : 11 มีนาคม 2568

วันที่ตอบรับ : 12 มีนาคม 2568

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เพื่อศึกษาระดับความรอบรู้เรื่องสุขภาพเกี่ยวกับกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรังและเพื่อเปรียบเทียบความสำคัญกับผลการปฏิบัติเกี่ยวกับการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลของผู้สูงอายุชาวจีนในจังหวัดเหอหนานใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลด้วยชุดคำถามวัดระดับกับผู้สูงอายุใช้การวิเคราะห์ความสำคัญและผลการปฏิบัติเพื่อแสดงลำดับสิ่งที่ต้องแก้ไขในเรื่องการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลผลการวิจัยพบว่าความรอบรู้เรื่องสุขภาพของผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง ผู้สูงอายุเห็นความสำคัญของการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลอย่างมาก แต่การปฏิบัติอยู่ในระดับต่ำกว่าต้องการให้มีการพัฒนาทักษะดิจิทัลแก่ผู้สูงอายุควบคู่กับการพัฒนาระบบบริการสุขภาพการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลไม่ควรจำกัดเฉพาะเพื่อกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรังและผู้สูงอายุ ηλικี้อยู่เทคโนโลยี AI ในการสื่อสารสุขภาพดิจิทัล ผลการวิเคราะห์ความสำคัญและผลการปฏิบัติพบว่า สิ่งที่ควรส่งเสริมต่อไปคือ สร้างความตื่นตัวเรื่องของการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลเพื่อยกระดับความรอบรู้เรื่องสุขภาพและพัฒนาความสามารถในการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลแก่ผู้สูงอายุ ส่วนสิ่งที่ต้องแก้ไขเพื่อให้ผู้สูงอายุทำการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ คือใช้รูปแบบนำเสนอข้อมูลสุขภาพที่ผู้สูงอายุเข้าถึงได้ง่ายไม่ซับซ้อนและกระตุ้นให้ผู้สูงอายุสื่อสารสุขภาพดิจิทัลในเชิงป้องกัน ไม่เฉพาะเพื่อแก้ไขปัญหาเพื่อยกระดับความรอบรู้เรื่องสุขภาพ

คำสำคัญ : การสื่อสารสุขภาพดิจิทัล / ความรอบรู้เรื่องสุขภาพ / ผู้สูงอายุ

Abstract

The objectives of this research were to study the level of health literacy regarding non-communicable diseases among Chinese elderly, and to compare their perceived importance and actual performance in digital health communication in Henan Province. A quantitative research method was employed using a questionnaire survey administered to the elderly, based on a set of Likert-type scale questions. Importance-Performance Analysis (IPA) was conducted to prioritize areas for improvement in digital health communication.

The findings revealed that the health literacy of the elderly in Henan Province was at a moderate level. While the elderly placed high importance on digital health communication, their actual performance was relatively low. There is a clear need to improve the digital skills of the elderly, along with enhancing the health service system. Moreover, digital health communication should not be limited solely to addressing non-communicable diseases. It was also observed that the elderly tend to avoid using AI technology in digital health communication.

Based on the IPA results, digital health communication should be strengthened to enhance health literacy among the elderly, alongside efforts to improve their digital communication skills. Another key recommendation is to design health content that is user-friendly and easily accessible, encouraging the elderly to engage in digital health communication for preventive purposes rather than just for addressing existing health issues. These measures can ultimately contribute to better health literacy outcomes.

Keywords : Digital health communication / Health literacy / Elderly

บทนำ

ความรู้เรื่องสุขภาพ (Health literacy) เป็นเครื่องชี้วัดสุขภาพของประชากรในสังคมทั้งในแง่สุขภาพ และการกินดีอยู่ดี (Kendirand Breton, 2020) สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน 2030 ของสหประชาชาติที่ได้กำหนดหัวข้อสุขภาพของผู้สูงวัยเป็นหนึ่งในห้าวาระสำคัญสำหรับการบรรลุแผน ‘the Global Strategy and Action Plan on Aging and Health 2016-2020’ (Dunn and Hazzard, 2019) จากการศึกษาของแซนเทล โฌร์เฟนเทียร์ (Carpentier, 2020)

พบว่า ความรอบรู้เรื่องสุขภาพเกี่ยวข้องกับความสามารถในการรับรู้ แผลความ และเข้าใจข้อมูล และ/หรือบริการด้านสุขภาพเพื่อประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพส่วนตัวได้อย่างเหมาะสมด้วยเหตุนี้ คนที่ไม่ค่อยมีความรอบรู้เรื่องสุขภาพ มักมีปัญหาด้านสุขภาพ มักขาดทักษะการใช้เครื่องมืออุปกรณ์เพื่อดูแลสุขภาพ รวมถึงมีความเข้าใจผิดหรือปฏิบัติผิดวิธี (Leader, Capperella and Waldman, 2021) ดังนั้น ความรอบรู้เรื่องสุขภาพ จึงเกี่ยวข้องกับการมีทักษะการสื่อสารดิจิทัล (Digital communication) เพื่อประยุกต์ใช้กับการจัดการด้านสุขภาพและความอยู่ดีมีสุข (health and wellness) ในยามสูงวัย (Lee, 2023)

ประเทศจีนเข้าสู่สังคมผู้สูงวัยตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 21 ประชากรจีนที่มีอายุมากกว่า 65 ปี มีจำนวนมากกว่าสองร้อยล้านคนในปี 2020 ตัวเลขจำนวนผู้สูงวัยที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี มีมากกว่าอัตราการเกิดและอยู่รอดของเด็กเกิดใหม่ สังคมจีนจึงกำลังเผชิญปัญหาประชากรสุดขั้ว 2 ด้าน คือ แนวโน้มประชากรเด็กลดลงอย่างต่อเนื่อง ขณะที่จำนวนผู้สูงวัยเพิ่มขึ้นในอัตราเร่ง (Yin, 2024) จากการศึกษาของ ลี จิงผิง (Li, 2024) พบว่า จังหวัดเหอหนานของจีน เป็นหนึ่งในเมืองที่มีจำนวนประชากรหนาแน่น คือประมาณ 100 ล้านคนกำลังเผชิญปัญหาผู้สูงวัยในแง่การบริหารจัดการด้านสังคม สาธารณสุข และสภาพแวดล้อม ทั้งนี้ เพราะพื้นที่ประมาณ 60% ในเหอหนาน เป็นลักษณะเมืองใหญ่ขณะที่อีก 40% มีความเป็นชนบท ประชากรกว่า 57 ล้านคนอาศัยในเมือง ส่วนอีก 42 ล้านคนอยู่ในสภาพแวดล้อมและมีความเป็นอยู่แบบชนบทส่วนจำนวนผู้สูงวัยอายุ 60 ปีขึ้นไปอาศัยในเหอหนานมีประมาณ 35 ล้านคน เมื่อนำอัตราการเกิด-ตาย หักลบกันแล้ว อัตราของประชากรเกิดใหม่ของจังหวัดเหอหนานมีค่าติดลบ คือ -0.94% (National Economic and Social Development, 2023) สะท้อนอนาคตการเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ในด้านสถิติการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ณ สิ้นปี 2022 มีเพียง 9.80% โดยในจำนวนนี้ ใช้เพื่อการค้นหาข้อมูลความรู้เพียง 20% แต่นิยมใช้ ‘วีแชต’ (WeChat) ซึ่งคือ ‘ไลน์’ (Line) ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มเพื่อการสนทนาโดยการพิมพ์ข้อความสูงถึง 97.80% ขณะที่รายงานของคณะกรรมการสุขภาพประจำจังหวัดเหอหนานเปิดเผยว่า ผู้สูงวัยในเหอหนานมากกว่า 75% มีโรคในกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs-Non-communicable diseases) อย่างน้อย 1 โรค ส่วนใหญ่เป็นโรคเส้นเลือดตีบ และเบาหวาน

จากการศึกษาของ เฉียว เหวยอิน (Qiao, 2024) พบว่าลักษณะเฉพาะของผู้สูงวัยชาวจีนคือ ‘แก่ก่อนรวย’ และ ‘เป็นครอบครัวขนาดเล็ก’ ผู้สูงวัยชาวจีนจึงยากจะดำเนินชีวิตสูงวัยอย่างมีความสุขและมักมีปัญหาด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง สอดคล้องกับที่ หู หานจ้าว หลิน เว่ยยিং และ ลี ยี่กั๋ง (Wu, Lin and Li, 2023) ได้พบว่าวิกฤติโควิด 19 ทำให้ภาครัฐและประชาชนในสังคมจีนได้ตระหนักว่า ความรอบรู้เรื่องสุขภาพ และ ความสามารถในการสื่อสารสุขภาพดิจิทัล (Digital health communication) เป็นสิ่งสำคัญต่อสุขภาวะของคนในสังคม

พัฒนาการด้านการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลในสังคมจีน เริ่มเมื่อปี 2003 จากโรคระบาดซาร์ (SARS) ตามมาด้วยการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และวิกฤติโควิด-19 เป็นตัวเร่งให้การสื่อสารสุขภาพดิจิทัลกระจายตัวไปทุกพื้นที่ ปิดช่องว่างด้านระยะทางที่ห่างไกลในการเข้าถึงข้อมูลและบริการด้านสุขภาพได้อย่างรวดเร็วสะท้อนถึงพลังของข้อมูลข่าวสารบนโลกออนไลน์ทั้งในแง่สร้างสรรค์หรือทำลาย โควิด-19 ทำให้ผู้คนที่ถูกจำกัดขอบเขตอยู่แต่ในบ้าน ต่างพึ่งพาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและปรึกษาปัญหาสุขภาพผ่านระบบออนไลน์ ตรงข้ามคือ เกิดข้อมูลลวงมากมายมหาศาลที่สร้างขึ้นทั้งจากความไม่รู้หรือโดยเจตนาให้ข้อมูลผิดแก่สาธารณะ (Xu, Jing and Cao, 2020) อย่างไรก็ตาม ในสังคมตะวันตกผู้สูงอายุเป็นชนกลุ่มใหญ่ที่พึงพอใจกับการมีอินเทอร์เน็ต เพราะช่วยให้มีเครือข่ายสังคมเพื่อการปฏิสัมพันธ์ เกิดกิจกรรมกลุ่ม มีคนร่วมสังสรรค์สนทนาคู่ใจในแต่ละวันที่เคยเต็มไปด้วยเวลาว่าง (Kendir and Breton, 2020) ดังนั้น การสื่อสารสุขภาพดิจิทัล ซึ่งหมายถึงความถึง ปัจจัยชี้วัดความสามารถด้านเทคโนโลยีดิจิทัลการสื่อสารแบบมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบสนทนากับสื่อดิจิทัลและความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อป้องกันและจัดการปัญหาสุขภาพ (Lehtinen, 2023) จึงเป็นกลยุทธ์สำคัญของการบริหารจัดการเรื่องความรอบรู้เรื่องสุขภาพของผู้สูงอายุซึ่งเป็นวาระสำคัญในปัจจุบันและอนาคตทั้งใกล้และไกลของสังคมจีน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวัดระดับความรอบรู้เรื่องสุขภาพเกี่ยวกับกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรังของผู้สูงอายุชาวจีน
2. เพื่อเปรียบเทียบความสำคัญและผลการปฏิบัติเกี่ยวกับการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลของผู้สูงอายุชาวจีน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตพื้นที่ศึกษา

งานวิจัยกำหนดขอบเขตพื้นที่ศึกษาในจังหวัดเหอหนาน ประเทศจีน เนื่องจากเหอหนานเป็นเมืองขนาดใหญ่ทั้งในแง่ขนาดพื้นที่ จำนวนประชากรมากถึง 100 ล้านคนมีการเติบโตทางเศรษฐกิจสูงมีลักษณะเฉพาะคือมีความโดดเด่นด้านความเจริญทางเศรษฐกิจและความทันสมัยในลักษณะความเป็นเมืองชัดเจนแต่มีความเป็นชนบทกระจายทั่วทั้งจังหวัดและผู้สูงอายุส่วนมากในเหอหนานกำลังเผชิญกับความท้าทายเรื่องการปรับตัวให้เข้ากับวิถีชีวิตในยุคดิจิทัล ซึ่งต้องการทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อตอบโต้ภัยเรื่องสุขภาพที่เป็นปัญหาโดยธรรมชาติของผู้สูงอายุ

2. ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยกำหนดแบบเจาะจงเป็นกลุ่มผู้สูงอายุชาวจีนเพื่อการตอบแบบสอบถาม เป็นผู้มีอายุ 60 ปีขึ้นไปปัจจุบันพักอาศัยในจังหวัดเหอหนาน ประเทศจีน

กลุ่มตัวอย่างจำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ ใช้ตามตารางแสดงขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน ที่ค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (Mohammad, 2018) โดยที่จำนวนประชากรใน เหวอหนานมีประมาณ 100 ล้านคน ซึ่งมากกว่า 100,000 คนตามตารางยามาเนขนาดกลุ่มตัวอย่าง จึงเท่ากับ 400 รายเพื่อตอบแบบสอบถามโดยสุ่มเลือกแบบเจาะจงคือ มีจำนวนของเขตเมืองและ เขตชนบทอย่างละครึ่ง หรือประมาณ 200 รายต่อเขต ใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยลงพื้นที่จริง ร่วมกับการส่งแบบสอบถามทางแพลตฟอร์มออนไลน์ ‘วีแชต’ ตามกลุ่มกิจกรรมเครือข่ายผู้สูงอายุได้แก่ กลุ่มเล่นไพ่นกระจอกกลุ่มร้องเพลงคาราโอเกะ กลุ่มน้ำชาและกลุ่มนักเขียนตัวอักษรจีนโบราณ

3. ขอบเขตเนื้อหา

งานวิจัยนี้ กำหนดให้ความรู้เกี่ยวกับกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ซึ่งประกอบด้วย โรคความดัน ปัญหาเส้นเลือดตีบหรือแตก โรคหัวใจ มะเร็ง เบาหวาน ปอดอักเสบและติดเชื้อ รวมถึง ปัญหาด้านสุขภาพจิตเป็นขอบเขตด้านเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้เรื่องสุขภาพของผู้สูงอายุ

4. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระคือการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลของผู้สูงอายุชาวจีนเหอหนาน ซึ่งมีตัวชี้วัด ได้แก่ ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การแสดงปฏิสัมพันธ์โต้ตอบสนทนากับสื่อดิจิทัลและความสามารถในการประยุกต์ใช้การสื่อสารสุขภาพดิจิทัลเพื่อป้องกันและจัดการปัญหาเกี่ยวกับกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ส่วนตัวแปรเกณฑ์คือความรู้เรื่องสุขภาพของผู้สูงอายุชาวจีนเหอหนานซึ่งหมายถึงความสามารถในการรับรู้ แปลความ และเข้าใจข้อมูลและ/หรือบริการด้านสุขภาพของกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เพื่อประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพส่วนตัวได้อย่างเหมาะสม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามแบบวัดระดับ (Likert scale) ร่วมกับการ วิเคราะห์ความสำคัญและผลการปฏิบัติ (IPA - Importance-Performance Analysis)

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. หนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการ เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศจีน นโยบายและแผนเกี่ยวกับการสาธารณสุขเพื่อผู้สูงอายุในจีนลักษณะ ทางประชากรในจังหวัดเหอหนาน เทคโนโลยีดิจิทัลกับผู้สูงอายุในสังคมจีนการสื่อสารสุขภาพดิจิทัล และความรอบรู้เรื่องสุขภาพ

2. ชุดคำถามของแบบสอบถาม เป็นคำถามปลายปิดแบบวัดระดับที่ 5 ระดับ (5-point scale) จากระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุดโดยค่าพิสัยของแต่ละระดับคือ 0.80 และคำถามเน้นสำรวจ 2 ด้านคือความรู้เรื่องสุขภาพเกี่ยวกับกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรังและการเห็น ความสำคัญและผลการปฏิบัติเกี่ยวกับการสื่อสารสุขภาพดิจิทัล

2. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ความตรงเชิงเนื้อหา ใช้การตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Item objective congruence) สำหรับคำถามแบบสอบถามจากผู้ประเมิน 5 ราย โดยเกือบทุกข้อคำถามมีค่าคะแนน 1.00 แต่มี 2 คำถามในส่วนความสำคัญของการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลได้ค่าคะแนนข้อละ 0.80 คะแนน เมื่อดำเนินการรวมทั้งหมด คะแนน IOC มีค่าสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่ 0.70 จึงใช้วัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ (Ismail & Subairi, 2022) มีการปรับแก้คำถามที่ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.80 ทั้ง 2 ข้อ ตามคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสื่อสาร

2. ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขไปทดลองใช้กับผู้สูงอายุชาวจีนในเมืองเหอหนานจำนวน 30 คน จากนั้นวิเคราะห์ผลของคำตอบเพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งพบว่าทุกปัจจัยมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคของชุดคำถามเรื่องความสำคัญของการสื่อสารสุขภาพดิจิทัล เรื่องการปฏิบัติเกี่ยวกับการสื่อสารสุขภาพดิจิทัล และความรู้เรื่องสุขภาพที่ 0.882, 0.831 และ 0.798 ตามลำดับ ทั้งหมดมีค่าอัลฟามากกว่า 0.75 (Henrica, et al., 2017) ถือว่าแบบสอบถามนี้สามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้

3. การรับรองจริยธรรมการวิจัยในคน (IRB – Institutional Review Board) เนื่องจากกลุ่มประชากรเพื่อตอบแบบสอบถามเป็นผู้สูงอายุ จัดเป็นกลุ่มเปราะบาง จึงส่งแบบสอบถามเพื่อขอการรับรองจริยธรรมการวิจัยในคน โดยตรวจสอบเนื้อหาและข้อความในข้อคำถามทุกข้อ และยืนยันความปลอดภัยของข้อมูล โดยไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล รวมถึงไม่ระบุตัวตนของผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยโดยเด็ดขาด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยลำดับ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การทบทวนวรรณกรรม ทบทวนและวิเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในด้านสังคมผู้สูงอายุคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เทคโนโลยีดิจิทัลการสื่อสารสุขภาพดิจิทัล และความรู้เรื่องสุขภาพ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างเครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูลจากขั้นตอนการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยเลือกกำหนดกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรังเป็นปัญหาด้านสุขภาพของผู้สูงอายุโดยกำหนดเป็นส่วนหนึ่งของขอบเขตด้านเนื้อหาและกำหนดตัวชี้วัดและองค์ประกอบสำคัญเกี่ยวกับความรู้เรื่องสุขภาพและการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลตามคำอธิบายในหัวข้อตัวแปรที่ศึกษาเนื่องจากงานวิจัยนี้ ต้องการเปรียบเทียบความคิดและการกระทำจริงของผู้สูงอายุเกี่ยวกับการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลจึงใช้แนวคิดการวิเคราะห์ความสำคัญและผลการปฏิบัติ (IPA) เพื่อประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลที่แปลผลจากค่าเฉลี่ยทางสถิติของชุดข้อมูลคำถามเกี่ยวกับความสำคัญของการสื่อสารสุขภาพดิจิทัล และผลการปฏิบัติเกี่ยวกับการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลของผู้สูงอายุจากนั้นสร้างชุดคำถามด้วยคำถามปลายปิดแบบ

วัดระดับที่ 5 ระดับ และให้ข้อคำถามครอบคลุมตัวชี้วัดและองค์ประกอบของการสื่อสารสุขภาพดิจิทัล

ขั้นตอนที่ 3 การสำรวจความคิดเห็นผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้วิจัยมีประสบการณ์ตรงในการเป็นอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุในเหอนหาน ดังนั้น ในกรณีพื้นที่เขตชนบทของเหอนหาน ใช้การเดินทางลงพื้นที่จริง ประสานและขอความร่วมมือกับผู้นำกลุ่มและเจ้าภาพผู้จัดกิจกรรมในพื้นที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ ผู้วิจัยเข้าร่วมในกิจกรรมที่มีผู้สูงอายุมาร่วมประชุมและทำกิจกรรมดำเนินการให้การตอบแบบสอบถามเป็นไปโดยความสมัครใจของผู้สูงอายุ ไม่ผูกพันเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมหรือการร่วมประชุมส่วนพื้นที่เขตเมือง ใช้การส่งแบบสอบถามทางออนไลน์ผ่านห้องสนทนาของแพลตฟอร์มวีแชต ร่วมกับการพูดคุยซักถามแบบตัวต่อตัวหรือกลุ่มย่อย และบริหารจัดการให้ชุดแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนจากกลุ่มตัวอย่างในเขตชนบทและเขตเมืองของเหอนหานมีอัตราส่วนใกล้เคียงกัน รวมถึงความถูกต้องครบถ้วนของชุดคำตอบ จำนวน 400 ชุดภายในเวลา 3 เดือน คือ มิถุนายน - สิงหาคม 2564

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนาซึ่งประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อค้นหาระดับความรอบรู้เรื่องสุขภาพ ความสำคัญของการสื่อสารสุขภาพดิจิทัล และผลการปฏิบัติเกี่ยวกับการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลของผู้สูงอายุชาวจีน

2. การวิเคราะห์ความสำคัญและผลการปฏิบัติเกี่ยวกับการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลแนวคิดเบื้องหลังตารางวิเคราะห์ความสำคัญและผลการปฏิบัติ (Importance Performance Analysis) คือ การเปรียบเทียบระหว่างความคิดหรือการให้ความสำคัญ กับการกระทำหรือผลการปฏิบัติโดยใช้ค่าเฉลี่ยรวมเป็นเกณฑ์สำหรับแบ่งพื้นที่สี่เหลี่ยมแสดงผลการวิเคราะห์เป็น 4 กล่องหรือ 4 กลยุทธ์ดังนี้

(1) มุ่งให้ความสนใจ (Concentrate here) กล่องนี้ หมายถึง ให้ความสำคัญสูง แต่ผลการปฏิบัติต่ำ

(2) ดีแล้วทำต่อไป (Keep up the good work) กล่องนี้ หมายถึง ให้ความสำคัญ และผลการปฏิบัติสูงทั้งสองด้าน

(3) ไม่สมควรทำตอนนี้ (Low priority) กล่องนี้ หมายถึง ให้ความสำคัญและผลการปฏิบัติต่ำทั้งคู่

(4) ทำมากเกินไป (Possible overkill) กล่องนี้ หมายถึง ให้ความสำคัญน้อย แต่ผลการปฏิบัติสูง

ผลการวิจัย

1. ระดับความรอบรู้เรื่องสุขภาพของผู้สูงอายุชาวจีน

ผลการวิจัยดังแสดงในตารางที่ 1 พบว่า ผู้สูงอายุส่วนมากที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเหอนหาน ประเทศจีน มีความรอบรู้เรื่องสุขภาพในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.39) โดยส่วนใหญ่มีความ

เห็นในระดับมากที่สุดในเรื่อง การเข้าถึงเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้ยาก ทำให้ความรอบรู้เรื่องสุขภาพของคนชนบท มีน้อยกว่าคนในเมือง (ค่าเฉลี่ย 4.23) เห็นด้วยอย่างมากใน 2 เรื่อง คือ ความรอบรู้เรื่องสุขภาพขึ้นอยู่กับความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (ค่าเฉลี่ย 4.04) และ ความรอบรู้เรื่องสุขภาพ ไม่ใช่เฉพาะเรื่องสุขภาพ แต่รวมถึงการอยู่ดีมีสุข (ค่าเฉลี่ย 3.81) ขณะที่ความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นอื่นอีก 7 ประเด็นที่อาจใช้อธิบายระดับความรอบรู้เรื่องสุขภาพของผู้สูงวัย มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม เมื่อเทียบกับประเด็นคำถามทั้งหมด พบว่า ประเด็นความรอบรู้เรื่องสุขภาพเป็นเรื่องเฉพาะบุคคล มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด คือที่ 2.64 และผู้ให้ข้อมูลส่วนมากเลือกเห็นด้วยมากกับคำถามข้อนี้ คิดเป็นร้อยละ 40.50 รองลงมาคือ เห็นด้วยปานกลาง (29.25)

ตารางที่ 1 ระดับความรอบรู้เรื่องสุขภาพของผู้สูงวัยชาวจีน

คำถาม	ระดับ	ความถี่	%	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
1. การเข้าถึงเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้ยาก ทำให้ความรอบรู้เรื่องสุขภาพของคนในพื้นที่ชนบท มีน้อยกว่าคนในเมือง	มากที่สุด	206	51.50	4.23	0.848	มากที่สุด
	มาก	115	28.75			
	ปานกลาง	66	16.50			
	น้อย	10	2.50			
	น้อยที่สุด	3	0.75			
2. ความรอบรู้เรื่องสุขภาพขึ้นอยู่กับความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	มากที่สุด	149	37.25	4.04	0.888	มาก
	มาก	115	28.75			
	ปานกลาง	31	7.75			
	น้อย	72	18.00			
	น้อยที่สุด	33	8.25			
3. ความรอบรู้เรื่องสุขภาพ ไม่ใช่เฉพาะเรื่องสุขภาพ แต่รวมถึงการอยู่ดีมีสุข	มากที่สุด	87	21.75	3.81	0.914	มาก
	มาก	226	56.50			
	ปานกลาง	6	1.25			
	น้อย	61	15.25			
	น้อยที่สุด	20	5.00			
4. ความรอบรู้เรื่องสุขภาพเป็นความจำเป็นของผู้สูงอายุ	มากที่สุด	226	56.50	3.35	0.909	ปานกลาง
	มาก	117	29.25			
	ปานกลาง	41	10.25			
	น้อย	13	3.25			
	น้อยที่สุด	3	0.75			
5. การแพทย์แผนจีนแบบดั้งเดิมเป็นอุปสรรคของการพัฒนาความรอบรู้เรื่องสุขภาพ	มากที่สุด	50	12.50	3.32	0.964	ปานกลาง
	มาก	106	26.50			
	ปานกลาง	117	29.25			
	น้อย	120	30.00			
	น้อยที่สุด	7	1.75			

ตารางที่ 1 ระดับความรอบรู้เรื่องสุขภาพของผู้สูงวัยชาวจีน (ต่อ)

6. ยิ่งมีความรอบรู้เรื่องสุขภาพมาก ยิ่งมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับสุขภาพมากขึ้น	มากที่สุด	10	2.50	3.31	0.894	ปานกลาง
	มาก	9	2.25			
	ปานกลาง	31	7.75			
	น้อย	201	50.25			
	น้อยที่สุด	149	37.25			
7. การมีปฏิสัมพันธ์กับเครือข่ายบนสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้ความรอบรู้เรื่องสุขภาพดีขึ้น	มากที่สุด	3	0.75	3.19	1.070	ปานกลาง
	มาก	4	1.00			
	ปานกลาง	72	18.00			
	น้อย	115	28.75			
	น้อยที่สุด	206	51.50			
8. ถ้าประยุกต์ใช้รูปแบบช่องทางออนไลน์เพื่อปัญหาสุขภาพได้ ความรอบรู้เรื่องสุขภาพจะดีขึ้น	มากที่สุด	9	2.25	3.13	0.896	ปานกลาง
	มาก	10	2.50			
	ปานกลาง	31	7.75			
	น้อย	149	37.25			
	น้อยที่สุด	201	50.25			
9. ความรอบรู้เรื่องสุขภาพจะดีขึ้น ถ้าความถี่ในการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลมีมากขึ้น	มากที่สุด	149	37.25	2.92	0.914	ปานกลาง
	มาก	201	50.25			
	ปานกลาง	10	2.50			
	น้อย	9	2.25			
	น้อยที่สุด	31	7.75			
10. ความรอบรู้เรื่องสุขภาพเป็นเรื่องเฉพาะบุคคล	มากที่สุด	41	10.25	2.64	0.984	ปานกลาง
	มาก	162	40.50			
	ปานกลาง	117	29.25			
	น้อย	70	17.50			
	น้อยที่สุด	10	2.50			
			รวม	3.39	0.906	ปานกลาง

2. เปรียบเทียบความสำคัญและผลการปฏิบัติเกี่ยวกับการสื่อสารสุขภาพดิจิทัล

1) ความสำคัญของการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลสำหรับผู้สูงวัย

จากตารางที่ 2 แสดงผลการวิจัย ซึ่งพบว่า ผู้สูงวัยชาวจีนที่อาศัยในจังหวัดเหอหนานส่วนใหญ่ให้ความสำคัญอย่างมาก (ค่าเฉลี่ย 4.11) กับการสื่อสารสุขภาพดิจิทัล โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากเห็นด้วยมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.26) ว่า ควรพัฒนาทักษะดิจิทัลแก่ผู้สูงวัย ควบคู่กับการพัฒนาระบบบริการสุขภาพ ซึ่งใกล้เคียงกับประเด็น ผู้สูงวัยต้องการปฏิสัมพันธ์ในรูปแบบโต้ตอบสนทนาเมื่อสื่อสารสุขภาพดิจิทัล (ค่าเฉลี่ย 4.25) การวิจัยพบด้วยว่า ประเด็น ผู้สูงวัยควรประยุกต์ใช้การสื่อสารสุขภาพดิจิทัล เพื่อดูแลกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรังและ ประสิทธิภาพของการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลต้อง

อาศัยทักษะการสื่อสาร เป็นประเด็นที่ผู้สูงวัยให้ความสำคัญน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.84 และ 3.85 ตามลำดับ) เมื่อเทียบทั้ง 12 ประเด็น แม้ทั้ง 2 ประเด็นจัดอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างมากแต่มิได้หมายความว่าผู้สูงวัยอาจไม่ได้มุ่งการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลเพื่อกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรังและไม่ได้มอง ‘ทักษะการสื่อสาร’ เป็นสาระหลักในการสื่อสารสุขภาพดิจิทัล แม้จะให้ความสำคัญกับทักษะการใช้สื่อดิจิทัลในการสื่อสารสุขภาพดิจิทัล

ตารางที่ 2 ความสำคัญของการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลในความคิดเห็นของผู้สูงวัย

ที่	คำถาม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
-b12	พัฒนาทักษะดิจิทัลแก่ผู้สูงวัย ควบคู่กับการพัฒนาระบบบริการสุขภาพ	4.26	0.909	มากที่สุด
-b6	ผู้สูงวัยต้องการปฏิสัมพันธ์โต้ตอบสนทนาเมื่อสื่อสารสุขภาพดิจิทัล	4.25	0.888	มากที่สุด
-b7	การสื่อสารสุขภาพดิจิทัลเป็นตัวเร่งการพัฒนากระบวนการสุขภาพผู้สูงวัยในทุกมิติ	4.21	0.848	มากที่สุด
-b8	การตื่นตัวเรื่องการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลของผู้สูงวัยจะยกระดับความรู้เรื่องสุขภาพ	4.11	0.941	มาก
-b4	ยังมีการพัฒนาเครื่องมือบริการสุขภาพเป็นระบบดิจิทัล ความสามารถในการสื่อสารสุขภาพดิจิทัล ยังจำเป็น	4.10	0.892	มาก
-b2	สื่อมือถือ คือ ช่องทางที่เหมาะสมกับการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลกับผู้สูงวัย	4.05	0.868	มาก
-b11	การสื่อสารสุขภาพดิจิทัลช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายเพื่อสุขภาพสำหรับผู้สูงวัย	4.01	0.881	มาก
-b10	การสื่อสารสุขภาพดิจิทัลช่วยพัฒนาการแพทย์แผนจีนแบบดั้งเดิม	3.97	1.001	มาก
-b9	สื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้งานง่าย ดึงดูดผู้สูงวัยให้สนใจการสื่อสารสุขภาพดิจิทัล	3.96	1.060	มาก
-b5	สื่อดิจิทัล คือ ช่องทางสำคัญของผู้สูงวัยในการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ	3.87	0.870	มาก
-b1	ประสิทธิภาพของการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลเกี่ยวกับทักษะการสื่อสาร	3.85	0.880	มาก
-b3	ผู้สูงวัยควรใช้การสื่อสารสุขภาพดิจิทัล เพื่อดูแลกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง	3.84	0.893	มาก
รวม		4.04	0.909	มาก

2) ผลการปฏิบัติเกี่ยวกับการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลของผู้สูงวัย

ตารางที่ 3 การกระทำเกี่ยวกับการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลของผู้สูงวัยชาวจีน

ที่	คำถาม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
-a7	หลีกเลี่ยงใช้เทคโนโลยี AI เพื่อการสื่อสารสุขภาพดิจิทัล	4.18	0.906	มาก
-a8	วิตกกังวลเมื่อต้องทำการสื่อสารสุขภาพดิจิทัล	4.17	0.893	มาก
-a5	รูปแบบการนำเสนอข้อมูลเป็นเหตุผลที่เลือกทำการสื่อสารสุขภาพดิจิทัล	4.10	0.904	มาก
-a4	ทำการสื่อสารสุขภาพดิจิทัล เฉพาะบนช่องทางที่ดำเนินการอย่างถูกต้อง	4.01	0.931	มาก
-a6	ใช้การสื่อสารสุขภาพดิจิทัลเมื่อมีปัญหาเรื่องการเงิน	3.99	0.903	มาก
-a9	เข้าร่วมกิจกรรมสุขภาพทางออนไลน์ ที่จัดโดยหน่วยงานด้านสุขภาพ	3.91	0.850	มาก
-a10	สื่อสารสุขภาพดิจิทัลเฉพาะเมื่อตนเองเกิดปัญหาสุขภาพ	3.68	0.947	มาก
-a3	ติดตามการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลแบบ Live สด	3.17	0.963	ปานกลาง
-a1	หลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามคำแนะนำสุขภาพที่ขาดความชัดเจน	3.08	1.005	ปานกลาง
-a11	ค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับโรคไม่ติดต่อเรื้อรังด้วยวิธีการสื่อสารสุขภาพดิจิทัล	2.62	1.009	ปานกลาง
-a12	หลีกเลี่ยงแลกเปลี่ยนปัญหาสุขภาพกับเครือข่ายบนสื่อสังคมออนไลน์	2.58	0.957	น้อย
-a2	ตรวจสอบความถูกต้องก่อนแชร์คอนเทนต์สุขภาพที่เป็นไวรัส	2.25	0.978	น้อย
รวม		3.15	0.914	ปานกลาง

ผลการวิจัย ดังแสดงในตารางที่ 3 พบว่าระดับการทำการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลของผู้สูงวัยชาวจีนในจังหวัดเหอหนาน ส่วนมากอยู่ที่ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.15) โดยมีการกระทำจำแนกเป็น 12 ประเด็น (a1 – a12) อยู่ใน 3 ระดับ คือ มากกว่าครึ่ง หรือ 7 ใน 12 ประเด็นอยู่ที่ระดับมาก ตามด้วยระดับปานกลาง 3 ประเด็นและ 2 ประเด็นอยู่ที่ระดับน้อย ผู้สูงวัยส่วนมากหลีกเลี่ยงใช้เทคโนโลยี AI เพื่อการสื่อสารสุขภาพดิจิทัล (ค่าเฉลี่ย 4.18) และวิตกกังวลเมื่อต้องทำการสื่อสารสุขภาพดิจิทัล (ค่าเฉลี่ย 4.17) ตรงข้ามกับประเด็น ตรวจสอบความถูกต้องก่อนแชร์คอนเทนต์สุขภาพที่เป็นไวรัส ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด (2.25) เมื่อเปรียบเทียบกับประเด็นการกระทำเกี่ยวกับการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลทั้ง 12 ประเด็น

2) ผลการเปรียบเทียบโดยการวิเคราะห์ความสำคัญและผลการปฏิบัติเกี่ยวกับการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลของผู้สูงวัย

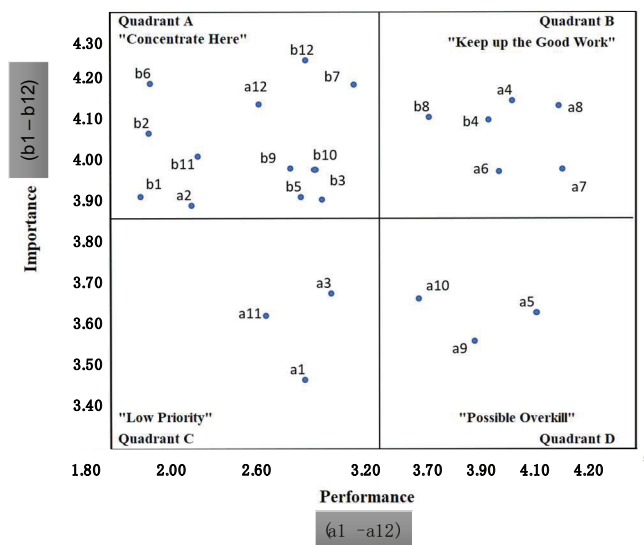
จากภาพที่ 1 แสดงผลจากการวิเคราะห์ความสำคัญ (b1-b12) และผลการปฏิบัติ (a1-a12) เกี่ยวกับการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงวัยส่วนมากให้ความสำคัญกับการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลสูงมากในทุกประเด็นบ่งชี้ โดยมี 10 ประเด็นบ่งชี้อยู่ในกล่อง A ‘มุ่งให้ความสนใจ’และ

มีอีก 2 ประเด็น คือ การตื่นตัวเรื่องการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลของผู้สูงวัยจะยกระดับความรู้เรื่องสุขภาพ (b8) และ ยังมีการพัฒนาเครื่องมือบริการสุขภาพเป็นระบบดิจิทัล ความสามารถในการสื่อสารสุขภาพดิจิทัล ยิ่งจำเป็น (b4) ที่อยู่ในกล่อง B ‘ดีแล้วทำต่อไป’

ส่วน ผลการปฏิบัติ พบว่า กระจายตัวในทุกกล่อง ผลการปฏิบัติที่ควร ‘มุ่งให้ความสนใจ’ คือ ตรวจสอบความถูกต้องก่อนแชร์คอนเทนต์สุขภาพที่เป็นไวรัล (a2) และ หลีกเลี่ยงแลกเปลี่ยนปัญหาสุขภาพกับเครือข่ายบนสื่อสังคมออนไลน์ (a12) ดังนั้นคุณภาพของข้อมูลและบริการด้านสุขภาพจึงเป็นประเด็นที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรให้ความสนใจ นอกจากนี้ การหลีกเลี่ยงใช้เทคโนโลยี AI เพื่อการสื่อสารสุขภาพดิจิทัล (a7) และ วิตกกังวลเมื่อต้องทำการสื่อสารสุขภาพดิจิทัล (a8) ในกล่อง ‘ดีแล้วทำต่อไป’ นั้น เมื่อแปลความหมายในมุมมองของทั้ง 2 ประเด็น ต่างเป็นสิ่งที่ต้องการการปรับปรุงให้ดีขึ้น ผู้สูงวัยควรสบายใจเมื่อต้องใช้เทคโนโลยี AI หรือไม่ควรวิตกกังวลเมื่อกระทำการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลเนื่องจาก ปัจจุบัน มีการบูรณาการเทคโนโลยี AI สำหรับการแพทย์และการบริการสุขภาพหลากหลายรูปแบบมากขึ้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการรักษาและประโยชน์ของคนไข้

ในส่วนของกล่อง C ‘ไม่สมควรทำตอนนี้’ ปรากฏตัวบ่งชี้เกี่ยวกับการสื่อสารสุขภาพดิจิทัล เฉพาะด้านผลการปฏิบัติคือ ติดตามการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลแบบ Live สดหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะสุขภาพที่ขาดความชัดเจนและ ค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับโรคไม่ติดต่อเรื้อรังด้วยวิธีการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลแสดงว่า ผู้สูงวัยส่วนมากไม่นิยมการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลในรูปแบบ Live สด มีความระมัดระวังในการปฏิบัติตามข้อมูลด้านสุขภาพบนสื่อดิจิทัล จึงไม่นิยมค้นหาข้อมูลด้านสุขภาพบนช่องทางดิจิทัล

ส่วนกล่อง D ‘ทำมากเกินไป’ หรือผู้สูงวัยนิยมปฏิบัติเกี่ยวกับการสื่อสารสุขภาพดิจิทัล แต่ไม่เห็นว่ามีสำคัญ ได้แก่ รูปแบบการนำเสนอข้อมูลเป็นเหตุผลที่เลือกทำการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลเข้าร่วมกิจกรรมสุขภาพทางออนไลน์เฉพาะที่จัดโดยหน่วยงานด้านสุขภาพและ สื่อสารสุขภาพดิจิทัลเฉพาะเมื่อตนเองเกิดปัญหาสุขภาพแสดงว่า รูปแบบการนำเสนอและแหล่งข้อมูลสุขภาพบนสื่อดิจิทัลเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลของผู้สูงวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผลวิจัยแสดงให้เห็นด้วยว่า การสื่อสารสุขภาพดิจิทัลไม่ใช่วิธีที่ผู้สูงวัยเลือกปฏิบัติในเชิงป้องกันปัญหาด้านสุขภาพแต่จะกระทำเมื่อปัญหาสุขภาพเกิดขึ้นแล้ว

ภาพที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ความสำคัญและผลการปฏิบัติเกี่ยวกับการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลของผู้สูงวัยชาวจีน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยโดยสรุป คือ ผู้สูงวัยชาวจีนในจังหวัดเหอหนานมีความรอบรู้เรื่องสุขภาพ โดยเฉพาะกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรังในระดับดี แม้ผู้สูงวัยส่วนมากเชื่อว่ามี ความแตกต่างในเรื่องการเข้าถึง เทคโนโลยีดิจิทัลระหว่างคนในเขตเมืองกับพื้นที่ชนบท การสื่อสารสุขภาพดิจิทัลเป็นเรื่องสำคัญใน ความคิดเห็นของผู้สูงวัย แต่ภาคปฏิบัติหรือการลงมือทำตรงกันข้ามผู้สูงวัยมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับ เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เป็นระบบดิจิทัล และ AI เพื่อการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลนอกจากนี้ ผู้สูงวัยมักแชร์ และส่งต่อข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพที่เป็นกระแสในสังคมก่อนตรวจสอบความถูกต้อง รวมถึงการแลกเปลี่ยนข้อมูลสุขภาพกับเครือข่ายบนสื่อสังคมออนไลน์กลยุทธ์เพื่อพัฒนาคุณภาพการสื่อสารสุขภาพ ดิจิทัลของผู้สูงวัยชาวจีน คือ มุ่งเน้นส่งเสริมความสำคัญเรื่อง ‘ซัวร์ก่อนแชร์’ สำหรับข้อมูลสุขภาพที่ ได้รับ หรือที่จะโพสต์ และส่งต่อ

อภิปรายผลการวิจัย

ความรอบรู้เรื่องสุขภาพของผู้สูงวัย

ผลการศึกษาเกี่ยวกับความรอบรู้เรื่องสุขภาพของผู้สูงวัยชาวจีน สอดคล้องกับที่หยาง จิงเกา หยาง และ หวาง จูซุน (Yang, Gao and Wang, 2020) ได้พบว่า ระดับความรอบรู้เรื่องสุขภาพขึ้น อยู่กับ 3 ปัจจัย คือ ระยะเวลาที่มีประสบการณ์ด้านสุขภาพ สภาพสังคมและระบบงานด้านสุขภาพ และเทคโนโลยีเรื่องสุขภาพซึ่งตรงกับข้อมูลสถิติจำนวนผู้มีความรอบรู้เรื่องสุขภาพในสังคมจีน ที่พบว่าอยู่ในอัตราที่ดีมาก คือเพิ่มสูงขึ้นเป็น 3 เท่าในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา แต่เมื่อจำแนกตามช่วงอายุ

กลับพบว่า จำนวนที่เพิ่มขึ้นในกลุ่มผู้สูงวัยอายุ 60 – 69 ปี อยู่ที่ร้อยละ 4 เป็นอัตราที่ต่ำมาก เมื่อเปรียบเทียบกับตัวเลขของวัยอื่น (Lee, 2023) ขณะที่ รายงานประจำปี 2022 ของสมาคมเวชศาสตร์การป้องกันแห่งประเทศไทย (Chinese Preventive Medicine Association) ระบุว่า ปัญหาสุขภาพของผู้สูงวัยต้องอาศัยความรู้ด้านเวชศาสตร์การป้องกัน โดยเฉพาะกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูงหรือแตก โรคหัวใจ มะเร็ง เบาหวาน ปอดอักเสบและติดเชื้อ รวมถึงปัญหาด้านสุขภาพจิตเนื่องจากกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรังต้องใช้ระยะเวลาต่อเนื่องในการดูแลรักษาดังนั้น ความรอบรู้เรื่องสุขภาพ จึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการใช้ชีวิตในยามสูงวัยให้มีความสุขทั้งในแง่สุขภาพและความอยู่ดีมีสุขข้อค้นพบในงานวิจัยนี้ ที่ว่า มีความแตกต่างในการเข้าถึงสื่อดิจิทัลระหว่างคนในเมืองกับคนในพื้นที่ชนบทซึ่งต่างอยู่ในจังหวัดเดียวกันหรือความกังวลเกี่ยวกับความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงวัยในเหอหนานเป็นสิ่งยืนยันข้อเสนอแนะจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องก่อนหน้านี้ ว่า หน่วยงานด้านสาธารณสุขระดับพื้นที่ต้องมีการบริหารจัดการนโยบายและแนวปฏิบัติที่เห็นผลในระยะใกล้อย่างจริงจังเพื่อส่งเสริมการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลให้แก่ผู้สูงวัยในสังคมจีน (Li, 2024; Li, Wang and Jing, 2020; Yang, 2023)

ความสำคัญและผลการปฏิบัติเกี่ยวกับการสื่อสารสุขภาพดิจิทัล

ผลการศึกษาเปรียบเทียบความสำคัญและผลการปฏิบัติเกี่ยวกับการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลของผู้สูงวัยชาวจีนซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งที่ให้ความสำคัญอย่างมากนั้น สามารถอธิบายได้จากแนวคิดที่ว่า โดยธรรมชาติของผู้สูงวัย จะยอมรับสิ่งใหม่ เมื่อสิ่งนั้นสอดคล้องกับความคุ้นชิน แต่มักปฏิเสธหรือหลีกเลี่ยงเรื่องเทคโนโลยีหรือสิ่งแปลกใหม่โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตกับผู้สูงวัย (Lehtinen, 2023) ซึ่งผลการศึกษาของ หลี่ฮัวหวัง ชิว และ จิง เล่ย์ (Li, Wang and Jing, 2020) ได้เปิดเผยว่าแม้อินเทอร์เน็ตเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์ต่อชีวิตยามเกษียณที่ผู้สูงวัยมักต้องอยู่โดดเดี่ยวและรู้สึกไร้คุณค่า แต่เป็นปัญหาในอีกมุมหนึ่ง เพราะอินเทอร์เน็ตเป็นสิ่งแปลกใหม่ เป็นเทคโนโลยีที่ไม่สอดคล้องกับทักษะที่มีหรือความรู้ที่สะสมมายาวนาน นอกจากนี้ การที่รูปแบบการนำเสนอข้อมูลสุขภาพดิจิทัล เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลของผู้สูงวัย ซึ่งงานวิจัยของ เฉียว เหวยอิน (Qiao, 2024) ได้เปิดเผยว่า ผู้สูงวัยมักพึงพอใจการดูคอนเทนต์ในรูปแบบวิดีโอเพราะเข้าใจคอนเทนต์ได้ง่าย ได้เห็นวิธีการ พร้อมเสียงบรรยายเรื่องราว และสามารถเลือกดูซ้ำตามต้องการ ดังนั้น คอนเทนต์เพื่อการสื่อสารสุขภาพดิจิทัลแก่ผู้สูงวัยจึงควรจัดทำในรูปแบบวิดีโอ มีขั้นตอนไม่ซับซ้อนในการเข้าถึงคอนเทนต์เพื่อลดความกังวลของผู้สูงวัยเกี่ยวกับความสามารถด้านเทคโนโลยี

อย่างไรก็ดีเทคโนโลยีของโทรศัพท์มือถือสมัยใหม่ซึ่งใช้ผลิตภัณฑ์คอนเทนต์ได้ ผู้ที่มีโทรศัพท์มือถือรุ่นใหม่บนเทคโนโลยีดิจิทัล 5G สามารถสร้างสรรค์และเผยแพร่คอนเทนต์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ได้เอง ดังที่ เฉิน เหลียง และ ถัง หงยี่ (Chen and Tang, 2022) ได้เปิดเผยว่า ทุกวันนี้

บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขจำนวนมากมีความตื่นตัว สนใจใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางช่วยการดูแลรักษาสุขภาพคนป่วยเพื่อประสิทธิภาพการให้บริการที่ดีขึ้น และช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย การสื่อสารสุขภาพดิจิทัลให้แก่สาธารณะจึงเป็นการยกระดับงานด้านสาธารณสุขและเพิ่มความรอบรู้เรื่องสุขภาพของประชาชน

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานด้านสาธารณสุข เช่น กระทรวงสาธารณสุข โรงพยาบาลประจำจังหวัด หน่วยงานด้านสาธารณสุข รวมถึงบ้านพักผู้สูงอายุ หรือ ‘บ้านบางแค’ นำไปพัฒนารูปแบบและช่องทางเพื่อการสื่อสารสุขภาพดิจิทัล
2. หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านผู้สูงอายุ เช่น กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงมหาดไทย โดยเฉพาะกรมการปกครองส่วนท้องถิ่นระดับย่อย เช่น อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน ใช้เป็นแนวทางการบริหารจัดการวางแผนรับมือสังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มรูปแบบ และปรับใช้ตามบริบทเชิงพื้นที่
3. ชุมชนและประชาคมท้องถิ่นนำไปเป็นแนวทางส่งเสริมการสร้างสรรค์คอนเทนต์ที่หลากหลายเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพเพื่อยกระดับความรอบรู้เรื่องสุขภาพของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- Carpentier, C. L.(2020). Agenda 2030 for sustainable development: A powerful global framework. *Journal of the International Council for Small Business*, 1(1), 14-23.
- Chen, Li.,&Tang,H. (2023). Intention of health experts to counter health misinformation in social media: Effects of perceived threat to online users, correction efficacy, and self-affirmation. *Public Understanding of Science*, 32, 284 - 303.
- Dunn, P., & Eric, H.(2019). Technology approaches to digital health literacy. *International Journal of Cardiology*, 293-296.
- Henrica, C.W., Lidwie, B. M., David, G.M.,& Caroline, B.T. (2017). Spearman–Brown prophecy formula and Cronbach’s alpha: Different faces of reliability and opportunities for new applications. *Journal of Clinical Epidemiology*, (85), 45-49.
- Ismail, FKM., &Subairi, AMB. (2022). Item objective congruence analysis for multidimensional items content validation of a reading test. *English Language Teaching*, 15(1), 3-5.

- Kendir, C., & Breton, E. (2020). Health literacy: From a property of individuals to one of communities. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(5), 1601.
- Lee, P.Y. (2023). Providing health-literacy-level-appropriate health education to older adults in the post-pandemic era. *Hu Li Za Zhi*, 70(2), 7-13.
- Leader, A., Capparella, L., & Waldman, L. (2021). Digital literacy at an urban cancer center: Implications for technology use and vulnerable patients. *Clinical Cancer Information*, JCO, 5.
- Lehtinen, V. (2023). Older adults experiencing and balancing the ambivalences of digitalisation in everyday life: Media repertoires as resources in domesticating emerging technologies. *Nordicom Review*, 44(1), 123-141.
- Li, J. (2024). E-health literacy in community. *Adult Learning*, 2(10), 15-20.
- Li, Y., Wang, Q., & Jing, L. (2020). Exploring technology professional development needs of digital immigrant teachers and digital native teachers in China. *International Journal of Information and Communication Technology Education(IJICTE)*, 16(3), 15-29.
- Mohammad, R. I. (2018). Sample Size for Big Population. https://www.researchgate.net/figure/Sample-size-for-big-population_tbl1_325574161
- National Economic and Social Development. (2023). *The 2023 Henan Provincial Statistical Bulletin*.
- Qiao, W. (2024). Analysing the challenges in aged care in China. *Highlights in Business, Economics and Management*, (24), 1856-1860.
- Rajpurkar, P. (2022). AI in health and medicine. *Nature*. <https://www.nature.com>
- Wu, H., Lin, W., & Li, Y. (2023). Health education in the management of chronic diseases among the elderly in the community with the assistance of a Mask R-CNN model. *American Journal of Translational Research*, 15(7), 4629.
- Xu, W., Jing, W., & Cao, L. (2020). COVID-19 pandemic in China: Context, experience and lessons. *Health Policy and Technology*, 9, 639-648.
- Yang, H. (2023). Vaccine information-seeking behavior among the elderly [Unpublished doctoral dissertation]. Tsinghua University.

- Yang, J., Gao, Y., & Wang, Z. (2020). Increasing health literacy in China to combat noncommunicable diseases. *China CDC Weekly*, 51(2), 987.
- Yin, J. (2024). Development pathways for human resources among younger elderly from the perspective of active aging: A case study of Chengdu. *Aging Research*, 11(6), 2242–2249.

การทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
Teamwork of The School Administrators and Teachers
in Bang Len District Nakhon Pathom Province

ศศิธร พึ่งพร^{1*} สุมิตร สุวรรณ²

Sasithon Phuegporn^{1*} Sumit Suwan²

¹นิสิตหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

¹Master Student of Educational Administration,

Faculty of Educational & Development Sciences, Kasetsart University

²ศ.น.ท.ดร., ภาควิชาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน

คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

²Prof.Wg.Cdr.Dr.of Educational Administration,

Faculty of Educational & Development Sciences, Kasetsart University

*Corresponding author email : sasiphue459@gmail.com

วันที่รับ : 12 มกราคม 2568

วันที่แก้ไข : 12 มีนาคม 2568

วันที่ตอบรับ : 19 มีนาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม 2) เปรียบเทียบการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครู จำแนกตามตำแหน่ง เพศ ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ผู้บริหารและครูอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐมจำนวน 234 คน โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบ รายคู่โดยใช้สูตรของเชฟเฟ

ผลการวิจัย พบว่า 1) การทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการเปรียบเทียบการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม (1) จำแนกตามตำแหน่ง พบว่าด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานและด้านการกำหนดบทบาทหน้าที่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) จำแนกตามเพศ พบว่า ด้านการสื่อสารแบบเปิดเผยและด้านการกำหนดบทบาทหน้าที่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า ด้านการกำหนดบทบาทหน้าที่ แตกต่าง

กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (4) จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ : การทำงานเป็นทีม / ผู้บริหารและครูอำเภอบางเลน

Abstract

The research aimed to 1) study teamwork of administrators and teachers in Bang Len District, Nakhon Pathom Province, and 2) compare teamwork of administrators and teachers classified by position, gender, work experience, and school size. The sample group used in the research was 234 administrators and teachers in Bang Len District, Nakhon Pathom Province, using stratified random sampling. The research instruments were questionnaires. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation, t-test, one-way analysis of variance, and paired test using Scheffe's formula.

The results of the research found that 1) Teamwork of administrators and teachers in Bang Len District Nakhon Pathom Province Overall, it is at the highest level. 2) Results of comparing teamwork of administrators and teachers in Bang Len District. Nakhon Pathom Province (1) Classified by position, it was found that participation in work and in determining roles and responsibilities They are significantly different at the .05 level. (2) Classified by gender, it was found that open communication and in determining roles and responsibilities They are significantly different at the .05 level. (3) Classified by educational institution size It was found that the determination of roles and responsibilities They are significantly different at the .05 level (4) classified by work experience. It was found that overall and each aspect were not significantly different.

Keywords : Teamwork / Executives and teachers of Bang Len District

บทนำ

ในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงของโลกเป็นอย่างมากทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยี ส่งผลให้การศึกษาต้องได้รับการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นเท่าทันกับโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นหากต้องการพัฒนาการศึกษาให้ดี องค์กรทางด้านการศึกษาก็มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษาให้ทันกับกระแสโลกาภิวัตน์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง การบริหารองค์กรได้สะดวก และรวดเร็วจึงมีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านการบริหารวิชาการ การบริหาร งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมถึงสถานศึกษาในเขตพื้นที่โดยตรง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) การบริหารองค์กรที่ดีล้วนมาจากทรัพยากรบุคคลในองค์กรนั้น ๆ ที่มีความร่วมมือในการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ด้วยเหตุนี้ประเทศจึงเห็นความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรในการปฏิบัติงาน โดยความตอนหนึ่งในยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 ได้ระบุเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐไว้ว่า “บุคลากรภาครัฐเป็นคนดีและเก่ง ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึก มีความสามารถสูง มุ่งมั่น และเป็นมืออาชีพในการปฏิบัติหน้าที่และขับเคลื่อนภารกิจยุทธศาสตร์ชาติ” โดยภาครัฐมีระบบบริหารจัดการและพัฒนาบุคลากรให้สามารถสนองความต้องการในการปฏิบัติงาน มีความก้าวหน้าในอาชีพ สามารถจูงใจให้คนดีคนเก่งทำงานในภาครัฐ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) ดังนั้นทรัพยากรบุคคลที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศไปสู่ความก้าวหน้า ซึ่งการทำงานเป็นทีมจะระดมความสามารถ รวมทั้งสติปัญญาที่แตกต่างของบุคคลให้มาช่วยกันคิดและทำ ส่งผลให้เกิดความคิดที่กว้างขวาง รอบคอบ ซึ่งการทำงานเป็นทีมเป็นการร่วมมือร่วมใจในการทำงาน โดยการเปิดโอกาสให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมทำงาน มีการติดต่อสื่อสาร มีเป้าหมายสูงสุด คือ ความสำเร็จของทีมเป็นสำคัญ (ธีระ ไชยะสิทธิ์, 2555) การทำงานคนเดียวในองค์กรไม่สามารถทำให้งานสำเร็จได้ ต้องอาศัยความร่วมมือกัน แต่ในทางตรงกันข้ามหากองค์กรใดประสบปัญหาการทำงานเป็นทีมที่ขาดประสิทธิภาพ เกิดความขัดแย้งในองค์กร อาจก่อให้เกิดความล่าช้า ซึ่งการพัฒนาองค์กรต้องเริ่มต้นที่ผู้บริหารในระดับสูงสุด โดยอาจกำหนดเป็นนโยบาย วิสัยทัศน์หรือยุทธศาสตร์ในการพัฒนาองค์กร และการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกคน นอกจากนี้ผู้บริหารอาจใช้วิธีการสอดแทรกแนวคิดเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาองค์กรไปพร้อม ๆ กัน (สมิตร สุวรรณ, 2565) ดังนั้นผู้บริหารจึงถือเป็นหัวใจของการบริหารสถานศึกษา ต้องใช้การบริหารทั้งศาสตร์และศิลป์ มีการจัดระบบโครงสร้างการทำงานที่ชัดเจนเปิดโอกาสให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจเพื่อพัฒนาสถานศึกษา

การทำงานเป็นทีมเป็นการพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ ต้องดำเนินการโดยให้บุคลากรเห็นความสำคัญในเป้าหมายขององค์กร ซึ่งผู้บริหารมีส่วนสำคัญในการวางกฎระเบียบที่ชัดเจน กำหนดขอบเขตในการทำงานร่วมกัน อีกทั้งคอยให้คำปรึกษา ชี้แนวทางในการดำเนินงาน

(นาฏยา สุวรรณศิลป์, 2561) การทำงานเป็นทีมไม่จำเป็นต้องมีความคิดเห็นเหมือนกันทุกอย่าง การเห็นต่างก็ช่วยให้องค์กรพัฒนาไปได้เช่นกัน แต่ต้องอยู่ในจุดที่เกิดความสมดุลร่วมกัน ในขณะที่งานวิจัยของธีระ ไชยสิทธิ์ (2555) พบว่า หากโรงเรียนขาดการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ อาจทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ได้ เช่นเดียวกับงานวิจัยของจารุกัญญา โกพล (2562) พบว่าปัญหาและอุปสรรคในการทำงานร่วมกัน ได้แก่ การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ไม่ทั่วถึง ขาดการประสานงานกัน จัดบุคลากรไม่เหมาะสมกับงาน ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ ภาระงานที่นอกเหนือจากการสอนที่เพิ่มขึ้น การสอนไม่ตรงตามวุฒิและความถนัด มีความขัดแย้งในองค์กร รวมถึงการมีจิตสาธารณะน้อย มีภาวะผู้นำไม่เพียงพอ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องศึกษาปัญหาให้แน่ชัดเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการทำงานเป็นทีมในโรงเรียนให้ดีขึ้น

การบริหารสถานศึกษาในอำเภอบางเลน ซึ่งอยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 มีโรงเรียนจำนวนทั้งสิ้น 46 แห่ง สถานศึกษาบางแห่งประสบผลสำเร็จในการทำงานเป็นทีม แต่บางแห่งก็ประสบปัญหา เช่น การจัดบุคลากรไม่เหมาะสมกับงาน ส่งผลให้งานขาดประสิทธิภาพ ขาดการประสานงานกันเป็นทีม การกระจายงานไม่ทั่วถึงกับบุคลากร ทำให้บุคลากรขาดความทุ่มเทในการทำงาน ทำงานล่าช้ากว่าที่กำหนด ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่สำคัญในการทำงาน หากไม่ได้รับการแก้ไขหรือพัฒนาให้ดีขึ้นก็จะเกิดปัญหาใหญ่ในภายหลัง ซึ่งการทำงานเป็นทีมเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาองค์กรไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยเฉพาะการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ประสิทธิภาพทั้งในด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม มีการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมากน้อยเพียงใด เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการวางแผนและพัฒนาการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อเปรียบเทียบการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามตำแหน่ง เพศ ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดลักษณะการทำงานเป็นทีมของ แมคเกรเกอร์และลิเคอร์ท ชาลวูชัย อาจินสมาจาร (2550) สมคิด บางโม (2550) วิเชียร วิทยอุดม (2550) อริศรา อุ่มสิน (2560)

ธีระ ไชยสิทธิ์ (2555) และ จารุกัญญา โกพล (2562) สามารถสังเคราะห์ลักษณะการทำงานเป็นทีมได้ 8 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของทีม
2. ด้านการสื่อสารแบบเปิดเผย
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงาน
4. ด้านความไว้วางใจ
5. ด้านการยอมรับนับถือ
6. ด้านการกำหนดบทบาทหน้าที่
7. ด้านภาวะผู้นำในทีม
8. ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 จำนวนผู้บริหาร 38 คน และจำนวนครู 416 คนรวมจำนวนทั้งหมด 454 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น

1. ตำแหน่ง
 - 1.1 ผู้บริหาร
 - 1.2 ครู
2. เพศ
 - 2.1 ชาย
 - 2.2 หญิง
3. ประสบการณ์การทำงาน
 - 3.1 ต่ำกว่า 10 ปี
 - 3.2 10 – 20 ปี
 - 3.3 20 ปีขึ้นไป
4. ขนาดโรงเรียน
 - 4.1 เล็ก
 - 4.2 กลาง

ตัวแปรตาม

- การทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครู ประกอบด้วย 8 ด้าน ดังนี้
1. ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของทีม
 2. ด้านการสื่อสารแบบเปิดเผย
 3. ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงาน
 4. ด้านความไว้วางใจ
 5. ด้านการยอมรับนับถือ
 6. ด้านการกำหนดบทบาทหน้าที่
 7. ด้านภาวะผู้นำในทีม
 8. ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหารและครูอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ผู้บริหารจำนวน 38 คน และจำนวน 416 คน รวมทั้งหมดจำนวน 454 คน (ข้อมูลรายชื่อโรงเรียน ณ วันที่ 1 สิงหาคม 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครูอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยกำหนดขนาดตัวอย่างจากเครจซี่และมอร์แกน Krejcie & Morgan (1970, อ้างในวาโร พึ่งสวัสดิ์, 2551) ได้ขนาดตัวอย่าง 234 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 34 คน และครู 200 คน โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) จำแนกตามขนาดของโรงเรียนขนาดเล็กกับขนาดกลาง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยผู้วิจัยได้มีการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ข้อมูลต่าง ๆ และเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบการสร้างเครื่องมือหรือแบบสอบถาม จากนั้นนำแบบสอบถามไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบและพิจารณาแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นและนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของคุณภาพเครื่องมือในด้านเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญไปคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence : IOC) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-Out) ในโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนครปฐม ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ ปรากฏว่าได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามระหว่าง 0.98 แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ตำแหน่ง เพศ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีม แยกเป็นประเด็นข้อคำถาม 8 ด้าน คือด้านการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของทีมด้านการสื่อสารแบบเปิดเผยด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานด้านความไว้วางใจ ด้านการยอมรับนับถือ ด้านการกำหนดบทบาทหน้าที่ด้านภาวะผู้นำในทีมและการมีมนุษยสัมพันธ์มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคอร์ท

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์การเก็บข้อมูลไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ผ่านระบบสำนักงานอิเล็กทรอนิกส์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 เพื่อขอความร่วมมือเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารและครูด้วยระบบ Google Forms

2. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากระบบ Google Forms จำนวน 230 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.29 จากนั้นตรวจสอบความสมบูรณ์ เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ตำแหน่ง เพศ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา โดยหาร้อยละ (Percentage) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาและครูอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ทั้ง 8 ด้าน ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยการหาค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลผลดังนี้ Likert. (1967 อ้างในจารุกัญญา โกพล, 2562)

4.51 – 5.00 หมายถึง มีการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง มีการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง มีการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง มีการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับน้อย

1.0 – 1.50 หมายถึง มีการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา และครูอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยหาค่าที (t-test) และจำแนกประสบการณ์การทำงานด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และหากพบความแตกต่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe')

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n=230)		
ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม		
ผู้บริหาร	30	13
ครู	200	87
รวม	230	100
เพศ		
ชาย	69	30
หญิง	161	70
รวม	230	100
ประสบการณ์ทำงาน		
ต่ำกว่า 10 ปี	135	58.7
10 - 20 ปี	75	32.6
20 ปีขึ้นไป	20	8.7
รวม	230	100
ขนาดสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน		
ขนาดเล็ก (1 – 120 คน)	55	23.9
ขนาดกลาง (121 – 600 คน)	175	76.1
รวม	230	100

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามตำแหน่งเป็นผู้บริหาร จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 13 ครูจำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 87 จำแนกตามเพศ เพศชาย จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 30 เพศหญิง จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 70 จำแนกประสบการณ์ทำงาน ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 58.7 10 – 20 ปี จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 32.6 20 ปีขึ้นไป จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 8.7 จำแนกขนาดสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน ขนาดเล็ก (1 - 120 คน) จำนวน 55 คิดเป็นร้อยละ 23.9 และขนาดกลาง (121 – 600 คน) จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 76.1

2. ผลการศึกษาการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยรวม

การทำงานเป็นทีม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของทีม	4.59	0.49	มากที่สุด	3
2. ด้านการสื่อสารแบบเปิดเผย	4.53	0.54	มากที่สุด	6
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงาน	4.50	0.60	มาก	7
4. ด้านความไว้วางใจ	4.56	0.64	มากที่สุด	4
5. ด้านการยอมรับนับถือ	4.62	0.60	มากที่สุด	2
6. ด้านการกำหนดบทบาทหน้าที่	4.50	0.54	มาก	8
7. ด้านภาวะผู้นำในทีม	4.69	0.45	มากที่สุด	1
8. ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์	4.56	0.66	มากที่สุด	5
รวม	4.57	0.51	มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 พบว่า การทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีค่าเฉลี่ยมากที่สุดอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำในทีม ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.45) ด้านการยอมรับนับถือ ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.60) ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของทีม ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.49) ด้านความไว้วางใจ ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.64) ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.66) ด้านการสื่อสารแบบเปิดเผย ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.54) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงาน ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.60) และด้านการกำหนดบทบาทหน้าที่ ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.54)

3. ผลการเปรียบเทียบการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามตำแหน่ง เพศ ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
จำแนกตามตำแหน่ง

การทำงานเป็นทีม	ผู้บริหาร		ครู		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของทีม	4.68	0.31	4.58	0.51	1.05	0.30
2. ด้านการสื่อสารแบบเปิดเผย	4.59	0.37	4.52	0.56	.78	0.44
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงาน	4.73	0.35	4.46	0.62	2.22	0.03*
4. ด้านความไว้วางใจ	4.69	0.35	4.54	0.68	1.19	0.23
5. ด้านการยอมรับนับถือ	4.75	0.32	4.61	0.62	1.23	0.22
6. ด้านการกำหนดบทบาทหน้าที่	4.69	0.30	4.57	0.53	2.06	0.04*
7. ด้านภาวะผู้นำในทีม	4.70	0.34	4.67	0.49	.33	0.74
8. ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์	4.71	0.32	4.55	0.65	1.28	0.20
รวม	4.69	0.31	4.56	0.53	1.42	0.16

*p<.05

ตารางที่ 3 พบว่าการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงาน และด้านการกำหนดบทบาทหน้าที่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยตำแหน่งผู้บริหารมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมด้านการมีส่วนร่วมในการทำงาน และด้านการกำหนดบทบาทหน้าที่มากกว่าตำแหน่งครู

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
จำแนกตามเพศ

การทำงานเป็นทีม	เพศชาย		เพศหญิง		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของทีม	4.55	0.48	4.31	0.49	-.87	.39
2. ด้านการสื่อสารแบบเปิดเผย	4.41	0.56	4.59	0.52	-2.16	.03*
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงาน	4.46	0.59	4.52	0.60	-.80	.43
4. ด้านความไว้วางใจ	4.25	0.62	4.59	0.66	-.92	.36
5. ด้านการยอมรับนับถือ	4.64	0.41	4.62	0.60	.15	.88
6. ด้านการกำหนดบทบาทหน้าที่	4.40	0.54	4.56	0.54	-2.53	.01*
7. ด้านภาวะผู้นำในทีม	4.72	0.40	4.67	0.47	.65	.51
8. ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์	4.53	0.64	4.58	0.67	-.52	.60
รวม	4.52	0.46	4.59	0.53	-1.04	.30

*p<.05

จากตารางที่ 4 พบว่าการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามเพศ โดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ด้านการสื่อสารแบบเปิดเผย และด้านการกำหนดบทบาทหน้าที่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมด้านการสื่อสารแบบเปิดเผย และด้านการกำหนดบทบาทหน้าที่มากกว่าเพศชาย

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

การทำงานเป็นทีม	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของทีม	4.64	0.48	4.58	0.49	.76	.45
2. ด้านการสื่อสารแบบเปิดเผย	4.58	0.48	4.52	0.56	.81	.41
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงาน	4.58	0.55	4.48	0.61	1.13	.26
4. ด้านความไว้วางใจ	4.61	0.69	4.55	0.64	.67	.51
5. ด้านการยอมรับนับถือ	4.60	0.62	4.64	0.59	-.45	.66
6. ด้านการกำหนดบทบาทหน้าที่	4.63	0.46	4.45	0.56	2.13	.03*
7. ด้านภาวะผู้นำในทีม	4.70	0.44	4.68	0.46	.30	.77
8. ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์	4.62	0.63	4.54	0.68	.75	.46
รวม	4.62	0.49	4.56	0.51	.86	.39

*p<.05

จากตารางที่ 5 พบว่าการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ด้านการกำหนดบทบาทหน้าที่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารและครูสถานศึกษาขนาดเล็กมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมด้านการกำหนดบทบาทหน้าที่มากกว่าผู้บริหารและครูสถานศึกษาขนาดกลาง

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

การทำงานเป็นทีม	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
4. ด้านความไว้วางใจ	ระหว่างกลุ่ม	2	.40	.20	.49	.62
	ภายในกลุ่ม	227	94.44	.42		
	รวม	229	94.84			
5. ด้านการยอมรับนับถือ	ระหว่างกลุ่ม	2	.33	.17	.46	.63
	ภายในกลุ่ม	227	80.80	.36		
	รวม	229	81.13			
6. ด้านการกำหนดบทบาทหน้าที่	ระหว่างกลุ่ม	2	.59	.30	.99	.37
	ภายในกลุ่ม	227	67.39	.30		
	รวม	229	67.98			
7. ด้านภาวะผู้นำในทีม	ระหว่างกลุ่ม	2	.06	.03	.15	.86
	ภายในกลุ่ม	227	46.84	.21		
	รวม	229	46.90			
8. ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์	ระหว่างกลุ่ม	2	.19	.09	.21	.81
	ภายในกลุ่ม	227	100.68	.44		
	รวม	229	100.86			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	2	.10	.04	.19	.83
	ภายในกลุ่ม	227	58.56	.26		
	รวม	229	58.66			

* $p < .05$

จากตารางที่ 6 พบว่าการเปรียบเทียบการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปผลการวิจัย

1. การทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 6 ด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำในทีม ด้านการยอมรับนับถือ

ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของทีม ด้านความไว้วางใจใจ ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ ด้านการสื่อสารแบบเปิดเผย และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้านได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงาน และด้านการกำหนดบทบาทหน้าที่ ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

2.1 การเปรียบเทียบการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงาน และด้านการกำหนดบทบาทหน้าที่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยตำแหน่งผู้บริหารมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมมากกว่าตำแหน่งครู

2.2 การเปรียบเทียบการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามเพศ พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสื่อสารแบบเปิดเผย และด้านการกำหนดบทบาทหน้าที่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมมากกว่าเพศชาย

2.3 การเปรียบเทียบการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการกำหนดบทบาทหน้าที่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารและครูสถานศึกษาขนาดเล็กมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมมากกว่าผู้บริหารและครูสถานศึกษาขนาดกลาง

2.4 การเปรียบเทียบการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยพบว่าการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารและครูอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ให้ความสำคัญต่อการทำงานเป็นทีม ส่วนในรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของทีม ด้านการสื่อสารแบบเปิดเผย ด้านความไว้วางใจใจ ด้านการยอมรับนับถือ ด้านภาวะผู้นำในทีม ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ และอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงาน ด้านการกำหนดบทบาทหน้าที่ ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารและครูอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม เห็นความสำคัญของการทำงานเป็นทีมอย่างดี ให้ความร่วมมือกัน

และรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย มีการตั้งเป้าหมายของการทำงานที่ชัดเจน สนับสนุนการทำงานร่วมกัน ยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการสื่อสารที่ดี ส่งผลให้การทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาจึงมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิเชียร วิทย์อุดม (2550) ได้กล่าวว่า การทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีความชัดเจนของเป้าหมาย เพื่อให้สามารถบรรลุและเชื่อได้ว่าเป้าหมายเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด มีทักษะที่เกี่ยวข้องโดยแต่ละบุคคลจะมีความสามารถเฉพาะบุคคลและมีการทำงานที่ดี อีกทั้งมีความเชื่อถือนระหว่างกัน มีความผูกพัน เมื่อคนในทีมมีความผูกพันก็จะทำงานให้สำเร็จและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การสื่อสารที่ดีก็ช่วยให้ได้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ชัดเจน จะช่วยให้ทีมงานมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่สูงขึ้น มีความคิดร่วมกันในการทำงาน ผู้นำที่เหมาะสมก็สามารถกระตุ้นทีมงานให้สามารถทำงานได้ในทุกสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เช่นเดียวกับ อริศขรา อุ่มสิน (2560) ได้สรุปว่า ลักษณะของการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพนั้น สมาชิกในทีมงานจะต้องมีความไว้วางใจกัน ไว้วางใจกัน ซึ่งจะนำมาซึ่งการยอมรับในความรู้ ความสามารถ และเห็นคุณค่าของสมาชิก การมีมนุษยสัมพันธ์อันดีต่อกัน รวมถึงการมีส่วนร่วมในการคิด การปฏิบัติและแก้ปัญหา โดยใช้การสื่อสารแบบเปิดเผย ซึ่งเป็นการสื่อสารสองทาง โดยจะสามารถนำไปสู่เป้าหมายของทีมงานได้ อันจะส่งผลต่อความสำเร็จที่มีประสิทธิภาพของงาน

2. ผลการวิจัยพบว่าการเปรียบเทียบการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามตำแหน่ง เพศ ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา

2.1 ผู้บริหารและครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการทำงานเป็นทีม โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับเพิ่มสุข อนันต์มั่งคั่ง (2560) ได้ศึกษาการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนมารีย์วิทยาสังเกตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 แต่ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานและด้านการกำหนดบทบาทหน้าที่ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ตำแหน่งผู้บริหาร และตำแหน่งครูอาจมีความคิดเห็น ความรู้สึก ความต้องการ พฤติกรรม ทักษะ และวิธีการทำงานที่แตกต่างกัน โดยผู้บริหารมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมสูงกว่าครู อาจเนื่องมาจากผู้บริหารให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการทำงานและการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกัน ในขณะที่ผู้บริหารและครูจะมีส่วนร่วมในการวางแผนการทำงาน ร่วมคิดร่วมตัดสินใจ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการทำงาน และการมีส่วนร่วมในการช่วยกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา

2.2 ผู้บริหารและครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการทำงานเป็นทีม โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับผลการวิจัยของศิริชัย อ่อนอุบล (2560) และจารุกัญญา โกพล (2562) ในขณะที่ด้านการสื่อสารแบบเปิดเผยและด้านการกำหนดบทบาทหน้าที่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยด้านการสื่อสารแบบเปิดเผย เพศหญิงมีค่าเฉลี่ยทางสถิติมากกว่าเพศชาย อาจเนื่องจากเพศหญิงมีการสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเปิดเผยมากกว่า

เพศชาย ซึ่งการติดต่ออย่างเปิดเผยเป็นการสื่อสารที่เปิดโอกาสให้ผู้รับได้รับข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนปัญหาในการทำงานได้ชัดเจนตรงไปตรงมาและทั่วถึงด้วยความจริงใจ ผู้รับสามารถโต้ตอบและตรวจสอบข้อสงสัยได้อย่างเปิดเผย (ลำเทียน เฝ้าอาจ, 2559) ในส่วนด้านการกำหนดบทบาทหน้าที่เพศหญิงมีค่าเฉลี่ยทางสถิติมากกว่าเพศชาย อาจเนื่องจากจำนวนบุคลากรเพศชายในสถานศึกษาแต่ละแห่งมีจำนวนน้อย ส่งผลให้เพศชายต้องมีความเสียสละในการทำงานมากกว่าหรือบางบทบาทหน้าที่เพศหญิงอาจจะไม่เหมาะสม ภาระงานจึงตกไปอยู่ที่เพศชายมากกว่า ซึ่งจากรักัญญา โกพล (2562) ได้กล่าวว่า การกำหนดบทบาทที่มีการแบ่งงานกันตามความรู้ความสามารถ และตรงตามทักษะความเชี่ยวชาญของผู้ปฏิบัติ เป็นการมอบหมายให้ด้วยความไว้วางใจในความสามารถ และไว้วางใจในการแก้ไขปัญหาของทุกคนในทีม โดยแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบเพื่อความชัดเจน

2.3 ผู้บริหารและครูที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการทำงานเป็นทีม โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ด้านการกำหนดบทบาทหน้าที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสถานศึกษาขนาดเล็กมีการกำหนดบทบาทหน้าที่มากกว่าสถานศึกษาขนาดกลาง อาจเนื่องจากสถานศึกษาขนาดเล็กจำนวนบุคลากรมีจำนวนน้อย จึงต้องมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจน เพื่อที่จะขับเคลื่อนองค์กรไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ในขณะที่เปรมฤดี บุญยืน (2558) ได้ศึกษาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอดาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 พบว่า การทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอดาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 โดยจำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยโรงเรียนขนาดกลางมีการทำงานเป็นทีมมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดเล็ก ที่เป็นเช่นนั้นอาจเนื่องมาจากในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่นั้นมีความแตกต่างกัน ทั้งในด้านการบริหารจัดการงานด้านวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป สภาวะแวดล้อมต่าง ๆ การจัดงบประมาณในการพัฒนาบุคลากร และการสนับสนุนจากผู้บริหารที่ส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันก็มีความแตกต่างกัน

2.4 ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการทำงานเป็นทีม โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับ นพวรรณ คงพลี (2563) ที่ได้ศึกษาบทบาทการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี และช่อฉัตร บุญเฉลิม (2552) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเตรา เขต 1 ทั้งนี้ผู้วิจัยคิดว่าอาจเนื่องมาจากผู้บริหารและครูอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ได้ปฏิบัติงานกันอย่างเต็มที่และเต็มใจไม่ว่าประสบการณ์จะมากหรือน้อยก็ตาม บุคลากรต่างมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาสถานศึกษาไปในทิศทางเดียวกันซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่ดีในการทำงานเป็นทีมได้อย่างราบรื่น

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
2. ควรศึกษาบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
3. ควรศึกษาปัญหาและอุปสรรคและข้อจำกัดในการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2546. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- จารุกัญญา โกพล. (2562). การทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนสวितยาเขตพระธาตุมหายชัย. [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา] มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2550). ภาวะผู้นำในองค์กร. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- ช่อฉัตร บุญเฉลิม. (2552). พฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามะนิลา เขต 1 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- ธีระ ไชยะสิทธิ์. (2555). ศึกษาสภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- นพวรรณ คงพลี. (2563). ศึกษาบทบาทการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- นาฏยา สุวรรณศิลป์. (2561). การทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของทีมงานกรณีศึกษา กลุ่มโรงพยาบาลจุฬารัตน์ [การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- เปรมฤดี บุญเย็น. (2558). การทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

- เพิ่มสุข อนันต์มั่งคั่ง. (2560). การศึกษาการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนมารีวิทย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตข]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ลำเทียน เผ่าอาจ. (2559). การทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูในโรงเรียนขยายโอกาสอำเภอเมืองตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษตราด [วิทยานิพนธ์ปริญยามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิเชียร วิทย์อุดม. (2550). องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ: ธนัชการพิมพ์.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2549). การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นตรงของประสิทธิผลภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศิริชัย อ่อนอุบล. (2560). การสร้างทีมงานและแนวทางการสร้างทีมงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 [งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตสาขาการบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมคิด บางโม. (2550). องค์การและการจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- สุมิตร สุวรรณ. (2565). กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์การ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครปฐม: เพชรเกษม พรินติ้ง กรุ๊ป.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- อริศรา อุ่มสิน. (2560). การศึกษาการทำงานเป็นทีมของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษมัธยมศึกษา เขต 17 [ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพ
ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
Development of Academic Administration Strategies for Quality Primary
Schools under the Office of the Basic Education Commission

พิมประภา พันธุ์พิพัฒน์^{1*} นภาเดช บุญเชิดชู¹ จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย¹ นภาพรณ ยอดสิน¹
Pimprapa Panpipat^{1*} Napadech Booncherdchoo¹ Jittirat Saengloetuthai¹
Napaporn Yodsini¹

¹สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

¹Faculty of Education, Nakhon Pathom Rajabhat University

*Corresponding author email : phanphiphat2518@gmail.com

วันที่รับ : 23 ธันวาคม 2567

วันที่แก้ไข : 26 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่ตอบรับ : 11 มีนาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา 2) รับรองกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา การวิจัยนี้เป็นแบบผสมวิธี มี 2 ระยะ ดังนี้ 1) พัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการ ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนด เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ตัวอย่างในการศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ คือ โรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา จำนวน 124 แห่ง ได้มาโดยสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนกระจายตามภูมิภาค ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 372 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ภาวะคุกคามโดยใช้ตัวแบบ 2S4M, PEST และ TOWS Matrix และ 2) รับรองกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจัดประชุมสัมมนาอิงกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และผลสะท้อนจากการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ

ผลการวิจัย พบว่า 1. กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) เร่งพัฒนาความสามารถของครูในการทำวิจัยให้สอดคล้องกับสภาพ

ในปัจจุบัน 2) ปรับกลไกสรรหาและระดมงบประมาณในการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีตามสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน 3) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน 4) ยกย่องความสามารถของครูในการใช้เทคโนโลยีเพื่อทำการวิจัย และ 5) ยกย่องการนิเทศภายใน และ 2. ผลการสัมมนาของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้รับฉันทามติว่ามีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = 0.24)

คำสำคัญ : กลยุทธ์การบริหาร / งานวิชาการ / โรงเรียนคุณภาพ

Abstract

This research aimed to: 1) develop academic administration strategies for quality primary schools; and 2) validate the academic administration strategies for quality primary schools. This research employed mixed methods. Phase 1 Developing the academic management strategies for quality primary schools comprised. Key informants 9 persons, selected through purposive sampling. Data were collected by structured interviews and analyzed by content analysis. The research sample included 124 quality primary schools, selected through stratified random distributed by region. Data were collected using a questionnaire which has a reliability value for the whole version equal to 0.97, distributed to 372 respondents, Statistics used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation and modified priority need index. Analyzed strengths, weaknesses, opportunities, and threats were analyzed based on performing a SWOT analysis using the 2S4M, PEST, and TOWS Matrix models. Phase 2 Validating the developed academic administration strategies comprised. Data were collected through the connoisseurship seminar and an evaluation form for accuracy, appropriateness, feasibility, and usefulness and data were collected through feedback meetings.

The research results showed that: The developed academic administration strategies for quality primary schools comprise five strategies: 1) accelerating teacher research capability development to match current conditions; 2) adjusting mechanisms to source and mobilize funds for developing innovative media and technology based on current economic conditions; 3) promoting the use of technology to develop learning processes that meet learners' needs; 4) enhancing teachers' capabilities

in using technology for research; and 5) elevating internal supervision systems. And The results of the expert group seminar were agreed upon as accurate, appropriate, feasible and useful. at the highest level ($\bar{X}$ = 4.95, S.D. = 0.24).

Keywords : Administration strategy / Academic affairs / Quality school

บทนำ

โรงเรียนเป็นแหล่งจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาผู้เรียนด้านต่าง ๆ ได้แก่ สติปัญญา อารมณ์ สังคม และทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียน และผลิตกำลังคนให้มีคุณภาพที่จะช่วยจะพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน มีความสามารถแข่งขันด้านวิชาการ การเมือง เศรษฐกิจและเทคโนโลยีกับนานาประเทศได้ ความคาดหวังและเป้าหมายด้านการศึกษาระดับประเทศ คือ ต้องการให้สถานศึกษามีคุณภาพ ตามสถานการณ์โลกในศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา แต่ผลการพัฒนาการศึกษาไทยที่ผ่านมาคุณภาพการศึกษาทางด้านวิชาการ และคุณลักษณะของผู้เรียน คุณภาพของกระบวนการจัดการศึกษา และประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรต่าง ๆ ยังไม่บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาเท่าที่ควร สำหรับแผนการศึกษาของไทยฉบับปัจจุบันที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการศึกษาไว้ถึง 20 ปี นับตั้งแต่ พ.ศ. 2560 – 2579 ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาว่าเป็นกระบวนการที่ทำให้คนมีความรู้ มีความสามารถ มีทักษะและคุณสมบัติต่าง ๆ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) และข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564) พบว่า โรงเรียนในสังกัดปี 2563 เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก คิดเป็นร้อยละ 50.53 ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กเหล่านี้ประสบปัญหาสำคัญหลายประการ เช่น งบประมาณในการจัดการเรียนการสอน ขาดแคลนวัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี เพื่อสนับสนุนการศึกษา ด้วยเหตุนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้ดำเนินการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณภาพ เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้มีศักยภาพ และมีความพร้อมในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลโลกที่มีคุณภาพ เป็นต้นแบบและเป็นโรงเรียนแม่ข่ายที่มีการระดมทรัพยากร และใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างคุ้มค่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งได้กำหนดว่าการบริหารงานวิชาการเป็นภารกิจที่สำคัญของการบริหารโรงเรียน เป็นงานที่มีความสำคัญที่สุด เป็นหัวใจของการจัดการศึกษา ซึ่งทั้งผู้บริหารโรงเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ต้องมีความรู้ความเข้าใจ และให้ความสำคัญโดยมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการศึกษา และสุกัญญา เข้มข้อย (2565) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารงานของสถานศึกษาดังนั้น คุณภาพของผลผลิตจึงขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการบริหารงานด้านวิชาการของสถานศึกษา

การบริหารงานวิชาการจึงเป็นภาระงานที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องรับผิดชอบและขับเคลื่อนในการบริหารงานด้านนี้อย่างมีประสิทธิภาพ และจากการศึกษาพบว่าการบริหารเชิงกลยุทธ์มีความสำคัญต่อองค์กร ทำให้องค์กรสามารถดำเนินงานได้สอดคล้องกับบริบทและปัจจัยขององค์กร มีทิศทาง มีกรอบที่ชัดเจน และที่สำคัญเป็นการสร้างความตระหนักให้ผู้บริหารและสมาชิกขององค์กรได้ทราบว่าขณะนี้องค์กรของตนมีจุดแข็งโอกาส ภัยคุกคาม และจุดอ่อนที่เป็นอุปสรรคหรือเป็นประโยชน์ขององค์กร จนก่อให้เกิดการระดมความคิด การวางแผน การใช้ทรัพยากรและการดำเนินงานต่าง ๆ ในองค์กรเป็นไปในทิศทางเดียวกัน (ปิ่นรส มาลากุล ณ อยุธยา, 2550) ดังนั้น การบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนอีกรูปแบบหนึ่งที่ทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล การบริหารเชิงกลยุทธ์จึงเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารงานในโรงเรียน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว การที่จะพัฒนาโรงเรียนไปสู่โรงเรียนคุณภาพ การบริหารงานวิชาการมีความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน และยกระดับคุณภาพการศึกษา พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และใช้เทคโนโลยีได้อย่างสร้างสรรค์จึงจำเป็นต้องมีกลยุทธ์ในการบริหารงานวิชาการให้ประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อรับรองกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรและตัวอย่างสำหรับการพัฒนากลยุทธ์ ประกอบด้วย

1. การศึกษาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา

ผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา มีวุฒิทางการศึกษาในระดับปริญญาเอกหรือดำรงตำแหน่ง ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2 คน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 3 คน และผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 4 คน ในการสัมภาษณ์ รวมจำนวน 9 คน เป็นการเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. การศึกษาสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2566 แบ่งตามภูมิภาค 6 ภูมิภาค 183 แห่ง
ตัวอย่างในการทำวิจัยในครั้งนี้เป็นโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา ปีการศึกษา 2566 จำนวน 124 แห่ง ผู้ให้ข้อมูล 3 คน ประกอบด้วย
ผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้างานวิชาการ และครู รวมจำนวน 372 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่ง
ชั้นตามสัดส่วนกระจายตามภูมิภาค 6 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ภาคตะวันตก ภาคตะวันออก และภาคใต้

ประชากรและตัวอย่างสำหรับการรับรองกลยุทธ์ ประกอบด้วย

1. การประชุมอิงกลุ่มสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อดำเนินการสรุป
ประเด็นและสาระสำคัญ และประเมินความถูกต้องเหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์
การบริหารโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถม
ศึกษา มีวุฒิทางการศึกษาในระดับปริญญาเอกหรือดำรงตำแหน่ง ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 2 คน
ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 5 คน และอาจารย์
หรือผู้ทรงคุณวุฒิ ระดับการศึกษาปริญญาเอก จำนวน 3 คน จำนวน 11 คน โดยเลือกแบบเจาะจง
(Purposive Sampling) ในการประชุมอิงกลุ่มสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ

2. การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติในโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา

ผู้ให้ข้อมูล ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา
จำนวน 10 คน ในการให้ข้อมูลสะท้อนการนำกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพ
ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปปฏิบัติ

2. ขอบเขตเนื้อหาที่ศึกษา

1. บริหารงานวิชาการ 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การจัดการเรียนรู้
3) การวัดผลและการประเมินผล 4) การดำเนินงานวิจัย 5) การดำเนินงานนิเทศภายใน และ
6) การพัฒนา สื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้ ซึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์
เอกสารการบริหารงานวิชาการ และจากสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

2. การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 ระยะที่ 1 พัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา
ศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 ระยะที่ 2 รับรองกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา
ศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่การศึกษา

ตัวอย่างเป็นโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา ที่เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึง
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (โรงเรียนขยายโอกาส) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ทั่วประเทศ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีโดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพและ
ข้อมูลเชิงปริมาณ การดำเนินการวิจัยมี 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 พัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา
ศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการ
บริหารงานวิชาการ

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา

1. ดำเนินการสร้างเครื่องมือ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview)
ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ และส่วนที่ 2 เป็นข้อคำถามที่
เกี่ยวข้องกับสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางการพัฒนากลยุทธ์การบริหาร
งานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา

2. นำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ
ประเมินคุณภาพเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC:
Indexes of Item Objective Congruence) ในประเด็นการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริง
กับสภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางการพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับ
ประถมศึกษา พบว่าแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.80 - 1.00

3. ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการ
โรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา

1. นำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการสร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire)
เกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับ

ประถมศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่พึงประสงค์ และส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารงานโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) และภาษาโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Indexes of Item Objective Congruence) พบว่าแบบสอบถามมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.80 - 1.00

2. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในภาษา และประเด็นการตอบข้อคำถามแต่ละข้อในแบบสอบถาม นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) พบว่ามีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 และปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม ให้มีความสมบูรณ์

3. นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ภาวะคุกคามโดยการใช้ตัวแบบการวิเคราะห์ 2S4M, PEST และ TOWS Matrix และจัดทำกลยุทธ์

1. นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ ดำเนินการสร้างแบบวิเคราะห์ข้อมูล SWOT และ TOWS Matrix จัดทำเป็นรายคู่ ประกอบด้วย SO (จุดแข็ง-โอกาส) ST (จุดแข็ง-ภาวะคุกคาม) WO (จุดอ่อน-โอกาส) WT (จุดอ่อน-ภาวะคุกคาม)

2. จัดทำร่างกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ระยะที่ 2 รับรองกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 1 การประชุมอิงกลุ่มสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

1. นำข้อมูลจากระยะที่ 1 จัดทำกลยุทธ์ โดยสร้างคู่มืออิงกลุ่มสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) และแบบประเมินเกี่ยวกับความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. จัดประชุมอิงกลุ่มสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อรับรองกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา

3. นำผลการประเมินเกี่ยวกับความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐานมาหาค่าเฉลี่ย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.95 ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = 0.24) อยู่ในระดับมากที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติในโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้นำกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปปฏิบัติในโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษาจำนวน 1 แห่ง เป็นเวลา 3 เดือน และสรุปผลการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ

1. สร้างแบบบันทึกข้อมูลของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา

2. นำกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปปฏิบัติ ดังนี้ จัดประชุมชี้แจง อธิบายคู่มือการใช้กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และติดตามการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติเป็นระยะ จัดประชุม อภิปราย ชักถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา จากการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 พัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. เก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎี บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการเพื่อให้ได้ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการ

2. ขอนหนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์จากงานบัณฑิตศึกษา และดำเนินการสัมภาษณ์ทรงคุณวุฒิ

3. ขอนหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากงานบัณฑิตศึกษา การจัดส่งแบบสอบถามไปโรงเรียนที่เป็นตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และขอรับคืนทางไปรษณีย์

ระยะที่ 2 รับรองกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ขอนหนังสือเชิญ ขอความอนุเคราะห์ร่วมประชุมสัมมนาอิงกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อดำเนินการสรุปประเด็นสาระสำคัญ และประเมินความถูกต้องเหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการจัดประชุมอิงกลุ่มสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ
3. ขอหนังสือขอนำกลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้นไปปฏิบัติ จากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย และนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติในโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา 1 แห่ง
4. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ จากแบบบันทึกผลการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ กับผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 พัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์และการสังเคราะห์สาระสำคัญของเนื้อหา ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการ

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์เนื้อหาการบริหารงานวิชาการ มาสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ (f) ร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากการตอบแบบสอบถามสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา ประถมศึกษา และดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ($PNI_{modified}$)

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ภาวะคุกคามโดยการใช้ตัวแบบการวิเคราะห์ 2S4M, PEST และ TOWS Matrix และจัดทำร่างกลยุทธ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหาหมวดหมู่โดยการจับเป็นรายคู่ ประกอบด้วย SO (จุดแข็ง-โอกาส) ST (จุดแข็ง-ภาวะคุกคาม) WO (จุดอ่อน-โอกาส) WT (จุดอ่อน-ภาวะคุกคาม)

ระยะที่ 2 รับรองกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 1 การประชุมอิงกลุ่มสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อดำเนินการสรุปประเด็นและสาระสำคัญ และประเมินความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติในโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบบันทึกผล การนำกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานไปปฏิบัติ

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สภาพของสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในโดยภาพรวม

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ ของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกโดยภาพรวม

การบริหารงานวิชาการ	สภาพที่เป็นจริง				สภาพที่พึงประสงค์			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ปัจจัยทางการเมือง	3.74	0.69	มาก	4	4.99	0.04	มากที่สุด	2
2. ด้านปัจจัยทางเศรษฐกิจ	3.76	0.66	มาก	3	5.00	0.00	มากที่สุด	1
3. ด้านปัจจัยทางสังคม และวัฒนธรรม	3.85	0.59	มาก	1	4.87	0.28	มากที่สุด	3
4. ด้านเทคโนโลยี	3.79	0.66	มาก	2	4.64	0.62	มากที่สุด	4
เฉลี่ยรวม	3.79	0.65	มาก		4.88	0.24	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 สภาพที่เป็นจริงของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.65) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านปัจจัยทางสังคม และวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริงสูงที่สุด ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.59) รองลงมา คือ ด้านเทคโนโลยี ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.66) ด้านปัจจัยทางเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.66) และปัจจัยทางการเมือง ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.69) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.24) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านปัจจัยทางเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์สูงที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) รองลงมาคือ ด้านปัจจัยทางการเมือง ($\bar{X} = 4.99$, S.D. = 0.04) ปัจจัยทางสังคม และวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.87$, S.D. = 0.28) และด้านเทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.62) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ ของการบริหารงานวิชาการ
 โรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จาก
 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในโดยภาพรวม

การบริหารงานวิชาการ	สภาพที่เป็นจริง				สภาพที่พึงประสงค์			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านโครงสร้างและนโยบาย	4.00	0.56	มาก	2	4.70	0.59	มากที่สุด	5
2. ด้านบริการและผลผลิต	4.01	0.56	มาก	1	4.72	0.54	มากที่สุด	3
3. ด้านบุคลากร	3.97	0.55	มาก	5	4.70	0.54	มากที่สุด	4
4. ด้านประสิทธิภาพทางการเงิน	3.90	0.61	มาก	6	4.68	0.58	มากที่สุด	6
5. ด้านวัสดุทรัพยากร	3.97	0.55	มาก	4	4.73	0.54	มากที่สุด	2
6. ด้านการบริหารจัดการ	3.99	0.56	มาก	3	4.73	0.52	มากที่สุด	1
เฉลี่ยรวม	3.91	0.57	มาก		4.71	0.55	มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 สภาพที่เป็นจริงของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านบริการและผลผลิต มีค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริงสูงสุด ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.56) รองลงมา คือ ด้านโครงสร้างและนโยบาย ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.59) ด้านการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.56) ด้านวัสดุทรัพยากร ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.55) ด้านบุคลากร ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.55) และด้านประสิทธิภาพทางการเงิน ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.62) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมนอกโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการบริหารจัดการ มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์สูงสุด ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.53) รองลงมาคือ ด้านวัสดุทรัพยากร ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.54) ด้านบริการและผลผลิต ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.58) ด้านบุคลากร ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.54) ด้านโครงสร้างและนโยบาย ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.59) และด้านประสิทธิภาพทางการเงิน ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.58) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 การจัดลำดับความสำคัญตามความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในภาพรวม

การบริหารงานวิชาการ	สภาพที่เป็นจริง		สภาพที่พึงประสงค์		ความต้องการจำเป็น	การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	(PNI _{modified})	ภายใน
1. ด้านโครงสร้างและนโยบาย	4.00	0.59	4.70	0.59	0.175	จุดแข็ง (S)
2. ด้านบริการและผลผลิต	4.01	0.56	4.72	0.54	0.178	จุดแข็ง (S)
3. ด้านบุคลากร	3.97	0.55	4.70	0.53	0.186	จุดแข็ง (S)
4. ด้านประสิทธิภาพทางการเงิน	3.90	0.62	4.68	0.58	0.201	จุดอ่อน (W)
5. ด้านวัสดุทรัพยากร	3.97	0.55	4.73	0.54	0.191	จุดอ่อน (W)
6. ด้านการบริหารจัดการ	3.99	0.56	4.73	0.52	0.186	จุดแข็ง (S)

จากตารางที่ 3 พบว่า สภาพของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีความต้องการจำเป็นในระดับสูง ได้แก่ ด้านประสิทธิภาพทางการเงิน (PNI_{modified} = 0.201) และด้านวัสดุทรัพยากร (PNI_{modified} = 0.191) ตามลำดับ เป็นจุดอ่อนของสภาพของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำหรับด้านที่มีความต้องการจำเป็นในระดับต่ำ ได้แก่ ด้านโครงสร้างและนโยบาย (PNI_{modified} = 0.175) ด้านบริการและผลผลิต (PNI_{modified} = 0.178) ด้านบุคลากร (PNI_{modified} = 0.186) และด้านการบริหารจัดการ (PNI_{modified} = 0.186) ตามลำดับ เป็นจุดแข็งของสภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตารางที่ 4 การจัดลำดับความสำคัญตามความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกโดยภาพรวม

การบริหารงานวิชาการ	สภาพที่เป็นจริง		สภาพที่พึงประสงค์		ความต้องการ	การวิเคราะห์
					จำเป็น	สภาพแวดล้อม
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	(PNI _{modified})	ภายนอก
1. ด้านปัจจัยทางการเมือง	3.74	0.69	5.00	0.00	0.355	ภาวะคุกคาม(T)
2. ด้านปัจจัยทางเศรษฐกิจ	3.76	0.60	5.00	0.00	0.330	ภาวะคุกคาม(T)
3. ด้านปัจจัยทางสังคม และวัฒนธรรม	3.85	0.59	4.87	0.28	0.262	โอกาส (O)
4. ด้านเทคโนโลยี	3.79	0.66	4.64	0.62	0.224	โอกาส (O)

จากตารางที่ 4 พบว่าการบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นในระดับสูง ได้แก่ ด้านปัจจัยทางการเมือง (PNI_{modified} = 0.335) และด้านปัจจัยทางเศรษฐกิจ (PNI_{modified} = 0.330) เป็นภาวะคุกคามของสภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับด้านที่มีความต้องการจำเป็นในระดับต่ำ ได้แก่ ด้านเทคโนโลยี (PNI_{modified} = 0.224) และด้านปัจจัยทางสังคม และวัฒนธรรม (PNI_{modified} = 0.262) เป็นโอกาสของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กลยุทธ์	ความถูกต้อง		ความเหมาะสม		ความเป็นไปได้		ความเป็นประโยชน์		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. ปรับสัดส่วนงบประมาณการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาสอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน	4.93	0.23	4.88	0.43	4.88	0.42	4.93	0.23	มากที่สุด

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับ ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ต่อ)

กลยุทธ์	ความ ถูกต้อง		ความ เหมาะสม		ความ เป็นไปได้		ความเป็น ประโยชน์		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
2. จัดหางบประมาณ และระดมทรัพยากร และใช้ทรัพยากร ที่มีอยู่ใน โรงเรียนในการดำเนินงานสร้าง และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีตามความต้องการและ ความจำเป็น	4.96	0.18	4.85	0.44	4.96	0.23	4.90	0.31	มากที่สุด
3. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการ พัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ ตอบสนองความต้องการของ ผู้เรียน	4.95	0.19	5.00	0.00	4.95	0.24	5.00	0.00	มากที่สุด
4. ยกระดับความสามารถของครูใน การใช้เทคโนโลยีเพื่อทำการวิจัย	4.96	0.18	4.94	0.31	4.97	0.14	4.92	0.31	มากที่สุด
5. ยกระดับการนิเทศภายใน	5.00	0.00	5.00	0.00	5.00	0.00	5.00	0.00	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย							4.95	0.24	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 พบว่า กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = 0.24)

2. สรุปผลการพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์หลัก 10 กลยุทธ์รอง 44 วิธีดำเนินการ ดังนี้ กลยุทธ์หลักที่ 1 เร่งพัฒนาความสามารถของครูในการทำวิจัยให้สอดคล้องกับสภาพในปัจจุบัน และมีกลยุทธ์รอง ดังนี้ 1) มอบหมายบุคคลที่รับผิดชอบงานวิจัยตรงตามความสามารถ 2) เสริมสร้างสมรรถนะด้านการวิจัยที่สอดคล้องกับสภาพในปัจจุบัน กลยุทธ์หลัก 2 ปรับกลไกสรรหาและระดมงบประมาณในการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีตามสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน และมีกลยุทธ์รอง ดังนี้ 1) ปรับสัดส่วนงบประมาณการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน 2) จัดหางบประมาณ และระดมทรัพยากร และใช้ทรัพยากร

ที่มีอยู่ในโรงเรียนในการดำเนินงานสร้างและพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีตามความต้องการและความจำเป็น กลยุทธ์หลักที่ 3 ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และมีกลยุทธ์รอง ดังนี้ 1) พัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ 2) พัฒนาการบวนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย และสนองตอบความต้องการของผู้เรียน กลยุทธ์หลักที่ 4 ยกระดับความสามารถของครูในการใช้เทคโนโลยีเพื่อทำการวิจัย และมีกลยุทธ์รอง ดังนี้ 1) พัฒนาสมรรถนะครูในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่โดยใช้กระบวนการวิจัย 2) สร้างระบบครูแกนนำการวิจัยเพื่อพัฒนาการวิจัยที่ผสมผสานการใช้เทคโนโลยีให้กับครู และกลยุทธ์หลักที่ 5 ยกระดับการนิเทศภายใน และมีกลยุทธ์รอง ดังนี้ 1) พัฒนาและปรับปรุงวิธีการดำเนินการนิเทศภายใน 2) พัฒนาการนิเทศภายในให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้

ผลการรับรองกลยุทธ์จากการสัมมนาอิงกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 11 คน มีฉันทามติและให้การรับรองว่ากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 5 กลยุทธ์ โดยในภาพรวม มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงภาพกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังภาพ

ภาพที่ 1 กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา
 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. ในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการศึกษาสภาพแวดล้อมภายนอกมีสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.65) และอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.24) ตามลำดับ และสภาพแวดล้อมภายในมีสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.57) และอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.52) ตามลำดับ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน พบว่าด้านที่มีความต้องการจำเป็นในระดับสูง ได้แก่ ด้านประสิทธิภาพทางการเงิน ($PNI_{\text{modified}} = 0.201$) และด้านวัสดุทรัพยากร ($PNI_{\text{modified}} = 0.191$) ตามลำดับ เป็นจุดอ่อน และด้านที่มีความต้องการจำเป็นในระดับต่ำ ได้แก่ ด้านโครงสร้างและนโยบาย ($PNI_{\text{modified}} = 0.175$) ด้านบริการและผลผลิต ($PNI_{\text{modified}} = 0.178$) ด้านบุคลากร ($PNI_{\text{modified}} = 0.186$) และด้านการบริหารจัดการ ($PNI_{\text{modified}} = 0.186$) ตามลำดับ เป็นจุดแข็ง ของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมนอก พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นในระดับสูง ได้แก่ ด้านปัจจัยทางการเมือง ($PNI_{\text{modified}} = 0.335$) และด้านปัจจัยทางเศรษฐกิจ ($PNI_{\text{modified}} = 0.330$) เป็นภาวะคุกคาม สำหรับด้านที่มีความต้องการจำเป็นในระดับต่ำ ได้แก่ ด้านเทคโนโลยี ($PNI_{\text{modified}} = 0.224$) และด้านปัจจัยทางสังคม และวัฒนธรรม ($PNI_{\text{modified}} = 0.262$) เป็นโอกาสของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ ผลการสัมมนาอิงกลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้รับฉันทามติว่ามีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = 0.24) ผู้วิจัยนำกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปปฏิบัติในโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา 1 แห่ง เป็นเวลา 3 เดือน

อภิปรายผลการวิจัย

1. เร่งพัฒนาความสามารถของครูในการทำวิจัยให้สอดคล้องกับสภาพในปัจจุบัน สอดคล้องกับ สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์ (2560) ศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์ของการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ขนาดเล็ก ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ

และสอดคล้องกับการวิจัยของ สุทธิธิดา พุทธิรักษ์ (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์ การส่งเสริมภารกิจด้านการบริหารงานวิชาการในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์ขับเคลื่อนการทำงานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การวิจัยในชั้นเรียนเป็นกระบวนการที่สำคัญที่ครูผู้สอนสามารถพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ของตนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน และนำผลการวิจัยมาแลกเปลี่ยนรู้กับเพื่อนครู โดยผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ ให้ครูผู้สอนนำกระบวนการวิจัยมาผสมผสานหรือ บูรณาการใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สามารถใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้

2. ปรับกลไกสรรหาและระดมงบประมาณในการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ตามสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน เนื่องจากครูผู้สอนทำหน้าที่ที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาศักยภาพ ผู้เรียนให้สำเร็จบรรลุตามเป้าหมายการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพได้นั้น ในการจัดการเรียนรู้ ครูต้องมีสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี แต่งบประมาณในการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี มีข้อจำกัด ดังนั้น โรงเรียนต้องปรับกลไกสรรหาและระดมงบประมาณในการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีตามสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน โรงเรียนจัดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถหรือ ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีดิจิทัล ให้ความรู้กับครูในการสร้างสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีดิจิทัล รวมทั้งแนะนำการสืบค้น จัดหาสื่อออนไลน์ ที่มีคุณภาพ นำแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) มาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับวิชาที่ตนสอน ในการพัฒนา ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการวิจัยของ สุทธิธิดา พุทธิรักษ์ (2556) ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์พัฒนาระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการ และสอดคล้องกับ ลิขิต เวทย์อุดม (2564) ศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ทำให้การบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจเป็น เพราะ สภาพสังคมเศรษฐกิจในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีเป็นไป อย่างรวดเร็ว การจัดการเรียนรู้จึงต้องตอบสนองการเรียนรู้แบบใหม่ ๆ และหลากหลายที่ช่วยให้ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้เร็วและเรียนรู้ได้มากขึ้นในเวลาจำกัด สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา จึงต้องนำมาใช้ในการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน นวัตกรรมการศึกษาสามารถช่วยตอบสนองการเรียนรู้ ตามศักยภาพ ตามความสามารถและความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน

3. ส่งเสริมครูใช้เทคโนโลยีพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและตอบสนอง ความต้องการของผู้เรียน เนื่องจากเทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วตามสถานการณ์ใน ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จึงใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาระบบการจัดการเรียน

รู้ที่หลากหลายและตอบสนองความต้องการของผู้เรียน สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาที่เพิ่มมากขึ้นสามารถช่วยในการแก้ไขปัญหาทางการศึกษาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการวิจัยของ สุทธิธิดา พุทธิรักษ์ (2556) ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การพัฒนาระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการ และสอดคล้องกับ ลิขิต เวทย์อุดม (2564) ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ทำให้การบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพ *ทั้งนี้*เป็นเพราะว่า การที่ครูนำสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ จะสร้างความสนใจให้กับผู้เรียน สามารถช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้เร็วขึ้น ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนเป็นรูปธรรม บรรยายภาคการเรียนรู้สนุกสนาน บทเรียนมีความน่าสนใจ สามารถพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมได้อย่างหลากหลายไม่จำกัดเวลา และสถานที่ ส่งผลให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ของรายวิชา

4. ยกระดับความสามารถของครูในการใช้เทคโนโลยีเพื่อทำการวิจัย โรงเรียนควรจัดหาบุคคล สนับสนุนให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ให้มีความเข้าใจในกระบวนการวิจัยและนำผลการวิจัยมาพัฒนาผู้เรียน สนับสนุนให้ครูมีความเข้าใจในกระบวนการวิจัย และทำวิจัยเพื่อพัฒนางานวิชาการ พัฒนาผู้เรียนโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ รวมทั้งให้ความรู้กับครูในการใช้โปรแกรมในการประมวลผลข้อมูลเพื่อความสะดวกและรวดเร็ว พบว่า สอดคล้องกับ สุทธิธิดา พุทธิรักษ์ (2556) ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์ขับเคลื่อนการทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และกลยุทธ์พัฒนาระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศการส่งเสริมภารกิจด้านการบริหารงานวิชาการ และสอดคล้องกับ สุวัฒน์ มีพร (2560) ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการสู่มาตรฐานสากลของสถานศึกษา สหวิทยาเขตน้ำพอง-กระนวน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ควรจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน และจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการนิเทศติดตาม ในการบริหารงานวิชาการสู่มาตรฐานสากลของสถานศึกษา *ทั้งนี้*อาจเป็นเพราะว่าการใช้เทคโนโลยีเพื่อการพัฒนางานวิจัย ครูต้องมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือช่วยในการสืบค้นการที่จะเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างรวดเร็วและสามารถใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเพื่อให้ได้ผลการวิจัยมีความถูกต้องและรวดเร็ว

5. ยกระดับการนิเทศภายใน เนื่องจากการนิเทศภายในโรงเรียนจะบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูได้ร่วมกันวางแผน มีการเตรียมการก่อนการนิเทศ และดำเนินการตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน การนิเทศภายในโรงเรียนมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมาย การจัด

กิจกรรมพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ โดยจัดทำคู่มือในการนิเทศอย่างชัดเจน จัดบุคคลที่มีความรู้ความสามารถตรงกับธรรมชาติของวิชา พัฒนานวัตกรรมที่ส่งเสริมด้านการนิเทศการจัดการศึกษา รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น ซึ่งสามารถประสานความร่วมมือจากโรงเรียนเครือข่ายที่มีการดำเนินงานและประสบความสำเร็จมาแล้ว หรือนำแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) มาใช้ร่วมกับการนำกระบวนการนิเทศการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนสามารถใช้นวัตกรรมการนิเทศในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับวิชา เวลา และสถานที่ เช่น การสร้างแบบสอบถามตามแนวนิเทศวิธีใหม่ Google Form แสดงผลการแสดงข้อมูลด้านการประเมินผล และข้อมูลด้านผลการดำเนินงานของครู เพื่อให้ครูได้ปรับปรุง พัฒนตนเอง นำผลการนิเทศมาพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน พบว่า สอดคล้องกับการวิจัยของ สุทธิดิล พุทธิรักษ์ (2556) ผลการวิจัยพบว่า ได้กลยุทธ์พัฒนาการนิเทศการศึกษา ในการส่งเสริมภารกิจด้านการบริหารงานวิชาการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2560) ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การนิเทศการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และสอดคล้องกับ ลิขิต เวทย์อุดม (2564) ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การส่งเสริมการนิเทศ การศึกษาพัฒนาวิชาการในการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การนิเทศภายในมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยผู้บริหารสถานศึกษา และเพื่อพัฒนาครูในโรงเรียนให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ให้มีความรู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ มีทักษะในการปฏิบัติงาน และมีเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน อีกทั้งยังเป็นการสร้างขวัญกำลังใจ สร้างความมั่นใจในการปฏิบัติงานให้แก่ครูในโรงเรียน การนิเทศการสอนเป็นการร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาวิชาชีพของครู ซึ่งมีความสำคัญมากต่อการพัฒนาการศึกษา ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิชาชีพครู เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในระหว่างเพื่อนร่วมอาชีพในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

การรับรองกลยุทธ์

ผลการรับรองกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้รับฉันทามติว่ามีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = 0.24) ทั้งนี้เป็นเพราะ ในการพัฒนากลยุทธ์ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ เอกสาร ทฤษฎี บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากลยุทธ์ และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิได้ครอบคลุมและชัดเจน จึงทำให้ได้กลยุทธ์และวิธีดำเนินการที่สามารถพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนคุณภาพได้ตามบริบทของสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบัน ผู้วิจัยนำกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียน

คุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปปฏิบัติในโรงเรียนคุณภาพ 1 แห่ง เป็นเวลา 3 เดือน พบว่า กลยุทธ์หลักที่ 1 โรงเรียนดำเนินปรับแผนการพัฒนาคู โดยเพิ่มหัวข้อการพัฒนาสมรรถนะของครูในการทำวิจัยเพื่อการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ กลยุทธ์หลักที่ 2 โรงเรียนมีการจัดทำแผน กิจกรรม โครงการสรรหา และระดมงบประมาณเพื่อพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี กลยุทธ์หลักที่ 3 โรงเรียนปรับแผนในสร้างและพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีตามความต้องการและความจำเป็น กลยุทธ์หลักที่ 4 โรงเรียนปรับแผนการพัฒนาคู โดยเพิ่มหัวข้อการพัฒนาสมรรถนะของครูในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการทำวิจัย และกลยุทธ์ที่ 5 โรงเรียนดำเนินการพัฒนาระบบการนิเทศโดยใช้เทคโนโลยีผสมผสานกับรูปแบบการนิเทศแบบการสอนงานและการเป็นพี่เลี้ยง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ระดับโรงเรียน ผู้บริหารสามารถนำกลยุทธ์หลัก กลยุทธ์รอง และวิธีดำเนินการลงในแผนปฏิบัติการโรงเรียนโดยปรับประยุกต์ให้เข้ากับบริบทของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการขับเคลื่อนการบริหารงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นำกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปสู่โรงเรียนต่าง ๆ ในเขตพื้นที่ได้นำไปปฏิบัติและปรับใช้กับบริบทของตน นอกจากนี้ต้องมีการนิเทศติดตาม และช่วยแก้ปัญหาในการดำเนินงาน
3. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สนับสนุนการดำเนินงานโรงเรียนคุณภาพอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม และเผยแพร่กลยุทธ์ให้กับโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา หรือโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วประเทศ นำกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษาไปปรับใช้ตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการกลยุทธ์การบริหารงานโรงเรียน 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนากลยุทธ์ระบบการพัฒนาคูด้านการทำวิจัยในโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนากลยุทธ์การทำหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนในโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เอกสารอ้างอิง

- ปิ่นรส มาลากุล ณ อยุธยา. (2550). การจัดการเชิงกลยุทธ์. *วารสารการประกันคุณภาพ*, 8(1), 1-12.
- ลิขิต เวทย์อุดม. (2564). กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สระแก้ว. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยพระทุมธานี*, 13(2), 403-414.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2565). *การบริหารวิชาการที่สนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคผลิภัณฑ์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์. (2560). กลยุทธ์ของการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ขนาดเล็ก. *วารสารวิจัยทางวิชาการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 11(2), 193-203
- สุทธิตล พุทธรักษ์. (2556). *การพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมภารกิจด้านการบริหารงานวิชาการ ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุวัฒน์ มีพร. (2560). แนวทางการบริหารงานวิชาการสู่มาตรฐานสากลของสถานศึกษา สหวิทยาเขตน้ำพอง-กระนวน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. *การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8 “Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversar”*. 8, 2598-2963 <http://journalgrad.ssr.ac.th/index.php/8thconference/article/view/973>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *ร่างโรงเรียนคุณภาพของชุมชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (ออนไลน์). แหล่งที่มา <https://krkob.com/web/wp-content/uploads/2020/11.8> ธันวาคม 2564.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579*. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.

ผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่มี
ต่อความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและทักษะการริเริ่มและลงมือทำของเด็กปฐมวัยปีที่ 2

Effects of Organizing Learning Experiences Based on Contemplative Education and Creative art Activities on Fine Motor Ability and Initiating Skills in Year 2 of Early Childhood

อภิสิทธิ์ ถิ่นกำเหนิด^{1*} ปัญญา ทองนิล² พีชานิกา เพชรสังข์³
Apilak Thinkumnoet^{1*} Panya Thongnil² Peechanika Pechsung³

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์มหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

¹Curriculum and Instruction ,Master of Education Degree
Phetchaburi Rajabhat University

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

²Assist. Dr. Master of Education Degree Phetchaburi Rajabhat University

³อาจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

³Lecturer Dr. Master of Education Degree Phetchaburi Rajabhat University

*Corresponding author email : apilak.thi@mail.pbru.ac.th

วันที่รับ : 28 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่แก้ไข : 22 มีนาคม 2568

วันที่ตอบรับ : 8 เมษายน 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก
ของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรม
ศิลปะสร้างสรรค์ระหว่างก่อนและหลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้ 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะ
การริเริ่มและลงมือทำของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิต
ศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ระหว่างก่อนและหลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยปีที่ 2/3 โรงเรียนเมืองสมุทรสงคราม
ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับ
กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ 2) แบบสังเกตความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก 3) แบบสังเกตทักษะ
การริเริ่มและลงมือทำสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าที

ผลการวิจัย พบว่า 1) ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 หลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์เรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ทักษะการริเริ่มและลงมือทำของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 หลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์หลังสูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์เรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : แนวคิดจิตศึกษา / กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ / ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก / ทักษะการริเริ่มและลงมือทำ

Abstract

This research aimed to: (1) compare the fine motor abilities of preschool year 2 children before and after participating in creative art activities integrated with contemplative education-based learning experiences, and (2) compare the initiating skills of preschool year 2 children before and after participating in such activities. The sample consisted of 30 preschool year 2 children from one classroom at Samut Songkhram Municipality School during the first semester of the 2024 academic year, selected through cluster random sampling. The research instruments included: (1) a learning experience plan based on contemplative education with creative art activities, (2) an observation form for fine motor ability, and (3) an observation form for initiating skills. Data were analyzed using mean, standard deviation, and t-test.

The findings revealed that: (1) the fine motor abilities of preschool year 2 children significantly improved after participating in creative art activities combined with contemplative education-based learning experiences, at the .01 significance level; and (2) the initiating skills of the children also significantly increased after the intervention, at the .01 significance level.

Keywords : Contemplative education / Creative art activities / Fine motorability / Initiating skills.

บทนำ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3 – 6 ปี เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษา เด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาตามวัย ตามความสามารถของแต่ละบุคคล โดยหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3 – 6 ปีมุ่งให้เด็กมีพัฒนาการตามศักยภาพ และมีความพร้อมในการเรียนรู้ต่อไป จึงกำหนดจุดหมายเพื่อให้เกิดกับเด็กเมื่อจบการศึกษาปฐมวัย ดังนี้ 1) ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย แข็งแรงและมีสุขนิสัยที่ดี 2) สุขภาพจิตดี มีสุนทรียภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม และจิตใจที่ดีงาม 3) มีทักษะชีวิต และปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีวินัย และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข 4) มีทักษะการคิด การใช้ภาษาสื่อสาร และการแสวงหาความรู้ได้เหมาะสมกับวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ดังนั้นการพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและทักษะการริเริ่มและลงมือทำของเด็กปฐมวัยนั้นต้องได้รับการพัฒนาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก เป็นการเจริญเติบโต และพัฒนาไปตามแต่ละช่วงวัย เมื่ออายุเพิ่มขึ้นความสามารถของเด็กจะแตกต่างกันไป สามารถทำกิจกรรมได้ตามวัยเป็นความสามารถที่เห็นได้ชัดเจนมีความละเอียดซับซ้อนมากขึ้น (ทองใบ สวัสดิ์ผล, 2561) ทักษะการริเริ่มและลงมือทำ เป็นทักษะในการริเริ่มปฏิบัติลงมือทำในสิ่งที่คิดหรือวางแผนไว้เป็นทักษะในการคิดอย่างเป็นขั้นตอน รู้จักวางแผน รู้จักการเรียงลำดับความสำคัญ ความยากง่าย ทำงานเป็นระบบเป็นทักษะที่สำคัญ เพราะเป็นการรวบรวมเอาทุกทักษะมาทำให้เกิดเป็นผลงานตามที่ตั้งเป้าหมายเอาไว้โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค โดยในแต่ละด้านต่างก็สนับสนุนการพัฒนาและเติบโตของอีกด้าน จึงจำเป็นที่จะต้องฝึกฝนควบคู่กันไป (กฤตวรรณ คำสม, 2564) โดยการพัฒนาทักษะการริเริ่มและลงมือทำ การพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กนั้น เด็กปฐมวัยจะฝึกการพัฒนาจากกิจกรรมจิตศึกษา

แนวคิดจิตศึกษา เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาจากภายในให้เกิดการตระหนักรู้ เกิดปัญหาที่กระบวนการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ เกิดจิตสำนึกที่ดีงามต่อมวลมนุษย์ และเห็นคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ โดยปราศจากอคติ เกิดเป็นความรู้ขึ้นจากประสบการณ์การฝึกปฏิบัติ สามารถเข้าถึงความจริงของธรรมชาติเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่นเกิดความรักและความเมตตา นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กฤตชญา ชิมโพธิ์คลัง, 2564) เป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นเด็กเป็นสำคัญโดยใช้พื้นฐานเรียนรู้ผ่านการทำงานของสมอง เน้นการพัฒนาความคิด จิตใจ อารมณ์ภายในตนเอง รู้คุณค่าของสิ่งต่าง ๆ เกิดความรักความเมตตา ใช้เป็นกิจกรรมเริ่มแรกเพื่อเป็นการสร้างสมาธิก่อนการจัดการเรียนรู้ในขั้นตอนต่อไปสอดคล้องกับมยุเรศ มัชฌิโม ที่ได้ศึกษา การจัดกิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการณ์มีสมาธิของเด็กปฐมวัยเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามีพฤติกรรมการณ์มีสมาธิหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นการฝึกการทำงานด้วยตนเอง ทำให้เด็กได้ใช้สมองได้ใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก ฝึกการแสดงออกทางความคิดอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งงานเหล่านั้นจะถูกถ่ายทอดออกมาเป็นงานศิลปะ เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม และเป็นกิจกรรมที่เป็นผลงานทางศิลปะเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือทำผ่านกิจกรรมการหยิบจับวัสดุ สีเทียนการปั้นดินน้ำมัน การพับกระดาษการปะติด การประดิษฐ์ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ สอดคล้องกับ อัมรัตน์ ตั้งพิทักษ์ไพบูลย์ (2562) ที่ได้ศึกษาประสิทธิผลของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้เทคนิคการวาดรูประบายสีเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้เทคนิคการวาดรูประบายสีมีความคิดสร้างสรรค์ที่สูงขึ้นกว่าก่อนการได้รับการจัดกิจกรรม

ดังนั้นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ หมายถึง ครูจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่นำเอากิจกรรมจิตศึกษามาจัดกิจกรรมสอดแทรกกิจกรรมในชั้นเรียนเพื่อสร้างสมาธิ ฝึกให้เด็กรู้จักการรอคอย ส่งเสริมให้เด็กมีทักษะการริเริ่มและลงมือทำ กล้าคิด กล้าตัดสินใจในการทำกิจกรรมในชั้นเรียน และครูใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อช่วยส่งเสริม พัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กให้แข็งแรงเหมาะสมกับวัย

จากการศึกษาข้อมูลและศึกษาสภาพปัญหาเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ควรได้รับการแก้ไขและพัฒนา ด้านทักษะการริเริ่มและลงมือทำ ด้านความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กผ่านกิจกรรมจิตศึกษา มาใช้ร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เพราะเป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ เน้นการพัฒนาความคิด จิตใจ อารมณ์ภายใน ร่วมกับการพัฒนาศักยภาพการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก ผ่านกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และฝึกฝนทักษะผ่านการทำงาน ทำให้รู้จักคิดอย่างเป็นระบบและเป็นขั้นเป็นตอน รู้จักการแก้ไขปัญหา และแสดงออกถึงความคิดอย่างสร้างสรรค์ และเหมาะสม เกิดทักษะความสามารถในการคิดค้นไตร่ตรองสามารถตัดสินใจว่าจะต้องทำสิ่งนั้น นำสิ่งที่คิดมาสู่การลงมือปฏิบัติให้เกิดผลหรือเกิดทักษะการริเริ่มลงมือทำ เพื่อให้เกิดการพัฒนาการตามมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2560

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ระหว่างก่อนและหลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการริเริ่มและลงมือทำของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ระหว่างก่อนและหลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เด็กปฐมวัยปีที่ 2 โรงเรียนเมืองสมุทรสงครามภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 3 ห้องเรียน จำนวน 102 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือเด็กปฐมวัยปีที่ 2/3 โรงเรียนเมืองสมุทรสงคราม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม จำนวน 1 ห้องเรียนจำนวน 30 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้นได้แก่ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตัวแปรตามได้แก่1)ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก 2) ทักษะการริเริ่มและลงมือทำ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าความรู้จากเอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้มีดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่มีผลต่อความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและทักษะการริเริ่มและลงมือทำของเด็กปฐมวัยปีที่ 2

2. ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560

3. ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จากหนังสือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 หนังสือคู่มือครูและหนังสืออื่นๆที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

4. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิจัย การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบสังเกตความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและแบบสังเกตทักษะการริเริ่มและลงมือทำ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 จำนวน 8 แผน

โดยแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ที่มีผลต่อความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและทักษะการริเริ่มและลงมือทำของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 สำหรับงานวิจัยฉบับนี้มีค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (Index of item Objective Congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน มีค่า 1.00 แสดงว่าแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา สามารถนำไปใช้ได้

2. แบบสังเกตความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กผ่านกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ได้แก่ การจับสีเทียนผ่านการระบายสีการปั้นดินน้ำมัน การพับกระดาษ การปะ ตัด และการประดิษฐ์ เป็นแบบรายการสังเกตแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 4 ข้อ คะแนนเต็ม 12

โดยแบบสังเกตความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กสำหรับงานวิจัยฉบับนี้มีค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (Index of item Objective Congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน มีค่า 1.00 แสดงว่าแบบสังเกตความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาสามารถนำไปใช้ได้

3. แบบสังเกตทักษะการริเริ่มและลงมือทำ โดยพิจารณาจากการการริเริ่มและลงมือทำ มีความกล้าตัดสินใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ สามารถร่วมกิจกรรมได้อย่างมีความสุข เป็นแบบรายการสังเกตแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ข้อ คะแนนเต็ม 9 คะแนน

โดยแบบสังเกตทักษะการริเริ่มและลงมือทำ สำหรับงานวิจัยฉบับนี้มีค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (Index of item Objective Congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน มีค่า 1.00 แสดงว่าแบบสังเกตทักษะการริเริ่มและลงมือทำ มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาสามารถนำไปใช้ได้

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นเตรียมการ เป็นขั้นที่ผู้วิจัยเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

(1) สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ แบบสังเกตความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก และแบบสังเกตทักษะการริเริ่มและลงมือทำ

(2) แนะนำวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ให้แก่เด็กปฐมวัยปีที่ 2 เข้าใจเกี่ยวกับ จุดประสงค์ของกิจกรรม ลักษณะกิจกรรม บทบาทการเรียนรู้ บทบาทการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ของครูผู้สอนในขณะการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) ผู้วิจัยใช้แบบสังเกตความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและแบบสังเกตทักษะการริเริ่มและลงมือทำเพื่อประเมินความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและทักษะการริเริ่มและลงมือทำของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

(2) ผู้วิจัยดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กลุ่มตัวอย่างด้วยแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

(3) ผู้วิจัยทำการทดลองการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 24 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567

ขั้นหลังการทดลอง ภายหลังเสร็จสิ้นการทดลองการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) ผู้วิจัยทำการประเมินหลังจากการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบสังเกตความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก และ แบบสังเกตทักษะการริเริ่มและลงมือทำหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

(2) ผู้วิจัยนำแบบสังเกตความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก และแบบสังเกตทักษะการริเริ่มและลงมือทำมารวมคะแนนในแต่ละฉบับ จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ระหว่างก่อนและหลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้ (คะแนนเต็ม 12)

การทดสอบ	จำนวน นักเรียน (คน)	คะแนนเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ก่อนเรียน	30	7.90	1.35	19.72*	.00
หลังเรียน	30	11.17	0.75		

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

จากตารางที่ 1 พบว่าความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์หลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ($\bar{X} = 11.17$, S.D. = 0.75) สูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์เรียนรู้ ($\bar{X} = 7.90$, S.D. = 1.35) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

ตารางที่ 2 พัฒนาการสัมพัทธ์ของความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ที่ได้รับการจัด
 ประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

เลขที่	คะแนน ก่อนเรียน (X)	คะแนน หลังเรียน (Y)	คะแนน พัฒนาการ (Y-X)	คะแนนพัฒนา การสัมพัทธ์ $100(Y-X)/(F-X)$
1	9	12	3	100
2	7	11	4	80.00
3	6	10	4	66.66
4	10	12	2	100
5	8	11	3	75.00
6	10	12	2	100
7	10	12	2	100
8	7	10	3	60.00
9	7	11	4	80.00
10	6	10	4	66.66
11	7	11	4	80.00
12	10	12	2	100
13	9	12	3	100
14	9	11	2	66.66
15	8	11	3	75.00
16	6	11	5	66.66
17	7	11	4	80.00
18	8	10	2	66.66
19	7	10	3	60.00
20	10	12	2	100
21	8	11	3	75.00
22	8	11	3	75.00
23	8	12	4	100
24	7	11	4	80.00
25	6	11	5	66.66
26	9	12	3	100
27	7	11	4	80.00
28	6	10	4	66.66
29	9	12	3	100
30	8	12	4	100
ค่าเฉลี่ย	7.90	11.17	3.26	82.22

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยพัฒนาการสัมพัทธ์ของความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษา ร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เท่ากับ 82.22

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบทักษะการริเริ่มและลงมือทำของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ระหว่างก่อนและหลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้ (คะแนนเต็ม 9 คะแนน)

การทดสอบ	จำนวน นักเรียน(คน)	คะแนนเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D	t	Sig. (2-tailed)
ก่อนเรียน	30	5.93	0.94	23.03*	.00
หลังเรียน	30	8.07	0.74		

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่าทักษะการริเริ่มและลงมือทำของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ หลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ($\bar{X} = 8.07$, S.D. = 0.74) สูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์เรียนรู้ ($\bar{X} = 5.93$, S.D. = 0.94) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 4 พัฒนาการสัมพัทธ์ของทักษะการริเริ่มและลงมือทำของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

เลขที่	คะแนน ก่อนเรียน (X)	คะแนน หลังเรียน (Y)	คะแนน พัฒนาการ (Y-X)	คะแนนพัฒนา การสัมพัทธ์ $100(Y-X)/(F-X)$
1	6	8	2	66.66
2	5	7	2	50.00
3	4	7	3	60.00
4	6	8	2	66.66
5	5	7	2	50.00
6	7	9	2	100
7	8	9	1	100
8	6	8	2	66.66
9	5	7	2	50.00
10	4	7	3	60.00

ตารางที่ 4 พัฒนาการสัมพัทธ์ของทักษะการริเริ่มและลงมือทำของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ (ต่อ)

เลขที่	คะแนน ก่อนเรียน (X)	คะแนน หลังเรียน (Y)	คะแนน พัฒนาการ (Y-X)	คะแนนพัฒนา การสัมพัทธ์ $100(Y-X)/(F-X)$
1	6	8	2	66.66
2	5	7	2	50.00
3	4	7	3	60.00
4	6	8	2	66.66
5	5	7	2	50.00
6	7	9	2	100
7	8	9	1	100
8	6	8	2	66.66
9	5	7	2	50.00
10	4	7	3	60.00
11	6	8	2	66.66
12	7	9	2	100
13	5	8	3	75.00
14	6	8	2	66.66
15	7	8	1	50.00
16	5	7	2	50.00
17	6	8	2	66.66
18	5	7	2	50.00
19	7	9	2	100
20	6	8	2	66.66
21	7	9	2	100
22	6	8	2	66.66
23	7	9	2	40.00
24	6	9	3	100
25	6	8	2	66.66
26	6	8	2	66.66
27	5	8	3	75.00
29	6	9	3	100
30	6	8	2	66.66
ค่าเฉลี่ย	5.93	8.07	2.13	69.44

จากตารางที่ 4 พบว่า คะแนนเฉลี่ยพัฒนาการสัมพัทธ์ของทักษะการริเริ่มและลงมือทำของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เท่ากับ 69.44

สรุปผลการวิจัย

1. ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ หลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ($\bar{X} = 11.17$, S.D. = 0.75) สูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์เรียนรู้ ($\bar{X} = 7.90$, S.D. = 1.35) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 และคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการสัมพัทธ์ของความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เท่ากับ 82.22

2. ทักษะการริเริ่มและลงมือทำของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ หลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ($\bar{X} = 8.07$, S.D. = 0.74) สูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์เรียนรู้ ($\bar{X} = 5.93$, S.D. = 0.94) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการสัมพัทธ์ของทักษะการริเริ่มและลงมือทำของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เท่ากับ 69.44

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ หลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ($\bar{X} = 11.17$, S.D. = 0.75) สูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์เรียนรู้ ($\bar{X} = 7.90$, S.D. = 1.35) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 และคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการสัมพัทธ์ของความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เท่ากับ 82.22 ทั้งนี้อาจเนื่องจากเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ครูผู้สอนได้บูรณาการเอากิจกรรมของจิตศึกษามาใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ อาทิกิจกรรมจิตจดจ่อ ใช้สร้างสมาธิ ฝึกกล้ามเนื้อมัดเล็กให้แข็งแรง เนื่องจากกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ให้เด็กปฐมวัยได้ฝึกใช้กล้ามเนื้อในการหยิบจับแก้วน้ำหรือจับสียเทียนในการระบายสี กิจกรรมบอดี้สแกนแบบนอนท่าปลาดาวเพื่อสร้างสมาธิสร้างความผ่อนคลายก่อนการทำกิจกรรม และกิจกรรมเบรณยิม สลับมือซ้ายขวา ข้างละ 10 ครั้ง เป็นการพัฒนาสมอง เพื่อฝึกกล้ามเนื้อมัดเล็กให้มีการตื่นตัวก่อนการทำกิจกรรม ฝึกให้เด็กปฐมวัย

สามารถกำแบ่มือสลบซ้ายขวาได้เพื่อฝึกกล้ามเนื้อให้แข็งแรง ส่งผลให้เด็กปฐมวัยหิบบ้างสิ่งของได้อย่างมั่นคงแข็งแรง ในส่วนของศิลปะสร้างสรรค์ ครูผู้สอนได้จัดกิจกรรม ที่หลากหลายเหมาะสมกับวัยของเด็กปฐมวัย อาทิ กิจกรรมเป่าสีน้ำเพื่อฝึกให้เด็กปฐมวัย สามารถใช้มือหิบบ้างเพื่อใช้ในการเป่าสีได้อย่างมั่นคง กิจกรรมระบายสี เพื่อฝึกให้เด็กปฐมวัย มีกล้ามเนื้อมัดเล็กที่แข็งแรงสามารถจับสีเทียนได้อย่างถูกต้องมั่นคง กิจกรรมประดิษฐ์รถของเล่นเพื่อฝึกให้เด็กปฐมวัย สามารถลงมือประดิษฐ์ได้อย่างคล่องแคล่ว กิจกรรมการปั้นดินน้ำมัน เพื่อฝึกให้เด็กปฐมวัย ได้ใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กที่แข็งแรง สามารถบีบ ปั้น คลึง ดินน้ำมันได้อย่างดี กิจกรรมปะติดใบไม้เพื่อฝึกให้เด็กปฐมวัย สามารถหยิบจับใบไม้ได้อย่างดี สามารถใช้นิ้วมือในการทากาวให้ทั่วใบไม้ได้ กิจกรรมโรยทรายสีเพื่อฝึกให้เด็กปฐมวัย สามารถใช้ช้อนตักทรายสีแล้วนำมาโรยใส่ผลงานของตนเองได้และกิจกรรมพับกระดาษเพื่อฝึกให้เด็กปฐมวัยสามารถใช้มือและนิ้วมือ ในการพับกระดาษตามตัวอย่างได้ เป็นกระบวนการเรียนรู้จิตปัญญาศึกษา เป็นรูปแบบหรือกิจกรรมที่ใช้ฝึกปฏิบัติ ตระหนักถึงเป้าหมายด้านใน โดยผู้สอนสามารถเลือกใช้เครื่องมือ และการฝึกปฏิบัติได้อย่างหลากหลาย เพื่อให้การศึกษามุ่งบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่คาดหวังเป็นกิจกรรมที่เกิดโอกาสได้ค้นพบความสามารถ ความสนใจของตนเอง ส่งเสริมค่านิยมที่ดี มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขและสอดคล้องกับธีรพงศ์ เจริญนาค (2563) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมกล้ามเนื้อมัดเล็กสามารถทำได้โดยผ่านการฝึกฝนด้วยการใช้มือนิ้วมือ และประสาทสัมผัสระหว่างมือกับตา โดยให้เด็กทำกิจกรรมที่หลากหลายให้เด็กได้ฝึกฝนจากง่ายไปยากตามความถนัด ตามความต้องการ ความสนใจของเด็กเป็นรายบุคคล กิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่ การหยิบจับสิ่งของ ลูกบอล การพับ ฉีก ตัด ปะกระดาษ การพิมพ์ ภาพ การขยำ การร้อยลูกปัด การรูดซิปป การติดกระดาษ

2. ทักษะการริเริ่มและลงมือทำของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ หลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ($\bar{X} = 8.07$, S.D. = 0.74) สูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์เรียนรู้ ($\bar{X} = 5.93$, S.D. = 0.94) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01และคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการสัมพัทธ์ของทักษะการริเริ่มและลงมือของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เท่ากับ 69.44 ทั้งนี้เนื่องจากเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์นั้นครูผู้สอนได้บูรณาการเอากิจกรรมของจิตศึกษามาใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ อาทิ กิจกรรมเพื่อสร้างสมาธิ ฝึกกล้ามเนื้อมัดเล็ก และการลงมือทำเพื่อฝึกให้เด็กปฐมวัย สามารถตัดสินใจในการรับส่งแก้วน้ำให้เพื่อนด้านข้างได้กิจกรรมบอดี้สแกนแบบนอนท่าปลาตาว เพื่อสร้างสมาธิสร้างความผ่อนคลายก่อนการทำกิจกรรมเพื่อฝึกให้เด็กปฐมวัย สามารถกลิ้งตัวนอนท่าปลาตาวได้อย่างมั่นใจ กิจกรรมเบรนนิม สลับมือซ้ายขวา ข้างละ 10 ครั้ง เพื่อเป็นการพัฒนาสมอง เพื่อฝึกกล้ามเนื้อมัดเล็กให้มีการตื่นตัวก่อนการทำกิจกรรมเพื่อฝึกให้เด็กปฐมวัย

สามารถตัดสินใจ และกล้าลงมือกำแบมือสลบซ้ายขวาได้อย่างมั่นใจในส่วนของคุณศิลปะสร้างสรรค์ ครูผู้สอนได้จัดกิจกรรมที่หลากหลายเหมาะสมกับวัยของเด็กปฐมวัย อาทิ กิจกรรมเป่าสีน้ำ เพื่อฝึกให้เด็กปฐมวัยสามารถกล้าตัดสินใจและลงมือเป่าสีน้ำได้อย่างมั่นใจ กิจกรรมระบายสี เพื่อฝึกให้เด็กปฐมวัยสามารถตัดสินใจระบายสีได้อย่างมั่นใจ และถูกต้อง กิจกรรมประดิษฐ์รถของเล่น เพื่อฝึกให้เด็กปฐมวัยสามารถออกแบบประดิษฐ์รถของเล่นได้อย่างมั่นใจ กล้าคิดออกแบบรถของตนเองได้อย่างสร้างสรรค์ กิจกรรมการปั้นดินน้ำมัน เพื่อฝึกให้เด็กปฐมวัยสามารถปั้นดินน้ำมันได้อย่างถูกต้องตามคำสั่ง และสามารถปั้นดินน้ำมันตามองค์ประกอบต่างๆได้ กิจกรรมปะติดใบไม้ เพื่อฝึกให้เด็กปฐมวัย กล้าตัดสินใจ ในการปะติดไม้ได้อย่างสร้างสรรค์ตามจินตนาการ ของตนเองได้ กิจกรรมร้อยทรายสี เพื่อฝึกให้เด็ก กล้าตัดสินใจกล้าตัดสินใจ กล้าร้อยทรายสีในส่วนที่ตนเองต้องการได้ กิจกรรมพับกระดาษ ฝึกให้เด็กปฐมวัยกล้าลงมือพับกระดาษตามตัวอย่างได้ด้วยตนเองสอดคล้องกับ กฤตวรรณ คำสม (2564) ได้กล่าวว่า เป็นทักษะในการริเริ่มปฏิบัติลงมือทำในสิ่งที่คิดหรือวางแผนไว้ไม่เลื่อน ไม่ผัดผ่อนวางแผน จัดระบบ ดำเนินการ (Planning and Organizing) เป็นทักษะในการคิดอย่างเป็นขั้นตอน รู้จักวางแผน รู้จักการเรียงลำดับความสำคัญ ความยากง่าย ทำงานเป็นระบบ ได้มุ่งเป้าหมาย (Goal-Directed Persistence) เป็นทักษะที่สำคัญ เพราะเป็นการรวบรวมเอาทุกทักษะมาทำให้เกิดเป็นผลงานตามที่ตั้งเป้าหมายเอาไว้โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค โดยในแต่ละด้านต่างก็สนับสนุนการพัฒนาและเติบโตของอีกด้าน จึงจำเป็นที่จะต้องฝึกฝนควบคู่กันไป

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ พบว่า ศิลปะสร้างสรรค์สามารถทำได้หลากหลายรูปแบบไม่จำกัดเพียงการฉีก ตัด ปะ เท่านั้น สามารถทำได้หลากหลาย เช่น การสาน การพับสี เป็นต้น ดังนั้นในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรใช้กิจกรรมสร้างสรรค์ที่หลากหลาย เพื่อเป็นการส่งเสริมทักษะการริเริ่มและลงมือทำ และเพื่อส่งเสริมกล้ามเนื้อมัดเล็กให้เหมาะสมมากกว่าเดิม

2. จากการศึกษาเกี่ยวกับทักษะการริเริ่มและลงมือทำ พบว่า ทักษะการริเริ่มและลงมือทำ เป็นทักษะที่ต้องได้รับการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง สามารถเสริมทักษะให้กับเด็กปฐมวัยได้ทั้งผู้ปกครอง และครูผู้สอน ดังนั้นในการทำวิจัยครั้งต่อไป ครูผู้สอนควรให้ความรู้แก่ผู้ปกครองผ่านแผ่นพับบอร์ดความรู้เกี่ยวกับทักษะการริเริ่มและลงมือทำ เช่น การส่งเสริมให้เด็กได้เล่นอย่างอิสระให้เด็กได้ช่วยทำงานง่าย ๆ เพื่อปลูกฝังการมีระเบียบวินัย สอนให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ ซักถามเรื่องราวต่าง ๆ ในด้านของครูผู้สอน ครูควรส่งเสริมทักษะให้เด็กอย่างต่อเนื่อง ครูต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ ครูควรหาเกมที่หลากหลายที่มีความสนุก เข้าใจ และท้าทายเพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความคิด วางแผน แก้ปัญหา เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนาทักษะการริเริ่มและลงมือทำให้เหมาะสมกับวัย

3. จากการศึกษาเกี่ยวกับจิตศึกษา พบว่า จิตศึกษาเป็นกิจกรรมที่ช่วยปลูกฝังให้เด็กรู้จักการรอคอย รู้จักการเมตตาซึ่งกันและกัน อีกทั้งยังช่วยสร้างสมาธิให้กับเด็ก ดังนั้นในการทำวิจัยครั้งต่อไป ครูผู้สอนสามารถนำกิจกรรมจิตศึกษามาใช้ได้ ไม่จำเป็นต้องทำกิจกรรมนี้ก่อนการเรียนการสอน แต่สามารถนำมาบูรณาการได้ทั้งก่อนและหลังทำกิจกรรม เพื่อฝึกสมาธิให้เด็ก เพื่อเป็นการเก็บเด็กให้เด็กรู้จักการรอคอย และฝึกให้เด็กรู้จักการเมตตา รักและเคารพซึ่งกันและกัน

4. จากการทำวิจัยในครั้งนี้ ใช้เวลาในการทำวิจัยเป็นระยะเวลานาน เนื่องจากในการสังเกตพฤติกรรมเด็กเป็นรายบุคคลนั้นเด็กมีจำนวนมาก จึงทำให้การทำวิจัยล่าช้ากว่ากำหนดที่วางไว้ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยสามารถเปลี่ยนการสังเกตพฤติกรรมเด็กเป็นรายบุคคลเป็นการสังเกตการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มได้ เพื่อลดระยะเวลาในการทำวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ.
- กฤตชญา ชิมโพธิ์คลัง. (2564). *โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กฤตวรรณ คำสม. (2564). ผลของการใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะสมอง (EF) ของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู. *วารสารครุศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, 3(2), 51-64.
- ทองใบ สวัสดิ์ผล. (2561). *การจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กที่ส่งผลต่อการเขียนของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนการกุศลวัดบ้านก่อ อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดร้อยเอ็ด*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ธีรพงศ์ เจริญนาถ. (2563). *ผลของการฝึกการเคลื่อนไหวร่างกายและการเล่นอย่างสร้างสรรค์ที่มีต่อความแม่นยำในการขว้างบอลของเด็กปฐมวัย*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มยุเรศ มัชฌิโม. (2564). การจัดกิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อส่งเสริมพฤติกรรม การมีสมาธิของเด็กปฐมวัย. *วารสาร มจร อุบลราชธานี*, 6(3), 617-632.
- อัมรัตน์ ตั้งพิทักษ์ไพบุลย์. (2562). *ประสิทธิผลของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้เทคนิคการวาดรูประบายสีเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในเด็กปฐมวัย*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

การพัฒนาแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

The Development of Academic Administration Model to Promote Student
as Innovator Under the Office of Secondary Educational Service Area

อุดม สมพร้อม^{1*} นภาเดช บุญเชิดชู¹ จิตติรัตน์ แสงเลิศอูทัย¹ นภาพรณ ยอดสิน¹

Udom Somprom^{1*} Napadech Booncherdchoo¹ Jittirat Saengloetuthai¹ Napaporn Yodsini¹

¹สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

¹Faculty of Education, Nakhon Pathom Rajabhat University

*Corresponding author email : udomsomprom1979@gmail.com

วันที่รับ : 16 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่แก้ไข : 16 มีนาคม 2568

วันที่ตอบรับ : 2 เมษายน 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบและประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน การวิจัยนี้มี 2 ระยะ ดังนี้ 1) พัฒนารูปแบบ ผู้ให้ข้อมูล 7 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การยืนยันองค์ประกอบเชิงยืนยัน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มงานบริหารวิชาการและครู 630 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม 2) การประเมินรูปแบบ ผู้ให้ข้อมูล 9 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และการนำรูปแบบไปปฏิบัติจำนวน 1 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล 7 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการประชุมสะท้อนผลการนำไปใช้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียนประกอบด้วย 1) หลักการ 2) เป้าหมายและวัตถุประสงค์ 3) กระบวนการ ประกอบด้วย 3.1) การวางแผนกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ และแผนพัฒนาสถานศึกษา 3.2) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3.3) การจัดการกระบวนการเรียนรู้ 3.4) การวัดและประเมินผล 3.5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี 4) การนำรูปแบบไปใช้ และ 5) ผลที่เกิดขึ้น และการประเมินรูปแบบ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีฉันทามติให้รูปแบบมีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ในส่วนการนำรูปแบบไปปฏิบัติ พบว่าโรงเรียนมีการพัฒนาหลักสูตร สร้างความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมให้กับผู้เรียน

คำสำคัญ : การบริหาร / งานวิชาการ / นวัตกรรม

Abstract

The objective of this project is to develop a model and assess the academic management model to enhance student innovation. This investigation is divided into two phases, as follows: 1) The initial phase entails the creation of a model. Seven individuals, Structured interviews were implemented to accumulate data, The confirmation of the components. A total of 630 individuals, including school administrators, heads of academic administration groups, and instructors, responded to the questionnaire. 2) The assessment of a model. Nine individuals, The data were analyzed using content analysis, and they were collected through expert focus group seminars. One school was selected through predetermined criteria to implement a model. Seven individuals, The data were collected through reflective meetings and analyzed using content analysis. For data analysis, the following statistics were employed: frequency, percentage, mean, standard deviation, and confirmatory factor analysis.

The research results showed that:

The academic management model to foster student innovation is comprised of the following: 1) the principles of the model, 2) the goals and objectives of the model, 3) the process of the new learning environment management model for secondary schools in the digital age, which includes 3.1) strategic planning, vision, and school development plan, 3.2) curriculum development, 3.3) learning process management, 3.4) assessment and evaluation, 3.5) media, innovation, and technology development, 4) model implementation, and 5) the outcome. The model has garnered acceptance about its accuracy, appropriateness, feasibility for practical implementation, and advantages. The model's execution revealed that The school has initiated the development of its curriculum. Create understanding in learning management and assessment of learning outcomes and emphasize the development of instructors in managing learning to promote students as innovator

Keywords : Administration / Academic Innovator

บทนำ

จากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคดิจิทัล การจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลมีความจำเป็นที่ต้องมีความยืดหยุ่นในการจัดการค่อนข้างสูงโดยต้องอาศัยข้อมูลจากการวิเคราะห์หรือวินิจฉัยองค์การที่มีบริบทที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพื่อกำหนดเป้าหมายและหาแนวทางในการจัดการสถานศึกษาในยุคดิจิทัลให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของผู้เรียนและสังคม โดยมีความจำเป็นที่จะต้องทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ยอมรับความเปลี่ยนแปลงโดยเริ่มจากตัวบุคคล สถานศึกษา และเกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กรตามลำดับเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน การมีทักษะในยุคดิจิทัล ผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เป็นที่ปรึกษาคอยชี้แนะ เป็นผู้ชี้แนะแนวทาง (Coaching) เพื่อให้ผู้เรียนได้เป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ลองผิดลองถูกเรียนรู้จากปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งความรู้เกิดจากประสบการณ์ การสร้างองค์ความรู้เป็นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ หรือการลงมือทำซึ่งความรู้ที่เกิดขึ้นก็เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ กระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว ต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการอ่าน การเขียน การโต้ตอบ และการวิเคราะห์ปัญหา อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่การวิเคราะห์การสังเคราะห์และการประเมินค่า (วิริยะ ฤชชัยพาณิชย์, 2560) ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบ Active Learning จึงเป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดทักษะของนักนวัตกรรมในยุคดิจิทัล

การบริหารวิชาการที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นนวัตกรรม เป็นบทบาทหน้าที่ที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นในยุคดิจิทัล ผู้วิจัยจึงสนใจในการที่จะศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาให้กับโรงเรียนอื่น ๆ ต่อไป ผู้วิจัยเชื่อมั่นว่าผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ร่วมงานวิจัยในด้าน การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนในการกำหนดรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อให้ได้ผู้เรียนที่มีทักษะในยุคดิจิทัลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
2. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาและพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน ภายใต้กรอบแนวความคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบ, การบริหารงานวิชาการ และความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน

2. ขอบเขตด้านประชากรและตัวอย่าง

1. ศึกษาองค์ประกอบโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อสรุปองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน

ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา นักวิชาการศึกษา และศึกษานิเทศก์ โดยเลือกแบบเจาะจง ตามเกณฑ์ที่กำหนดจำนวน 7 คน

2. การยืนยันองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน

2.1 ประชากร คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาทั่วประเทศ จำนวนทั้งสิ้น 2,358 แห่ง

2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจำนวน 210 แห่ง โดยแต่ละโรงเรียนมีผู้ให้ข้อมูล จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือหัวหน้างานวิชาการ 1 คน และครูผู้สอน 1 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 630 คน

3. การประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็น นวัตกรรมของผู้เรียน โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) และการประเมิน ความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์

ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา นักวิชาการศึกษา ด้านการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน ศึกษานิเทศก์ และครู จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

4. การนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียนที่พัฒนาขึ้นไปปฏิบัติในโรงเรียน

ผู้ให้ข้อมูล คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 1 แห่ง

5. สะท้อนผลจากการนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียนไปปฏิบัติในโรงเรียน

ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน หัวหน้างานวิชาการ 1 คน และครูผู้สอน 4 คน รวมจำนวน 7 คน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่การศึกษา

โรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูล เชิงปริมาณ การดำเนินการวิจัยมี 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียน

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียน
2. ศึกษาองค์ประกอบโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษา ด้านบริหารการศึกษา นักวิชาการศึกษา ศิษยานุเทศ์ เพื่อสรุปองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียน

2.1 ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา นักวิชาการศึกษา และศึกษานิเทศก์ โดยเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 7 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่สร้างจากข้อมูลการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียน จากนั้นแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

3. ร่างองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียนนำข้อมูลจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องและการศึกษาองค์ประกอบโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษา ด้านบริหารการศึกษา นักวิชาการศึกษา ศิษยานุเทศ์ มาสังเคราะห์เป็นร่างองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียน

4. ยืนยันองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียน

4.1 ประชากร คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาทั่วประเทศ จำนวนทั้งสิ้น 2,358 แห่ง

4.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การโปรแกรม G*power และทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นกระจายตามสัดส่วนตามภูมิภาค โดยแต่ละโรงเรียนมีผู้ให้ข้อมูล จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือหัวหน้างานวิชาการ 1 คน และครูผู้สอน 1 คน

ผลจากการคำนวณด้วยโปรแกรม G*power พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ควรใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เท่ากับ 630 คน แต่เนื่องจากแต่ละโรงเรียนมีผู้ให้ข้อมูลแต่ละ 3 คน ดังนั้นผู้วิจัยจึงจะเก็บข้อมูลจากโรงเรียนจำนวน 210 แห่ง เพื่อให้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 630 คน (โรงเรียน 210 แห่ง แต่ละ 3 คน รวม 630 คน)

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน สร้างขึ้นตามแนวคิดและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จากนั้นนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง คือ 0.80-1.00 และนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.97

ระยะที่ 2 การประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน

1. การประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และการประเมินความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์

1.1 ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา นักวิชาการศึกษาด้านการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน ศึกษานิเทศก์ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

1.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ 1) ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษา 2) มีผลงาน เชี่ยวชาญ และประสบการณ์ด้านบริหารสถานศึกษาไม่ต่ำกว่า 5 ปี 3) จบการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาเอกหรือมีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าเชี่ยวชาญ

1.1.2 ผู้บริหารการศึกษา ได้แก่ 1) มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับด้านการบริหารการศึกษา 2) มีผลงาน เชี่ยวชาญ และประสบการณ์ด้านบริหารการศึกษาไม่ต่ำกว่า 5 ปี 3) จบการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาเอก 4) มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ

1.1.3 นักวิชาการศึกษาด้านการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน ได้แก่ 1) มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน 2) จบการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาเอก

1.1.4 ศึกษานิเทศก์ ได้แก่ 1) มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน 2) ประสบการณ์ด้านการบริหารงานวิชาการ

ไม่ต่ำกว่า 5 ปี 3) จบการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาเอก 4) มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ

1.1.5 ครู ได้แก่ 1) มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียน 2) มีผลงาน เชี่ยวชาญ และประสบการณ์ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ไม่ต่ำกว่า 5 ปี 3) จบการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาเอก 4) มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ คู่มือการสัมมนาอิงกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และแบบประเมินความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียนเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ

2. การนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียนที่พัฒนาขึ้นไปปฏิบัติในโรงเรียน

2.1 ผู้ให้ข้อมูล คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 1 แห่ง โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง

2.2 เครื่องมือที่ใช้การวิจัย คือ รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียน ที่ผ่านการประเมินความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้และเป็นประโยชน์ โดยการสัมมนาอิงกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

3. การสะท้อนผลการนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียนไปปฏิบัติในโรงเรียน

3.1 กลุ่มเป้าหมาย คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 1 แห่ง โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง กำหนดผู้ให้ข้อมูลผลการนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียน ไปปฏิบัติในโรงเรียน จำนวน 7 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน หัวหน้างานวิชาการ 1 คน และครูผู้สอน 4 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกการประชุมกลุ่ม ผลการนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียน ไปปฏิบัติ

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 พัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียน

1. การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และรายงานการวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ข้อมูลต่าง ๆ และนำมาสรุปผลการศึกษารวบรวมเอกสารและข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียน

2. ศึกษาองค์ประกอบโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษาด้านบริหารการศึกษา นักวิชาการศึกษา และศึกษานิเทศก์ เพื่อสรุปองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอหนังสือราชการจากงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมเพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ดำเนินการสัมภาษณ์และรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลไปวิเคราะห์

3. ยืนยันองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอหนังสือราชการจากงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังโรงเรียน จากนั้นตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา และนำข้อมูลไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

ระยะที่ 2 การประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียน

1. การประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียน โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และการประเมินความถูกต้องเหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอหนังสือราชการจากงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมเพื่อขออนุญาตนัดหมายมาร่วมสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ดำเนินการนัดหมาย ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ขอความอนุเคราะห์ให้ผู้เชี่ยวชาญ ตอบแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียน และรวบรวมผลการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำมาลงข้อมูล แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

2. การนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียนที่พัฒนาขึ้นไปปฏิบัติในโรงเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยดำเนินการนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียนไปปฏิบัติในสถานศึกษาตั้งแต่เดือนสิงหาคม ถึง มกราคม รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 5 เดือน

3. การสะท้อนผลการนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียนไปปฏิบัติในโรงเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยนัดประชุมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสะท้อนผลการนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียนไปปฏิบัติ

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 พัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียน

1. การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และรายงานการวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับสาระสำคัญ การจำแนก การเรียงลำดับความสำคัญ โดยการวิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อหาเป็นหมวดหมู่ โดยใช้ค่าความถี่ เรียงลำดับความสำคัญ จัดเนื้อหาเป็นหมวดหมู่และสรุป

ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2. ศึกษาองค์ประกอบโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษา ด้าน
บริหารการศึกษา นักวิชาการศึกษา และศึกษานิเทศก์ เพื่อสรุปองค์ประกอบของการบริหารงาน
วิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการ
สัมภาษณ์โดยการวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปเป็นความเรียงเชิงพรรณนา

3. ยืนยันองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน
วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน การวิเคราะห์ข้อมูล คำนวณหาค่าสถิติ
ได้แก่ 1) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเพื่อให้ทราบลักษณะของ
กลุ่มตัวอย่างและลักษณะการแจกแจงตัวแปรต่าง ๆ โดยการหาร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยง
เบนมาตรฐาน และแปลความหมาย 2) วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อตรวจสอบความตรงของ
โมเดลการวัดขององค์ประกอบแต่ละตัว

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) องค์ประกอบหลักของการบริหารงานวิชาการตามแนวคิด
การจัดการฐานข้อมูลของโรงเรียนมัธยมศึกษายุคดิจิทัล

(n = 630)

องค์ประกอบหลัก	$\bar{X}$	S.D	การแปล ความหมาย	ลำดับ
1. การวางแผนกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ และแผนพัฒนาสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นนวัตกรรม	4.00	0.47	มาก	2
2. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ ความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน	3.97	0.46	มาก	5
3. การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็น นวัตกรรมของผู้เรียน	3.99	0.44	มาก	4
4. การวัดและประเมินผลด้านการเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน	4.00	0.47	มาก	2
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริม ความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน	4.00	0.50	มาก	1
รวม	3.99	0.42	มาก	

จากตารางที่ 1 แสดงว่าผลการวิเคราะห์องค์ประกอบหลักของการบริหารงานวิชาการ
เพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน ในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.42) เมื่อพิจารณาความเหมาะสมในแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีความเหมาะสม
มากที่สุด ได้แก่ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน

มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.50) รองลงมา ได้แก่ การวัดและประเมินผลด้านการเป็นนวัตกรของผู้เรียน และการวางแผนกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ และแผนพัฒนาสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นนวัตกร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.47) และน้อยที่สุด ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นนวัตกรของผู้เรียน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.46)

ระยะที่ 2 การประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียน

1. การประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียน โดยการสัมมนาอิงกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และการประเมินความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำผลการวิเคราะห์ระดับความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์เทียบกับเกณฑ์ของค่าเฉลี่ย
2. การนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียนที่พัฒนาขึ้นไปปฏิบัติในโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและนำมาสรุปเป็นความเรียง
3. การสะท้อนผลการนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียนไปปฏิบัติในโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และเขียนบรรยายแบบความเรียง และพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) กระบวนการของรูปแบบ ประกอบด้วย 3.1) การวางแผนกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ และแผนพัฒนาสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นนวัตกร แบ่งเป็นการกำหนดแผนกลยุทธ์ วิสัยทัศน์เพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นนวัตกร และแผนพัฒนาการศึกษาสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นนวัตกร 3.2) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นนวัตกรของผู้เรียน แบ่งเป็น การวิเคราะห์หลักสูตร การสร้างหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินหลักสูตร การปรับปรุงหลักสูตร 3.3) การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นนวัตกรของผู้เรียน เป็นการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาด้านความรู้ การจัดกิจกรรมพัฒนาด้านทักษะ การจัดกิจกรรมพัฒนาด้านเจตคติ และคุณธรรม จริยธรรม การนำ

องค์ความรู้ไปใช้ 3.4) การวัดและประเมินผลด้านการเป็นนวัตกรของผู้เรียน การกำหนดตัวชี้วัดในการประเมิน การสร้างเครื่องมือในการประเมิน การตัดสินผลการเรียน การนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาสถานศึกษา 3.5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียนการสร้างนวัตกรรมการสอนเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียน การสร้างสื่อและเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียน การใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอน 4) การนำรูปแบบไปใช้ และ 5) ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบ ไค-สแควร์ (χ^2 266.24, $df = 144$, $RMSEA = 0.047$) ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.93 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.90 และดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) เท่ากับ 0.028 แสดงว่าโมเดลการวิจัยมีความสอดคล้องของโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียน

2.1 การสัมมนาอิงกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อยืนยันองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียน ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียนที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น และผลการประเมินรูปแบบในภาพรวมมีความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.83$, $S.D. = 0.06$) เหมาะสม ($\bar{X} = 4.89$, $S.D. = 0.00$) เป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.68$, $S.D. = 0.06$) และนำไปใช้ได้จริง ($\bar{X} = 4.67$, $S.D. = 0.06$) อยู่ในระดับมากที่สุดทุกองค์ประกอบ

2.2 ผลการนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียนที่พัฒนาขึ้นจากการนำไปปฏิบัติ ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง กรุงเทพมหานครมีการปฏิบัติตามรูปแบบ ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ และแผนพัฒนาสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นนวัตกร โรงเรียนได้นำไปปฏิบัติ 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นนวัตกรของผู้เรียน 3) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นนวัตกรของผู้เรียน 4) ด้านการวัดและประเมินผลด้านการเป็นนวัตกรของผู้เรียน และ 5) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียน

2.3 ผลการสะท้อนผลการนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียนจากการนำไปปฏิบัติ พบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษาได้แนวทางในการวางแผนกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ และแผนพัฒนาสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นนวัตกร 2) ผู้บริหารและครูเกิด

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยนำแนวทางในการบริหารงานวิชาการเพื่อมุ่งเน้นในการพัฒนาหลักสูตรที่พัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นนวัตกรรม 3) ครูมีความรู้ในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning รวมไปถึงการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก Active Learning 4) ครูมีความรู้ในการวัดและประเมินผลด้านการเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน 5) ครูมีทักษะการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการสอนเพิ่มขึ้น 6) โรงเรียนมีแนวทางในการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน 7) โรงเรียนพัฒนาระบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ 8) บุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความรู้เกี่ยวกับบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน 9) บุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีการพัฒนาและทักษะการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน 10) โรงเรียนมีรูปแบบในการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียนที่สามารถนำมาปฏิบัติได้จริง 11) ทำให้บริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียนที่เป็นระบบ 12) นักเรียนมีความเป็นนวัตกรรมสามารถองค์ความรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้

สรุปผลการวิจัย

1. รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) กระบวนการของรูปแบบ ประกอบด้วย 3.1) การวางแผนกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ และแผนพัฒนาสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน 3.2) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน 3.3) การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน 3.4) การวัดและประเมินผลด้านการเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน 3.5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน 4) การนำรูปแบบไปใช้ และ 5) ผลที่เกิดขึ้น

2. การประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน ผู้เชี่ยวชาญมีฉันทามติให้รูปแบบมีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และ เป็นประโยชน์ ในส่วนการนำรูปแบบไปปฏิบัติ พบว่า โรงเรียนมีการพัฒนาหลักสูตร สร้างความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมให้กับผู้เรียน การสะท้อนผลการนำรูปแบบไปปฏิบัติ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้แนวทางในการวางแผนกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ ผู้บริหารและครูเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ครูมีความรู้ในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ครูมีความรู้ในการวัดและประเมินผล มีทักษะการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการสอน โรงเรียนมีแนวทางในการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน และนักเรียนมีความเป็นนวัตกรรมสามารถองค์ความรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้

อภิปรายผล

1. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียน ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนารูปแบบ ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) เป้าหมายและวัตถุประสงค์ 3) กระบวนการ ประกอบด้วย 3.1) การวางแผนกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ และแผนพัฒนาสถานศึกษา 3.2) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3.3) การจัดกระบวนการเรียนรู้ 3.4) การวัดและประเมินผล 3.5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี 4) การนำรูปแบบไปใช้ และ 5) ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับอรรถ กิตติชนม์ธวัช (2558) จากการศึกษางานวิจัย พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารประกอบด้วย(1)หลักการ(2)จุดหมาย(3)การจัดองค์การและบทบาทหน้าที่ (4)กระบวนการดำเนินการ (5) การประเมินรูปแบบ และ (6) เงื่อนไขความสำเร็จ สอดคล้องกับสุกัญญา เข้มช้อย (2563) ได้ศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรมการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อสร้างนวัตกร พบว่า ประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก คือ 1) นวัตกรรมการบริหาร 2) ระบบและกลไก 3) การยกระดับสู่นวัตกรรม สอดคล้องกับจำเนียร แสงเสนา (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารเพื่อเสริมสร้าง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า มีองค์ประกอบดังนี้ 1) ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย 1.1) ผู้บริหาร 1.2) ครู 1.3) หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 1.4) แหล่งเรียนรู้/สื่อ 1.5) ภาพแวดล้อม 2) กระบวนการ ประกอบด้วย 2.1) การวางแผน (Planning: P) 2.2) การจัดองค์การ (Organizing: O) 2.3) การลงมือปฏิบัติ (Doing: D) 2.4) การควบคุม (Controlling: C) 2.5) การประเมินผล (Evaluation: E) 3) ผลผลิต และสอดคล้องกับวสันต์ สุทธาวาส (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพความเป็นนวัตกรการศึกษา พบว่า ศักยภาพความเป็นนวัตกรการศึกษา ประกอบด้วย 2 ด้าน คือ 1) ด้านกระบวนการ ประกอบด้วย 1) ระบบเสริมสร้าง (Reinforcement System) ประกอบด้วย 1.1) กระบวนการพัฒนาศักยภาพบุคลากร 1.2) การสนับสนุนเพื่อพัฒนาศักยภาพ 2) การจัดการเพื่อความยั่งยืนเชิงนวัตกรรม (Management for Innovative Sustainability) ประกอบด้วย 2.1) การจัดองค์การแห่งการเรียนรู้ 2.2) การจัดการความรู้ 2.3) การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ 2) ด้านคุณลักษณะของนวัตกรการศึกษา ประกอบด้วย 1) ความสามารถ 2) พฤติกรรม 3) ทักษะ จากพัฒนารูปแบบจะเห็นได้ว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็น นวัตกรของผู้เรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา มีองค์ประกอบของรูปแบบที่ดำเนินการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน แต่ในส่วนที่มีความแตกต่างกันเนื่องจากผู้วิจัยค้นพบแนวทางที่จะสามารถพัฒนาความเป็นนวัตกรของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป เนื่องจากองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสามารถกำหนดได้หลายอย่าง หลายองค์ประกอบขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ที่ศึกษา หรือการออกแบบแนวคิดทฤษฎี และหลักการพื้นฐานในการกำหนดประเภทของแต่ละรูปแบบเป็นหลัก จะประกอบด้วยอะไร จำนวนเท่าใด มีโครงสร้างและความสัมพันธ์กันอย่างไร ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

รูปแบบ ที่มีหลักการ วัตถุประสงค์เป้าหมาย กระบวนการ สามารถนำไปใช้ได้ และการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียน ที่ต้องวิเคราะห์ขอบข่ายงานหลักของการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียน ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กัน เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนให้เกิดการดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย สอดคล้องกับ Nguon Siek (2022) ได้นำเสนอเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศกัมพูชา ภายใต้รูปแบบการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในการเป็นนวัตกรของผู้เรียนซึ่งได้แสดงให้เห็นว่าแนวคิดที่กล่าวถึงการพัฒนาลัทธิสูตรและทักษะการเป็นผู้นำนวัตกรรมได้รวมถึงมิติต่าง ๆ เช่น วิสัยทัศน์ด้านนวัตกรรม, การคิดเชิงนวัตกรรม และการสนับสนุนการยอมรับนวัตกรรม ทักษะผู้นำนวัตกรรมมีระดับสูง โดยมีการยอมรับและสนับสนุนเป็นจุดแข็งและการคิดเชิงนวัตกรรมเป็นจุดอ่อน หลักสูตรถูกมองเป็นจุดแข็ง ขณะที่การสอนและการวัดผลมีข้อจำกัด กลยุทธ์ที่วางไว้มีทั้งการปรับปรุงหลักสูตร, การพัฒนาการสอน และการพัฒนาเครื่องมือการประเมินผลเพื่อพัฒนาทักษะความเป็นนวัตกรของผู้เรียน และสอดคล้องกับ Mashal Saad El Sleemi (2024) ได้มีการวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมความเป็นนวัตกรของนักเรียนในโรงเรียนของประเทศซาอุดีอาระเบีย ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอบทบาทหน้าที่ของส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยต้องมีการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความทันสมัยตรงตามความต้องการของสภาพสังคมปัจจุบัน รวมไปถึงการปรับปรุงวิธีการในการจัดการเรียนการสอนใช้การจัดการเรียนการสอนเชิงรุก และการวัดผลการประเมินผล

2. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียน พบว่า การสัมมนาอิงกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับรูปแบบ และผลการประเมินรูปแบบในภาพรวมมีความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.06) เหมาะสม ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.00) เป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.06) และนำไปใช้ได้จริง ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.06) อยู่ในระดับมากที่สุดทุกองค์ประกอบ สอดคล้องกับจินตนา ศักดิ์ภู่อารัม (2553) ที่กล่าวว่าแนวคิดและเสนอการประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิไว้ว่า การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จะดำเนินการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้งตามวิจารณ์ญาณของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพ ประสิทธิภาพหรือความเหมาะสมของสิ่งนั้น สอดคล้องกับ Eisner (1988) กล่าวว่า การประเมินรูปแบบคือการให้ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการประเมิน โดยให้ความเชื่อถือกับผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเที่ยงธรรมและมีดุลพินิจที่ดี ทั้งนี้มาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่าง ๆ ของผู้ทรงคุณวุฒินั้น และสอดคล้องกับ รุ่งนภา จิตรโรจน์รักษ์ (2556) กล่าวว่า การทดสอบรูปแบบหรือการตรวจสอบรูปแบบมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของรูปแบบอาจเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยวิธีการตรวจสอบมีหลายวิธี เช่น วิธีการตรวจสอบเชิงปริมาณ แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของผู้เรียนที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ ถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ ทั้งนี้เป็นเพราะผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริม

ความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน โดยได้วางแผนการวิจัยเป็นลำดับขั้นตอน ตั้งแต่การ การศึกษา เอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศ และต่างประเทศ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาร่างองค์ประกอบ ของรูปแบบ และนำองค์ประกอบที่ได้มาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลนำมาสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบ ของรูปแบบ จึงทำให้ได้รูปแบบ มีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ เป็นเหตุผลที่ทำให้ผลการประเมินรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด ทุกองค์ประกอบ

ในส่วนการนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน ที่พัฒนาขึ้นจากการนำไปปฏิบัติ พบว่า โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุงกรุงเทพมหานครเกิด ผลลัพธ์ ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาได้แนวทางในการวางแผนกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ และแผนพัฒนา สถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นนวัตกรรม 2) ผู้บริหารและครูเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยนำ แนวทางในการบริหารงานวิชาการเพื่อมุ่งเน้นในการพัฒนาหลักสูตรที่พัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นนวัตกรรม 3) ครูมีความรู้ในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning รวมไปถึงการจัดการเรียน การสอนเชิงรุก Active Learning 4) ครูมีความรู้ในการวัดและประเมินผลด้านการเป็นนวัตกรรมของ ผู้เรียน 5) ครูมีทักษะการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการสอนเพิ่มขึ้น 6) โรงเรียนมีแนวทางในการบริหาร งานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน 7) โรงเรียนพัฒนาระบบการบริหารงานวิชาการ เพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ 8) บุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความ รู้เกี่ยวกับบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน 9) บุคลากร และผู้มีส่วน เกี่ยวข้องมีการพัฒนาและทักษะการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน 10) โรงเรียนมีรูปแบบในการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียนที่สามารถนำ มาปฏิบัติได้จริง 11) ทำให้บริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียนที่เป็นระบบ 12) นักเรียนมีความเป็นนวัตกรรมสามารถองค์ความรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้ สอดคล้องกับ Keeves (1988:52) กล่าวว่า การสร้างรูปแบบที่ดีต้องมีการทดสอบรูปแบบควบคู่ไปด้วย ในการทดสอบรูปแบบ ทางสังคมและพฤติกรรมศาสตร์นั้น จะมีข้อมูลเชิงปริมาณและตัวเลขทางสถิติแสดงอย่างชัดเจน แสดงให้เห็นว่า รูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีคุณภาพ จึงส่งผลให้โรงเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลง

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา เพื่อจะทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่และศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่นำมาพัฒนา เป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนให้มีความสมบูรณ์และครอบคลุมต่อไป
2. ควรศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จของการนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อ ส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียนไปใช้

เอกสารอ้างอิง

- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2563). นวัตกรรมการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อสร้างนวัตกรรม. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 22(2), 193-213.
- จำเนียร แสงเสนา. (2559). รูปแบบการบริหารเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วสันต์ สุทธาวาส. (2559). ศักยภาพความเป็นนวัตกรการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รุ่งนภา จิตรโรจน์รักษ์. (2556, 16 มกราคม) เปิด 6 อุปสรรคการทำงานครูไทย สอนหนัก ขาดจิตวิญญาณไร้ทักษะ ICT. สำนักข่าวอิศรา. <http://www.enn.co.th/5942>.
- อรชร กิตติชนม์ธวัช. (2558). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต]. สาขาวิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Eisner E. (1988). *Model and Model Building Education Research Methodology and Measurement : An International Handbook*. Oxford : Pergamon Press.
- Keeves, J. P. (1994). *Models and model building*. The International Encyclopedia of Education.
- Mashal Saad El Sleemi. (2024). *Promoting innovation in Saudi public education schools: The perspective of school employees*. Retrieved 15 September 2024 from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1457082.pdf>.
- Nguon Siek. (2022). *Academic management strategies of secondary schools in Cambodia based on the concept of innovation leadership skills*. Faculty of Education : Chulalongkorn University.

พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ Behavior and needs of tourists travelling to Bang Hua Suea Riverside Market, Samut Prakan

ชนมธิดา ยศปัน^{1*} ไชยลักษณ์ กมลศักดิ์วิกุล² พลุ ชัยเวฬุ³ ปุณิกา แจ่มจำรัส⁴

Chontida Yodpun^{1*} Sojiluk Kamonsakdavikul² Phasu Chaivelu³ Punika Chaemchumrus⁴

¹อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาการตลาดดิจิทัล คณะบัญชีและวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก

¹Lecturer in Digital Marketing Program, Faculty of Accountancy and Management Science,
Southeast Bangkok University

²ผู้อำนวยการกลุ่มงานวิจัยและบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก

²Director of Research and Academic Services Department, Southeast Bangkok University

³อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาการจัดการ คณะบัญชีและวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก

³Lecturer of Management Program, Faculty of Accounting and Management Science,
Southeast Bangkok University

⁴อาจารย์ประจำ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก

⁴Lecturer of Faculty of Law, Southeast Bangkok University

*Corresponding author email : Chontida@southeast.ac.th

วันที่รับ : 6 มกราคม 2568

วันที่แก้ไข : 9 เมษายน 2568

วันที่ตอบรับ : 23 พฤษภาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ 2) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวที่ตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ จำนวน 400 คน ค่าสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า F-test ผลการวิจัย พบว่า 1) พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เข้ามาท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ มีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจกับกลุ่มเพื่อนประมาณ 2-3 คน เดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว ครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่เดินทางมาท่องเที่ยว โดยมีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวอยู่ระหว่าง 1,001-1,500 บาท และนักท่องเที่ยวมีความต้องการเข้ามาท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) นักท่องเที่ยวที่มีอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือน

แตกต่างกัน มีพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05

คำสำคัญ : พฤติกรรม / ความต้องการ / นักท่องเที่ยว / ตลาดริมน้ำบางหัวเสือ

Abstract

This research aimed to: (1) examine the behaviors and needs of tourists visiting Bang Hua Suea Riverside Market, Samut Prakan, and (2) compare the needs of tourists according to different demographic characteristics. The sample consisted of 400 tourists visiting the market. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and F-test.

The findings revealed that most tourists visited Bang Hua Suea Riverside Market for relaxation, typically in groups of 2–3 friends, traveling by private car, visiting for the first time, and spending approximately 1,001–1,500 baht. Overall, tourists' needs were at a moderate level, with variations observed according to different behaviors. Additionally, significant differences in tourists' behaviors and needs were found based on age, marital status, education level, occupation, and monthly income, with statistical significance at the 0.01 and 0.05 levels.

Keywords : Behavior / Want / Tourist / Bang Hua Suea Riverside Market

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่สร้างรายได้และการจ้างงานให้กับประเทศไทยมาเป็นเวลานานทั้งนี้ รูปแบบของการท่องเที่ยวมีด้วยกันหลายรูปแบบ ทั้งเพื่อการพักผ่อน นันทนาการ การศึกษาหาความรู้ ทั้งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล ซึ่งประเทศไทยนั้นเป็นประเทศที่มีทรัพยากรที่มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรม “การท่องเที่ยวตลาดน้ำ” ถือเป็นกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ หรือนันทนาการรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นระหว่างเวลาว่าง เป็นการเดินทางไปในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ โดยไม่คำนึงวาระยะทางนั้นใกล้หรือไกล จะมีการพักผ่อนค้างคืนหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อการเปลี่ยนบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม โดยมีแรงกระตุ้นจากความต้องการทางกายภาพเพื่อสนอง

ความต้องการในการพักผ่อนคลายเครียดในชีวิตประจำวัน และตอบสนองความอยากรู้อยากเห็น อีกทั้งเป็นกระบวนการพัฒนาในการเรียนรู้ สร้างประสบการณ์และวิสัยทัศน์จากการเดินทางท่องเที่ยวได้อีกด้วย (วรรณมน จันทดิษฐ์, 2552)

ตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ แต่เดิมเป็นทางเดินไปสู่ท่าน้ำ ท่าเรือของชุมชนที่ใช้เดินทางไปในอำเภอบางพลี และอำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นตลาดน้ำที่ขายอาหารพื้นเมืองในช่วงเย็น ปัจจุบันชุมชนริมน้ำบางหัวเสือ ได้ใช้พื้นที่ส่วนหนึ่งของวัดเป็นตลาดริมน้ำ ที่มีร้านค้าแบบโบราณ มีร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึกกระจายกันอยู่ทั่วไปในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว และเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อาหารที่สร้างชื่อเสียงในตำบลบางหัวเสือ ให้เป็นที่รู้จักกับนักท่องเที่ยว อาทิเช่น ขนมครก ขนมจีน แหนมเนือง ปลาแห้ง ไข่เค็ม และผลิตภัณฑ์พื้นบ้านที่ทำจากวัสดุธรรมชาติ เช่น ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากกะลามะพร้าว ผลลูกมะพร้าว และลูกตีนเป็ด ซึ่งตลาดริมน้ำของชุมชนบางหัวเสือหรือตลาดน้ำในปัจจุบัน เป็นโครงการของเทศบาลเมืองปู่เจ้าสมิงพราย โดยความร่วมมือ ร่วมใจของประชาชนในท้องถิ่น ช่วยกันฟื้นฟูกลับมาอีกครั้งในปี พ.ศ. 2553 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นแหล่งท่องเที่ยวภูมิปัญญา สามารถเพิ่มรายได้และส่งเสริมอาชีพให้แก่ชุมชน โดยคนในชุมชนจะนำสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นจากสวนในชุมชน หรือพื้นที่ใกล้เคียง รวมทั้งอาหารคาวหวาน มาขายในวันเสาร์-อาทิตย์ เวลา 08.00-15.00 น. (เทศบาลเมืองปู่เจ้าสมิงพราย สมุทรปราการ, ออนไลน์)

ภายหลังจากการมีโรคระบาดของโควิด-19 เกิดขึ้นในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 เป็นต้นมา รายได้จากการท่องเที่ยวลดลง อีกทั้งภาวะเศรษฐกิจของประเทศถดถอย เติบโตช้า ส่งผลให้นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไป มีแนวโน้มที่จะเลือกท่องเที่ยวในประเทศก่อนในระยะทางใกล้ ๆ สั้น ๆ ขับรถไป อีกทั้งนิยมท่องเที่ยวที่ Unseen คนไม่พลุกพล่าน ด้วยเหตุผลด้านความปลอดภัยและการรักษาระยะห่างทางสังคมด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการเพื่อนำไปสู่แนวทางการพัฒนาและการจัดการ การตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐาน อันจะส่งผลให้ตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ตลอดจนกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นและสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวมากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ จำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน โดยวิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของคอคแรน (Cochran; 1977 อ้างใน ชีรวิทย์ เอกะกุล, 2543) และกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่าง (Sampling error) ในที่นี้จะกำหนดเท่ากับ ± 0.05 ภายใต้ความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ (Independent variable) ได้แก่ ลักษณะประชากรศาสตร์แบ่งออกเป็น เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

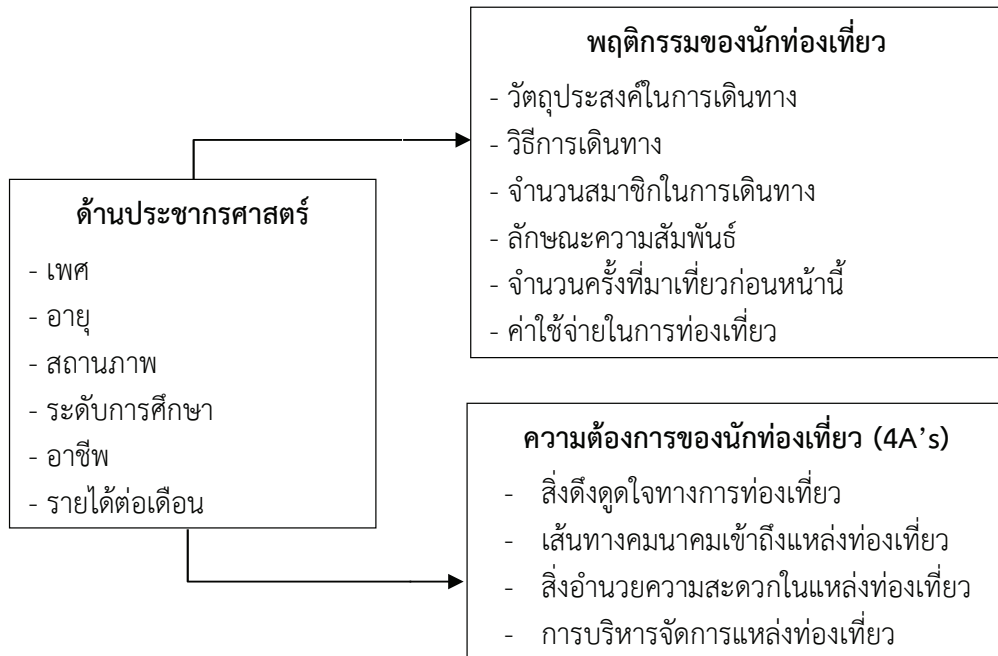
ตัวแปรตาม (Dependent variable) แบ่งออกเป็น

1) พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ ได้แก่วัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยว วิธีการเดินทางมาท่องเที่ยว จำนวนสมาชิกที่ร่วมในการเดินทางมาท่องเที่ยว ลักษณะความสัมพันธ์ของกลุ่มบุคคลที่ร่วมเดินทางมาท่องเที่ยว จำนวนครั้งที่เคยมาท่องเที่ยว (ไม่รวมครั้งนี้) และ ค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการท่องเที่ยว (เฉลี่ยต่อครั้ง ต่อ 1 คน)

2) ความต้องการของนักท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว เส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว และการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยได้แสดงกรอบแนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลประชากรศาสตร์ จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ วัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยว วิธีการเดินทางมาท่องเที่ยว จำนวนสมาชิกที่ร่วมในการเดินทางมาท่องเที่ยว ลักษณะความสัมพันธ์ของกลุ่มบุคคลที่ร่วมเดินทางมาท่องเที่ยว จำนวนครั้งที่เคยมาท่องเที่ยว (ไม่รวมครั้งนี้) และค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการท่องเที่ยว (เฉลี่ยต่อครั้ง ต่อ 1 คน)

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ จำนวน 20 ข้อ ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว เส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว และการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert Scale) ดังนี้

ระดับความต้องการ		ระดับคะแนน
ต้องการมากที่สุด	ให้เท่ากับ	5
ต้องการมาก	ให้เท่ากับ	4
ต้องการปานกลาง	ให้เท่ากับ	3
ต้องการน้อย	ให้เท่ากับ	2
ไม่ต้องการ	ให้เท่ากับ	1

ซึ่งได้นำมากำหนดเป็นเกณฑ์ดังต่อไปนี้ (เพ็ญแข ศิริวรรณ และคณะ. (2551))

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00	หมายถึง	มีความต้องการ อยู่ในระดับ มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20	หมายถึง	มีความต้องการ อยู่ในระดับ มาก
ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40	หมายถึง	มีความต้องการ อยู่ในระดับ ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60	หมายถึง	มีความต้องการ อยู่ในระดับ น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80	หมายถึง	มีความต้องการ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 เป็นข้อเสนอแนะในการปรับปรุง ตลาดริมน้ำบางหัวเสือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาได้ค่าความตรงเนื้อหา (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 ซึ่ง พรณี ลีกิจวัฒน์ (2553) กล่าวว่า การคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Concurrence: IOC) ข้อคำถามที่ใช้ได้จำเป็นจะต้องมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป หลังจากนั้น นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักท่องเที่ยวที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำไปหาค่า ความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการวิเคราะห์หาสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นตามวิธีของ Cronbach's Alpha Coefficient (Cronbach, 1970) โดยมีค่าความเชื่อมั่นในภาพรวมทั้งฉบับ เท่ากับ 0.98

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัย เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ ในวันเสาร์และ วันอาทิตย์ จำนวน 400 คน เฉลี่ยวันละ 25 คน โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงแรกเริ่มตั้งแต่เดือนเมษายน - พฤษภาคม พ.ศ. 2566 เวลา 8.00 น. – 14.00 น. และ ช่วงที่สองเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม พ.ศ. 2566 เนื่องจากมีวันหยุดยาว หลายวัน และเป็นช่วงปิดภาคเรียน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

1. ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentages) เพื่ออธิบายข้อมูลที่ได้จาก แบบสอบถามตอนที่ 1 ลักษณะประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยว และตอนที่ 2 พฤติกรรมการ ท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ

2. ค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่อใช้อธิบายข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 3 ความต้องการของนักท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ

3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation: S.D.) เพื่อใช้อธิบายข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ตอนที่ 3 ความต้องการของนักท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ

4. การทดสอบด้วย F-test และ LSD เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยเสนอผลการศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือสมุทรปราการ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวที่ตลาดริมน้ำบางหัวเสือ จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 400 คน จำแนกได้ดังนี้

- **เพศ** พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 47.50 เพศทางเลือก (LGBT) จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 27.80 และเป็นเพศชาย น้อยที่สุดจำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 24.80 ตามลำดับ

- **อายุ** พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 20 - 30 ปี จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 43.20 อายุ 31 - 40 ปี จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 40.80 อายุ 41 - 50 ปี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00 อายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.20 และอายุน้อยกว่า 20 ปี น้อยที่สุด จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.80 ตามลำดับ

- **สถานภาพ** พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 54.80 สมรสแล้ว จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 38.80 และมีสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง น้อยที่สุด จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 6.50 ตามลำดับ

- **ระดับการศึกษา** พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี จำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 53.50 ระดับปวส. / อนุปริญญา หรือเทียบเท่า จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 27.00 ระดับมัธยมปลาย (ม.6) /ปวช. หรือเทียบเท่า จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 13.80 ระดับต่ำกว่ามัธยมปลาย (ม. 6) จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.20 และสูงกว่าปริญญาตรี น้อยที่สุด จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50 ตามลำดับ

- **อาชีพ** พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเป็นพนักงาน / ลูกจ้างบริษัท ห้างร้านเอกชน จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 49.50 เป็นนักเรียน / นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 31.00 เป็นข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 10.20

ประกอบธุรกิจส่วนตัว / ค้าขาย จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.20 และเป็นเกษตรกรน้อยที่สุด จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.00 ตามลำดับ

- รายได้ต่อเดือน พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนเฉลี่ยที่ 10,000 – 20,000 บาท จำนวน 206 คน คิดเป็นร้อยละ 51.50 มีรายได้เฉลี่ยที่ 20,001 – 30,000 บาท จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 36.20 มีรายได้ 30,001 – 40,000 บาท จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 8.80 มีรายได้ 40,001 บาทขึ้นไป จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00 และมีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท น้อยที่สุดจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50 ตามลำดับ

ผลการศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวตลาด ริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ

1) ผลการศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ พบว่า

- วัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยว เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจมากที่สุด จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 33.00 เพื่อเยี่ยมชมวิถีชีวิตชุมชน-ริมคลอง จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 26.50 เพื่อรับประทานอาหารพื้นบ้าน จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 22.80 เพื่อซื้อสินค้าและบริการ จากธรรมชาติ จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 17.00 และวัตถุประสงค์อื่น ๆ จำนวน 3 คน คิดเป็น ร้อยละ 0.80 ได้แก่ เพื่อการเยี่ยมญาติ พี่-น้อง ที่อาศัยอยู่บริเวณตลาดริมน้ำบางหัวเสือ เป็นต้น

- วิธีการเดินทางมาท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เดินทางด้วยรถส่วนตัวมากที่สุด จำนวน 253 คน คิดเป็นร้อยละ 63.20 เดินทางด้วยรถโดยสารประจำทาง จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 และบริษัทนำเที่ยวพามา จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 11.00 และเดินทางด้วยเรือ เนื่องจาก มีที่พักอยู่บริเวณตลาดริมน้ำ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.80 ตามลำดับ

- จำนวนสมาชิกที่ร่วมในการเดินทางมาท่องเที่ยว มากที่สุด 2 – 3 คน จำนวน 206 คน คิดเป็นร้อยละ 51.50 มีสมาชิกร่วมเดินทาง 4 – 5 คน จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 36.20 เดินทางมาคนเดียว จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 8.80 และจำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง 6 คนขึ้นไป จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.50 ตามลำดับ

- ลักษณะความสัมพันธ์ของกลุ่มบุคคลที่ร่วมเดินทางมาท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เป็นลักษณะ เดินทางมากับกลุ่มเพื่อน จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 43.80 เดินทางแบบครอบครัว จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 29.00 เดินทางมากับแฟน / คนรัก จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15.00 เดินทาง มากับเพื่อนร่วมงาน จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 11.80 และเดินทางมาในลักษณะความสัมพันธ์ อื่น ๆ ได้แก่ เครือญาติ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.50 ตามลำดับ

- จำนวนครั้งที่เคยมาท่องเที่ยวก่อนหน้านี้ (ซึ่งไม่รวมครั้งนี้) ส่วนใหญ่ไม่เคยมา (ครั้งนี้เป็นครั้งแรก) จำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 56.00 เคยมาก่อนหน้านี้ 1 ครั้งแล้ว

จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 31.00 เคยมาก่อนหน้านี้ 2 ครั้งแล้ว จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 12.00 และเคยมา 3 ครั้งแล้วจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00 ตามลำดับ

- ค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการท่องเที่ยว (เฉลี่ยต่อครั้ง ต่อ 1 คน) ส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายระหว่าง 1,001 – 1,500 บาท จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 48.80 มีค่าใช้จ่ายไม่เกิน 1,000 บาท จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 46.20 มีค่าใช้จ่าย 1,501 – 2,000 บาท จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.20 และใช้จ่าย 2,001 บาทขึ้นไป จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.80 ตามลำดับ

2) ผลการศึกษาระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ พบว่า

นักท่องเที่ยวมีความต้องการเข้ามาท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$, S.D. = 0.76) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักท่องเที่ยวมีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = 0.82) ส่วนด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.39$, S.D. = 0.91) ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.36$, S.D. = 0.67) และด้านเส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.31$, S.D. = 0.96) นักท่องเที่ยวมีความต้องการอยู่ในระดับปานกลางรายละเอียด ดังนี้

- ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยว ตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.36$, S.D. = 0.75) จะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวมีความต้องการให้สถานที่ท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว ในราคาย่อมเยา ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = 0.75) และต้องการให้ผู้ประกอบการธุรกิจสถานที่ท่องเที่ยวมีอัธยาศัยไมตรีที่ดี ($\bar{X} = 3.43$, S.D. = 0.75) อยู่ในระดับมาก ส่วนเรื่องสถานที่ท่องเที่ยวมีสภาพแวดล้อมที่สวยงาม ($\bar{X} = 3.35$, S.D. = 0.71) สถานที่ท่องเที่ยวมีการเข้าถึงได้โดยง่าย ($\bar{X} = 3.33$, S.D. = 0.74) สถานที่ท่องเที่ยวมีเอกลักษณ์ที่น่าสนใจ ($\bar{X} = 3.30$, S.D. = 0.70) และสถานที่ท่องเที่ยวมีความหลากหลาย ตรงกับความต้องการ ($\bar{X} = 3.29$, S.D. = 0.74) นักท่องเที่ยวมีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง

- ด้านเส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.31$, S.D. = 0.97) จะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวต้องการให้สถานที่ท่องเที่ยวตั้งอยู่ใกล้กรุงเทพมหานครและแถบปริมณฑล ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 0.97) อยู่ในระดับมาก และเรื่องอื่นๆ นักท่องเที่ยวมีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับได้ดังนี้ ลำดับแรก คือ สถานที่ท่องเที่ยวมีสภาพการจราจรสะดวก มีความคล่องตัว ($\bar{X} = 3.33$, S.D. = 0.98) สถานที่ท่องเที่ยวมีสภาพของถนนที่ได้มาตรฐาน ($\bar{X} = 3.30$, S.D. = 0.97) และลำดับสุดท้ายนักท่องเที่ยวต้องการให้สถานที่ท่องเที่ยวสามารถเดินทางได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว ($\bar{X} = 3.19$, S.D. = 1.06)

- ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = 0.82) จะเห็นได้ว่า นักท่องเที่ยวมีความต้องการให้ สถานที่ท่องเที่ยวมีบริการร้านขายสินค้าของฝากที่มีความสะอาด สด ใหม่ ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.82) สถานที่ท่องเที่ยวมีร้านอาหาร และเครื่องดื่มที่มีคุณภาพ ราคาเหมาะสม ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.85) สถานที่ท่องเที่ยวมีการแสดงดนตรี การแสดงท้องถิ่น การละเล่น ที่น่าสนใจ ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.76) อยู่ในระดับมาก ส่วนเรื่องของการให้สถานที่ท่องเที่ยวมีสถานที่พักผ่อนที่มีมาตรฐาน ให้ความสะดวกสบาย ($\bar{X} = 3.34$, S.D. = 0.94) และต้องการให้สถานที่ท่องเที่ยวมีบริการรถรับ-ส่งนักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.19$, S.D. = 1.05) นักท่องเที่ยวมีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง

- ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$, S.D. = 0.91) จะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวมีความต้องการให้ สถานที่ท่องเที่ยวมีหน่วยพยาบาลที่ทันสมัย กรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.82) และสถานที่ท่องเที่ยวมีการดูแลนักท่องเที่ยวได้รวดเร็ว เมื่อเกิดเหตุร้าย ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 0.83) อยู่ในระดับมาก ส่วนเรื่องของสถานที่ท่องเที่ยวมีธนาคารไว้ให้บริการตลอด 24 ชั่วโมง ($\bar{X} = 3.25$, S.D. = 1.08) สถานที่ท่องเที่ยวมีตำรวจท่องเที่ยวไว้คอยบริการให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.23$, S.D. = 1.3) และลำดับสุดท้ายต้องการให้ผู้ประกอบการธุรกิจสามารถตอบคำถามของนักท่องเที่ยวได้ชัดเจน ($\bar{X} = 3.20$, S.D. = 1.06) นักท่องเที่ยวมีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ จำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์

1) ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการจำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์ พบว่า

- นักท่องเที่ยวที่มีเพศแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ ในเรื่องของลักษณะความสัมพันธ์ของกลุ่มบุคคลที่ร่วมเดินทาง และค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการท่องเที่ยว (เฉลี่ยต่อครั้ง ต่อ 1 คน) แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

- นักท่องเที่ยวที่มีอายุแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในเรื่องของลักษณะความสัมพันธ์ของกลุ่มบุคคลที่ร่วมเดินทาง และค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการท่องเที่ยว (เฉลี่ยต่อครั้ง ต่อ 1 คน) อีกทั้งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในเรื่องจำนวนสมาชิกที่ร่วมในการเดินทางมาท่องเที่ยว

- นักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในเรื่องของ วิธีการเดินทางมาท่องเที่ยว, จำนวนสมาชิกที่ร่วมในการเดินทางมาท่องเที่ยว และค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการท่องเที่ยว (เฉลี่ยต่อครั้งต่อ 1 คน)

- นักท่องเที่ยวที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในเรื่องของ วัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยว จำนวนสมาชิกที่ร่วมในการเดินทางมาท่องเที่ยว ลักษณะความสัมพันธ์ของกลุ่มบุคคลที่ร่วมเดินทาง จำนวนครั้งที่เคยมาท่องเที่ยว (ไม่รวมครั้งนี้) ค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการท่องเที่ยว (เฉลี่ยต่อครั้ง ต่อ 1 คน)

- นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในเรื่องของ วิธีการเดินทางมาท่องเที่ยว และจำนวนครั้งที่เคยมาท่องเที่ยว (ไม่รวมครั้งนี้)

- นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในเรื่องของ วิธีการเดินทางมาท่องเที่ยว จำนวนสมาชิกที่ร่วมในการเดินทางมาท่องเที่ยว ลักษณะความสัมพันธ์ของกลุ่มบุคคลที่ร่วมเดินทาง จำนวนครั้งที่เคยมาท่องเที่ยว (ไม่รวมครั้งนี้) และค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการท่องเที่ยว (เฉลี่ยต่อครั้งต่อ 1 คน) อีกทั้งมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในเรื่องของวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยว

2) ผลการเปรียบเทียบความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการจำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์ พบว่า

- นักท่องเที่ยวที่มีเพศแตกต่างกัน นักท่องเที่ยวที่มีเพศแตกต่างกัน มีความต้องการเข้ามาท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ โดยภาพรวมและรายด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ด้านเส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว และด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

- นักท่องเที่ยวที่มีอายุแตกต่างกัน มีความต้องการเข้ามาท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 อีกทั้งด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว และการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีความต้องการเข้ามาท่องเที่ยว แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว และเส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีความต้องการเข้ามาท่องเที่ยว แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

- นักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีความต้องการเข้ามาท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 อีกทั้งด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว และการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีความต้องการเข้ามาท่องเที่ยว แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และด้านเส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีความต้องการเข้ามาท่องเที่ยว แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

- นักท่องเที่ยวที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความต้องการเข้ามาท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว และการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีความต้องการเข้ามาท่องเที่ยว แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านเส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีความต้องการเข้ามาท่องเที่ยว ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

- นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพแตกต่างกัน ความต้องการเข้ามาท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีความต้องการ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีความต้องการ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านเส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีความต้องการ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

- นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน โดยภาพรวม มีความต้องการท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว และด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีความต้องการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว และด้านเส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีความต้องการท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือน แตกต่างกัน มีพฤติกรรมและความต้องการเข้ามาท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05

สรุปผลการวิจัย

นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 20 - 30 ปี สถานภาพโสด ระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพเป็นพนักงาน / ลูกจ้างบริษัท ห้างร้านเอกชน มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000 – 20,000 บาท

พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ โดยเดินทางมาท่องเที่ยวด้วยรถส่วนตัว มีสมาชิกที่ร่วมในการเดินทางมาด้วย 2 – 3 คน เป็นลักษณะกลุ่มเพื่อน มาท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือเป็นครั้งแรก มีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อครั้งอยู่ระหว่าง 1,001 – 1,500 บาท สำหรับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักท่องเที่ยวมีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว และด้านเส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ ที่มีลักษณะประชากรศาสตร์ที่ต่างกัน พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีระดับการศึกษาและรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวแตกต่างกัน ในทุก ๆ เรื่อง ยกเว้นวิธีการเดินทางมาท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่มีเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้จ่ายทั้งหมดในการท่องเที่ยว (เฉลี่ยต่อครั้ง ต่อ 1 คน) แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับความต้องการเข้ามาท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการนักท่องเที่ยวที่มีเพศแตกต่างกัน มีความต้องการ โดยภาพรวมและรายด้านต่าง ๆ ไม่แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นักท่องเที่ยวที่มีอายุ สถานภาพแตกต่างกันจะมีความต้องการ โดยภาพรวมแตกต่างกัน และทุกความต้องการด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว, เส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว, สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว และการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีความต้องการเข้ามาท่องเที่ยว แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ โดยเดินทางมาท่องเที่ยวด้วยรถส่วนตัว มีสมาชิกที่ร่วมในการเดินทางมาด้วย 2 – 3 คน เป็นลักษณะกลุ่มเพื่อน มาท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือเป็น

ครั้งแรก มีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อครั้งอยู่ระหว่าง 1,001 – 1,500 บาท สอดคล้องกับงานวิจัยของอิสริยาภรณ์ สะอาดเอี่ยม (2562) ศึกษาพฤติกรรมและการรับรู้ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวตลาดน้ำ กรณีสึกษา ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อำเภอ พระประแดง จังหวัดสมุทรปราการผลการศึกษเกี่ยวกับพฤติกรรมในการท่องเที่ยวพบว่า ส่วนใหญ่มีวิธีการเดินทางโดยรถส่วนตัว มีสมาชิกที่ร่วมเดินทาง จำนวน 2-3 คน ซึ่งสมาชิกที่ร่วมเดินทางท่องเที่ยวคือเพื่อน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทสมน ทองศรี (2563) ศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อตลาดน้ำคลองลัดมะยม พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวตลาดน้ำคลองลัดมะยม เป็นครั้งแรก เดินทางด้วยยานพาหนะรถยนต์ส่วนตัว และเดินทางมากับเพื่อน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุมาศ เสน่หา (2563) ศึกษาปัจจัยส่วนประสมตลาดบริการที่มีความสำคัญต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวตลาดน้ำบางกล้า จังหวัดสงขลา พบว่า พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เดินทางมาท่องเที่ยวโดยรถยนต์ส่วนตัว มีสมาชิกในการร่วมทางมาท่องเที่ยว 2-3 คน กลุ่มคนที่เดินทางมาด้วย คือ เพื่อนหรือเพื่อนร่วมงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการท่องเที่ยวของตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ มีระยะทางที่ใกล้กรุงเทพฯ และเป็นตลาดริมน้ำที่ยังไม่เป็นที่รู้จักมากนัก จึงเดินทางมาเป็นครั้งแรก และมีค่าใช้จ่ายที่สูงกว่า

สำหรับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักท่องเที่ยวมีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักท่องเที่ยวต้องการให้ตลาดริมน้ำบางหัวเสือ มีการให้บริการร้านอาหาร และเครื่องดื่มที่มีคุณภาพ ราคาเหมาะสมร้านขายสินค้าของฝากที่มีความสะอาด สด ใหม่ ให้คุ้มค่ากับค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่ายไปในการท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทสมน ทองศรี (2563) ศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อตลาดน้ำคลองลัดมะยม พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ด้านการให้บริการร้านค้าและสินค้า โดยมีความหลากหลายของสินค้า ภาพและบรรจุภัณฑ์ของสินค้าทำจากวัสดุธรรมชาติ จำหน่ายสินค้า ตามเทศกาล ฤดูกาลส่วนด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ด้านเส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีความต้องการเข้ามาท่องเที่ยว ตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ อยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวของตลาดริมน้ำบางหัวเสือ และเส้นทางคมนาคม สามารถเข้าถึงได้ง่าย มีสภาพแวดล้อมที่สวยงาม เป็นธรรมชาติอยู่แล้ว อีกทั้งนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวโดยรถยนต์ส่วนตัวสามารถเดินทางได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว อยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร รวมถึงกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน ก็สามารถเข้าถึงสถานพยาบาล หรือสถานีตำรวจ ไว้คอยบริการให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยวได้อย่างสะดวก รวดเร็ว

ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรพรรณ จันทิษฐ์ (2552) ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยศึกษากรณีตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจตลาดน้ำอัมพวาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่ง พบว่า ด้านสถานที่ท่องเที่ยว ด้านประชาชนในท้องถิ่น และร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่มอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ส่วนด้านการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐ อยู่ในระดับความพึงพอใจปานกลาง

2. นักท่องเที่ยวที่มีลักษณะประชากรศาสตร์แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมและความต้องการที่เข้ามาท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการต่างกัน พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวในเรื่องของลักษณะความสัมพันธ์ของกลุ่มบุคคลที่ร่วมเดินทาง และค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการท่องเที่ยว (เฉลี่ยต่อครั้ง ต่อ 1 คน) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของวรพรรณ จันทิษฐ์ (2552) ศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทย ศึกษากรณีตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า เพศ อายุที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวในเรื่องค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการท่องเที่ยว (เฉลี่ยต่อครั้ง ต่อ 1 คน) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับความต้องการที่นักท่องเที่ยวที่มีเพศและสถานภาพแตกต่างกัน มีความต้องการเข้ามาท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ โดยภาพรวม และด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว และด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านเส้นทางคมนาคมการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมสน ทองศร (2563) ที่ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อตลาดน้ำ คลองลัดมะยม พบว่าสิ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจในแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านการให้บริการร้านค้าและสินค้า ปัจจัยด้านการจัดการสถานที่ ปัจจัยด้านวิถีชีวิต ปัจจัยด้านกิจกรรมภายในบริเวณตลาดน้ำ ด้านความปลอดภัย และด้านการอำนวยความสะดวกการจราจร ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ ผู้วิจัยสามารถสรุปข้อเสนอแนะ เพื่อนำมาเป็นแนวทางแก้ไข ปรับปรุงและพัฒนาให้บริการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวมากขึ้น ดังนี้

1. พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ ส่วนใหญ่ มีวัตถุประสงค์สำคัญในการเดินทางมาท่องเที่ยว เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจกับกลุ่มเพื่อน โดยเดินทางมาท่องเที่ยวด้วยรถส่วนตัว ดังนั้น ผู้รับผิดชอบ ดูแลพื้นที่ตลาดริมน้ำบางหัวเสือ

สมุทรปราการ ควบคุมดูแลและปรับปรุงตลาดริมน้ำบางหัวเสือ ให้ดูสะอาด เรียบร้อย คงความเป็นธรรมชาติและร่มรื่นอยู่เสมอ อีกทั้งควรสร้างที่จอดรถให้เพียงพอ และที่จอดรถควรมีหลังคา หรือมีร่มเงา เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว

2. ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่นักท่องเที่ยวมีความต้องการเข้ามาท่องเที่ยวในตลาดริมน้ำบางหัวเสือในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ด้านเส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น

- ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีความต้องการให้ตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ มีสภาพแวดล้อมที่สวยงาม เข้าถึงได้โดยง่าย มีความเป็นเอกลักษณ์ที่น่าสนใจ มีความหลากหลาย ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ ควบคุมดูแล รักษาสภาพภูมิทัศน์ให้คงความสวยงาม คงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของตลาดน้ำที่มีความโดดเด่นไว้ ควรจัดกิจกรรมการล่องเรือ วิถีชีวิตของคนในชุมชน หรือจัดเป็นโปรแกรมการท่องเที่ยว ช่วงเทศกาล/วันหยุดยาว และจำหน่ายสินค้า อาหารที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เพื่อสร้างสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการให้มากขึ้น

- ด้านเส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีความต้องการให้ตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ มีสภาพการจราจร สะดวก มีความคล่องตัว สภาพของถนนได้มาตรฐาน สามารถเดินทางได้ง่าย สะดวก รวดเร็วอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงควรจัดทำป้ายบอกเส้นทางในการเดินทางไปยังตลาดริมน้ำบางหัวเสือ ที่ชัดเจน เข้าใจง่าย ดูแลสภาพการจราจร ให้แก่นักท่องเที่ยว ให้มีความสะดวกยิ่งขึ้น โดยเฉพาะช่วงวันหยุดยาว หรือมีเทศกาลวันสำคัญ

- ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีความต้องการให้ตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ มีบริการร้านขายสินค้าของฝากที่มีความสะอาด สด ใหม่ ร้านอาหารและเครื่องดื่มมีคุณภาพ ราคาเหมาะสม อีกทั้งมีการแสดงดนตรี การแสดงท้องถิ่น การละเล่นที่น่าสนใจ อยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรมีการพัฒนารูปแบบการบริการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้ประกอบการร้านค้า ควบคุมดูแลร้านค้า มีความสะอาด ปลอดภัย มีคุณภาพ รักษามาตรฐานของราคาขายสินค้าให้มีความเหมาะสม รวมถึงมีการจัดกิจกรรม การแสดงต่าง ๆ ไว้คงความเป็นเอกลักษณ์ และน่าสนใจอย่างต่อเนื่อง

- ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีความต้องการให้ตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีหน่วยพยาบาลที่ทันสมัย กรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน และสถานที่ท่องเที่ยวมีการดูแลนักท่องเที่ยวได้รวดเร็ว เมื่อเกิดเหตุร้าย อยู่ในระดับมาก ดังนั้น

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จะต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบ ถึงจุดบริการ แจ้งเหตุด่วน เทร่ร้ายภายในตลาดริมน้ำบางหัวเสือ ที่เห็นได้ง่าย ชัดเจน อีกทั้งมีสถานที่บริการหน่วยปฐมพยาบาล หรืออุปกรณ์ เครื่องมือในการพยาบาลที่ทันสมัย เพื่อเพิ่มความมั่นใจแก่นักท่องเที่ยว หรือ อาจจัดการประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย ผ่านสื่อ Social Media เช่น TikTok, Facebook, YouTube, Instagram อย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ตลาดริมน้ำบางหัวเสือ สมุทรปราการ มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จารุมาศ เสนหา. (2563). ปัจจัยส่วนประสมตลาดบริการที่มีความสำคัญต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยว ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวตลาดน้ำบางกล้า จังหวัดสงขลา. *การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 11* (หน้า 490-499). สงขลา: สาขาวิชาการตลาดคณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยทักษิณ.
- เทศบาลเมืองปู่เจ้าสมิงพราย. ข้อมูลตลาดริมน้ำบางหัวเสือ. [ออนไลน์] <http://www.poochaosamingprai.go.th> (สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2563)
- ธีรวิทย์ เอกะกุล. (2543). *ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. สถาบันราชภัฏ อุบลราชธานี.
- ปัทมสน ทองศรี. (2563). *พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อตลาดน้ำคลอง ลัดมะยม*. [สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พรรณี ลีกิจวัฒน์. (2553). *การวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบัน เทคโนโลยี พระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- เพ็ญแข ศิริวรรณ และคณะ. (2551). *สถิติเพื่อการวิจัย*. กรุงเทพฯ: เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัลพับลิเคชั่น.
- วรรณมน จันทิษฐ์. (2552). *พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยศึกษากรณี ตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม* [ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต], บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- อิสริยาภรณ์ สอาดเอี่ยม. (2562). *พฤติกรรมและการรับรู้ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ชาวไทยที่มาท่องเที่ยวตลาดน้ำ: กรณีศึกษา ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัด สมุทรปราการ* [การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ. สืบค้นจาก <http://dspace.bu.ac.th/jspui/handle/123456789/3986>

**ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผล
ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเอกชน
สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น**

The Correlation between Communication Skills of School Administrators
and the Effectiveness of School Administration in Private Schools under the
KhonKaenProvincial Educational Office

ทักษพร พิมพบุญ^{1*} อุไร สุทธิรัมย์²

Thaksaphorn Phimboon^{1*} Urai Suthiyam²

¹นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

¹The Student of Master of Education Program in Educational Administration, Program,
Graduate College of Education, Ramkamhaeng University

²สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

²Program, Graduate College of Education, Ramkamhaeng University

^{*}Corresponding author email : Thaksaphornphimboon@gmail.com

วันที่รับ : 9 มีนาคม 2568

วันที่แก้ไข : 2 พฤษภาคม 2568

วันที่ตอบรับ : 7 พฤษภาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา
โรงเรียนเอกชน 2) ศึกษาประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน
เอกชน และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ของทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผล
ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเอกชน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูในโรงเรียน
เอกชน สังกัดศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2567 โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการ
เปิดตารางสำเร็จรูปของโคเฮน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 333 คน ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับ
ประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเอกชน สถิติที่ใช้ในการวิจัย
ได้แก่ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านทักษะการอ่าน ด้านทักษะการเขียน ด้านทักษะการฟัง และด้านทักษะการพูด 2) ประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานวิชาการ และด้านการบริหารงานบุคคล 3) ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่นมีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.766$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ทักษะการสื่อสาร / ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา / ความสัมพันธ์

Abstract

This research aimed to achieve three primary objectives: (1) to examine the communication skills of school administrators in private schools, (2) to assess the effectiveness of school administration conducted by these administrators, and (3) to investigate the correlation between administrators' communication skills and the effectiveness of school administration in private school contexts. The sample comprised 333 teachers from private schools under the Khon Kaen Provincial Educational Office during the 2024 academic year. The sample size was determined using Cohen's table, and stratified random sampling along with simple random sampling was applied in proportion to school sizes. Data were collected using questionnaires designed to measure both communication skills and school administration effectiveness. Data analysis employed frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's product-moment correlation coefficient.

The findings revealed that: (1) the overall communication skills of private school administrators were at a high level, with the highest scores in reading, followed by writing, listening, and speaking skills; (2) the overall effectiveness of school

administration was also rated high across all dimensions, ranked from highest to lowest as general administration, budget administration, academic administration, and personnel administration; and (3) a significant positive correlation was found between communication skills and school administration effectiveness ($r_{xy} = 0.766$, $p < .01$).

Keywords : Communication Skills / School Effectiveness / Correlation

บทนำ

โลกศตวรรษที่ 21 ทักษะการสื่อสารถือเป็นอีกหนึ่งทักษะที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของผู้บริหารสถานศึกษาใน (อิทธิศักดิ์ ศิริจันทร์ และ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ, 2562) ที่จะช่วยในการขับเคลื่อนและพัฒนาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จทักษะด้านการสื่อสารทั้ง 4 ทักษะ ได้แก่ 1) ด้านการฟัง 2) ด้านการพูด 3) ด้านการอ่าน และ 4) ด้านการเขียน (พัชรินทร์ วายุแสง และอุไร สุทธิแย้ม, 2567) เป็นเครื่องมือที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่จะช่วยในการขับเคลื่อนและพัฒนาองค์กรไปสู่ความสำเร็จลดความขัดแย้งและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีร่วมกันในสถานศึกษาเพื่อให้เข้าใจ มีวัตถุประสงค์ร่วมกันรวมถึงแสดงปฏิกิริยาตอบสนองที่เหมาะสม ใช้ทักษะการฟังเพื่อรับสารด้วยเจตคติที่ดีเพื่อการตัดสินใจที่ถูกต้องและมีความเหมาะสม ใช้ทักษะการพูดเพื่อแนะนำอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอรวมถึงการโน้มน้าวใช้ทักษะการเขียนในการส่งสารที่ถูกต้องและทักษะการอ่านเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น เชื่อมโยงข้อมูลเพื่อสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานการสื่อสารที่ดีจะต้องใช้ทักษะดังกล่าวอย่างสัมพันธ์กันเพื่อให้เกิดความเข้าใจในนโยบายอย่างชัดเจนซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในองค์กร ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเพื่อประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสามารถบริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาให้การทำงานประสบผลสำเร็จ บรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของสถานศึกษาที่ได้กำหนดไว้ ความสำเร็จที่เอื้อต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ตามขอบเขตงานของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ บริหารวิชาการ บริหารงบประมาณ บริหารงานบุคคล และบริหารทั่วไป (อรอุมา ไมยวงศ์, 2564) ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาเป็นประเด็นที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากการสื่อสารถือเป็นพื้นฐานของการบริหารจัดการทุกด้าน ผู้บริหารที่มีทักษะการสื่อสารที่ดีจะสามารถถ่ายทอดนโยบาย วิสัยทัศน์ และเป้าหมายขององค์กรไปสู่ครูและบุคลากรทางการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องได้อย่างชัดเจน สร้างความเข้าใจร่วมกัน และนำไปสู่การปฏิบัติที่สอดคล้องส่งผลให้การบริหารสถานศึกษามีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นดังนั้นผู้บริหารที่มีทักษะการสื่อสารที่ดี

และครอบคลุมทุกมิติ จะช่วยสนับสนุนการบริหารจัดการในทุกด้าน ส่งเสริมประสิทธิผลขององค์กร และนำพาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงประสงค์ที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่นเพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับการนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาทั้งสถานศึกษาของรัฐและเอกชนตลอดจนพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีทักษะการสื่อสารที่สามารถส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพซึ่งส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา และเพื่อบรรลุเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษานั้นคือ การพัฒนาทักษะการสื่อสารผู้บริหารและประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษารวมถึงพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ครูในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2567 จำนวน 2,782 คน (สำนักงานการศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น, 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2567 โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางสำเร็จรูปของโคเฮน (Cohen Manion and Morrison, 2011) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 333 คน เมื่อได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างแล้ว ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified

Random Sampling) โดยแบ่งเป็น 4 ชั้นภูมิ ตามขนาดโรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนขนาดเล็ก 2) โรงเรียนขนาดกลาง 3) โรงเรียนขนาดใหญ่ และ 4) โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จากนั้นใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตามขนาดของโรงเรียนโดยคำนวณตามสัดส่วนของประชากร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น จำนวน 40 ข้อ มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับแบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะการสื่อสาร ประกอบด้วย 1) ด้านการฟัง 2) ด้านการพูด 3) ด้านการอ่านและ 4) ด้านการเขียนของผู้บริหารสถานศึกษา และตอนที่ 3 แบบสอบถามทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโดยแบบสอบถามที่สร้างขึ้นได้ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ซึ่งค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruency: IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 จากนั้นวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.978 และค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.14-0.90 โดยการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-total Correlation) และจัดแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากบัณฑิตศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ไปถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปมอบให้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยส่งแบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์โดยใช้ Google Form ในการสร้างและรวบรวมแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 333 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 333 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ลำดับต่อไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น โดยจำแนกทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการฟัง 2) ด้านการพูด 3) ด้านการอ่านและ 4) ด้านการเขียน และจำแนกประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ 2) ด้านการบริหารงานบุคคล 3) ด้านการบริหารงานบุคคลและ 4) ด้านการบริหารงานทั่วไป วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) และวิเคราะห์ข้อมูลทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2553) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) ข้อมูลสถานภาพของผู้สอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 284 คน คิดเป็นร้อยละ 85.30 มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 175 คน คิดเป็น ร้อยละ 52.60 และปฏิบัติหน้าที่การสอนในโรงเรียนขนาดใหญ่ (จำนวนนักเรียน 720-1,679 คน) จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 46.50 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนร้อยละของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	284	85.30
สูงกว่าปริญญาตรี	49	14.70
รวม	333	100.00
ประสบการณ์การทำงาน		
น้อยกว่า 5 ปี	175	52.60
ระหว่าง 5 – 10 ปี	96	28.80
มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	62	18.60
รวม	333	100.00
ขนาดโรงเรียน		
ขนาดเล็ก (จำนวนนักเรียน 1-119 คน)	17	5.10
ขนาดกลาง (จำนวนนักเรียน 120-719 คน)	145	43.50
ขนาดใหญ่ (จำนวนนักเรียน 720-1679 คน)	155	46.50
ขนาดใหญ่พิเศษ (จำนวนนักเรียน 1,680 คนขึ้นไป)	16	4.8
รวม	333	100.00

2) ผลการวิเคราะห์ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษา โรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, $SD = 0.40$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะการอ่าน ($\bar{X} = 4.49$, $SD = 0.52$) รองลงมา คือ ทักษะการเขียน ($\bar{X} = 4.34$, $SD = 0.44$) ทักษะการฟัง ($\bar{X} = 4.33$, $SD = 0.49$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ทักษะการพูด ($\bar{X} = 4.13$, $SD = 0.49$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	ทักษะการสื่อสาร	ความคิดเห็นของครู			ลำดับที่
		$\bar{X}$	SD	ระดับ	
1	ทักษะการฟัง	4.33	0.49	มาก	3
2	ทักษะการพูด	4.13	0.49	มาก	4
3	ทักษะการอ่าน	4.49	0.52	มาก	1
4	ทักษะการเขียน	4.34	0.44	มาก	2
รวม		4.32	0.40	มาก	

3) ผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, $SD = 0.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารงานทั่วไป ($\bar{X} = 4.22$, $SD = 0.47$) รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ($\bar{X} = 4.20$, $SD = 0.52$) และด้านการบริหารงานวิชาการ ($\bar{X} = 4.17$, $SD = 0.49$) ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการบริหารงานบุคคล ($\bar{X} = 4.16$, $SD = 0.52$) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	ประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา	ความคิดเห็นของครู			ลำดับที่
		$\bar{X}$	SD	ระดับ	
1	ด้านการบริหารงานวิชาการ	4.17	0.49	มาก	3
2	ด้านการบริหารงานงบประมาณ	4.20	0.52	มาก	2
3	ด้านการบริหารงานบุคคล	4.16	0.52	มาก	4
4	ด้านการบริหารงานทั่วไป	4.22	0.47	มาก	1
รวม		4.19	0.42	มาก	

4) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนเอกชน สังกัดศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น พบว่า มีความสัมพันธ์กันเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยในภาพรวมความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา (X_{tot}) กับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา (Y_{tot}) โรงเรียนเอกชน สังกัดศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่นอยู่ใน ระดับ “สูง” ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .766 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และหากพิจารณารายด้าน พบว่า

1) ทักษะการฟัง (X_1) มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา (Y_{tot}) อยู่ใน ระดับ “ปานกลาง” ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .664 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .012

2) ทักษะการพูด (X_2) มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา (Y_{tot}) อยู่ใน ระดับ “ปานกลาง” ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .641อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3) ทักษะการอ่าน (X_3) มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา (Y_{tot}) อยู่ใน ระดับ “ปานกลาง” ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .625อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

และ 4) ทักษะการเขียน (X_4) มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา (Y_{tot}) อยู่ใน ระดับ “ปานกลาง” ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .632 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson’s product moment correlation coefficient) ระหว่างทักษะการสื่อสารผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา

ทักษะการสื่อสาร ผู้บริหาร สถานศึกษา	ประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา					ลำดับที่
	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y _{tot}	
X ₁	0.595**	0.508**	0.594**	0.566**	0.664**	1
X ₂	0.561**	0.521**	0.556**	0.532**	0.641**	2
X ₃	0.567**	0.533**	0.533**	0.502**	0.625**	4
X ₄	0.603**	0.521**	0.454**	0.555**	0.632**	3
X _{tot}	0.703**	0.631**	0.649**	0.651**	0.766**	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกหรือมีความสัมพันธ์ในลักษณะที่คล้อยตามกันอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น สามารถสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1) ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่นโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านทักษะการอ่าน ด้านทักษะการเขียน ด้านทักษะการฟัง และด้านทักษะการพูด ตามลำดับ

2) ประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล

3) ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่นมีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น อภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1) ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน ทักษะการฟัง ทักษะการพูด ตามลำดับทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่นมีความรู้และความสามารถในการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความคิดระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารโดยมีองค์ประกอบหลัก 4 ทักษะได้แก่ใช้ทักษะการอ่านในการวิเคราะห์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อสร้างความเข้าใจในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายงานหรือองค์กร ทักษะการเขียนมุ่งเน้นการส่งสารที่ถูกต้องกระชับและชัดเจน ใช้ทักษะการฟังรับข้อมูลด้วยเจตคติที่ดีตั้งใจรับฟังเพื่อการตัดสินใจที่เหมาะสมและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและใช้ทักษะการพูดเน้นการถ่ายทอดข้อความอย่างต่อเนื่องสามารถโน้มน้าวใจและให้คำแนะนำที่ชัดเจนเพื่อสื่อสารให้ผู้รับสารเข้าใจวัตถุประสงค์ที่ โดยใช้ทักษะทั้ง 4 ทักษะอย่างสัมพันธ์กัน สอดคล้องกับแนวคิด David K. Berlo (1960) ได้กล่าวว่า ทักษะในการสื่อสาร ประกอบด้วย การพูด การฟัง การอ่าน และการเขียนรวมถึงการแสดงออกทางท่าทางและกริยาต่าง ๆ และรู้จักเลือกใช้ทักษะจะช่วยส่งผลให้ประสบความสำเร็จในการสื่อสาร สอดคล้องกับกองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ (2542) ได้กล่าวว่า การสื่อสารกระบวนการของการถ่ายทอดข่าวสาร จากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร โดยเครื่องมือไปถึงเป้าหมายเพื่อให้มีความเข้าใจกัน การแสดงออกเพื่อการติดต่อสื่อสารนั้นมนุษย์จำเป็นต้องใช้ภาษาในด้านการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียน งานวิจัยของอมรา ปานศรีแสงและมินมาส พรานป่า (2565) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลในการบริหาร สถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบึงกุ่มผลการวิจัยพบว่า ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบึงกุ่ม โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของธีรวิทย์ แพบัว (2564) ศึกษาเรื่องทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสำคัญเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้การบริหารสถานศึกษานั้นประสบความสำเร็จ พัฒนา

ระบบการบริหารการสั่งการการดำเนินการต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อโนมา ภูเจริญ (2563) ศึกษาเรื่อง การจัดการการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 ผลการวิจัยพบว่าการจัดการการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2) ประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานวิชาการ และด้านการบริหารงานบุคคล ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น สามารถบริหารโรงเรียน และบุคลากรเพื่อให้การทำงานประสบผลสำเร็จ บรรลุตามวัตถุประสงค์ ตามเป้าหมายของโรงเรียนที่ได้กำหนดไว้ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ราชกิจจานุเบกษา, 2542, เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก, หน้า 1-23) มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ซึ่งจะเป็ปัจจัยสำคัญที่ทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการสามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผลประเมินผลรวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพตามขอบข่ายและภารกิจประกอบด้วย ทั้ง 4 ด้าน คือ บริหารวิชาการ บริหารงบประมาณ บริหารงานบุคคล และบริหารทั่วไปสอดคล้องประกาศกฎกระทรวง ว่าด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 (ราชกิจจานุเบกษา, 2550, เล่มที่ 124 (ตอนที่ 24), หน้า 29 -36) อำนาจหน้าที่ของสถานศึกษา และผู้อำนวยการสถานศึกษาตามขอบข่ายภารกิจที่กำหนดไว้ในประกาศกฎกระทรวง ด้านการบริหารงาน ด้านวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงาน การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ งานวิจัยของอมรา ปานศรีแสง และ มินมาส พรานป่า (2565) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลในการบริหาร สถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบึงกุ่มผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบึงกุ่มโดยรวมอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะการสื่อสารที่สามารถสร้างความเข้าใจในการรอบการดำเนินงานให้ผู้รับไปใช้ในการดำเนินงานครอบคลุมงานบริหาร 4 ด้าน ประกอบด้วย งานบริหารวิชาการ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารบุคคล และงานบริหารทั่วไปได้อย่างถูกต้อง ตรงกับความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษา ส่งผลให้มีการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ และเต็มความสามารถนำไปสู่ความสำเร็จในสถานศึกษา

3) ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่นมีความสัมพันธ์กันเชิงบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยผู้บริหารมีทักษะทักษะด้านการฟังทักษะด้านการพูดทักษะด้านการอ่านทักษะและด้านการเขียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะการสื่อสารที่ดีครบทั้ง 4 ด้าน อาทิเช่น ผู้บริหารสามารถพูดได้ถูกต้อง ชัดเจน มีหลักการ เทคนิค ในการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ให้ครูเกิดความเข้าใจในวัตถุประสงค์มีเป้าหมายไปในทิศทางเดียวกัน สามารถโน้มน้าวสร้างความศรัทธา ความไว้วางใจ น่าเชื่อถือ สั่งการโดยใช้ถ้อยคำ น้ำเสียง ภาษาที่สร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร ใช้กิริยาท่าทางประกอบการพูดอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ฐานะและตำแหน่งของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิผล ผู้บริหารมีกระบวนการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณเพื่อทราบข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็น ที่ชัดเจนเหมาะสม ประเมินค่าจากสิ่งที่อ่านจนเกิดการตัดสินใจในการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผล ผู้บริหารสามารถเรียบเรียงถ้อยคำให้สื่อความหมายได้ชัดเจนแบ่งวรรคตอนได้ถูกต้อง สะกดคำได้ถูกต้องมีหลักการ เทคนิคการเขียนใช้ประโยคไม่คลุมเคลือรวมถึงมีความรู้ประสบการณ์การเขียนเอกสารบทความทางวิชาการเพื่อเสริมสร้างพัฒนาความรู้ความสามารถทักษะทางวิชาการผู้บริหารสามารถกำหนดนโยบายบรรลุตามวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาวางแผนงาน โครงการกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งเสริมสนับสนุนการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล การจัดการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับ งานวิจัยของ งานวิจัยของอมรา ปานศรีแสง และมินมาส พรานป่า (2565) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลในการบริหาร สถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบึงกุ่มผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธีรวิทย์ แพบัว (2564) ศึกษาเรื่องทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมทักษะการสื่อสารของผู้บริหารมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรินทร์ วายุแสง (2566) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมทักษะการสื่อสารของผู้บริหารมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นกัน

องค์ความรู้จากการวิจัย

งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาโดยเฉพาะทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายและเกิดประสิทธิภาพในการบริหารงาน รวมถึงส่งผลต่อแรงจูงใจของครูและบรรยากาศในโรงเรียนและสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้บริหาร โดยเฉพาะด้านการพูด เช่น การพูดในที่สาธารณะ และการถ่ายทอดวิสัยทัศน์ ตลอดจนประยุกต์ใช้ในการจัดอบรมหรือกำหนดนโยบายเพื่อยกระดับการบริหารสถานศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ทักษะการสื่อสารด้านการพูดของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาทักษะการสื่อสารด้านการพูด เนื่องจากทักษะการสื่อสารด้านการพูดมีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา

2. การบริหารงานบุคคล เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญ ส่งเสริมสนับสนุนการบริหารงานบุคคลให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ภายใต้กฎหมาย ระเบียบ รวมทั้งพัฒนาความรู้ ความสามารถ สร้างขวัญกำลังใจ ยกย่องเชิดชูเกียรติ สร้างความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น

2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น

3. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น

เอกสารอ้างอิง

- กองวิจัยทางการศึกษา. (2542). *ความหมายของการสื่อสาร*. กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ.
- กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. (2550). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 124 (ตอนที่ 24). น. 29 -36.
- ธีรวิทย์ แพบัว. (2563). ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 8(1), 55-68.
- ชูศรี วงศ์รัตน. (2553). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: ไทเนรมิตกิจอินเตอร์ โปรเกรสซิฟ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542, 19 สิงหาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก. หน้า 1-23.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- พัชรินทร์ วายุแสง และ อุไร สุทธิแย้ม (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคล ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ. *วารสารมจร อุบลปริทัศน์*, 9(1), 369-650
- สำนักงานการศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น. (2567). *แผนปฏิบัติราชการระยะ 5 ปี (พค. 2566 -2570) ฉบับทบทวน 2567 ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น*.
<https://kknpeo.moe.go.th/wp-content/uploads/2024/07.pdf>
- สำนักงานการศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น. (2567). *ข้อมูลพื้นฐานด้านการศึกษาในจังหวัดขอนแก่น*.
<https://kknpeo.moe.go.th/data67/>
- อิทธิศักดิ์ศิริจันทร์และพิมลพรรณเพชรสมบัติ. (2562). ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 Communication Skill of School Administrator in 21st Century. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*, 30(1), 137-144.
- อมรา ปานศรีแสง และมินมาส พรานป่า. (2565). *ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลในการบริหาร สถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบึงกุ่ม [ปริญญาณิพนธ์มหาบัณฑิต]*. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

- อโนมาภูเจริญ. (2563). *ศึกษาการจัดการการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อรอุมา ไมยวงศ์. (2564). *ปัจจัยการบริหารที่ 4 ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครพนม* [ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- Cohen, L., Manion, L, & Morrison, K. (2011). *Research methods in education*. (7th ed.). New York: Routledge.
- David K. Berlo. (1960). *The process of communication*. NewYork : Holt Rinehart and Winston, Inc.

แบบนำส่งบทความ
วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

1. ชื่อบทความ

ภาษาไทย

ภาษาอังกฤษ.....

2. ข้อมูลผู้พิมพ์หลัก (โปรดให้ข้อมูลที่สมารถติดต่อได้สะดวก)

ชื่อ - สกุล.....

หน่วยงาน

เลขที่..... หมู่ที่..... ถนน ตำบล/แขวง

อำเภอ/เขต..... จังหวัด โทรศัพท์

โทรสาร E-mail

3. ชื่อผู้พิมพ์ร่วม (กรณีเป็นนักศึกษาให้ระบุชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาและสาขาวิชาของหลักสูตร)

ชื่อ - สกุล (ภาษาไทย)	ชื่อ - สกุล (ภาษาอังกฤษ)	หน่วยงาน	Email

4. ตรวจสอบตามรายการต่อไปนี้

☐ ส่งบทความผ่านระบบ ThaiJO

☐ ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (ถ้ามีกรุณแนบใบรับรองจริยธรรมฯ)

☐ บทความย่อภาษาอังกฤษ ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา (ถ้ามี กรุณแนบหลักฐาน)

ขอรับรองว่าบทความต้นฉบับนี้ไม่เคยได้รับการเผยแพร่และตีพิมพ์ที่ใดหรืออยู่ระหว่างกระบวนการของวารสารใดมาก่อน

ลงชื่อ..... ผู้พิมพ์หลัก

(.....)

(กรณีที่ป็นวิทยานิพนธ์) ขอรับรองว่าได้ทำการตรวจสอบเนื้อหา และรูปแบบการอ้างอิงที่ถูกต้องของบทความฉบับนี้
ก่อนนำส่งเพื่อตีพิมพ์ในวารสารฯ

ลงชื่อ.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(.....)

การเตรียมต้นฉบับ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

กองบรรณาธิการวารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ได้กำหนดหลักเกณฑ์และรูปแบบสำหรับการเตรียมต้นฉบับสำหรับการตีพิมพ์ ดังต่อไปนี้

1. หลักเกณฑ์ในการลงตีพิมพ์ต้นฉบับของวารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

- 1) บทความที่ส่งมาต้องไม่เคยเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน
- 2) บทความที่ส่งมาต้องไม่อยู่ระหว่างเสนอขอตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่น
- 3) เนื้อหาในบทความเป็นการสังเคราะห์ความคิดโดยผู้เขียน ไม่ได้คัดลอกหรือดัดทอนมาจากงานวิจัยของผู้อื่น หรือบทความอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือไม่ได้อ้างอิงอย่างถูกต้อง
- 4) ผู้เขียนต้องแก้ไขบทความตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review)

2. ความยาวของบทความ

จำนวนหน้าของบทความอยู่ระหว่าง 10 – 15 หน้า ขนาดกระดาษ A4 (รวมตาราง รูปภาพ และเอกสารอ้างอิง)

3. ส่วนประกอบของบทความ

บทความจะต้องมีส่วนต่าง ๆ เรียงตามลำดับดังนี้

- 1) ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2) ชื่อผู้เขียนบทความ ให้ระบุหน่วยงานที่สังกัด (กรณีที่เป็นนักศึกษา ให้ระบุชื่อหลักสูตร สาขาวิชา คณะ และชื่อสถานศึกษา) (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) พร้อมทั้ง E-mail address เบอร์โทรศัพท์มือถือ (ผู้ส่งบทความ/ผู้ประสานงาน)
- 3) บทคัดย่อภาษาไทย ไม่เกิน 250 คำ และคำสำคัญ
- 4) บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) ไม่เกิน 250 คำ และ (Keywords)
- 5) บทนำ
- 6) วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 7) ขอบเขตการวิจัย
 1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 2. ตัวแปรที่ศึกษา
- 8) วิธีดำเนินการวิจัย
 1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 2. การเก็บรวบรวมข้อมูล
 3. การวิเคราะห์ข้อมูล
- 9) ผลการวิจัย
- 10) สรุปผลการวิจัย
- 11) อภิปรายผลการวิจัย
- 12) ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้
- 13) เอกสารอ้างอิง

4. ข้อเสนอแนะในการพิมพ์

- 1) การตั้งขอบกระดาษ (Margin) ให้เป็นไปดังนี้ คือ ขอบบน 3.8 ซม. ขอบล่าง 2.5 ซม. ขอบขวา 2.6 ซม. ขอบซ้าย 3.8 ซม.
- 2) หมายเลขกำกับหน้าให้อยู่บริเวณมุมขวาบน ห่างจากริมกระดาษส่วนบน 2.5 ซม. ใส่เลขหน้ากำกับทุกหน้า ยกเว้นหน้าแรก
- 3) พิมพ์โดยไม่เว้นบรรทัด หากจะขึ้นหัวข้อใหม่ให้เว้นหนึ่งบรรทัดและย่อหน้า 1.5 ซม.

5. ขนาดและแบบตัวอักษร

- 1) รูปแบบตัวอักษรทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษใช้แบบ TH SarabunPSK
- 2) ขนาด ลักษณะตัวอักษรและตำแหน่งการพิมพ์

หัวข้อ	ขนาดตัวอักษร	ตำแหน่ง	ลักษณะตัวอักษร
ชื่อบทความ	16	กึ่งกลาง	ตัวหนา
ชื่อผู้เขียน	14	กึ่งกลาง	ตัวหนา
ที่อยู่ของผู้เขียน	14	กึ่งกลาง	ตัวธรรมดา
หัวข้อ	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
เนื้อเรื่อง	16	ชิดซ้ายและขวา	ตัวธรรมดา
คำบรรยายภาพ/ที่มา	14	กึ่งกลาง/ใต้ภาพ	ตัวธรรมดา
ชื่อตาราง/ที่มา/เนื้อหาในตาราง	14	ชิดซ้าย/เหนือตาราง	ตัวธรรมดา

6. ภาพประกอบ (รูปภาพ ภาพลายเส้น แผนภูมิ กราฟ)

- 1) ภาพประกอบมีความกว้างไม่เกิน 16 ซม.
- 2) ตัวอักษรในภาพประกอบจะต้องชัดเจนและมีขนาดที่อ่านได้
- 3) ภาพประกอบแต่ละรูปต้องมีหมายเลข และคำบรรยายประกอบสั้น ๆ ด้านล่าง
- 4) ภาพประกอบที่เป็นลายเส้นควรเป็นเส้นสีดำ

7. รูปแบบของตาราง

- 1) การพิมพ์ตารางใช้ตารางแบบปิด
- 2) ตารางแต่ละตารางต้องมีหมายเลขกำกับ
- 3) ชื่อตารางอยู่ด้านบน ชิดขอบซ้ายเหนือตารางนั้น ๆ
- 4) ขนาดของตัวเลขและตัวอักษรในตารางไม่ควรเล็กกว่าตัวอักษรในเนื้อเรื่อง

8. ภาษาในบทความ

- 1) การใช้ภาษาไทยยึดคำศัพท์และชื่อบัญญัติตามหลักของราชบัณฑิตยสถาน
- 2) ควรหลีกเลี่ยงภาษาอังกฤษปนภาษาไทยโดยไม่จำเป็น ในกรณีจำเป็นให้เขียนคำศัพท์ภาษาไทยก่อน แล้วตามด้วยคำภาษาอังกฤษในวงเล็บ
- 3) คำศัพท์ภาษาอังกฤษคำแรกให้ขึ้นด้วยตัวพิมพ์ใหญ่ ส่วนอักษรและคำที่เหลือทั้งหมดให้พิมพ์ด้วยตัวพิมพ์เล็ก ยกเว้นชื่อเฉพาะทุกคำให้ขึ้นต้นด้วยตัวพิมพ์ใหญ่
- 4) คำศัพท์คำเดียวกันที่ใช้ภาษาไทยตามด้วยภาษาอังกฤษ ให้ใช้คำศัพท์ภาษาไทยตามด้วยภาษาอังกฤษเฉพาะครั้งแรก ครั้งต่อไปใช้เฉพาะคำศัพท์ภาษาไทยเท่านั้น

9. บทคัดย่อและคำสำคัญ

- 1) เป็นข้อความสรุปงานวิจัยที่สมบูรณ์ในรูปแบบสั้นและกระชับ ภาษาไทยไม่เกิน 10 บรรทัด และภาษาอังกฤษไม่เกิน 250 คำ

2) ให้มีคำสำคัญ 3 – 5 คำ ด้านล่างถัดจากบทคัดย่อ

10. การอ้างอิง

ใช้การอ้างอิงตามรูปแบบของ "Publication Manual of the American Psychological Association (APA 7th edition)

(รูปแบบหนังสือ)

ผู้แต่ง 1 คน

[ไทย] ชื่อ สกุล. (ปีที่พิมพ์)*. ชื่อเรื่อง (พิมพ์ครั้งที่).** สำนักพิมพ์.

[อังกฤษ] สกุล, อักษรย่อชื่อ. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (พิมพ์ครั้งที่). สำนักพิมพ์.***

ตัวอย่าง

จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2560). *การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง* กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.

Hickey, A. J. (2020). *Pharmaceutical Process Engineering*. Boca Raton: CRC Press.

ผู้แต่ง 2 คน

[ไทย] ชื่อ สกุล และ ชื่อ สกุล. (ปีที่พิมพ์)*. ชื่อเรื่อง (พิมพ์ครั้งที่).** สำนักพิมพ์.

[อังกฤษ] สกุล, อักษรย่อชื่อ., & สกุล, อักษรย่อชื่อ. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (พิมพ์ครั้งที่). สำนักพิมพ์.***

ตัวอย่าง

บุญร่วม เทียมจันทร์ และ ศรีธัญญา วิชาธรรม. (2560). *ประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พร้อมหัวข้อเรื่องกฎหมายตรา ฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพฯ: THE LAW GROUP.

Fisher, 4., & Lapp, D. (2024). *Handbook of Research on Teaching the English Language Arts*. New York: Routledge.

ผู้แต่ง 3-20 คน

[ไทย] ชื่อ สกุล¹, ชื่อ สกุล² และ ชื่อ สกุล³. (ปีที่พิมพ์)*. ชื่อเรื่อง (พิมพ์ครั้งที่).** สำนักพิมพ์.

[อังกฤษ] สกุล, อักษรย่อชื่อ¹, สกุล, อักษรย่อชื่อ², & สกุล, อักษรย่อชื่อ³. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (พิมพ์ครั้งที่). สำนักพิมพ์.***

ตัวอย่าง

อีดงกวี, ชนฮาริม และ คิมชอยยอง. (2560). *แต่คุณ...ที่อยากให้อย่างเพอร์เฟกต์*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์ How to.

Ghanem, R., Kang, O., & Kostromitina, M. (2024). *L2 Spoken Discourse Linguistic Features and Analyses*. New York: Routledge.

หมายเหตุ:

* กรณีไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ ให้ใส่ (ม.ป.ป.) หรือ (n.d.)

** กรณีพิมพ์ครั้งที่ 1 ไม่ต้องระบุครั้งที่พิมพ์

*** กรณีไม่ปรากฏเมืองหรือสำนักพิมพ์ ให้ใส่ (ม.ป.ท.) หรือ (n.p.)

(รูปแบบวารสารแบบรูปเล่ม/อิเล็กทรอนิกส์)

[ไทย] ชื่อ สกุล. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. *ชื่อวารสาร*, เลขของปีที่(เลขของฉบับที่), เลขหน้า. *

[อังกฤษ] สกุล, อักษรย่อชื่อ. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. *ชื่อวารสาร*, เลขของปีที่(เลขของฉบับที่), เลขหน้า. *

ตัวอย่าง

ทมนี สุขใส. (2567). พฤติกรรมผู้บริโภคต่อการเลือกซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์บนสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก แพนเพจ กรณีศึกษา ไร่เกษตรอินทรีย์เอปซี. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต*, 12(1), 30-37.

Auewong, P., & Rhekhalilit, K. (2023). A Study of Criticism Strategies in a British Reality Show “The Great British Bake Off Season 11”. *Journal of Language, Religion and Culture*, 12(1), 24-48.

Herbst-Damm, K.L., & Kulik, J.A. (2055). Volunteer support, material status, and the survival times of terminally ill patients. *Health Psychology*, 24, 225-229.

<http://doi.org/10.1037/0278-6133.24.2.225>

หมายเหตุ: กรณีมีเลข DOI ให้เว้นวรรค 1 เคาะ ติดต่อท้ายเลขหน้า

(รูปแบบหนังสือพิมพ์และหนังสือพิมพ์ออนไลน์)

[ไทย] ชื่อ สกุล. (ปี, วัน เดือน). ชื่อคอลัมน์. *ชื่อหนังสือพิมพ์*, เลขหน้า.*

[อังกฤษ] สกุล, อักษรย่อชื่อ. (ปี, เดือน วัน). ชื่อคอลัมน์. *ชื่อหนังสือพิมพ์*, เลขหน้า.*

ตัวอย่าง

นิติการุณย์ มิ่งรุจิราลัย. (2567, 12 มกราคม). เปิดฟ้าส่องโลก. *ไทยรัฐ*,
<https://www.thairath.co.th/news/foreign/2754340>

Bridy, J. E. (2007, December 11) Mental reserves keep brain agile. *The New York Times*.
<http://www.nytimes.com>

หมายเหตุ: *กรณีที่เป็นเอกสารออนไลน์ ให้เติม URL ต่อจากเลขหน้า

ดาวน์โหลด รูปแบบการเขียนอ้างอิง แบบ APA 7th

11. การส่งต้นฉบับ

- 1) ส่งต้นฉบับบทความ
- 2) กรอกข้อความในแบบนำส่งบทความให้ครบถ้วน
- 3) ส่งเอกสารในข้อ 1 และ 2 ทางออนไลน์ที่ <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/hssj>

12. การพิจารณาต้นฉบับ

บรรณาธิการจะพิจารณาต้นฉบับและทางกองการจัดการวารสารจะแจ้งผลการพิจารณาให้ทราบเป็นลายลักษณ์อักษรผ่านช่องทางการติดต่อที่ให้ไว้

13. ติดต่อสอบถาม

- 1) สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่
นางสาวสมัชญา พูลศักดิ์
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
เลขที่ 46 หมู่ 3 ต.จอมบึง อ.จอมบึง จ.ราชบุรี 70150
โทรศัพท์ 032-261790-7 ต่อ 1084 E-mail: hssj.mcru@gmail.com
- 2) ดาวน์โหลดแบบฟอร์มต่าง ๆ ได้ที่
 - 2.1) เว็บไซต์ของวารสารฯ
<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/hssj/about/submissions>
 - 2.2) เว็บไซต์ของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
<http://rdi.mcru.ac.th>

วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

MUBAN CHOMBUENG RAJABHAT UNIVERSITY RESEARCH JOURNAL (HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES)

ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2568 Vol.13 No. 2 July – December 2025

ข้อกำหนดเฉพาะของวารสาร

1. บทความที่ลงตีพิมพ์ทุกเรื่องต้องผ่านการพิจารณาคุณภาพทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิ ประจำศาสตร์ (Peer Review) แบบ Double blinded จำนวน 3 คน ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกจากหลายหลายสถาบัน ต่อ 1 บทความ
2. ข้อความหรือข้อคิดเห็นในวารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ฉบับนี้เป็นของผู้เขียนบทความ คณะผู้จัดทำวารสารไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย
3. กองบรรณาธิการวารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ไม่สงวนสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

วารสารวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านจอมบึง

46 หมู่ 3 ตำบลจอมบึง อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี 70150

โทรศัพท์ 0-3272-0536 ต่อ 1084

Website : <http://rdi.mcru.ac.th>

Online : <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/hssj>